अथ

जोनराजकृता

द्वितीया राजतरङ्गिणी ।

शिरोदेवी यत्र वसति कपालुरपिच स्पर्शाभिलाषात्सै-
स्वाधि वसति शिरोऽवमर्दने दीर्घ निजार्धेश्वरम् ।
धीर्यसेवदातायलपअवाकाडुोष गाढं मित-
देहार्धेश्वयमस्तु नःप्रणयकोपोत्कण्ठतापनलये ॥ १ ॥

रातु भगनाय वाक्याथ गमे विप्रादित्याप्यदम् ।
गुणिदर्शी गाथनाज्ञः न विद्यातानि वरांतु नः ॥ २ ॥

श्रीरामन्दगुर्यधंसंस्तुतस्य कठेः किल ।
दसोरथारदयधी भूपेस्पादि गुणशालिभिः ॥ ३ ॥

तमसाप्यसंमन्तमिसातमपि तिष्ठति ।
र कपिदपदपतान्वाख्यावकांगुरुपाधिरम् ॥ ४ ॥

रमप्या गिरः कृतां नियताल्पमापिपन् ।
र श्रीजयसिंहान्त तत्र्वाहि कल्दणद्विजः ॥ ५ ॥

र देशादिदर्शने तवजाग्रेप्यापि वा ।
यांवतुधया कश्मशाशोजीवत्पपापृपान् ॥ ६ ॥

मालाभर्दाने दनौ सोमस्यादति वदति ।
पराशिधरलेसागुपतां कृतयणने ॥ ७ ॥

तौ हि स्वपभृत्यैर्निःसत्वं कारितौ पाक्षसाङ्कृतिम् ।
तमग्रासयतां राज्ञी राज्ञो चित्रेण कर्मणा ॥ ४२ ॥
मिथ्यात्मनीनतां तस्य नाटयन्तौ कुमन्त्रिणौ ।
रक्षाशुनिति तं पित्र्यं त्याजयामासतुर्नृपम् ॥ ४३ ॥
स्थाने भिक्षाचरस्यैतावादिश्य स्वानुजीविनम् ।
तृणच्छन्नं महारत्नश्रेण्यां पूजयतः स्म तौ ॥ ४४ ॥
स पुनः कृतसंकेतः पद्मपारस्येव जनेष्वहो ।
याहुः कृत्यादिर्थं राज्ञी स्मार्दकार्थे ययौ धनम् ॥ ४५ ॥
भिक्षाचरो बलिं यत्ने गृहीत्वा व्यधितादिशः ।
निर्विघ्नं भाधि तद्राज्यमिति तौ भूपमूचतुः ॥ ४६ ॥
भिक्षाचरदिने भृत्यं स्वं कृत्वा तौ भिक्षाचरम् ।
स्वैरेरण्यचर्यं विपिने भीत्याथ प्रत्यमुञ्चताम् ॥ ४७ ॥
कुबेरस्त्वपि कुशोध नानारत्नविभूषितः ।
कृत्वा तथादिशं लोकसमक्षमतिरोहितः ॥ ४८ ॥
इत्युक्ता भूपतेस्तस्य मुग्धस्य कृपणस्य च ॥
प्रयागजनको धूर्तौ प्रसादं प्रत्यग्दापिताम् ॥ ४९ ॥
एवं कर्णेश्वरस्यास्य बालस्येव विमोहिता ।
संददर्शे कोशं निःशेषं लुण्टयौ चक्रतुर्धियौ ॥ ५० ॥
राजा सार्धांश्चयाब्दान्स समां भुक्त्वा दिवसान्दश ।
चत्वारिंशाब्दनामस्यसिताष्टम्यां लयं ययौ ॥ ५१ ॥
वन्तिदेवाभिधः सप्तचत्वारिंशेऽथ वत्सरे ।
भाद्रशुक्लदशम्यां स तस्य पुत्रो व्यपद्यत ॥ ५२ ॥
वृष्पदेवाभिधः पौरैर्योग्यतामापृपः कृतः ।
प्रापितो वासर्थितः पूजामिव भिक्षाचरः ॥ ५३ ।

दृष्ट्वा स्थूलशिलां हृष्टो मूढः सोथ स्वमन्त्रिणः ।
आदिशत्स्तन्यदानेन वर्ध्यन्तामितरा इति ॥ ५४ ॥
श्रुत्वा तत्स्थानमाहात्म्यं बालिशो मन्त्रिभिः सह ।
आगात्सुरेश्वरीक्षेत्रं नौपथेन स जातुचित् ॥ ५५ ॥
अप्सु स्वप्रतिबिम्बस्य कुर्वतो मुखवैकृतम् ।
रुषा चपेटां ददतो न्यपतन्मणिमुद्रिका ॥ ५६ ॥
राज्ञः क्व मणिमुद्रेति पृच्छतः सोभ्यधादिति ।
पतिता सा जले रेखां तथाभिज्ञानमाचरम् ॥ ५७ ॥
एवं निदर्शनीभूय मूर्खाणां नाम राजताम् ।
नवाब्दांश्चतुरो मासान्सार्धे द्वे च दिने व्यधात् ॥ ५८ ॥
तस्यानुजोथ भूभारमनिच्छन्नपि जस्सकः ।
स्वबृद्धिकामैरल्पज्ञो लवन्यैरभ्यपिच्यत ॥ ५९ ॥
यध्यन्ते न शुका इवोदितवचः संवादिनो वायसा
भूमिः शर्करिलोर्वरेव भजते नो कर्षकाक्षोदनम् ।
अश्मा सैन्धववन्न जातु गमितो निष्पिष्य चूर्णाकृतिं
केषांचिद्गुणवद्गुणाय महते दोषोपि संजायते ॥ ६० ॥
सोदरौ क्षुक्षमीमाख्यौ द्विजौ तस्य महीभुजः ।
धूर्तत्वेन प्रियायाज्ञामचिरादुदलङ्घताम् ॥ ६१ ॥
सहार्थी समसामर्थ्यौ स कार्यं नौ सहिष्यते ।
भूपं मत्वापि सामर्षं नान्यं चक्रतुरित्ययम् ॥ ६२ ॥
स्वयं यत्र न संभेजे तयोरेको नृपश्रियम् ।
लवन्योतिसकता हेतुर्न त्वनौचित्यशङ्किता ।
तत्र हेतुर्लवन्येन्द्रमयं नानौचिती पुनः ॥ ६३ ॥
यान्त्यङ्गसंगममनङ्गशमङ्गयन्ति
रागं प्रदर्श्य हृदि कम्पमुदञ्चयन्ति ।

व्यापादयन्ति विषवेदनया विशेषा-
द्विश्वास्य दुष्टपिटिका नृपतिश्च हा धिक् ॥ ६४ ॥
पार्श्वकःक्षीणशक्तित्वाद्विरक्तामप्युपधूरपि ।
दत्त्वा क्षुद्रे विषेणानु भीमं भोगमकारयत् ॥ ६५ ॥
सा देवरस्य सङ्गेन भिन्नसंचिविता सती
दानेन माषवार्दीनां स्वपापं पर्यणीनमत् ॥ ६६ ॥
सोऽष्टदशाब्दान्समां भुक्त्वा सप्तयोदशवासरान् ।
युगाग्न्यब्दमासान्त्यदशम्यां प्रलयं ययौ ॥ ६७ ॥
ततः श्रीजगदेवस्तत्तनयो विनयोर्जितः ।
ततान जनताहर्षं मधुमास इवाधिकम् ॥ ६८ ॥
परस्परविरुद्धानां भृत्यानां तुल्यपूजिता ।
तत्राभूदुत्पलाभ्रालामिव संध्यारुणागमे ॥ ६९ ॥
उज्जहार महीनाथः पृथुविज्ञानकौशलः ।
भूतले दुर्व्यवस्थानं शल्यं शल्यहरो यथा ॥ ७० ॥
मनःशल्यायमानः स निःसामान्यगुणो नृपः ।
दुश्चक्रिकाबलाद्देशान्मन्त्रिभिर्निरवास्यत ॥ ७१ ॥
निग्रहानुग्रहाधायिमन्त्रज्ञं गुणसङ्कुलम् ।
स प्राप सचिवं मित्रं कपीन्द्रमिव राघवः ॥ ७२ ॥
उदयप्राप्तिलोभेन शूरद्विजपती समम् ।
अगातामथ कश्मीरदेशं तौ विस्मयावहौ ॥ ७३ ॥
चिरं भुक्तां श्रियं त्यक्तुमनीशाः समपेयताः ।
तन्मन्त्रोजोहुताशान्तः प्रापुः शलभतां द्विषः ॥ ७४ ॥
जित्वा क्ष्मां बुभुजे भूपश्छत्रचामरहासिनीम् ।
कश्मीरपजलक्ष्मां तु श्रीगुणाकरराहुलः ॥ ७५ ॥

राजा रज्जुपुरेराजद्राजतच्छत्रधारिणम् ।
हर्षेश्वरस्य प्रासादं निर्ममे निर्ममेहितः ॥ ७६ ॥
वाह्लभ्याद्वारपतितां पद्मेनामवता ततः ।
दुरात्मनावधि च्छत्रविपदानेन भूपतिः ॥ ७७ ॥
रक्षित्वा क्षितिमब्दान्स सत्र्यहर्तूंश्चतुर्दश ।
नन्दाग्न्यङ्काब्दचैत्रान्त्यचतुर्दश्यां लयं ययौ ॥ ७८ ॥
तत्पुत्रो राजदेवोथ काष्ठवाटं भयाद्गतः ।
आनिन्ये वामपार्श्वस्थैर्द्वारेशस्य विरोधिभिः ॥ ७९ ॥
तं सल्हणाख्यदुर्गान्तःप्रविष्टं दुष्टचेष्टितः ।
अवेष्टयद्दलैः पद्मो मण्डलैरिव पन्नगम् ॥ ८० ॥
उपायनीकृतापूर्वपादुकालोककौतुकात् ।
प्रमत्तं कोपि चण्डालो द्वारेशमवधीद्रणे ॥ ८१ ॥
अभिषिक्तस्ततो भट्टैः सभेरीशङ्खनिःस्वनम् ।
प्रणतानन्तसामन्तः सेवकानन्वजिग्रहत् ॥ ८२ ॥
असामान्यो लवन्येन्द्रान्स वास्तव्यकुटुम्बिनान् ।
निन्ये क्षोणीपरिवृढो रूढिमारोढिमादिशन् ॥ ८३ ॥
लवन्यवन्यकरिणां दर्पनिर्दलनं व्यधात् ।
नरसिंहो महातेजा घनानामिव पावकः ॥ ८४ ॥
भाद्रैर्यलाढ्यचन्द्रस्य बलिनो लहरेशितुः ।
हरतो नगरार्धं स शक्तो नाभून्निवारणे ॥ ८५ ॥
पुण्यं राज्ञीमयन्मूर्तेमियाय स्वाभिधाङ्कितम् ।
यलाढ्यचन्द्रः सान्द्रौजा नगरान्तर्मठं व्यधात् ॥ ८६ ॥
अयं सन्नो मृदुः कश्चिदस्माभिरभिषिच्यते ।
प्रमन्त्रयन्निदं भट्टा राज्ञापगणितास्ततः ॥ ८७ ॥

स भ्रांशं स भ्रातृहस्तिमप्यपि पदेपदे ।
संद्रिपः कुण्ठता नैव निर्दिष्टे सद्गुणस्ततः ॥ ८८ ॥
नृदेव सिंहणवार्द्धः स्तार्थैः संयुगमाहिते ।
यशोद्रुमाङ्कुरास्तस्य मन्द्रसमवापयन् ॥ ८९ ॥
सिंधुं सिंधुमी राजपुरीं राजोत्सवः तथा ।
राजदेवः स राजेन्द्र राजगर्भाञ्जनसाहुतः ॥ ९० ॥
यद्दीन राज्यधिकारीन् सर्वोपरितनो यथाराजान् ।
मार्गवती च राजा स स्वयं रक्षितुं दर्श पपौ ॥ ९१ ॥
संग्रामदेवमनुजो गोत्रपुत्रास्ततो भजन् ।
मानमायुत्रयद्राजारिदः स्वात्ययद्मितनाम् ॥ ९२ ॥
विमतमागधं अनुजं यतः सर्वनिधि स्वयम् ।
कुर्वाणकः स भोगेभ्यो दुस्यन्द्रीदमचिन्मयत् ॥ ९३ ॥
धुमद्वांटो महीमतां सीमः स स्फुटीविधुः ।
चन्द्रस्य मण्डले सूर्यः प्राविशत्तुरवेस्त्वया ॥ ९४ ॥
दारुणगणकाले स सूर्यं चन्द्रान्वितं तदा ।
स्वर्भानुरिव भूभानुर्भिन्नं समसर्गामिलत् ॥ ९५ ॥
ग्रामालयधिपतिस्तुङ्गः सूर्यं पार्श्वं नयन्मदात् ।
छलपात्रेण राजाय नीचमायमनीयत ॥ ९६ ॥
मार्गैर्निरिन्द्रुर्गधिमिश्रीरपद्गुनो भ्रमन् ।
चिरस्यकान्ततः सूर्यो यथा राजा व्यपादयत् ॥ ९७ ॥
स्थलवर्मा रक्षितुं स्वास्ताचस्थितसारसणे समौ ।
मधाग्यगहिमयं हतेनाः कल्हणनन्दनाः ॥ ९८ ॥
गोत्रजेषु चलिष्ठेषु नष्टाद्रा मोऽथ पार्थिवः ।
शिरस्मि च शरणमगाद्राजपुरीपतिम् ॥ ९९ ॥

तस्मिन्दण्डधरे दूरं याते डामरफेरवः ।
अन्त्राण्यपि विशामाशुरशोषं रक्तपायिनः ॥ १०० ॥
राज्ञा सुमनसा त्यक्तं द्विजैश्च स्पर्शदूषितम् ।
भोज्यं डामरडोम्बानां तद्राज्यान्नमभूच्चिरम् ॥ १०१ ॥
स्वमण्डले विशीर्णेव परमण्डलमाविशन् ।
न कैरनुमतो राजा प्रत्यासन्नजयोदयः ॥ १०२ ॥
प्रत्यागतो राजपुर्याः स रिपून्समरे जयन् ।
ब्राह्मणात्काल्हणी रक्षप्राज्यं पुण्यं च लब्धवान् ॥ १०३ ॥
एकविंशतिशालं स श्रीविशाले विशांपतिः ।
गोद्विजानां निवासाय चकार विजयेश्वरे ॥ १०४ ॥
काल्हणिप्रणिधीनां स द्विषां लुण्ठनकाङ्क्षिणाम् ।
चौराणामिव दीपोभूद्वेपणीयो महीपतिः ॥ १०५ ॥
शाखाक्रान्तदिगन्तः स सुचुराशैर्दुराशयैः ।
कविकल्पद्रुमो राजा विच्छिन्नः कल्हणात्मजैः ॥ १०६ ॥
नायकीकृत्य तं भूपं कविः पण्डितयशःशङ्कः ।
स्तोत्रहारलतां विद्वत्कण्ठभूषात्वमानयत् ॥ १०७ ॥
षोडशाब्दान्दशाहानि स भुक्त्वा क्ष्मां व्यपद्यत ।
जगद्भद्राय पञ्चम्यां माद्वेष्टाविंशवत्सरे ॥ १०८ ॥
रामदेवोऽथ तत्पुत्रो हत्वा स्वपितृघातकान् ।
पृथ्वीराजे प्रजाभारं सर्वमेव समार्पयत् ॥ १०९ ॥
हैन्दवां दक्षिणे पारे सत्तारं स महीपतिः ।
स्वनामाङ्कं व्यधात्कोट्टं यशोराशिमिवापरम् ॥ ११० ॥
प्रमादाद्भ्रममानीतः शमाप्याधिप्रयोगमे ।
तेनान्यत्रपुरे विष्णोः प्रासादो नूतनीकृतः ११२ ॥

वैशाखे मासि पक्षे शशधरविशदे त्रिंशदब्दे स भक्त्या
द्वादश्यां रामराजे क्षितिमपति निजप्रेयसीं सोमवारे ।
पृथ्वीराजः शमालाविजयनसमये दस्युभग्नं मुरारिं
संपूर्णाङ्गं विधायोत्पलपुरनगरे स्वप्रतिष्ठां चकार ॥ १

पुष्पं चन्दनवृक्षस्य फलं चम्पकभूरुहः ।
अपत्यं तस्य राज्ञश्च हन्त नाकारि वेधसा ॥ ११३ ॥
भिक्षाचकपुरस्थस्य कस्यचिद्ब्राह्मणस्य सः ।
पुत्रं लक्ष्मणनामानं पुत्रीयामास भूपतिः ॥ ११४ ॥
अकृत्रिमपिता पुत्रमीति प्रीतिः प्रथीयसी ।
चस्त्वयोचितमालेख्यं तयोस्तुल्यस्वराम् ॥ ११५ ॥
धीसमुद्राभिधा देवी विमुद्रितसमुद्रजा ।
चितस्तायां स्वनामाङ्कं नगरान्तर्मठं व्यधात् ॥ ११६ ॥
त्रयोदशदिने मार्गे वत्सरांश्चैकविंशतिम् ।
क्ष्मां भुक्त्वैकोनपञ्चाशे वर्षे स धामगाद्दिवे ॥ ११७ ॥
कथंचिद्दुरमदेयोप पाल्यमानाक्षविह्वलः ।
नग्नः कण्ठकिणीं घण्टीमिव श्रोण्यां चकार सः ॥ ११८ ॥
दर्शाङ्कलोपि नामुञ्चत्स्वधर्मं धरणीपतिः ।
स माणिक्यधियं धत्ते वञ्चितोश्मापि जातुचित् ॥ ११९ ॥
चितस्तायास्तटे श्वश्रूमठोपान्ते मठं नवम् ।
निष्पङ्का निजनामाङ्कं सोहला महिषी व्यधात् ॥ १२० ॥
कज्जलेन सुवर्णेन बहिरेत्यात्र मण्डले ।
हुष्टाकेन प्रजास्थिरपापापुपला दत्ता ॥ १२१ ॥
त्रयोदशाब्दान्मासांश्चैकादशाहं च भूपतिः ।
भुक्त्वा द्वापरियर्वैव पौषान्ते स व्यपद्यत ॥ १२२ ॥

[illegible] नायकः ।
सिन्दो[illegible] संग्राम[illegible] भूपतिः ॥ १२३ ॥
[illegible] कृत्वा [illegible] मति ।
सिंहदेवो [illegible] ॥ १२४ ॥
[illegible] गुणान्वितः ।
[illegible] ॥ १२५ ॥
[illegible] गुणः [illegible] ।
[illegible] ॥ १२६ ॥
स [illegible] ।
[illegible] नृपः ॥ १२७ ॥
राजा [illegible] ।
[illegible] ॥ १२८ ॥
[illegible] नृपः ।
[illegible] ॥ १२९ ॥
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ १३० ॥
[illegible]
[illegible] ॥ १३१ ॥
[illegible]
[illegible] ॥ १३२ ॥
[illegible]
[illegible] ॥ १३३ ॥

स दुर्जनपरित्यक्तादाक्तिकभ्रमयोज्झितः ।
भार्गीपुर्यां स्मरादर्शे स्यात्मानं प्रत्यबिम्बयत् ॥ १३५ ॥
दर्याख्यो गणनास्वामी कामभूहोपबृंहितः ।
तं विरक्तमजं मुक्तविनयं छद्मनावधीत् ॥ १३६ ॥
चतुर्दशाब्दान्पण्मासांश्चयहन्यूनान्महीपतिः ।
भूत्वा शुची द्विषमगात्स वर्षे सप्तसप्ततेः ॥ १३७ ॥
तद्भ्राता सूहदेवोऽथ कामभूहोपबृंहितः ।
जडोऽपि सकलामेव कश्मीरक्ष्मां वशे व्यधात् ॥ १३८ ॥
दिगन्तरादुपागत्य यद्वर्षो धृतिलिप्सया ।
तमाश्रयन्महीपालं पुष्पद्रुममिवालयः ॥ १३९ ॥
शूर्यं लंकारव्योऽपि दरदेशात्सदायधी ।
गतेंतर्भौयिस्साम्राज्यः प्राज्यं कश्मीरमण्डलम् ॥ १४० ॥
भ्रमराज्याभिधे राष्ट्रे आद्मामं नृग्रामणीः ।
ददौ शमतये तस्मै नियतैः स नियोगतः ॥ १४१ ॥
पार्थोऽन्य इव पार्थोभूत्पश्चगह्वरसीमनि ।
यो गह्वरपुरं चक्रे तत्पुत्रो बभ्रुवाहनः ॥ १४२ ॥
तद्दृयः कुरुशाहांभूपशाहूरपर्वते ।
ज्योषिणच्छद्मना भेजे पदाःशुक्रापि नरं निशा ॥ १४३ ॥
काश्मीराः पार्वती तत्र राजा श्रेयो हरांशजः ।
इत्येतत्प्रत्ययायेव यस्यासीभ्भूपुर्या त्र्यम् ॥ १४४ ॥
काश्मीरेषु हि साम्राज्यं कुरुशाहस्य संततिः ।
शोशदीनमुख्यीभूत्वा व्यातनोतिः करिष्यति ॥ १४५ ॥
ताहराजोऽजनिष्टास्माचस्य चापसुताधिता ।
गुद्गुंदुरदो मौर्वी शल्यस्तमगमत्तराम् ॥ १४६ ॥

शाहमेरः स शौर्योष्मा ग्रीष्मो भानुरतोऽजनि ।
यस्य वैरिवधूवाष्पैः प्रतापाग्निरदीप्यत ॥ १४७ ॥
वने निद्रालसस्यास्य शाहमेरस्य कदाचन ।
भुजगः प्रददौ छायां फणाभिस्तु [illegible] ॥ १४८ ॥
दानवः [illegible] कदाचिदपि नैव सः ।
स्वप्ने [illegible] तत्र गतोऽप्याश्चर्यविस्मितः ॥ १४९ ॥
[illegible] शाहे नगर्यां [illegible] ।
[illegible] कश्मीराणां [illegible] ॥ १५० ॥
[illegible] मुनिदानेन भूपतिः ।
[illegible] ॥ १५१ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १५२ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १५३ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १५४ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १५५ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १५६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ॥ १५७ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १५८ ॥

स्थालटुकमुखैर्मन्त्रमुख्यसंयोजितैरथ ।
बद्धा संहतिकन्थां स ताञ्जडाञ्जेतुमिष्टवान् ॥ १५९ ॥
निपात्यमानकोशा मा भूंस्त्वे शृणुतेति सः ।
तान्प्रत्यधापयद्दूतमुखेन स्वाततायिनः ॥ १६० ॥
नृसिंहः स नदीतीरे सिकतास्थगितायुधः ।
तान्प्रत्यैक्षत रक्तस्य न तु कोशस्य पीतये ॥ १६१ ॥
स्थालाद्यैरागतास्तत्र कालमान्या निरायुधाः ।
सिकतान्तर्निक्षिप्तस्य परश्वधैस्तृणीकृताः ॥ १६२ ॥
प्रक्षाल्य धैर्यरत्नेन पितृद्रोहरजोमलम् ।
शेषारिमथनो यातः काश्मीरान्बान्धवैः सह ॥ १६३ ॥
पूर्णस्य रामचन्द्रस्य रविवंशान्वे धरार्यमा ।
भीलाराख्ये क्षिप्रपदोदये सोऽथ सोढवान् ॥ १६४ ॥
हेतिभिस्तापयत्याशा दुल्ये कृष्णवर्त्मनि ।
काश्मीरपौरैर्जनैः सर्वैः शालभायमलक्ष्यत ॥ १६५ ॥
स्वदयोर्दुल्वरिक्षाभ्यां प्राप्नुदीप्योर्वदुर्जनः ।
वसतेः पश्चिमामाशां प्राच्यमाशामथागमत् ॥ १६६ ॥
अथो दुल्वाम्बुपूराद्रीर्गिरी रिक्षनमारुणात् ।
छायामुर्वी फलाढ्यानां पुंनागानामभूत्तदा ॥ १६७ ॥
परिस्तापमिव स्थानच्युते विलोलुरद्वया ।
वलथी रिक्षनी लोके काश्मीरकमपाहरत् ॥ १६८ ॥
घनाम्बु प्राप्य भोट्टेभ्यः काश्मीरजमयिवर्षान् ।
गर्भपाताः प्रभावस्यर्षोत्सत्ता रिक्षनवारिदः ॥ १६९ ॥
तुरुष्कताजिकम्लेच्छैरन्यच्छादितभूतलः ।
दुरुष्को नगरं प्रापद्भागस्य स्थानसंभवम् ॥ १७० ॥

मृगाः सिंहमिवोदग्रं गरुत्मन्तमिवाण्डजाः ।
तमापतन्तमालोक्य पलायन्त पुरौकसः ॥ १७१ ॥
बद्धाः पलायिनस्तेन मान्त्रिकेणैव पन्नगाः ।
केचित्पलायिता भीत्या प्रविष्टा गिरिगह्वरम् ॥ १७२ ॥
राजापि क्वापि संछन्नो भीत्या शूकवदास्त सः ।
इतरेषां तु लोकानां का कथा तत्र वासिनाम् ॥ १७३ ॥
विप्रशापो नरेन्द्राणां वृथा जातो न जातुचित् ।
सलक्ष्मा राजयक्ष्मा हि नाहत्वा विनिवर्त्तते ॥ १७४ ॥
गूढार्थं दापिताः पूर्वं गाढया बन्धपीडया ।
विक्रीता वाजिभिः पश्चात्तुरुष्कैर्हस्तगा जनाः ॥ १७५ ॥
विद्धाः केचित्परे बद्धा विराद्धास्तेन केचन ।
प्लोषं केचित्परे शोषं दोषं यान्त्यनला द्रुमाः ॥ १७६ ॥
जत्रुवेधेन बद्धानामेकया चर्मबध्रया ।
तेषां दुरापमप्यासीदन्योन्यमुखदर्शनम् ॥ १७७ ॥
घासेन्धनादिसंभारढौकनाय क्षणं क्षणम् ।
बद्धा म्लेच्छैरमुच्यन्त बिडालैरिव मूषकाः ॥ १७८ ॥
येषामन्ने जुगुप्साभूद्बिडालस्पर्शदोषतः ।
म्लेच्छोच्छिष्टं गवांश्चास्थि निबद्धैर्भक्षितं क्षुधा ॥ १७९ ॥
येतस्तमपि ये वारि न पपुः पङ्कसंकुलम् ।
बद्धैर्मरुषु तैर्नीतैर्मूत्रं पीतं भृशं तृषा ॥ १८० ॥
क्व म्लेच्छान्नं क्व वंशो नो दुःसहा क्षुत्कृतेन किम् ।
निद्रा नाद्यापि मार्गेण तेऽन्तरेवमचिन्तयन् ॥ १८१ ॥
गच्छतां तिष्ठतां तेषामश्नतां जल्पतामपि ।
सोऽभूत्रैव क्षणो यत्र न ते कार्यमसाधयन् ॥ १८२ ॥

...चैः केचित्प्रवीणाः केचिदुर्मग्निप्रपंचं तथा ।
...हैः केचित्पुरस्थैश्च केचिद्वन्दीकृता जनाः ॥ १८३ ॥
...त्वं गृहे वने चित्तं मार्गे सम्पूर्णविहाय च ।
...स्त्रायामात्पुरपरे गुरुच्छत्रयसैसमान् ॥ १८४ ॥
...तणार्तीरयपूष्ण दूरं गन्तुमशक्तिषु ।
...गल्वृक्षापाताश्चैते स्रस्तबन्धाः पलायिनः ॥ १८५ ॥
... भुक्तं क्षुधितैर्मार्गे न पीतं तृषितैरपि ।
...समन्यद्वयपरैश्रान्तैः पश्चात्सैतापि वीक्षितम् ॥ १८६ ॥
...पुधा केचिच्चपृता केचिद्भिया केचित्परे निद्रया ।
...रपादिष्वद्रीण्येव मविदन्यान्तर्पिपेदिरे ॥ १८७ ॥
...नवमर्त्यविपरीतत्वात्सूर्या तस्मो निम्नात्समैस्तथ ।
...सुखात्तदपरस्तुदन्तात्तरे भूमे विलग्नमे हतुः ॥ १८८ ॥
...भूमिनाम्नाधिपत्नानां मगधानामधिरालयः ।
...रपत्नीनापि धूमोत्थं मालिन्यं च मुखाम्बुजे ॥ १८९ ॥
...तजापचारम्भबरांम्भजाप्तु पतितवन्तु सः ।
...तरीणां चपला दर्दितैर्गेयदवन्तु मवस्यते ॥ १९० ॥
...नदिनादोपदेशोप हिमपातमपातुराः ।
...कुचाः चरमीतलस्तारकस्वाणीव विदेही ॥ १९१ ॥
...मैत्तांचिव गते सरिस्स्मदात्मीरा मूकता इव ।
...रन्द् सन्द् विनिमरोता मृणालवा विलक्षणताम् ॥ १९२ ॥
...तलच्द्र विना पुनः पिना ते च न वेचन ।
...हारुंघ प्रातरो दुस्करात्मलोपेत्यदयन्ते ॥ १९३ ॥
...मितलोपर्वितोरोषा मिमौत्पा हर्षमूर्च्छया ।
...स्तौरव इव मन्दस्वरा चरमीरनुपुष्ट्ट ॥ १९४ ॥

सामर्थ्याभ्यग्रहीडुल्चो रिञ्चनः प्राभवत्ततः ।
विश्वमन्धयति ध्वान्तं सुखमाजोभिसारिकाः ॥ १९५ ॥
डुल्चराहुविनिर्मुक्तं राजानं तुङ्गिमस्पृशा ।
अरुरुत्सत्स शृङ्गेण रिञ्चनास्ताचलस्ततः ॥ १९६ ॥
दृष्ट्वा गगनगिर्यग्रे भास्वन्तं रिञ्चनं स्थितम् ।
अशङ्क्यत न के राज्ञः प्रत्यासन्नोस्तसंस्तवः ॥ १९७ ॥
रिञ्चनद्येनराजस्य जिहीर्षोर्नगरामिषम् ।
कुलचन्द्रो रामचन्द्रो विघ्नं चक्रे पदे पदे ॥ १९८ ॥
भोट्टौलुहरकोट्टान्तः पट्टविक्रयकैतवात् ।
प्रलहं वञ्चनोद्योगो रिञ्चनोथ विसृष्टवान् ॥ १९९ ॥
तथैव लहरस्यान्तर्भोट्टलोके प्रवेशिते ।
अपिप्यद्रामचन्द्रासमधु शास्त्राणि रिञ्चनः ॥ २०० ॥
रामचन्द्रकुलोद्यानकल्हवल्लीं स रिञ्चनः ।
वक्षःस्थले महाबाहुः कोटादेवीमरोपयत् ॥ २०१ ॥
श्रीरिञ्चनभयाद्राजा नगरं त्यक्तवांस्ततः ।
विप्रशापाग्निदग्धानां कुतः स्यादुदयाङ्कुरः ॥ २०२ ॥
ग्रमण्डलगुहां राजजम्बुर्भीतोविशत्ततः ।
पापस्य तादृशो मृत्युः संमुखस्य रणे कथम् ॥ २०३ ॥
वैरिधाराधरश्चित्रं रणे राजाश्रयर्षणैः ।
दण्डदानां द्विजातीनां चक्रे नेत्रेष्ववग्रहम् ॥ २०४ ॥
पश्चाद्दोनांश्चतुर्मासान्वर्षाश्चैकोनविंशतिम् ।
स राजराक्षसो रक्षाव्याजात्क्षोणीमभक्षयत् ॥ २०५ ॥
श्रीरिञ्चनपुरत्राणो श्रान्तां यवनविप्लवैः ।
अनयद्धिश्रमं तुङ्गे भुजयातायने महीम् ॥ २०६ ॥

महीयोर्पं महीयोपमिलसैजातनिश्चयौ ।
पट्टाधिपती शोभाद्राजान्तिकमगच्छताम् ॥ २१९ ॥
स चिरार्द्रं तयोः भुक्त्या स्वान्तिके स्वीयमानुषैः ।
पट्टे च किशोरं च राजाऽस्थापयत ततः ॥ २२० ॥
तस्मिन्किशोरके बाल्याद्दूरं धावति लीलया ।
माता धात्री च नितरामभिरक्षाम्यदेशयत् ॥ २२१ ॥
मार्गेष्वनेकमूर्धेषु पादिनोः शोभराजयोः ।
भयं नायानत्रमध्येनितनयं सकिशोरके ॥ २२२ ॥
बाल्यार्थं पालिते सर्वां मायां राजा महाधिया ।
हठात्पथपाननमाता पत्र पत्रमदेशयत् ॥ २२३ ॥
संदिग्धध्यसत्ताग्राणामेव निश्चयतैरि ।
तस्मिन्नपि सर्वामस्य कृते गुणमियाणताम् ॥ २२४ ॥
धीरेश्वरस्यामित शीर्षं शीर्षां पापत्रगाधिपः ।
मत्प्रमार्ह च संदृश्यासंमापात्वस्यवाङ्मया ॥ २२५ ॥
अनुप्रस्मनुजा बन्धुमैत्री सहचरः सखा ।
व्यालराजा नृपस्याभूत्सर्वकर्मानिष्ठुरा ॥ २२६ ॥
अहो व्यालः कृते राजा न च व्यालकृते पुनः ।
मतो हि कालिके हन्ति मान्द्रते न वपुः पुनः ॥ २२७ ॥
बालनिर्शं रथवर्त्म व्याले मुर्धौकमाश्रयः ।
मूर्धिपतन्ना हविरुग्राण्यायिकर्णेष जगती नम ॥ २२८ ॥
अनुपूर्वाय बन्धनियाम्पिमणैरिनुमपुष्पा ।
पुरुषं पतनाोत्थ वा निगूढैः महीभुजा ॥ २२९ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २३० ॥

धीमानुधानदेवोऽथ रणप्रमदपोषितः ।
यस्माद्दिशत दुवारीनुपगाम्भारमाधवम् ॥ २३१ ॥
ओपनामेव गन्तव्यं जाने तत्पचोऽग्नरम् ।
यत्रोच्यते विदोषका स्वामी सेमानल्लिमया ॥ २३२ ॥
युद्धे स्पालः श्रिये मालपर्णपुष्पागिरर्जिनाम् ।
कर्तो स्तम्भपतो यज्ञाद्भवना पोगमागिनी ॥ २३३ ॥
ईश्वरं भूमितलिनाहुरं स्यात् हारीधिकोपेति ।
अनाप्यां नु गुणलेषु गुप्तासु विद्याति यः ॥ २३४ ॥
हीरमात्रैकपर्यायं निमिलांहत्य भूपतिः ।
पुष्पप्लोपांशिनाद्दृग्याम्लानमिव निमिमिषावर्धीत् ॥ २३५ ॥
एवं नरेन्द्रानिभिश्चान्तुकापाः पुत्रकैर्द्रुताः ।
पितामहस्ये कर्दाथितं प्रजन्दुरूप भूभुजम् ॥ २३६ ॥
तत्कालधामणपात्यांशसेवो हृदम्नपात् ।
स्वैश्वर्यतापमनुदद्राजा मूर्च्छं नु केवलम् ॥ २३७ ॥
तेन लब्धजयैरम्यास्तथायोदमस्यपः ।
नगपत्तपंक्त्यू राज्यमदणायेमर्दहृताः ॥ २३८ ॥
हार्ण मृत इव स्थित्या भूयो पातमपानृपः ।
दूरं गलाभिपूरद्वा राज्ये राजोदतिष्ठत ॥ २३९ ॥
आरुह्यराजधानीं स पायत्तायपराधिपम् ।
अपेतमूर्च्छमायान्तमद्राक्षुः शत्रुसुदयः ॥ २४० ॥
त्वया किं न त्यक्ता किं न हृता राजेस्पर्शातयः ।
परस्परविधयादार्थे तत्काले कुपुनुर्जनाः ॥ २४१ ॥
साम्योन्यमन्ययोन्यान्यसोठनाद्राजसद्मनः ।
कर्तव्यं मरणं राज्ञो व्यधुः स्वस्य स्वयं जडाः ॥ २४२ ॥

शोणमाजाय गुःशीलान्कृत्वारोपेण केतनम् ।
उच्चैःस्थानमानस्मानी सर्वमार्गाणि मनः ॥ २४३ ॥
सगर्भो वैरिमोहघ्नी शोणमान्य स्परीदृशम् ।
भर्मिभिर्भूपतिर्निर्मातालिङ्गितोत्रोनैगीरिव ॥ २४४ ॥
तद्द्रोहदर्शनजा पीडा राजस्तत्कुलमारणात् ।
चित्ते शान्तिमगात्तद्यथामांस्या न तु मूर्धनि ॥ २४५ ॥
दुःस्वप्नमिव तद्दृष्ट्वा दुष्कादिश्यन्नि क्षणम् ।
प्रबुद्धेव पुनः प्रापदमयेन मुदं मही ॥ २४६ ॥
अष्टादशमध्यगे राजा शाहमेरं प्रमत्रधीः ।
सकोटामातृकं पुत्रमेवपुत्रं हैदरं ददौ ॥ २४७ ॥
वर्धितः कोटया देव्या प्रावृषीव महीरुहः ।
सच्छायत्वं स्फुरत्पत्रः शाहमेरो न्यषेवत ॥ २४८ ॥
परिखाच्छलतोर्कीर्त्या स्वपराजयजातया ।
परितो वलितं राजा स्वनामाङ्कं पुरं व्यधात् ॥ २४९ ॥
पौषदुर्दिनमार्तण्डमनिभो धरणीपतिः ।
मासांश्च कतिचिद्भूय प्रकाशमकरोद्भवः ॥ २५० ॥
हेमन्ते शैत्यपारुष्यदोषेण धरणीपतेः ।
मरुत्कोपेन नैविड्यं शिरःपीडाग्रहीत्तराम् ॥ २५१ ॥
सदानेकोत्तमाङ्गानां पीडाहरगुणश्रियः ।
भूपतेरुत्तमाङ्गस्य पीडा कष्टमवर्धत ॥ २५२ ॥
एकादश्यां ततः पौषे नवनन्दाङ्कवत्सरे ।
निरस्ता मृत्युवैद्येन भूपतेर्मूर्धवेदना ॥ २५३ ॥
एकादशदिनैरूनौ मासौ त्रीन्वत्सरानपि ।
क्ष्मां संरक्ष्य स स्वर्गं ययौ रिञ्चनभूपतिः ॥ २५४ ॥

पुरे दिक्स्वामार्ने पान्यादर्गाभिशिक्षणात् ।
भ्रतर्षाधिपतानिन्याद्राज्यं क्रमेणाप्यमेयहृत् ॥ २५५ ॥

स्वजन्यैः कुटनाधम्यार्द्रिश्चने प्रतिघातृपि ।
अभ्यात्नमयैलाद्यो प्रतिमामलाद्मेरकः ॥ २५६ ॥

तत्र श्रीकोटया देव्या सूनैवेव जयश्रिया ।
भट्टोदयनदेवं तं कश्मीरस्वामलम्भयत् ॥ २५७ ॥

राज्यलक्ष्मीमदादांगा गुणवद्धा गरीयसी ।
रिञ्चनांघ्रिःपदं गत्वा राजाधःपद्माध्ययम् ॥ २५८ ॥

राजा दाक्षिपुत्रौ तौ जयनात्पुढैरावौ तदा ।
भ्रमराज्यादिदेशानां क्याख्यदानादरञ्जयत् ॥ २५९ ॥

धीरिवार्गलिदा कोटा देवी सर्वाधिकारिणी ।
राजा देह इवात्यर्थं तदादिष्टं समाचरत् ॥ २६० ॥

निजस्य विहितान्यासन्यानि रिञ्चनभाग्यतः ।
स्वयम्भुयोतिर्वा राजमर्दांशमूलदोदयः ॥ २६१ ॥

यस्यामकल्पत सौम्यस्य गृहिण्या कोटया गृहम् ।
विषयाक्रमणं तस्य स्वयम्भैः किं नु वर्ण्यते ॥ २६२ ॥

स्वयन्यदेवाखण्डालगृहस्पदांपियजीषकः ।
स श्रौत्रिय इवानिर्वाणकाले जामलपोऽजपैः ॥ २६३ ॥

भ्रान्तिकल्पं क्रियमाणस्य वर्ण्यते वर्णधारिणः ।
किमिमर्दभयाद्घण्टां योऽक्षाधाज्ञिनो गले ॥ २६४ ॥

तावद्दयिणनामेव कोशालंकरणं दधत् ।
कण्ठभूषां समौलि स चक्रिणेदिव काञ्चनीम् ॥ २६५ ॥

अथ सुभ्रपुरस्थामिदश्वानीकिन्यहस्ततः ।
कश्मीरानचलांयिक्षद्दलासुदच इवापरः ॥ २६६ ॥

ररपीराभिरन्याधारान्नेनाकर्ण्य मेदिनीम् ।
भाचनी गोत्रभिरर्न स कर्तुमैच्छ महीभुजा ॥ २६७ ॥
प्रागे भीमानके गम्भिन्नगर्भग्ने दैन्यमाश्रितः ।
भौट्टदेशमगान्नूनं सुग्रीवरिपुतो भयात् ॥ २६८ ॥
निर्यतेष वसुमत्यां हि मिथ्यादेशागीड्या ।
मराजकास्तया पाल्या: कश्मीरा: कुल्लनाथयन् ॥ २६९ ॥
इति श्रीकोटयामात्यैः प्रेरितैर्लक्ष्मधारिभिः ।
आमारसैन्यमचलः प्रत्यमुश्रब्दिमोहितः ॥ २७० ॥
प्रतिमुक्तनिजासारः सारहीनोचलः स तैः ।
मार्गोत्सवच्छलात्कंचित्कालं मार्गे विलम्बितः ॥ २७१ ॥
तावच्छ्रीकोटया देव्या तदा पालयितुं प्रजाः ।
भोट्टः स्वे रिञ्चनो नाम राजभावे न्ययुज्यत ॥ २७२ ॥
प्रमीतभर्तृकोत्पन्नसूतापत्येव सा तदा ।
अदूयत निजैः सर्वैश्चिरस्याचलशेमुषी ॥ २७३ ॥
तुषारलिङ्गपूजाभिः कृतार्थीकृत्य वासरान् ।
भोट्टदेशाधिपं देशमगच्छद्भोतभीर्नृपः ॥ २७४ ॥
उदयाद्रिभुवा पूर्णः शशीवाथ स कोटया ।
स्वे रिञ्चनतमोनाशी शिरसाधारि सादरम् ॥ २७५ ॥
यं कोटासूत जट्टाख्यं भिक्षणाख्यस्य मन्त्रिणः
वर्धनायात्मजं राजा स तं मृत्युमिवादित ॥ २७६ ॥
शाहमेरः स वीरोऽथ परिपालितरिञ्चनिः ।
अचक्षुष्यः क्षमाभर्तुः पुत्रप्रेमभराद्भूत् ॥ २७७ ॥
देव्यास्तु समदृष्टित्वात्पुत्रयोरुभयोरपि ।
राज्ञो द्वेष्योऽपि शाहेरो न भयेन स पस्पृशे ॥ २७८ ॥

अपरोऽपि सुपानद्धे भयाद्दीनैः समाश्रितः ।
शाहेरः स च राजानं न नृपाणामजीगणत् ॥ २७९ ॥
शाहेरो दिग्जयं दर्शयित्वा मुहुर्मुहुः ।
अमात्यपत्नीं राजपदिनीं तां दिवाभिसाम् ॥ २८० ॥
उद्भटस्थानुद्भटार्दिनो जगर्जितः ।
अङ्गुश्वराम्बुपूरः स प्रजाविरममनापयत् ॥ २८१ ॥
शिरःस्नातस्वदिग्दाराणां समभूयमानुभौ ।
चन्द्रार्कावपि सम्भाती यशी पात्री गुणोच्छ्रिती ॥ २
शाहेश्वयांस्पुरदर्पो गजाजालक्षमोचनः ।
शाहेरः स विपक्षारम्भभूपतिरोधिताम् ॥ २८३ ॥
सोऽङ्गेश्वरसुतां दत्त्वा तुरुष्कस्य तदर्पीशातुः ।
श्रीशोकपुरे जित्वा राज्ञः शाह्रामवर्धयत् ॥ २८४ ॥
यशोविलासवृत्तोत्स्य माहेश्वर्यमाजनम् ।
ज्येष्ठारस्य सुतां दत्त्वा हस्त्यपितामयत् ॥ २८५ ॥
यद्रूपजयी स्वर्मानिधिरच्युततापसम् ।
शामालं स नृसिंहाय दैत्यधियमियानुनोत् ॥ २८६ ॥
मधुपालयगार्भीयैः कपालस्थो जयधियः ।
कपालं स कपालीशाः कारमालस्थपञ्जनात् ॥ २८७ ॥
अभिरम्भरसंरम्भा दहमानमितस्ततः ।
राज्ञः कल्पद्रुमस्य विजयेशपुरं ततः ॥ २८८ ॥
स्थितं प्रशस्य धनस्य दृपस्य धनःधराधरम् ।
शाहेरोपलकायाणि जनस्य समदर्शयत् ॥ २८९ ॥
करुपत्रेऽवलम्बस्य स्वर्गामिव सुतां दधत् ।
आहेत्री लब्धवाम् मुदं स्वदायमिव मघवः ॥ २९० ॥

मन्त्रिकण्ठीरवौ कोटराज[illegible]पतीन् ।
शाहमेरस्तत[illegible]गृहान्[illegible] सः ॥ २९१ ॥
शाहः केऽपि[illegible] परे प्रताप ।
[illegible] शासनम् ॥ २९२ ॥
[illegible]पुरीमांश्च इव कमार मा ।
[illegible]र्भिरिमाः प्राणदीमु मा ॥ २९३ ॥
[illegible]क्रमणश्च मा ।
शाहमेरहर्म्यांभुत्[illegible] गता ॥ २९४ ॥
शाहमेरस्मृपेण सर्वतः [illegible] ।
भूपतिस्तु[illegible]तुल्यामगात् ॥ २९५ ॥
पुरमाश्चाधिप[illegible] महीपतेः ।
जीवितं दूरमगमच्चतुर्दैन यशसा समम् ॥ २९६ ॥
दिवसानि त्रयोदश[illegible] राजा चतुर्दशे ।
क्षमावान्स क्षमामोज्झीच्छद्मक्षेत्रदूषिताम् ॥ २९७ ॥
अष्टापञ्चदशाब्दान्वा मासांश्च द्वौ वासरानपि ।
कदमोरकाद्यपीभोगमकार्षीत्स महीपतिः ॥ २९८ ॥
अथ शाहमेरभीत्या श्रीकोटा चत्वार्यहानि सा ।
गूढेङ्गितानयद्दुर्नि भूपालमरणादिकम् ॥ २९९ ॥
शाहमेरो मत्सुतद्वारा साम्राज्यं स्वीकरोतु मा ।
इति ज्यायांसमुत्सृज्य बालत्वाच्च परं सुतम् ॥ ३०० ॥
पुत्रस्नेहेन वृद्धत्वदोषेण च विमोहिता ।
अवरुद्धमनिच्छन्ती श्रीकोटा महिषी ततः ॥ ३०१ ॥
स्त्रीभावाद्बन्धुभावाच्च लवन्यैरुपबृंहिता ।
असान्त्वयत्स्वयं भूमिं विधवां स्वां सखीमिव ॥ ३०२ ॥

सा राज्ञी शुद्धसंनिन्दलीलभीता भयन्त्यथ ।
राजानं गुरुभिः स्वीयैरश्वमेधैरमथापिपत् ॥ ३०३ ॥
पूर्वोपकारस्मरणाच्छाहमेरादयोऽमिलाः ।
तां प्राणसमसामन्ताः स्वामाशन्दीमिव मर्त्यां कलाम् ॥ ३०४ ॥
रामयन्त्या रक्षः स्वयं तापापहानिरम्यया ।
तया निदाघवृष्ट्येव लताः पैर्यर्चिताः प्रजाः ॥ ३०५ ॥
शाहमेरान्वयोद्यत्प्रतापाद्भुतां भट्टभिक्षणम् ।
तत्सुहृद्भर्षपिशाचाथं मानं देवी निनाय सा ॥ ३०६ ॥
दुर्गमेषु महाभीमगिरिकन्दरेषु सा ततः ।
तत्प्रकाशमायामागत्य कार्यं पारं परं ययौ ॥ ३०७ ॥
अतः मेदं स शाहमेरस्तदस्तं भिक्षणोदयम् ।
मानयन्तः स्वदग्ने हि कषायावाराध्यं कथंचन ॥ ३०८ ॥
सम्बन्धतो धूमनापादि स्वसारं आत्मपदेऽपि सः ।
धीमतोऽस्य न किंचित्तु गैर्वाल्कमलक्षयत ॥ ३०९ ॥
छलाभिनीतरोगेण शाहमेरेण धीमता ।
प्रस्थानमपि नात्यमात्मनः समकल्पयत ॥ ३१० ॥
तस्यार्थमन्त्र्यंयसार्थमयतागार्दिभिः सह ।
व्यसर्जि प्रेष्टया देव्या स धीमान्भट्टभिक्षणः ॥ ३११ ॥
स्वयं दुर्पितपितृस्य हतो नैपालिकादिभिः ।
संग्रवेशात्कपरिध्यन्त छाःकथंस्तदनुयायिनः ॥ ३१२ ॥
तां भिक्षणायतारां हां तत्सर्मापमपिस्तथाम् ।
स्वोचत्यादिव तस्याणरक्षिण्यो देवता न नु ॥ ३१३ ॥
अनुपुत्रामयोद्यन्तः स कालेऽथ सयोनिजैः ।
गात्रे स्वस्थानयच्छलोपार्धान्स्वस्योद्यानपत् ॥ ३१४ ॥

जयापीडपुरं यान्त्यां तस्यां कार्यानुरोधतः ।
शहमेरो बली जातु नगरं स्वीचकार सः ॥ ३३९ ॥
तस्मिन्नुवन्यलोकेन गृहीताक्षे बलीयसि ।
राज्ञी समवृणोत्कोट्टद्वारं सह जयाश्रिया ॥ ३४० ॥
निवृत्तनेत्रचारस्य चपलत्वैककारणम् ।
आर्तुर्विलगतो योतोः शहमेरस्य सामवत् ॥ ३४१ ॥
निरुद्धे बलिना कोट्टगुहाग्रे शौर्यशालिना ।
नृसिंहेनाभजत्कोटा मृगालीव मुहुर्भयम् ॥ ३४२ ॥
तुङ्गत्वं मङ्गलासङ्गमभङ्गुरतरश्रियम् ।
राज्याङ्गैश्च निजाङ्गैश्च दत्ते राज्ञी करोतु मे ॥ ३४३ ॥
अध्यद्योततरां राज्ञी मत्पुत्राणां न केवलम् ।
प्राणानामपि चैश्वर्यं श्लाघ्या सुखपरंपरा ॥ ३४४ ॥
सिंहासने मया सार्कं श्रिया सार्धं ममोरसि ।
क्षमया सह चित्ते मे राज्ञी निविशतां स्वयम् ॥ ३४५ ॥
तामेयमादिसंदर्शीमुग्धां संमोह्य यत्नतः ।
हर्म्ये चकार कोट्टस्थां कोटादेवीं च बुद्धिमान् ॥ ३४६ ॥
एकस्मिन्शयने रात्रिमतियाह्य मया समम् ।
स प्रातरर्थितो जातु तां स्वर्णैर्दैर्घ्यमरोधयत् ॥ ३४७ ॥
वर्षे पञ्चदशे नुस्त्रदनाभ्यां ममसम्मतः ।
तस्य मममो राज्याद्वार्षी भ्रंशमलब्ध सा ॥ ३४८ ॥
तत्पुत्रावपि तौ द्वौ स कार्णापयविचक्षणः ।
बबन्ध बन्धुर्गवदपवपपुरां महाभर्गाः ॥ ३४९ ॥
इत्थं कथं चिदचिरैर्विनिर्मितां ध्य त्रगस्पदं निर्मिते—
यैर्ध्वांग्मीलति देहावालकल्पानिर्मीलित मन्मदः ।

आत्मा वास्तु शिवोस्तु वास्त्वथ हरिः सोप्यात्मभूरस्तु वा
बुद्धो वास्तु जिनोस्तु वास्त्वथ परस्तस्मै नमः कुर्महे ॥३५०

मिथं लम्भलोकेषु कीर्ति दिक्षु महीभुजे ।
लक्ष्मीं वक्षसि कोटां च कारायां स ततो व्यधात् ॥ ३५१ ॥

नीत्वापरधान्तरं दौःस्थ्यदानात्कश्मीरमण्डलम् ।
श्रीहोसदीन इत्याख्यामन्यां स्वस्य व्यधान्नृपः ॥ ३५२ ॥

राजा सतांसरःक्षोणिशुक्तिमुक्तामणिस्ततः ।
अर्थचिन्तामणिर्वैरिरक्षचक्रमणिर्बभौ ॥ ३५३ ॥

महायने भुजे तस्य काष्ठांदीपनशालिनः ।
मौर्वीकिणः प्रतापाग्नेरधूमायत संततम् ॥ ३५४ ॥

अहरन्मन्त्रिणां राजा संशयं न तु तस्य ते ।
भिनत्त्यन्यान्मणीन्वज्रो नान्यरत्नानि तं पुनः ॥ ३५५ ॥

राज्याधिकारानखिलान्स्त्रीमायाद्दुःसहात्स्वयम् ।
तेषु विश्वासपात्रेषु श्रीकोटा स्वयमार्पयत् ॥ ३५६ ॥

तेजोमहिम्नेव रविस्तमांसीव गुहान्तरात् ।
काष्ठवाटान्नृपौ राजस्थानीपालकवाटगात् ।
भयात्ततोपि विद्राव्य श्लाघनीययशा बभौ ॥ ३५७ ॥

यत्र संख्यातपस्येव लयन्यैस्तिमिरैरिव ।
अरोधि रविसंचारः स्वामिनो बलशालिभिः ।
कश्मीरमण्डलं चण्डशौर्यदण्डितविद्विषा ।
क्रमागतमिवाशेषं क्षणार्धेन वशीकृतम् ॥ ३५८ ॥

दूरस्थेव हृदयात्कम्पं संपदापि सदा स्म च ।
यामेतरेण लोकस्य बहुना नयनेन च ॥ ३५९ ॥

चिरं धुरं परिन्यस्य पुत्रयोः स्वादनूनयोः ।
मर्यादिकृतयशा राज्यं सुखं भुङ्क्ते स्म भूपतिः ॥ ३६० ॥

नगरीं रक्षतां न्यस्य मल्यराजे स्वमन्त्रिणि ।
क्रमराज्यं विराजल्लक्ष्मीर्जैंशरश्चागमत्तदा ॥ ३८५ ॥
दानमानौ प्रतिश्रुत्य मल्यराजं विभिन्दता ।
युवराजेन नगरी स्वीकृता मन्त्रयुक्तिभिः ॥ ३८६ ॥
नामराजतया दुःखं मुक्त्वा कश्मीरमण्डले ।
मासद्वयोनौ द्वौ वर्षाववसानमगान्नृपः ॥ ३८७ ॥
जानश्चलावदेनोय तं काले कलहाक्षमम् ।
द्वारैश्वर्यं ददौ भ्रातुस्ततो वैरनिवृत्तये ॥ ३८८ ॥
सलिलोत्तरणोपायं सेतुं सय्यपुरे व्यधात् ।
विपत्संतरणोपायं न पुनर्जैंशरोऽस्मरत् ॥ ३८९ ॥
पथिकानां निवासाय तेन पर्वतसीमनि ।
कक्ष्याविभागसहितः स्वनाम्ना रचितो मठः ॥ ३९० ॥
कपटापत्रपारोपाद्राज्ञः प्राप्तविभीषकः ।
स्वयं द्वारं त्यजन्सोगाद्ग्रामं ज्येष्ठेश्वराभिधम् ॥ ३९१ ॥
एवं विक्रमनीतिभ्यां देशं शोधयतो निजम् ।
श्रीशिरःशाटको राज्ञो द्वारैश्वर्यमवाप्तवान् ॥ ३९२ ॥
राजपुत्रः स वाक्पुष्टाटवीं लीलारसादटन् ।
योगिनीचक्रमद्राक्षीत्कदाचिद्गिरिगह्वरे ॥ ३९३ ॥
उदयश्रीस्तथा चन्द्रडामरश्चास्य वल्लभौ ।
अपश्यतां न किं लभ्यं महतामनुयानतः ॥ ३९४ ॥
अचलल्लाडनादण्डघण्टानां चण्डटांकृतम् ।
मनांसि न पुनस्तेषां वीराणां साहसस्पृशाम् ॥ ३९५ ॥
घटिताशातटं स्वाट्टहाससंवाहनादिभिः ।
योगिन्यो डमरुध्वानैर्भयादिव चलैर्बभुः ॥ ३९६ ॥

कोटराजस्य जामातुः कारावासस्त्र्यतां व्यधात् ।
भीत्या प्रत्यहमेवाथ जीवन्मृत्युमवारयत् ॥ ४०९ ॥
बुभुजे क्षेमराजश्रीस्वस्त्यां शस्त्रनखैः शतैः ।
विदार्य स्फटिकाभूमिं राजा सौकर्यभाजनम् ॥ ४१० ॥
जयापीडपुरे कृत्वा राजधानीं महामतिः ।
श्रीरिञ्चनपुरे चक्रे योद्धा बुद्धगिराभिधम् ॥ ४११ ॥
पर्कोनविंशे वर्षेऽथ दुष्कृतोऽद्भुतम् ।
दुर्भिक्षं क्षोभयामास लोकं शोकाकुलं महत् ॥ ४१२ ॥
मासानष्टौ द्वादशाब्दांस्त्रयोदश दिनानि च ।
क्ष्मां भुक्त्वा त्रिशवर्षेऽथ चैत्रे राजा व्यपद्यत ॥ ४१३ ॥
मन्दराजकथाख्यानाज्जातं महाचि संस्तुतम् ।
तीक्ष्णप्रतापशाहाबदीनाख्यानाच्छिनद्म्यतु ॥ ४१४ ॥
यास्मि शाहाबदीनेथ स्मरणं क्षितिरप्यजत् ।
लक्ष्मादित्यमसपत्नविपक्षिदुम्बदुःस्थयोः ॥ ४१५ ॥
श्रीमान् शाहाबदीनोऽथ प्राप्य साम्राज्यमग्रहीत् ।
येन राजस्थली भूयोमहद्गतपदामिषान् ॥ ४१६ ॥
ग्रीष्मार्के गौरिस्यार्धयर्पूप्रतापोऽर्धनाय यहृन्मदो ।
भूरमापत्रयापीडमेन न तु न विजिन्वरी ॥ ४१७ ॥
पूर्वे पंर च भूपाला नापरेणैव भूमिपाः ।
स्मानायकेन तेनाथ भुक्तागुणकर्णीस्पृहा ॥ ४१८ ॥
मिश्रौ पाठ्यमनाक्त्युत्यपि विक्रिमसमम्बरम् ।
पञ्चमार्गप्रिमार्गे मरुलीव दिवानिशम् ॥ ४१९ ॥
हर्षोत्रं उपस्वर्गतिभिः प्रविशतिभिः पदे पदे ।
स ब्रह्मलक्ष्मीमृत्यभारितिर्ज्ञैव नागरः ॥ ४२० ॥

मारूण्यं पाजसिंहस्य सिंहनादमयीं चमूम् ।
मर्द तागाश्च चकमारः विभाय गर्जिनी पुरी ॥ ४३३ ॥
[illegible] भुजः प्राणगानैर्मर्दितः ।
[illegible] पीरहंसिभिः ॥ ४३४ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४३५ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४३६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४३७ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४३८ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४३९ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४४० ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४४१ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४४२ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४४३ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४४४ ॥

अथाभ्यास्य प्रियां तां तु शाहमल्ला समागतान् ।
स्वशौर्यं सफलीकर्तुं योद्धुं राजा विनिर्ययौ ॥ ४५७ ॥
शाहावदीनमालोक्य तं तेषामनुजीविनाम् ।
चित्तैः प्रीत्या मुखैर्भीत्या नीत्या मूर्धभिरानतम् ॥ ४५८ ॥
एवं समजयत्तम्भभूपाग्रणमप्यान्यहन ।
हतवैरिपशूश्रेके स्वप्रतापानलार्चिषः ॥ ४५९ ॥
स्वदेशे मन्त्रिणोस्तस्य कोट्टभट्टोदयश्रियोः ।
समरेषुमरस्त्वासीच्चन्द्रडामरलौल्ययोः ॥ ४६० ॥
देवशर्मान्वयोदन्वच्चन्द्रो राज्ञार्पितं मुहुः ।
वैराग्याद्विभवं त्यक्त्वा कोट्टशर्मा वनं ययौ ॥ ४६१ ॥
श्रीवृद्धया कोट्टभट्टोऽर्थिसार्थान्संपोष्य यत्नतः ।
व्यलालयद्वनव्योम्नि स स्वं नियममारुतैः ॥ ४६२ ॥
कोट्टशर्मा तथा धर्मद्रुमं दानाम्भसासिचत् ।
न नाशामयो भूयो यथा तत्फलभोगिनः ॥ ४६३ ॥
तस्य दर्शयितुं राज्ञः स्वबलाधिकतां ध्रुवम् ।
कदाचित्तत्प्रजा दैवी व्यापद्गाढमपीडयत् ॥ ४६४ ॥
पुरीकैरविणीसूरः शूरः पादपविद्विषाम् ।
षट्त्रिंशेऽब्दे जलापूरः क्रूरो व्यप्लवत प्रजाः ॥ ४६५ ॥
तदन्तःप्रतिबिम्बस्थे स्वस्मिन्सञ्जान्तरभ्रमात् ।
तद्रीक्षार्थमिवानीके तोये तुम्बीव्यधुर्गृहाः ॥ ४६६ ॥
नगरक्षुडनादस्तु मुञ्चन्तो निर्झरच्छलात् ।
तस्योद्द्वीपस्य महतः पर्वतास्तटतामगुः ॥ ४६७ ॥
न स वृक्षो न सा सीमा न स सेतुर्न तद्गृहम् ।
तटस्थमपि यत्रैव जलपूरो व्यनाशयत् ॥ ४६८ ॥

स्त्रीणामस्ति चतुर्गुणा मतिरिति स्थाने न हन्त श्रुति-
यद्वा दुर्विधिपाकमाकलयितुं शक्तो न कश्चिद्ध्रुवम् ॥४
प्राकृतस्यावताराख्या चल्लस्यापि सुता सती ।
लक्ष्मीर्लासानुरक्तेऽधादथ रोषं महीपतौ ॥ ४८१ ॥
रोषात्सिन्धुपतेर्देशं संबन्धित्वाद्गतां नृपः ।
प्रत्यानयन्नपोद्रेकान्न पुनः स्नेहगौरवात् ॥ ४८२ ॥
अलाब्वो न्यमुडन्नन्तरप्लवन्त जले शिलाः ।
लक्ष्मीपक्षः क्षयं वृद्धिं लासापक्षस्तु लब्धवान् ॥ ४८३ ॥
यावद्यावद्गाद्दूरं लक्ष्मी रात्रिरिव क्रुधा ।
तावत्तावत्स तां लासां दिवं भास्वानिवाभजत् ॥ ४८४ ॥
अपनीय तापखेदं मरुकरिणी पद्मिनीतोयैः ।
तत्पद्मशैवलाम्भोनिर्माथे कर्मठीभवति ॥ ४८५ ॥
लक्ष्म्या मातृस्वसुः सर्वमातृकृत्यकृतोभवत् ।
राजप्रियाथ राधेव लासा पक्षक्षयोद्यता ॥ ४८६ ॥
सत्कर्मपाकसमयोऽस्य न चेद्विकाश-
शोभां न किं परिहरेत्कुमुदाकरस्य ।
विश्वप्रबोधहरणप्रवणा प्रियेण
कुध्री निशा च सहसैव सुधाकरेण ॥ ४८७ ॥
चिन्तासूचकनिश्वासम्लानौष्ठीं तं कदाचन ।
अथोचद्भोगिनीयेति लासाख्या भोगिनी नृपम् ॥ ४८८ ॥
न वेद्मि कान्चायेद्वास्याप्यद्मिनी स्वरुचा स्फुटम् ।
तस्याश्छेदाय दीपालपट्टया इव पतेत कः ॥ ४८९ ॥
पतन्तीं प्रेममार्गार्द्रां मयि दृष्टिं तयाग्रहा ।
मां निहन्तुमुपायेन क्रमते मद्विषी तव ॥ ४९० ॥

स्त्रीणामस्ति चतुर्गुणा मतिरिति स्थाने न हन्त श्रु
र्येद्वा दुर्विधिपाकमाकलयितुं शक्तो न कश्चिद्भु

प्राकृतस्यायतारारव्या पङ्कस्यापि सुता सती ।
लक्ष्मीलीलानुरक्तेऽधाद्‌य रोषं महीपतौ ॥ ४८१ ॥

रोगात्सिन्धुपतेर्देशं संबन्धित्वात्कृतां नृपः ।
प्रत्यानयन्नपोद्रेकात्स पुनः क्रोहगीरथात् ॥ ४८२ ॥

अन्याभ्यो ह्यभुञ्जन्तरप्लूयन्त जले शिलाः ।
लक्ष्मीपक्षः क्षयं वृद्धिं लासापक्षस्तु लब्धवान् ॥

यावद्यावद्गाढं लक्ष्मी रात्रिरिव क्रुधा ।
तावत्तावत्तां लासां दिवं भास्वानिवाभजत् ॥

आनीय तापभेदं मदकारिणी पद्मिनीतोयैः ।
तत्पदवीचलाम्भोनिर्माये कर्मठीभवति ॥ ४८५ ॥

लक्ष्म्या मातृस्वसुः सर्वमातृकस्यकृलोभयत् ।
राजप्रियाश्च शंकय लासा पक्षस्थयोचता ॥ ४८६ ॥

सत्कर्मपाकमभयांस्य न चेद्विकारा-
सांसो न किं परिहरेत्कुगुराकरस्य ।
विश्वप्रदीपहरणप्रवणा प्रियेण
दुर्गा निशा न सहरीव सुधाकरेण ॥ ४८७ ॥

[illegible] नृपम ॥
[illegible] ॥ ४
[illegible] ।
[illegible]

परिपाल्य यशोनिधिं तथान्ये
विदलय्यादमदो महद्गुणानाम् ॥ ५०१ ॥
निर्माणाज्जलधेः समस्तसरितां कौमारशोषाच्छ्रियः
प्रख्यातः सगरो भगीरथनृपो गङ्गावतारात्स सः ।
दुष्यन्तः स च विश्वविश्वविजयादिन्द्रस्य प्रीतिप्रदो
रामो हन्त दशाननेन विहितात्सीतापहारात्पुनः ॥ ५०२ ॥
राजा शाहावदीनाख्यः सुरमूर्तीरलोठयत् ।
इतीयं दुष्कथा विश्वं कथं न क्षोभयिष्यति ॥ ५०३ ॥
उदयश्रीर्नतशिरा राज्ञीत्युक्तवति स्वयम् ।
महीरन्ध्रमिवैक्षिष्ट द्रागधोगतियाञ्छया ॥ ५०४ ॥
सर्वसहा तदा क्ष्माभूदन्वयर्था प्रागवदेव यत् ।
लासानुरक्तमपि तं सा राजानमसेवत ॥ ५०५ ॥
भास्करो धुपरीरम्भरसासादितकौतुकः ।
स्वपुत्रशनिमुख्यानां ग्रहाणां शान्तिमिच्छति ॥ ५०६ ॥
रागी तद्दोषवादिन्या लासादेव्या प्रबोधितः ।
व्यवासयत्स्वदेशात्स राजपुत्रान्परानिव ॥ ५०७ ॥
कार्येष्वतिमनुष्येषु साहायकविधायिभिः ।
योगिनीपुरनाथस्य तैरभूपि निजं कुलम् ॥ ५०८ ॥
औदार्याद्दत्तवृत्तीन्स हिन्दुखानेन बोधितः ।
म्लेच्छान्सिकन्दरमुखाम्राजद्रोहकृतोवधीत् ॥ ५०९ ॥
पिशुनैर्जनिताशङ्कः शूरे मदनलाविके ।
राजा विप्लवसज्ञोपि सेवयास्य निवारितः ॥ ५१० ॥
औदार्यशालिना राज्ञा स्वसमं वर्धितः स्वयम् ।
राजाधिकं व्यवाहार्षीत्तदा मदनलाविकः ॥ ५११ ॥

निरुद्धमनौत्सुक्यकान्तः सवनस्य नियामयम् ।
दत्तं परमहो सोऽकरोत्क्रमराज्यमपूर्वतः ॥ १२५ ॥
स्वकर्णी पाद्गुणीत्येन मूर्तिमिन्द्रोरभिन्दिनाम् ।
कोभिरेकाकिनीं दृष्ट्वा राजभार्यां स पुत्रवान् ॥ १२६ ॥
सन्ध्यया पुरेणीत का तं करुण च पूरियम् ।
तेन नाममि भिक्ष करुण चेन्द्र कलेवरम् ॥ १२७ ॥
सा जगादेति कश्मीरीकलभर्तैः सह भुजगः ।
तत्र माताग्रीनिकत मूर्ति रसास्यमूलहम् ॥ १२७ ॥
प्रतापनमार्गी निर्जिता पाद्मुनेती निजां पुरीम् ।
अर्थी राज्ञे कश्मीरोत्तमागमत्र निपुणकानि ॥ १२८ ॥
सन्तदेवागतनमकत कामिनिकनकत पर्वतान् ।
अभिनन्दिन मांसेन्द्र भुवमकन कल्पिगाम् ॥ १२९ ॥
इति श्रुत्वा प्रभुः स निर्मलाभिरमानसः ।
समास्तुलमाश्वी साम्राज्यम मदीन्द्रुने ॥ १३० ॥
[illegible] निजानाम मर्त्यानि ।
[illegible] सनागति ॥ १३१ ॥
[illegible] भूमिमानिकनम ।
[illegible] ॥ १३२ ॥
[illegible] मुमुक्षुर्गीतिवन ।
[illegible] ॥ १३३ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १३४ ॥
[illegible]
[illegible] ।

निरञ्जनकौतुकाक्रान्तः समसत्र विरामयम् ।
सन्यं पश्यन्नहो शोकविस्मयाभ्यामपूर्यत ॥ १२४ ॥
रङ्कशां राजुभीत्येव मूर्तिमिन्दोरनिन्दिताम् ।
कोशिरेखाकिनीं दृष्ट्वा राजधान्यां स भूपगान् ॥ १२५ ॥
मागत्रा पुरतेशीन का त्वं कस्य च पूरियम् ।
तेजःसाररिसिकत्र कस्य चेदं कलेवरम् ॥ १२६ ॥
सा जगादेति कश्मीरान्तरार्थः साह सुप्रतः ।
राज. शाहायदीनस्य मूर्ति रक्षाम्यमूमहम् ॥ १२७ ॥
प्रयोगप्रमाणो विधिना पालुमेतां निजां पुरीम् ।
मथुरां यानेन कश्मीरभोगागस्य च निपूरयति ॥ १२८ ॥
प्रस्यंभ्रान्तस्य स्वामिनस्तस्य दर्शनात् ।
मचिरेणैव शोभेदं भूमण्डलं कल्पधियम् ॥ १२९ ॥
इति श्रुत्वा प्रभुः स विस्मयाविष्टमानसः ।
गच्छन्नद्भुतमाश्चर्यं शाहाशास महीभुजे ॥ १३० ॥
माहात्म्यागार्भिनागेषु निधयात्रा महीपतिः ।
यत्र तेजःप्रभावश्च न तु नैवं समागताः ॥ १३१ ॥
मदन्धितममृतागत्यभिति भूपतिस्तदा ।
मूर्तिमतां पुत्राणां तेषां स्वाभिप्रायप्रदात् ॥ १३२ ॥
पूर्वं [illegible] मनुष्पं भूपतिस्तदा ।
[illegible] मानुषे [illegible] ॥ १३३ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १३४ ॥
[illegible]
[illegible] ।

निश्छद्मकौतुकाक्रान्तः सद्मसद्म विशन्नयम् ।
शून्यं पश्यन्नहो शोकविस्मयाभ्यामपूर्यत ॥ ५२४ ॥
रहस्थां राहुभीत्येव मूर्तिमिन्दोरनिन्दिताम् ।
कांचिदेकाकिनीं दृष्ट्वा राजधान्यां स पृष्टवान् ॥ ५२५ ॥
प्रत्यक्षा पुरदेवीव का त्वं कस्य च पूरियम् ।
तेजःसारमिवैकत्र कस्य चेदं कलेवरम् ॥ ५२६ ॥
सा जगादेति कश्मीरांस्तत्रत्यैः सह भुञ्जतः ।
राज्ञः शाहावदीनस्य मूर्तिं रक्षाम्यमूमहम् ॥ ५२७ ॥
प्रयोक्ष्यमाणो विधिना पातुमेतां निजां पुरीम् ।
अह्नां शतेन कश्मीरभोगात्स च निवृत्स्यति ॥ ५२८ ॥
प्रत्यवेक्षाप्रयत्नस्य स्वामिनस्तस्य दर्शनात् ।
अचिरेणैव मोक्ष्येऽहं ध्रुवमस्य फलश्रियम् ॥ ५२९ ॥
इति श्रुत्वा प्रबुद्धः स विस्मयाविष्टमानसः ।
यथावद्वृत्तमाचख्यौ शाहाब्दाय महीभुजे ॥ ५३० ॥
माहात्म्याद्दारविभोगेषु निश्चयाढ्यो महीपतिः ।
धनं संत्यक्तवान्सर्वं न तु धैर्यं मनागपि ॥ ५३१ ॥
मदन्तिकमुपागम्यमिति भूमिपतिस्ततः ।
दूरस्थितानां पुत्राणां सद्यो लेखान्विसृष्टवान् ॥ ५३२ ॥
पूर्वराजगुणादर्शो मुमूर्षुर्भूपतिस्ततः ।
अप्राप्तेषु सुपुत्रेषु स्वानुजं राज्यमार्पिपत् ॥ ५३३ ॥
तं मत्वा नेश्वरोऽनैषीत्सदेहं यत्सधर्मताम् ।
तत्र हेतुर्ध्रुवं तस्मिन्सौभाग्यान्मदनभ्रमः ॥ ५३४ ॥
शौर्यौदार्यविधौ विधौतविविधश्लोके नृलोकेश्वरे
तस्मिन्नस्तमुपागते गुणिगणत्राणोद्यनैपुणे ।

शम्भोर्णोन्नमितं शिरः परिभवश्वासापसाराद्ध्रुवं
भूभारोद्वहनात्पुनर्विनमितं शेषेण लोकस्पृहा ॥ ५३५ ॥
प्रत्यक्षं ज्वलतः प्रतापशिखिनः स्वीकृत्य यं भुक्तया-
नन्याशाद्विपताधिकं स्पृहयतस्तद्राज्यबन्धाश्च या ।
तां भूमिं प्रविहाय शायमगमद्द्यां शक्रभुक्तां चिरं
पुंसां स्त्रीषु यदापि न प्रभवति प्रेमग्रहप्रत्ययः ॥ ५३६ ॥
ज्येष्ठशुक्लचतुर्दश्यां तानाङ्के वत्सरे नृपः ।
आलिङ्गनैः सुरस्त्रीणांस्तनौघत्यमपीफलत् ॥ ५३७ ॥
मत्येव भूजयाङ्ग्यः पुलस्त्यापवादताम् ।
शाहापदीने निर्जेतुं धामिव प्रस्थिते सति ॥ ५३८ ॥
कुतुबुद्दीननरेन्द्रोऽथ मौलायासां महीभुजाम् ।
चित्ते सुखं मुखे हर्षं स्तुतिं वाचि व्यधात्ततः ॥ ५३९ ॥
तस्य प्रतापकमला स्वर्गपदवीमगात् ।
जयव्यसनिपूर्वैश्चाविरहान्तेव भूपतेः ॥ ५४० ॥
तद्वियोगासहादेशद्वेषी जयमधात्स्वयम् ।
नातितीक्ष्णो न वा मन्दः सर्वस्यैव महीपतिः ।
चित्तमादित लोकस्य वैपुषो भानुमानिव ॥ ५४१ ॥
अहायापहुतं युद्धे तद्धनुःप्रतिकूजितम् ।
शोचद्भिरिवधूर्वर्गैःक्रन्दितैर्मेत्स्वरादिव ॥ ५४२ ॥
दिङ्मुखे चन्दनालेपः कीर्तिरम्बरचन्द्रिका ।
धरणीरमणस्यास्य द्विपामाम्लापयन्मुखम् ॥ ५४३ ॥
क्षेम लक्ष्मीं प्रजाः क्षोणीपाले तन्वति तन्वति ।
भूमावेव स्थिता नाकभोगसौख्यमभुञ्जत ॥ ५४४ ॥
लोहरप्रत्यवेक्षार्थं यान्त्यथापूर्वभूपतिः ।
लोहराधिपतेर्भीत्या ते पलाय्य गतास्ततः ॥ ५४५ ॥

शास्त्रस्थौरिभवः सर्वा॥ शक्तिरूपको गतो गति ।
यतो हि सूर्यकामनामां यशो याति सुतिहायः ॥ १४६ ॥
सौन्दर्यं धर्मरोगानु कुकूतिमसीपति: ।
शोभितार्थिभावि(मृत्युरो शासकरीलकात् ॥ १४७ ॥
कोपनमन्तो गत्वा सोहर्षाद्रि च कार्येन ।
गत्वा हि कार्यनिशानां मृणालको महाल्मनात् ॥ १४८ ॥
मनागन्धीविज्ञं मृगे मुनीन्द्रोपविन्नु मनः ।
[illegible] प्रति ॥ १४९ ॥
[illegible] ॥ १५० ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १५१ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १५२ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १५३ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १५४ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १५५ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १५६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १५७ ॥

आकारयत हैदरीयान्स्वाभिज्ञानपरिष्कृतैः ।
तज्ज्यायान्हस्सनस्तावदापन्महेन्द्रमण्डलम् ॥ ५५८ ॥
स नेत्रशुक्तिमुक्ताभिर्मुक्ताभिर्बाष्पवीचिभिः ।
श्रुत्वा तत्र पितुर्मृत्युं निवापाञ्जलिमार्पिपत् ॥ ५५९ ॥
व्याधूत्य गमनेच्छायाः स्वच्छाशापमसुं ततः ।
न्यवारयत्पितृव्यस्य लेखः कश्मीरभूपतेः ॥ ५६० ॥
शाकादिसस्यलोभेन भृत्यानस्मानपेक्ष्य सः ।
समस्कुरुत शाहाबदीनभूमिपतिर्दिवम् ॥ ५६१ ॥
स्वःश्रीभोगरसेनेव गमनाय त्वरावतः ।
तस्यास्माभिर्भवत्कार्यमशेषं निरपाद्यत ॥ ५६२ ॥
क्ष्मारक्षालक्षणामाज्ञां विचक्षणशिरोमणेः ।
तन्मन्त्रिमानिता मौलिमूले मालां विदध्महे ॥ ५६३ ॥
गमनागमनाभ्यां त्वं पितुः पालितशासया ।
श्रीराम इव भूलोकं यशोभिः स्वैरपूपुरः ॥ ५६४ ॥
भूतो भावी च संमानो यद्यपि त्वद्गुणैस्तव ।
यौवराज्यमहाद्वारं स्वीकुर्यास्तथापि मे ॥ ५६५ ॥
स्वधैर्यं मत्यसंयोगो नानाबन्धुसमागमः ।
जगद्रक्षाधिकारश्च दर्शनस्यं विहुरपतु ॥ ५६६ ॥
यत्रास्ते प्रमीतानां परदेशनिवासिनाम् ।
प्राप्तेन विभवेनापि महतां न सुखे भवेत् ॥ ५६७ ॥
स्वरूपप्रतिबिम्बेन भवता स्वर्गवासिनः ।
त्वदुत्कण्ठाभरोऽस्माकं दर्शनेन निवार्यताम् ॥ ५६८ ॥
पुत्रः शाहाबदीनस्य सोऽयमित्यन्यमण्डले ।
भङ्ग्यभ्रेण निर्देशः प्राकृतस्येव मास्तु ते ॥ ५६९ ॥
7

राज्ञां मद्गुणकन्यानां गुणग्रेही भवन्भवान् ।
कश्मीरैश्वर्यमाहात्म्यं मा मैत्रीरल्पकल्पनां ॥ ५७० ॥
विभज्य भजति क्षोणीमारं मेरुगिराविव ।
सुखसंपत्तिमतुलामनन्तगुणिगामुयाम् ॥ ५७१ ॥
कीर्तिं सुरवधूगीतां पात्रे श्रीप्रतिपादनात् ।
स कर्णपूरयन्राजा मारुत स्वर्गमालतीः ॥ ५७२ ॥
प्रियथोरायथोः स्नेहश्रुतिसौख्येन शीतलैः ।
निःश्वासैर्भूपतेः स्थैर्यैः स्यादस्पृष्टं च चामरम् ॥ ५७३ ॥
येन मानेन मामन्वग्रहीरस वसुधाधिपः ॥
त्वं संचरस्व तेनैव मयि पालयति प्रजाः ॥ ५७४ ॥
भ्राता द्यौः शक्रराजाभ्यामावाभ्यां च समं मही ।
शेषैकनाथां पातालक्ष्मीं हसतु निःसुखाम् ॥ ५७५ ॥
उदयश्रीमुखामात्यमतानुष्ठानशालिनीम् ।
ममार्थनानिषेधेन लक्ष्मीं नैव वृथा कृथाः ॥ ५७६ ॥
अजानैल्लोलकर्णत्वं राजेन्द्रकरिणामथ ।
पन्थानं लेखवाची स कश्मीराणामगाहत ॥ ५७७ ॥
पवनैः संमुखायातैर्झांकाररवधारिभिः ।
न्यवार्यतेव कश्मीरप्रवेशाद्राजनन्दनः ॥ ५७८ ॥
स विशन्नथ कश्मीरसरणीमुदजिज्वलत् ।
अमलीमसयद्राज्ञः श्रुतिं तु खलचोदना ॥ ५७९ ॥
नक्राः समुद्रमिव केचिदुदेतुकामा
वाता लताग्रमिव केचन दर्पवेगात् ।
दुर्मन्त्रिणो भुवनकाननचक्रवाल-
हव्याशना नरपतिं प्रविलोलयन्ति ॥ ५८० ॥

प्रागेव हस्सनेऽभ्यर्णे शौर्यनिर्णयवादिभिः ।
वर्णाश्रमगुरुस्तूर्णं पिशुनैरिति बोधितः ॥ ५८१ ॥
सर्वासामेव बुद्धीनामुपरीश्वरबुद्धयः ।
तथापि सचिवैर्वाच्यो हिताहितविनिर्णयः ॥ ५८२ ॥
पुरंदरादिलोकेशतेजोंशाश्रयशालिनाम् ।
स्वयंदेवेभ्यो नरेन्द्राणामन्तरायो विलोक्यते ॥ ५८३ ॥
स्पर्शानाशितया ख्याताक्रान्तपुष्पादि जिघ्रणात् ।
कृष्णसर्पादिवाश्लिष्टात्कष्टं दूरे न कस्यचित् ॥ ५८४ ॥
विभवैस्तर्प्यमाणोयं न च स्वीभविता तव ।
स्नेहेन सिच्यमानोग्निः शीतलत्वं किमृच्छति ॥ ५८५ ॥
वरं हालाहलो घोरो न दुरात्मा च दुर्जनः ।
तस्य पानाद्गलत्येकः परस्य स्मरितं कुलम् ॥ ५८६ ॥
दैवाद्दूरतरं सर्पं प्रसर्पद्विषधारिणम् ।
विना दैवकृतं को नु निधौ स्थापयति स्वयम् ॥ ५८७ ॥
न चिन्त्यं चायमेकाकी राज्ञो मे किं करिष्यति ।
हरेः पुरः सयूथोपि कतमो वारणेश्वरः ॥ ५८८ ॥
बुद्धिशालस्य किं नु स्यात्परिपन्थिपराक्रमैः ।
नैतद्युक्तं सौगतौ हि राजपुत्रोदयाधियौ ॥ ५८९ ॥
आद्ये पक्षे द्रुतं नाशश्चिरं नाशः परे यतः ।
नानुमारो न च स्यान्यस्ततस्तं हन्त हस्सनः ॥ ५९० ॥
न धैर्यं भावतापृक्षि तेजस्वी न सहिष्यते ।
यस्मिन्दहति नाम्भोधिं स क्षणो वाडवस्य कः ॥ ५९१ ॥
अतस्तस्य निरोधेन निरुपप्लुताः प्रजाः ।
कुण्ठयन्नुन्नतां पूर्वभूपालोत्कण्ठितां चिरम् ॥ ५९२ ॥

प्रविष्टैरिति दुर्वाक्यैर्निर्गमाद्भिरिव ह्नदः ।
धैरस्यमभजद्राजा खलवाक्यैः स हस्सने ॥ ५९३ ॥
पश्यन्स्पष्टमघन्तुमर्वस्तस्यैवोत्सुकविक्रियाम् ।
भ्रातुः पुत्र इतिस्नेहार्त्तं यवन्ध न भूपतिः ॥ ५९४ ॥
उदयश्रीरथालक्ष्य विरक्तं हस्सने नृपम् ।
तद्धात्रीं लौलकवधूं समदिक्षत्तरामिति ॥ ५९५ ॥
स्वामिरागादियारूढो नाकं डामरलौलकः ।
न यशो नाशयामास कुस्वामिमुखवीक्षणैः ॥ ५९६ ॥
अस्माद्दुर्मनसो राज्ञो विभवाशास्तु दूरतः ।
घर्षितस्य त्वया प्राणसंशयो हस्सनस्य नु ॥ ५९७ ॥
अतः प्रलोभ्य राजेत्थं त्वयानीयो निजाग्गृहान् ।
योग्यं स्थानान्तरं नास्मद्विपन्निर्यातनाविधौ ॥ ५९८ ॥
तस्मात्त्वया निजार्थानां ग्रहणार्थं महीपतिः ।
प्रार्थनीयो यथाऽश्येति त्वद्गृहानेव लुब्धधीः ॥ ५९९ ॥
विश्वस्तायाः किमर्थैर्मे धर्मकामार्थहेतुभिः ।
राज्ञोर्पयामि तान्सर्वान्यदि मे स्यादनुग्रहः ॥ ६०० ॥
अतः स्वकीर्तये पूर्तमेमानस्पूर्तयेस्तु मे ।
यस्तु त्वच्चरणस्पर्शादर्शितानुग्रहं गृहम् ॥ ६०१ ॥
प्रत्याद्म्य स्वयं स्त्रीयमोगभेरिव महत्तु ।
आशाः प्रकाशयत्यर्थपतिर्भास्यानियामितः ॥ ६०२ ॥
यदन्येन त्वयापेश्यं न तु स्त्रीधनमित्यतः ।
इमाया स्समादर्श लोकाख्यायाय भास्करः ॥ ६०३ ॥
अनेन यशुना राज्ञः फल्गु प्रार्थनाधिमाम् ।
सदिरां धारि गृहानां मंपांस्नर्पयनोनुधिः ॥ ६०४ ॥

[illegible] भुवि मही ।
[illegible] दिक्कर्णिका ॥ १०५ ॥
[illegible] पुष्पदैवतानि [illegible] ।
[illegible] ॥ १०६ ॥
[illegible] विद्युच्छटेन [illegible] ।
[illegible] न [illegible] ॥ १०७ ॥
[illegible] ।
[illegible] शिरोऽब्जं पुनीजगत् ॥ १०८ ॥
[illegible] ।
[illegible] भूपते ॥ १०९ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११० ॥
[illegible] ।
[illegible] विश्वयंप्रपन् ॥ १११ ॥
[illegible] गुण [illegible] ।
[illegible] पुनेयं [illegible] ॥ ११२ ॥
[illegible] ।
[illegible] पुर्वापांपकृपा [illegible] ॥ ११
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११४ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११५ ॥
इति [illegible] महापन ।
[illegible] ॥ ११६ ॥

आयुर्योगुनलर्क्षानिनद्भगले फलगतम ।
मर्यांप्रहारनिर्माणमकरोन्प्रुबलिन्मया ॥ ६४० ॥
योगिने प्रश्नायास्थं तत्कर्मप्रेरणादिव ।
कश्मीरानागतं राजा पुत्रार्थ्येवमभाषत ॥ ६४१ ॥
मया वैरिपराधीना कारागारकुटुम्बिनाम् ।
निवारितं चिरोल्लत्यं नैसर्गिकमपि श्रियः ॥ ६४२ ॥
यथापराधं दण्डेन हरता धर्मविप्लवम् ।
प्रजा अपक्षपातेन स्वप्रजा इव पालिताः ॥ ६४३ ॥
नीताश्चिराय निर्मथ्य विपश्चिज्जनवारिधिम् ।
कियंतोपि मया —— मैत्रीं शास्त्रमणिप्रभाः ॥ ६४४ ॥
इति मे कृतकृत्यस्य शोकशङ्कुरयं परम् ।
प्राज्यसाम्राज्यभारस्य वोढा नास्ति कुलाङ्कुरः ॥ ६४५ ॥
इति श्रुत्वा वचस्तस्य वंशच्छेदतमोमुपम् ।
दर्शयन्दशनज्योत्स्नां योगी तं प्रत्यभाषत ॥ ६४६ ॥
मा विषादं कृथा राजन्पुत्रानुत्पत्तिहेतुकम् ।
नहि किंचित्कदाचित्स्याद्दुरापं पुण्यशालिनाम् ॥ ६४७ ॥
पुत्रोत्पत्तिनिमित्तं मे योगिनोप्यानुपङ्गिकम् ।
किंचित्संचितमस्त्येव तत्तवास्तूपकारकृत् ॥ ६४८ ॥
गुणैः सप्तमिमं मे च कश्मीरागमनोद्यमम् ।
फलयत्येव महिषी भुञ्जाना गुलिकामिमाम् ॥ ६४९ ॥
कुलतन्तौ समुत्पन्ने त्रिलोकाभयलम्भके ।
नरोत्तमो जगत्त्राणचिन्तातानवमश्नुताम् ॥ ६५० ॥
इत्यूचुषोथ योगीन्द्रादादाय गुलिकां नृपः ।
अभोजयत्स महिषीं चरुं दशरथो यथा ।
देवीमभोजयन्मूर्तां प्रसादपदवीमिव ॥ ६५१ ॥

आनन्दयात्रावर्ते देवी त्रिपुरानन्दकारणम् ।
स्फोटितास्त्रसर्वाङ्गधवलं सुषुवे सुतम् ॥ ६५२ ॥
दृष्ट्वा सद्यःस्नानसमर्थानेव तिरोदधुः ।
दृष्ट्वा इति स्नात्वा स्वधान्नोऽनेकदानवाः ॥ ६५३ ॥
हर्षोद्गारादिवार्तानि तदा वर्धापनेऽनुस्मरे ।
अग्रजन्मेव सदा चित्रं कार्यं सौरंभुवि स्वकम् ॥ ६५४ ॥
सौ मातुःसुतौ देव्या भास्वद्भागाविव ततः ।
सौभाग्यं दोहदं राजा चित्ते पार्थिवप्रभुः ॥ ६५५ ॥
अथ द्वितीयपुत्रं सा देवी दैवतार्चितम् ।
असूत कान्तिसौभाग्यसर्वभाग्यसुधाकरम् ॥ ६५६ ॥
न कस्य सन्नुमोल्लासि सुखितपथीः पदे पदे ।
सौख्यमनर्थहरांस्तोलिसम्पदास्मिवारानैः ॥ ६५७ ॥
धनुर्विद्यामिव तेन पद्मनाभमिव सुखाधिपम् ।
प्रयाति दैत्यवरमस्य बलमादम्यविगीयत ॥ ६५८ ॥
देवी शीलितभूर्णमिवदपूर्वा पालयति प्रभौ ।
सन्धिकृत्यव्रताव्यार्द्र प्रभुनास्य निर्दहन्त्या ॥ ६५९ ॥
वाग्दुर्स्पंद वल्लभांशे दोषोभूत्स महीभुजः ।
युद्धागतो महीं यस्य यात्रमध्यामाग्रपाहरत् ॥ ६६० ॥
अवतंसः स राजेन्द्रोऽधियत्नात्सुसुदायकः ।
सामाममालेव धात्राप्यन्यधर्मायसीनताम् ॥ ६६१ ॥
विनभुक्तो भुव मन्था संस्पृश्यां मार्याविज्यिते ।
जगाम त्रिदिवं राजा ध्रुवं भोक्तुं सुरस्त्रियः ॥ ६६२ ॥
भाद्रे कृष्णद्वितीयायां पञ्चपञ्चे स वत्सरे ।
अकालं जगाम राजेन्द्रः सुकृतीतमहीपतिः ॥ ६६३ ॥

राज्ञी शोकान्तरा राजपुत्री बालाधिति प्रजाः ।
अभूवंश्चकिताः सर्वा अथ येनाप्यशङ्कया ॥ ६६४ ॥
देव्या विषादतोये तु बहुलत्वमुपेयुषि ।
परस्परममात्यानां मात्स्ये न्यायेमवर्द्धचिः ॥ ६६५ ॥
अलं विषादनिर्बन्धैर्धैर्यस्यैव क्षणो ह्ययं ।
रुन्धते मलिनात्मानः क्ष्मामभूरामराजकाम् ॥ ६६६ ॥
इति प्रबोध्य सुभटां देवींमुद्दकसाहकौ ।
ज्येष्ठं सिकन्दरं पुत्रं महाराज्येऽभ्यषिञ्चताम् ॥ ६६७ ॥
देव्या मतेनोद्दकोथ साहिं मह्मदमुद्भटम् ।
जामातरमपि क्रूरः सजानिमदहच्छलात् ॥ ६६८ ॥
सूक्ष्मानत्ति तिमिर्महान्स्वकुलजान्व्याधादजानन्वधं
पीडां क्षौद्रहराद्धरादविदुषी स्वां मातरं पुत्तिका ।
प्रायः श्रीलवलोभमोहितधियः कल्पान्तरस्थायिनो
मन्वाना दुरितं कियश्च जडिमग्रस्ता विदध्युः खला
शोभानाममहादेव्याः सोधिविन्नां महीं व्यधात् ।
प्रतापहेमराजा तु नाधिविन्नकां ददौ ॥ ६७० ॥
शाभादेव्यास्तदा लक्ष्मीः स्तुतित्वमगमत्तराम् ।
क्ष्मां हेमलिङ्गैर्या पुण्यलिङ्गैर्या स्वैरमण्डयत् ॥ ६७१ ॥
एतद्वन्धुममेपोपि मां हनिष्यति निश्चितम् ।
इत्युद्दको राजपुत्रं विषेणाथ व्यपादयत् ॥ ६७२ ॥
निर्जयैवं कृपाण्यहिं स्वं छिन्द्यां कण्ठमेतया ।
यद्यहं त्वं निरुन्ध्यां वा हन्या वेत्यथ संविदा ॥ ६७३
विश्वास्य साहकं वीरमुद्दकोथ व्यपादयत् ।
आसन्नविनिपातानां द्रोहो दूता हिं दुर्धियाम् ॥ ६७४

स्वयं मातुलनाशं स्वस्य मध्ये शोभावपदृशः ।
श्रीदाधूसतनो दृष्ट्वा स्वतो विनिवृत्तवान् ॥ १७५ ॥
श्रीहर्षिकृत्य मनो हर्षाम्बरमालोम्य धैर्यवान् ।
श्रीहर्षिमासानं गुरुप्रणामपुरस्सरीतवान् ॥ १७६ ॥
दृष्टो दृप्तस्य राजमाता वर्धितः सहचरः ।
दीर्घदीर्घमनगमनुदर्शयन्दीर्घमधीतवान् ॥ १७७ ॥
तस्मृत्या स्वदासस्य भूपैरनुपाजितः ।
दीर्घं पदांघातः पदपुष्पाणि पश्यति ॥ १७८ ॥
ग्रन्थान्तरविनाशानां प्रायो मलिनतामपि ।
विनाशार्दिग्रमां भूमे स्वपरस्पर्यापि जायते ॥ १७९ ॥
स्वदेशान्धिनगरी दीर्घं पद्मामदगुणानिः ।
पार्श्वविनयं सर्वेषां स्वप्नप्राप्त्या पराप्यत ॥ १८० ॥
आविनयमपुरं राजा समनुष्ठाय भूपतिः ।
स्वापनैसाथ तं मदृष्टा नगरोऽपि श्रवाद्भुता ॥ १८१ ॥
मनोविदात्मं गगनं परदेवमवोपमेव ।
स मार्धिदापुरं राजा दर्पेण हृदयं विदाम् ॥ १८२ ॥
मदरूपांगुलः पालपद्मनाभेयमभ्यभूत् ।
आश्रयगतस्थलो येन सचिवगोऽपि सदा चिरम् ॥ १८३ ॥
कर्तावायद् मे. पालपुत्रैर्भृदृपूजितैः ।
पलद्रमाविदाद्राजसिंहः परापरस्तुतिः ॥ १८४ ॥
तत्र पालोत्तमाद्धानि वपुध्वतामर्दापतिः ।
रागफानिव सूर्येण पुरभवारोऽसिनाविच्छनत् ॥ १८५ ॥
पक्षिराज इव व्यालाव्यगालानिव केसरी ।
पालाश्वार्तलिपालः स कालाग्निवसमपातयत् ॥ १८६ ॥

रिपशसेव करिणी राजधान्यां प्रतीपयेः ।
श्रीमद्भि लिरोधवलस्य मन्त्रिणा निर्मितानि ॥ ६९९ ॥
सुरलेखनबलीनदेचपोदैवानिवरोमचरी ।
तौ मार्जौ यूथमुख्येन पातियातौ प्रबंदितौ ॥ ७०० ॥
यदन्येन करोदुल्य गुणवर्णपरिपूरिताः ।
मिर्वातिताः परे राज्यदिनानि यथा च व्यर्धीयत ॥ ७०१ ॥
यवोऽयमपरश्चेतदसौनिलाधिपतदेरिव ।
विषमस्यरेतुनयदरणी दानवालैमयस्याशीः ॥ ७०२ ॥
दानं वर्षेष्विषु भाग्य दापयन्त मैव वैवर्णिन् ।
दामाय्य लिये यथार्थं वर्णिपदालिनमयः ॥ ७०३ ॥
तदा दामाष्टुरेवापक प्रारोहयपः करे ।
स्वद्भारदेविमदोर्भा मन्दं नव निर्मितमाम् ॥ ७०४ ॥
अथान्या गौराजनराया श्रीविरुतदुरत्नृपतेः ।
स्वकार्यं यं स्ववर्य दानीभूयैत्रृपः समधिता ॥ ७०५ ॥
दामोदरपराद्राक्षः स्वपुरस्यपुरस्तरः पुरः ।
कामरा दानशीलस्येव यथादपि ससायत ॥ ७०६ ॥
आर्जीवमेव तिष्ठन्ती निम्ना श्रीरतस्य नूतना ।
मान्यजन्मस्वपि प्रवा यदाग्रेषीय भाविनी ॥ ७०७ ॥
अमेवा यवनाचार्यां दामोद्रिसे: तमाश्रयन् ।
विदाय परभुपालात्पुष्पार्णायातपो क्षिपम् ॥ ७०८ ॥
प्रज्ञापापयितांश ततां यवनदर्शने ।
बालजेव भूदि दांसिपर्णे दधिरपर्धत ॥ ७०९ ॥
आरोग्यपि श्रुहाणां लिपां बालोऽपि विवयता ।
यवनानामभूज्ज्यायान्मसारसोदमहस्मदः ॥ ७१० ॥

अनंसीदग्रहीच्छिक्षां पुरो नम्रो न्यविक्षत ।
विनयं शिष्यवत्तस्य न को भूमिपतिर्व्यधात् ॥ ७११ ॥
मरुद्भिरिव वृक्षाणां शालीनां शलभैरिव ।
तन्मतस्थैः खलैश्चक्रे भङ्गः कश्मीरसंविदाम् ॥ ७१२ ॥
स्वामिनो दानमानाभ्यां ख्यातैर्देशगुणैरपि ।
कश्मीरानविशन्म्लेच्छाः सुक्षेत्रं शलभा इव ॥ ७१३ ॥
विद्वानभ्यासबोधाभ्यां विद्यामेव विशांपतिः ।
स लक्ष्मीं त्यागभोगाभ्यामशोभयदवीवृधत् ॥ ७१४ ॥
शाहिभङ्गपतिं जित्वा पिरुजं स महीपतिः ।
मेरादेवीं महीपालात्प्राप्तवान्प्राभृतं ततः ॥ ७१५ ॥
अवातरत्तत्र कुले नूनं सा कापि देवता ।
योजयिष्यति कश्मीराश्रर्यांस्तन्नन्दनो यतः ॥ ७१६ ॥
श्रीजैनोल्लाभदीनाख्यो मूर्तो धर्मः कलाविव ।
राजापि योगिराजो यो राजचूडामणेः प्रियः ॥ ७१७ ॥
यवना गुरवो भृत्याः सेवका वल्लभास्तथा ।
बान्धवाश्चाभवंस्तस्य काकाः पिकशिशोरिव ॥ ७१८ ॥
केनापि रससिद्धेन दत्तस्तोकरसः प्रभुम् ।
रससिद्धिं वदन्धूर्तो महादेवाभिधोऽभ्यगात् ॥ ७१९ ॥
सहस्रवेधिता तेन रसेनैव न साधिता ।
विस्मयेन रसेनापि काञ्चनश्रियमृच्छता ॥ ७२० ॥
सदा राज्ञि महीभारोद्वहनादनुरागगान् ।
अदान्मेरुर्महादेवरूपेणेव निजं वसु ॥ ७२१ ॥
रससिद्धिप्रमादेषु महादेवस्य हीनताम् ।
अगान्न तु सतांदेदानियामविषये मनाक् ॥ ७२२ ॥

वसतिर्दिक्षु मार्गे न कृत्वा स्वधर्मानिधैः ।
हंस इव मूर्धिकामध्ये विरमार्गो विराजते ॥ ७२३ ॥
प्रावेश बालिनो राज्ञः नन्दन स्वदर्शनात् ।
सर्वनीतिप्रपञ्चाङ्गिनो महादेवी उदयापुरम् ॥ ७२४ ॥
विधेः पाणिदयस्तु यौ जगन्निवेशपात्रप्रियौचाभिर्वेक-
सिद्धे समानुपदूषणस्य परिदीना स्वसाम्यादिषु ।
यदा स्तुमनसाथ यौ विवरौ स्थाने स्वर्गतैः
वर्धीव प्रयाणसम्पूर्णत्वं प्राणविनाशमुपैति ॥ ७२५ ॥
दोषे विपत्संघेव कालिदेवैव पर्वतान् ।
मद्रेव द्विपोन्मदा पुनः शृङ्गमुद्वेगयन् ॥ ७२६ ॥
विधे च शान्मर्दनं शुद्धिना विश्ववन्धुना ।
पुरस्ताद्धमिव राज्याप्तप्राप्तुमलालसा ॥ ७२७ ॥
स्वपरालोकनदेवालोकनो मद्गुप्तकाः ।
प्रतिवर्षमाप्तकाश्च सर्पदेवाभयप्रभोः ॥ ७२८ ॥
अभिषेचनमनरस्य सम्यक्स्त्रीविधापनात् ।
सदृशो विलम्बतेव जातु यावामर्षपावकम् ॥ ७२९ ॥
शैलकन्यागणानुयातेषु प्रसङ्गेन प्रभोः पुरः ।
सान्त्वं दीपसंधेन निरयं च दत्तवान् ॥ ७३० ॥
भूतामर्षः सूदमहाः दीपप्रीतिपरायणे ।
सपत्नासन्मद्राजं चिन्तयन्नाप्त संततम् ॥ ७३१ ॥
उदग्रांमायनो धात्या यं पौरैः सह नीतवान् ।
निजपुत्रराजस्य पुत्रं सर्वेषु जननम् ॥ ७३२ ॥
मृतेर्थाद्वयपतौ जातेष्वपि श्रेष्ठतां भजन् ।
स मद्रमायकण्ठपात्रमहार्धनापनात् ॥ ७३३ ॥

मद्रासनक्षितेः स्वाम्यं कश्मीरेन्द्रेण लम्भितः ।
सचेतनं जयस्तम्भमिव तं तत्र रोपयन् ।
व्यावर्ततारिलोकार्त्तिकर्ता स क्ष्मावकर्तनः ॥ ७३४ ॥
प्रत्यक्षा इव धर्मार्थकामाः काममनोरमाः ।
मीरादेव्यास्त्रयो राजपुत्रास्तस्योदपत्सत ॥ ७३५ ॥
मीरखानः शाहिखानः खानो मह्मद इत्यपि ।
यैः संज्ञा अभ्यभूयन्त गङ्गौघैर्विष्टपा इव ॥ ७३६ ॥
प्रमीतमातृकं शोभानन्दनं पिरुजाभिधम् ।
स राजा मीरखानादिनिर्विशेषमवीवृधत् ॥ ७३७ ॥
अलकासदृशीं राजा मानसप्रतिबिम्बिताम् ।
पुरीं पुण्यजनाकीर्णां प्रद्युम्नाद्रितटे व्यधात् ॥ ७३८ ॥
पूर्णानन्दा जयारिक्ता भद्रा विस्मयदायिनी ।
श्रीस्तस्यातिथिसंपत्त्यै भूभुजोमूद्दिवानिशम् ॥ ७३९ ॥
राजावनाश्रयत्वेन प्रसिद्धः स सदायतिः ।
लक्ष्मीमचुम्बितामन्यैर्वेताचुम्बद्विपां बलात् ॥ ७४० ॥
यवना नित्यतद्दत्तवित्तसंपत्तिशालिनः ।
आहारव्यवहारादौ जितवन्तो महीपतिम् ॥ ७४१ ॥
अयत्नप्राप्तवित्तानां यवनानां महीपतेः ।
वराटके च कोटौ च दृष्टिरासीत्समा तदा ॥ ७४२ ॥
कश्मीरमण्डले म्लेच्छदुराचारेण दूषिते ।
महिमा ब्राह्मणैर्दैर्यैर्मन्त्रैश्च स्वः समुज्झितः ॥ ७४३ ॥
सद्योतैरिव यैः कालबलात्तेजः प्रकाशितम् ।
तैर्द्वैधैः कालदौरात्म्यात्तदन्तर्धिमनीयत ॥ ७४४ ॥
पुण्यक्षयेण कर्तॄणां कलिदोषेण चोज्झिताः ।
गीर्वाणैः प्रतिमा सर्वा निर्मोका भुजगैरिव ॥ ७४५ ॥

कल्पद्रुमे नन्दनोद्यानविटपे बिडौजसम् ।
प्रतिमानं शिलाभाजो मन्वानां यत्र भावना ॥ ७७
कान्तिस्फटिकसोपानकलशैः स्वर्णनिभा भुवम् ।
लङ्घते विद्रुमस्तम्भा विपणिर्यत्र चोदिताः ॥ ७
राजमार्गेषु यत्रासन् प्रासादाः ।
स्वर्णैः सूर्यद्युतिप्रतिमानं निराकृतौ ॥ ७८ ॥
यत्र सदा सुधां शीतलं सलिलं सलिलं निर्मलम्
संतापसे सति मारुते स्वर्गदिवार्णव भुभुजः ॥ ७
यत्र प्रासादपङ्क्ती यत्रैव प्रतीताः ।
गृहमद्य मधु जानु देवमहार्घमेनयत् ॥ ८० ॥
पाषाणानंदयन्तानिबध्यप्रबन्धेन जनं मनम् ।
स्वच्छतामभितुष्टे स्वर्गिनी भूषणानि भूषम् ॥ ८१
आयता वप्रशोभाभिरगोपुरैर्विष्णुषु ।
प्रदर्शिते च देवस्वर्गीभ्वनादितेषु च ॥ ८२ ॥
मुक्तानि कमलानीव स्फुरन्ती भुजगा इव ।
मुक्ताभो रजतानीव स्थाणवः पुरता इव ॥ ८३ ॥
मायेन्द्रजालसन्देहमभ्यर्थादनपीडिताः ।
ये च वेधिकाद्वारैर्या धारितदास्या प्रकल्पिताः ॥ ७
सर्वप्रार्थयन्तु नागराः प्रतिमासु समो भवेत् ।
मर्त्येषु मानवे सुखं सौख्यं कस्य दृश्यते ॥ ८५ ॥
ते च सर्वहिताः किं वा सुखैः कर्मनियन्त्रिताः ।
शिल्पिभिः कल्प्यमानासु स्वगुणस्यापयपास्यपि ॥ ७
कालिकाडं स्पृशन्तपय तिष्ठन्ते जना हि पिम् ।
मेरुशिखरमस्योन्नतिमन्वागरणपराहितिः ॥ ८७

तेनेत्यादि कृतकौक्त्या दुरमात्येन पापिना ।
निरस्तो देवताभावः प्रतिमाभ्यो महीपतेः ॥ ७५८ ॥
सुरासुराणां समरे सक्तानां सततं तदा ।
असुरैर्विजितं नूनमन्यथा कथमप्ययुः ॥ ७५९ ॥
विध्वस्ताः प्रतिमाः सर्वा गीर्वाणानां शिला इव ।
न विघ्नो भञ्जकानां च प्राग्वद्दृष्टः कथंचन ॥ ७६० ॥
विहाय राज्यकार्याणि प्रजाभाग्यविपर्ययात् ।
देवानां प्रतिमाभङ्गे राजारज्यदहर्निशम् ॥ ७६१ ॥
भग्नः श्रीविजयेशोपि तेनेति कथयोत्थितम् ।
प्रक्रान्तस्यानुरोधेन शोकशल्यं सहामहे ॥ ७६२ ॥
शृण्वतां पश्यतां श्रोत्रनेत्रस्य त्रस्यतो मुहुः ।
नोल्कानिपतनाच्चक्रधरभङ्गो व्यभिद्यत ॥ ७६३ ॥
सिंहिकापुत्रदण्डान्तो मार्तण्डः पुनरुत्थितः ।
न पुनः सूहदण्डान्तः पुनः कुत्रापि जात्वपि ॥ ७६४ ॥
रीतिमय्या बृहद्बुद्धमूर्त्या मर्दितया नृपम् ।
निजनामाङ्कितां मुद्रां तां सूहो निरमापयत् ॥ ७६५ ॥
प्रत्यक्षुपः प्राक्षुपत्वं योगात्प्रगरक्षया ।
मूर्तिमर्दाद्भूद्भीमस्वामी सोन्तर्मुखस्तदा ॥ ७६६ ॥
सुमनोनागसंहर्तुर्निकर्तुः पक्षशालिनाम् ।
अभूच्छ्रीशारिका देवी पुरस्तस्यातिसंभ्रमा ॥ ७६७ ॥
सुरेश्वरीवराहादिप्रतिमाध्वंसनोद्यमे ।
अकस्पत मियैवोर्वी नास्य सर्वंकृपा तु धीः ॥ ७६८ ॥
नगरं पत्तनं वापि न ग्रामो न च तद्वनम् ।
यत्र सूहतुरुष्केण सुरागारमशोष्यत ॥ ७६९ ॥

स्फुटोन्मज्जेव निर्गतून. वर्णवयः ।
स्फुरन्मानो मानोति निष्टन्धाद्गुणैः परम् ॥ ७३० ॥
शीलैश्वर्यः प्रकाश्य वर्णानामिवं नव प्रसन्नाः ।
वीर्यादेशो धर्म गम्या मनुष्यानन्तर्गुणाकाम् ॥ ७३१ ॥
बभावेर्गादि मे नर्देशनानिर्मितानां ।
स्वर्गामधुराः स्वामन्त्र सुरयाङ्गमजना ॥ ७३२ ॥
विश्वपुरमाल्यपुण्यैः स्वर्गामिनौ धीरिवेन्दुना ।
धीरोत्साहमन्दयोः पादिपापलोकसमदाह्न ॥ ७३३ ॥
मत्याङ्गुष्ठपर्वणोर्वि. धीरदेवमुखामदम् ।
राजा मनुवर्धनेन दोमायुर्व भविष्यत्यम् ॥ ७३४ ॥
दीप्तिमीलुभिः शान्तेश्वरोपिष्टकमदोष ।
बभूवेव किम नद्राक्षा निमगरांपि पुरागमता ॥ ७३५ ॥
धीरैश्वरमहुजमञ्जूर्यालिजी महाब्जनौ मनौ ।
धीनिसमंसाजनवंबर्व वित्रजाष्ट्रलस्थनी मनः ॥ ७३६ ॥
स्वस्य जालिपर्द मन्तायस्पदुसंमांसिधर्मी ।
देवानां प्रतिमाभङ्गो पिण्डपाषण्डनो मनः ॥ ७३७ ॥
निर्भयपार्थवर्यः न वर्धेन्व पुलपन्दशणात् ।
स्वप्नरंध पातु प्रचण्डो विप्रेण भाविते ।
पश्यतां सर्वलोकानां प्रचण्डकोपलाहिषः ॥ ७३८ ॥
कुलमणः स मेनाङ्गे निःसीर्णोद्र्यविषदः ।
सर्वमार्गप्रतिपुण्यकर्मधर्माविर्भूत् ॥ ७३९ ॥
अनुभावय स्वर्ग भार्धनिदपद्मंबावर्णिकाम् ।
शापराक्षेण तं प्राणाः काकुलिलापगमाश्रुः ॥ ७४० ॥
दुष्टाचारान. स राजाय मीरसमां निजे पदे ।
अतिविपर्यास्तदातारयो दृष्यायावामाध्यमालयम् ॥ ७४१ ॥

स्वामी भृत्यापराधेन दण्डनीय इति स्थितेः ।
सूहमहापराधेन कालो भूपेऽकरोत्क्रुधम् ॥ ७८२ ॥

ज्यायांसमभिषिच्याथ पुत्रं सिकन्दरो नृपः ।
नन्दाष्टाब्दे ततो ज्येष्ठकृष्णाष्टम्यां व्यपद्यत ॥ ७८३ ॥

रूपं निष्कलमर्चितं किमपि तन्मन्दानमन्दाग्रहा-
न्मंत्रान्यः समनुग्रहीतुमतुलस्वाङ्गन्ययन्यक्रियः ।
गौरीरूपकरीं वपुःसहचरीं स्वां शक्तिमव्यक्तय-
न्मुक्तिं मुक्तपुरस्सरीं दिशतु वो देवः स्वयंभूरयम् ॥ ७८४ ॥

विश्वम्यतुतरां शाहिखानवृत्ताङ्गसानुतिः ।
मद्वाक् श्रान्तान्यराजाख्याशैलकोटिशिखाटनैः ॥ ७८५ ॥

तद्गुणौघरसश्लाघ्यां पिबन्त्वपि गिरं मम ।
सुगन्धिघनसारेण कूपाम्भोऽपि मनोरमम् ॥ ७८६ ॥

आलिशाहः स वसुधासुधांशुर्जगतां तमः ।
प्रदोषारब्धमाच्छैत्सीद्भास्वतोऽस्ते पितुस्ततः ॥ ७८७ ॥

अदर्पकचितं बालं प्रौढा लक्ष्मीर्मुहुर्मुहुः ।
कुलजालिङ्गदङ्कैस्तं राजानं नतिशालिभिः ॥ ७८८ ॥

तस्य बाल्यं मनोहारि विशेषाद्राज्यराजितम् ।
कान्तिं कलयते कान्तपूर्णेन्दुः शरदि स्फुरन् ॥ ७८९ ॥

पूर्वोर्वीश्वरवद्बालमपि तं भूभुजोऽनमन् ।
अहिदष्टो हि दामापि क्रमितुं न प्रगल्भ्यते ॥ ७९० ॥

— नाधिकारिमुख्यत्वं तदा सूहे — — — —
— — — मतिवैदग्ध्यं तदीयमवहद्विधेः ॥ ७९१ ॥

सूहेनाशङ्कि मार्गेशो लब्धकः स्वोदयः सहः ।
ध्रुवं स्वाशयवद्भाति सर्वस्यैव पराशयः ॥ ७९२ ॥

भट्टोद्दालितकण्ठशिर्षोद्गतवांशोदर्के भव ।
लक्ष्यमार्गेऽपि भूतभट्टो शैलमुन्मीलितम् ॥ ७९३ ॥

किं हसन्ति वा देशाननधारिसंविभ्रमं हसितभवनम् ।
महात्मनां प्रवेशोर्जा कोऽसौ यादि नु पार्थिवानाम् ॥ ७९४ ॥

कामनो धीर्यविक्षेपी निर्गुणो गुणिमत्सरः ।
दृष्टः दुर्गतः कौतिलो विचार्येव हि निर्मितः ॥ ७९५ ॥

धीरः स लक्ष्यमार्गेशो ज्ञातवोद्योद्दामहः ।
दानिमर्थ भूतभट्टं नु चक्रे निर्मित्याभ्यन्तरान् ॥ ७९६ ॥

लक्ष्यमार्गेपनिर्वीतः कपाटकमपि स्वयम् ।
समवादृत्पदमप्याशीत्प्रमाणमपरात्ययै ।
दर्शेतमप्रमाणं गच्छायम्यागमवृत्त परः ॥ ७९७ ॥

कौलिकात्प्रभुजद्धय नागरामायुर्दीक्षम् ।
मर्द दुर्धिग्ध्वी मत्वा पितुः पूर्वाश्चुत्तरम् ।
दर्पे महामार्गेशो काहिरं दाहिमोपनत् ॥ ७९८ ॥

मार्गेशो दीर्घकोशाभ्यां दावांपेक्षणमप्यतः ।
शौर्द भिषानाथमूरहः साहसा व्यादनागहः ॥ ७९९ ॥

तार्थानुरिव गगारो मन्त्री शौद्गमनाः स्वमम् ।
तयोः पाद पुण्यनार्याविन्दार्थदात्मूद्दामगात् ॥ ८०० ॥

राजार्थे नामपादीनां विभ्रमार्थमनर्थभूः ।
लक्ष्मार्गेशपुत्राणां सुराणां दौ स कृपयान् ॥ ८०१ ॥

स्थाहदन्ममुद्धर्धिकधमपदपद्माणांगुणान् ।
निर्द्धरिव स तैः राजा के न द्वार्द व्यपादरत् ॥ ८०२

अन्तः कण्टकपादपं संकृत्योद्यतपदाभृत् ।
प्रहर्तानिमप्रमर्दी मन्त्री तिमिपरगमदर्शयत् ॥ ८०३ ॥

हृदयं कालकूटेन विषैरङ्गान्यमङ्कुरैः ।
कृत्वास्य किं व्यधाद्वेधा रसनाग्रं सुधाकणैः ॥ ८०४ ॥
स तान्कपटविश्वासभोज्यैराश्वास्य दुष्कृती ।
विश्वासवागुरावेशमैच्छन्मद्रादपक्षिणः ॥ ८०५ ॥
त्रिजगत्सर्गसंहारकरणोद्धारभैरवः ।
विधिः सहायतां धत्ते भियेवोग्रात्मनां विधेः ॥ ८०६ ॥
राधेयस्यन्दनस्येव भूमिर्भूयो भिये तदा ।
छिद्रकाले रजतपादं तीव्रा मार्गयते रुजा ॥ ८०७ ॥
कालज्ञो दीर्घसूत्रोथ सूहो विमलकाभिधम् ।
स्वभृत्यमिति संदिश्य व्यसृजन्मद्रदं प्रति ॥ ८०८ ॥
बालो राजा नवं राज्यं मन्त्री मार्गपतिर्जरन् ।
धुर्यो यदि भवान्दूरे तर्हि का जगतो गतिः ॥ ८०९ ॥
अपेक्षन्ते प्रकृतयस्त्वामात्मानमिवाखिलाः ।
पाषाणा ह्यर्कपाषाणाः सूर्योदयदशां विना ॥ ८१० ॥
अवहेलामयं राज्यधुरः संवहनं तव ।
वर्धतां दुर्धियं चान्तरातङ्कविषवल्लरी ॥ ८११ ॥
अस्मच्चक्षुश्चकोरोपि चिरतृष्णाकदर्थितः ।
अमन्दमानन्दनीयफलैकनिधिना त्वया ॥ ८१२ ॥
निवेद्य कुशलप्रश्नं मार्गराजस्य सादरम् ।
विमलो मद्रदस्याथ संदेशं निरवर्णयत् ॥ ८१३ ॥
स्वद्रोहनिश्चयं ज्ञात्वा मद्रदः श्रुततद्वचः ।
स्वं विना स्वर्गपतुर्बन्धं स मत्वा कोशयान्वितः ।
क्रियांस्त्यादिदय तान्यांतम्कदर्मारेश्योषकरकुटम् ॥ ८१४ ॥
महम्मदा मार्गपतेर्बन्धं श्रुत्वैव शौर्यवान् ।
मार्गिस्राचलमार्गेण मार्गाभिसः पलायत ॥ ८१५ ॥

प्रातरस्येव वीरस्य गतिः क्वापि न दृश्यते ।
श्रुत्वा मल्लमतं दूताम्मकानिभैरवासूनुः ।
लब्धं मार्गपतिं सोढुं सदपा सप्तविजयम् ॥ ८१६ ॥
रुद्रः श्वेतांशकण्ठाज्ञामार्गेशस्य हायनरे ।
विश्वासनाय च प्रासादूहोर्ण मम्य स्थापि ॥ ८१७ ॥
धिधिक्षयवंशप्रधानादि मार्गेशतनिमलनिनः ।
मार्गेश विण्दीनेर्यूस्थितो पुम्तलयः ॥ ८१८ ॥
लायमर्गाधनः सोध्य तिदमादाहडेशैटः ।
अपाद्दोधिनपाम्मरी हासो मीद मूर्तीस्य ॥ ८१९ ॥
नीरर्णपश्चदपालेसिंशैरिव स विदूरैः ।
चर्तीद्दांपर्शहमो मार्गेशः प्रसमतपत ॥ ८२० ॥
निरुपयार्थ निःशङ्कमगर्हेकारदीक्षणम् ।
अपपुनर्गनिर्गाहणापि हासी धीध्य प्रदक्षपम् ॥ ८२१ ॥
अपरपन्ददर्पनः विशिशिरदो पितानि पागुणम् ।
चित्र नु नविरंशत्पातो दूरस्थापि पातगः ॥ ८२२ ॥
ततो मार्गपतेः पुत्रागंसानिव स शौनिकः ।
उद्यपानुद्धमनरोधः पाप्मा मूर्तं द्रयापरः ॥ ८२३ ॥
नाड्यो सर्वस्यापारुप्यी धानागारमपूपुरत् ।
न परं भुवने सर्वं तुर्यदानभिध निधनैः ॥ ८२४ ॥
पश्चादेनेव तम्फरयो महादभाशिविम्तया ।
पत्नयेव दरिद्रः स मर्त्येदियमदूपत ॥ ८२५ ॥
पुरेण्डदेशे गोविन्दनाम्ना मिश्रस्य धेनवि ।
विध्वस्तः प्रतिपदाणायविधमार्थं मदम्मदः ॥ ८२६ ॥
धीनिपर्दानदर्शनदं हाधिपार्ददापाल्लिना ।
महादरय पुरा हासीतनार्दि दि दुर्धिया ॥ ८२७ ॥

वह्नेर्धूमविवर्धितः शमयति ज्वालाभरं वारिदो
 वृक्षक्षोदभवो वनानि नयति क्षिप्रं कृशानुः क्षयम् ।
दाहं जन्मभुवो दिशोद्विपतरुर्वैरस्य दोषावहं
 द्रुह्यन्त्युपकारिणेपि सततं लोभाभिभूता जनाः ॥ ८२८ ॥
प्राप्ते महम्मदे मार्गपतौ विश्वासतो गृहान् ।
स गोविन्दखशाश्चित्ते क्षणमेवमचिन्तयत् ॥ ८२९ ॥
मन्त्रिणा सूहभट्टेन राज्योपद्रवरक्षिणा ।
द्वैराज्यकाङ्क्षी दुर्बुद्धिरित्यवारि महम्मदः ॥ ८३० ॥
लीलेवापक्रिया कर्तुरपकार्यस्य सा पुनः ।
नाडीव मणिता जातु न शुष्यति कथंचन ॥ ८३१ ॥
परिणामेतिदुःखेन सुखेना सुखसीमनि ।
अपथ्येनेव किं नः स्यात्निर्वर्तितनामुना फलम् ॥ ८३२ ॥
राजद्रोहोद्यतः पापी निःसामर्थ्यो मयादयम् ।
मम देश प्रविष्टोय र क्षणीयो न युज्यते ॥ ८३३ ॥
इति समन्त्र्य विश्वस्त ताजिह्मगो महृदं ततः ।
सुमं हरिणमिव व्याधे ो गोविन्दस्तं निबद्धवान् ॥ ८३४ ॥
अनर्कनाथ रत्नेन नि सपत्नत्वलिप्सया ।
एवं मृहः स पुरतमत्र न्महृदं ततः ॥ ८३५ ॥
नायकश्रीमृहभट्टम विद्युष्टा श्रेष्ठबुद्धयः ।
अन्येपका गृहं प्राप्ता गोविन् न्य सर्वाशितुः ॥ ८३६ ॥
सुमं हरिणमिव व्याधो यदा बद्धा पल्लशः ।
पशुपत्नं तदा तेष कश्मीराणामनन्तु म् ॥ ८३७ ॥
मध्वार्द्रिलत्र फणिनः शुयगात्रपटे-
 ष्वांधाः नरशीयपटनाशिरगाहदेश ।

प्रहृत्य कान्तारपथा बुभुक्षमाणै-
 र्भिन्दौ विना विभिन काम परं समाने ॥ ८३८ ॥
कन्दोरीरदृशामाशुपरदृशाहारपुष्कैः ।
पर्वधूपन स्थितोम गृहमोहे महन्दा ॥ ८३९ ॥
मार्गे कृपायमानं तं हाहूमानः पलायनम् ।
कदूरूपं महाद्रुमे गृहः कामप्रदीविताम् ॥ ८४० ॥
हि संचितो निजमार्गे देवस्य पत्नानुलोकितः ।
विवर्द्धितस्मरापीडामात्र नेत्रसमान्त्यमर्पयत ॥ ८४१ ॥
विदूषुषौदानसंविशति प्रबलमः पापापको वरिष्ठः
 पक्षास्यां पवमानिनो गुणगणागारलापूर्णं विश्रितैः ।
गन्धायमानमंदिरेशानलगो भारतीमकावर्तविविधि-
 र्भंदृगायामविद्योत्तमे हुर्जनितो विश्वास्य पर्यन्ति ॥ ८४२ ॥
हारमात्राग्यावमनो हारका सुखेन प्रतिविलसितः ।
महादो निजधामैर्धनस्थापयामासहूष्यत ॥ ८४३ ॥
स हि धैर्यानुगः स्थाने करोमीति प्रचरत्सकान् ।
धर्मविघ्या प्रविदवाय ज्ञानकांतु तनोपयन् ॥ ८४४ ॥
धार्मैपविदितं संविभेदस्थानगुपैत्य सः ।
ईश. कंठशालमदीव निःगृणोप महस्मदः ॥ ८४५ ॥
वेगादिव मधुरि हजुगुस्पतवितहं तामभगाम् ।
भृगांशिव तनो युगांददो हस्पामकल्पितः ॥ ८४६ ॥
भहागुपवधुं पीडं पापाणरहिताणं न च ।
निरींतात्सु तदाशूरपतिगडपतिडम्बरम् ॥ ८४७ ॥
धावेषा महाद्रव्याप भग्नन्तो निगडानवहान् ।
गृहभूद्रमपश्यन्त भग्ने सार्थं स्वपन्धुभिः ॥ ८४८ ॥

हिमगमनतः क्रान्तस्यान्तो हिमं मनुतेनलं
तटतरुसुखं नावा गच्छन्व्रजत्परिपश्यति ।
चलति नितरां विश्वं विश्वं विवेत्ति च मूर्च्छितः
सरलहृदये शङ्काग्रस्तस्तनोत्यतिशङ्किताम् ॥ ८४९ ॥
महम्मदयदेतस्मिन्नशङ्कमानः पलायनम् ।
वृद्धं निपीतकोशोपि स मार्गेशमघातयत् ॥ ८५० ॥
हते मार्गपतौ वृद्धे सूहभट्टेन दुर्धिया ।
अमन्दनिन्दमाक्रन्दत्पितरीवाखिलो जनः ॥ ८५१ ॥
अङ्गैः संलक्ष्यश्चाशाविशेषं निशि निर्दयश्च ।
पक्षीव नीडभ्रष्टः स सूहो लोकभयाद्ययात् ॥ ८५२ ॥
अहस्तस्य विहस्तस्य रात्रिरासीन्निशा दिनम् ।
विपर्यैति ध्रुवं सर्वं विधौ विधुरतां गते ॥ ८५३ ॥
कारानावं समुल्लङ्घ्य चलितं तं स्मरन्मुहुः ।
महम्मदतिमिं सूहधीवरः शुचमासदत् ॥ ८५४ ॥
मन्त्रिणा सूहभट्टेन पालितैर्लोलितैर्जनैः ।
ज्ञातो दर्शनमात्रेण स्वर्यातः श्रीसिकन्दरः ॥ ८५५ ॥
श्रीसिकन्दरशाहिर्यं शोभादेव्याः स्वमात्मजम् ।
उत्पिञ्जनाममावार्यं स्वदेशाभिरवासयत् ॥ ८५६ ॥
उदीचीपतिना राजपुत्रत्वादभिनन्दितम् ।
कश्मीरानाययौ जेतुं तमादायाथ मक्षादः ॥ ८५७ ॥
तुरुष्ककटकैः सार्कं श्रुत्वा पितृजमागतम् ।
व्यसृजत्तन्निरोधाय सूहः श्रीलड्गौरकौ ॥ ८५८ ॥
मन्त्रैः श्रीलड्डराजस्य विक्रमैर्गौरकस्य च ।
सा तुरुष्कचमूः शान्ता व्याधिर्दोनजपैरिव ॥ ८५९ ॥

[illegible] ।

[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥

राजद्रोहिसहस्रेण रक्षितुं राजवल्लभः ।
न त्वेकमशकल्लोकमेतस्मिन्द्वेषदीक्षिते ॥ ८७१ ॥
दुर्ग्रहत्वेन निन्दन्स राज्यभारग्रहं खलः ।
अश्लाघत जनाक्रन्दश्रवणानन्दलामतः ॥ ८७२
गृहाद्भूयैव लोकानां पङ्क्तिर्जात्यभिमानिनी ।
रुद्धमार्गास्ततो देशादपमार्गैरपासरत् ॥ ८७३ ॥
त्यक्त्वापि पितरं पुत्रस्तं पिता चागमज्जनः ।
सूद्दान्तके कृताक्षेपे विदेशं परलोकवत् ॥ ८७४ ॥
क्षमा रूक्षा क्षाममशनं व्यायामो वेदनामयः ।
जीवन्नरकता तेषां विद्वेषोभून्महात्मनाम् ॥ ८७५ ॥
धाटीफणीन्द्रभीतोभ्रतापस्खलपाशानान्तरैः ।
मार्गे न कैर्द्विजैर्मृत्युलाभात्सुखमलभ्यत ॥ ८७६ ॥
क्व च स्नानं क्व च ध्यानं तपः क्व च जपः क्व च ।
भिक्षार्थमटतां ग्रामानगात्कालो महात्मनाम् ॥ ८७७ ॥
लोकानामुपकारोभूदपकारमुखादहो ।
यत्तन्निर्वासिताः सर्वे पापं तीर्थेष्वनाशयन् ॥ ८७८ ॥
विदेशमागताः शुष्यत्कलत्रप्राणचिन्तया ।
म्लेच्छवेशा द्विजाः केचित्कश्मीरेष्वेव चाभ्रमन् ॥ ८७९ ।
विच्छेतुमिच्छता विद्यां तेनापहृतवृत्तिभिः ।
लङ्घितं प्रतिगेहमाय पिण्डीलोभाज्जनैः भ्रमयत् ॥ ८८० ॥
तुरुष्कदर्शने भक्त्या न तु द्वेषेण स द्विजान् ।
व्यग्र्ययदतश्चास्मिन्हत्या न प्रजगल्भिरे ॥ ८८१ ॥
इत्याख्यानेन यं तेषां स तस्य परिहारदः ।
द्वेषघोतनदासानां कार्याणामेव दर्शनात् ॥ ८८२ ॥

किमद्राक्ष्यमार्यं तदुदयवशस्तावतुहिन-
  द्युतिप्रायाम्भोभिः कृतधरणितापोपशमनैः ॥ ८९४ ॥
वर्षाभिश्चतुरानन्धाज्ञोविषेत्स न किं ततः ।
शाहिखानोदये पश्येदिहैव स्वांहसां फलम् ॥ ८९५ ॥
जीवत्येव ततः सूहभट्टे भीत्या पलायितम् ।
विश्वास्य लद्दराजं द्राक् हंसगौरौ बबन्धतुः ॥ ८९६ ॥
श्रीधेनौ रागिणौ तौ द्वौ मदोद्भौ वृषाविव ।
अन्योन्यशृङ्गभङ्गार्थं प्रावर्तेतां द्विजे मृते ॥ ८९७ ॥
कारायां मोचिते लद्दराजे हंसेन संयति ।
प्राणांस्त्यक्त्वा गौरभट्टः सुरस्त्रीणां मुदं व्यधात् ॥ ८९८ ॥
त्यक्त्वा गत्यन्तराभावात्करिकर्णविलोलताम् ।
पुंश्चल्येव पतिर्वृद्धो भेजे हंसस्तदा श्रिया ॥ ८९९ ॥
बालोपि शाहिखानोस्य नोत्सेके सोढवान्पुनः ।
दर्शाय तिमिरस्फारं न हि तेजो वयोनुगम् ॥ ९०० ॥
ठक्कुरैः सह संमन्त्र्य युवराजोय मन्त्रवित् ।
लद्दराजं विनिघ्नन्तं हंसभट्टं रणेवधीत् ॥ ९०१ ॥
शाहिखानं प्रजारागो निम्नं पय इवागमत् ।
अमन्दचूतसंपत्तौ कुन्दं निन्दन्ति षट्पदाः ॥ ९०२ ॥
युवराजं जयोद्दामं परिरब्धुं समुत्सुका ।
राज्यश्रीः समयालाभाच्चिन्ताकुलमवर्तत ॥ ९०३ ॥
धैर्याद्विस्रब्धमायाय प्रजारागभरादपि ।
अधिकारभरं राजा युवराजे समार्पिपत् ॥ ९०४ ॥
मीरकमारनोबस्य युवत्वस्याय युर्वतेः ।
द्विपस्येव मदाम्भस्य द्विरोमूलरुजाङ्कुराः ॥ ९०५ ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥

एतावदपि वाक्यं मे यदि नैवानुतिष्ठसि ।
त्वयि संकल्पिताः शेषास्तदाशाः सन्तु दूरतः ॥ ९१८ ॥
निर्बन्धेनेति जल्पन्स तीर्थार्थी धरणीपतिः ।
युवराजं हठाद्राज्यभारमग्राहयच्चिरात् ॥ ९१९ ॥
श्रीजैनोल्लाभदीनाख्यः सुरत्राणोभवन्नवान् ।
चिरं राज्यं क्रियादेवं राजास्याशिषमभ्यधात् ॥ ९२० ॥
तीर्थदर्शनलोभेन स्वदेशान्निरगान्नृपः ।
न पुनर्युवराजस्य चित्तात्प्रेमार्गलाञ्चितात् ॥ ९२१ ॥
कोशागाराणि रत्नानि वाजिरत्नानि चार्पयन् ।
भ्रातरं वसतीर्छिन्नः सोन्वयात्प्रेमगौरवात् ॥ ९२२ ॥
मार्गे क्लेशं प्रयत्नेन सिद्धिं तीर्थफलाल्पताम् ।
उक्त्वा मार्गे खला राज्ञस्तीर्थश्रद्धामखण्डयन् ॥ ९२३ ॥
स्वज्ञामातुस्तिरस्कारं मन्यमानेन मानिना ।
मद्रेन्द्रेणाथ भूपालो हठात्तीर्थान्निवारितः ॥ ९२४ ॥
भ्रामायां शरदि श्रेष्ठदशायामिव भूपतिम् ।
मद्रराजस्तमादाय कश्मीरान्प्रत्यगात्ततः ॥ ९२५ ॥
भ्रातुरागमनामृष्यन् मद्रासारमहाक्रुधा ।
नवराजः प्रमादं च कालुष्यं च निमग्नयान् ॥ ९२६ ॥
देवस्योपद्रवं कार्षीमां मद्रेन्द्रचमूरिति ।
स्वैन टक्कुरं राजा तं निरोद्धुं विसृष्टवान् ॥ ९२७ ॥
युद्धं विना निर्यान्त्यां सेनायां मद्रभूपतेः ।
धार्ष्ट्यं विनाक्षमो योद्धुं व्यावर्तत स टक्कुरः ॥ ९२८ ॥
शुद्रेष्वथ स मद्रेषु युवराजो महामतिः ।
भ्रातुः कर्णेदाद्भूत्वा राज्यत्यागं स्वयं व्यधात् ॥ ९२९ ॥

अराजकं परं राज्यं न स्वामी तादृशः पुनः ।
अभूषणौ परं कर्णौ न पुनर्लोहकुण्डलः ॥ ९४० ॥
हिमाद्रिप्रस्तमः सूर्यांच्छित्त्वा व्योमान्तरापतत् ।
यत्पालकोऽपि भूपालः सर्वलोकक्षयामयम् ॥ ९४१ ॥
सप्त तुङ्गा यतो वाजी स्वच्छो यामो मणिर्महान् ।
स्वीकृतं यवनैस्तत्तद्यच्छोभावहं प्रभोः ॥ ९४२ ॥
अकार्यत्वत्क्षयण्मासान्राज्यं स अदत्तायकः ।
प्रजापापविपाकेन न पुनः स्वेन कर्मणा ॥ ९४३ ॥
मालिन्यं सुमनःपथे प्रथयते दैन्यं निधत्ते दृशः
सूर्यालोकतिरस्क्रियां च कुरुते संहारमाशा नयन् ।
उद्रिक्तः कमुपद्रवं न तरसा कुर्वीत धूमोद्गमो
नोद्योतेततरां शिखी यदि महाज्वालाकलापाकुलः ॥९४४॥
श्रीसिकन्दरदत्तस्य राज्यस्य ऋणमात्मनः ।
निवारयितुकामेन स्वलक्ष्मीफलकाङ्क्षिणा ॥ ९४५ ॥
मद्रेन्द्रद्वेषपूर्णेन खुरखुरस्वामिना ततः ।
नवराजार्थितो दूतैर्निजदेशागमं प्रति ॥ ९४६ ॥
नक्रो न चेज्जलनिधेर्बहिरभ्युपेया-
त्काकस्त्यजेन्न वनपादपमुन्नत चेत् ।
आखुर्न चेद्गहनगर्तगुहां विमुञ्चे-
त्कर्तव्यतां कथमवाप्नुयुरेव तत्ते ॥ ९४७॥
आश्रयो युवराजस्य मद्विषो दीयतेऽमुना ।
जसथं प्रतिभूपालः क्रोधादित्यभ्यपेणयत् ॥ ९४८॥
म्लेच्छच्छादितमाहात्म्यैरद्विग्नैः सचिवैर्निजैः ।
अनिषिद्धोद्यममतिर्धूर्तैरभयचेतनैः ॥ ९४९ ॥

अराजकं वरं राज्यं न स्वामी तादृशः पुनः ।
अभूषणौ वरं कर्णौ न पुनर्लोहकुण्डलः ॥ ९४० ॥
हिमाद्रिस्तमः सूर्याच्छिला व्योम्नस्तदापतत् ।
यत्पालकोपि भूपालः सर्वलोकक्षयोभवत् ॥ ९४१ ॥
सम्र तुङ्गं ययौ वाजी स्वच्छं वासो मणिर्महान् ।
स्वीकृतं यवनैस्तत्तद्यच्छोभावहं प्रभोः ॥ ९४२ ॥
अकार्षीत्पक्षषाण्मासान्राज्यं स जडनायकः ।
प्रजापापविपाकेन न पुनः स्वेन कर्मणा ॥ ९४३ ॥
मालिन्यं सुमनःपथे प्रथयते दैन्यं निधत्ते दृशः
सूर्यालोकतिरस्क्रियां च कुरुते संहारमाशा नयन् ।
उद्रिक्तः कमुपद्रवं न तरसा कुर्वीत धूमोद्गमो
नोद्योतितरां दिशो यदि महाज्वालाकलापाकुलः ॥९४४
श्रीसिकन्दरदत्तस्य राज्यस्य ऋणमात्मनः ।
निर्यातयितुकामेन स्वलक्ष्मीफलकाङ्क्षिणा ॥ ९४५ ॥
महेन्द्रच्छत्रपूर्णेन खुरखुरस्वामिना ततः ।
नवराजोर्थितो दूतैर्निजदेशागमं प्रति ॥ ९४६ ॥
नश्येन्न चेज्ज्वलनिधेर्बहिरभ्युपेया-
त्पाकस्य जेय यनपादपमुन्नत चेत् ।
आगुनं चेद्दहनगतंगुहां विगुह्ये-
दतंभ्यतां कथमयाम्बुरेव तत्ते ॥ ९४७ ॥
धाध्यां युवराजस्य मद्दिषा दीपतेमुना ।
अभ्यर्थ प्रतिभूपालः श्रीधादित्यश्यपेणयत् ॥ ९४८ ॥
स्वेच्छदर्शादिनमाहात्म्यसद्धिर्भैः सचिवैर्निजैः ।
भर्निरस्तोधममर्निधूर्नैरभयधनैः ॥ ९४९ ॥

अराजकं वरं राज्यं न स्वामी तादृशः पुनः ।
अभूषणो वरं कर्णो न पुनर्लोहकुण्डलः ॥ ९४० ॥
हिमाद्रिग्रस्तमः सूर्याच्छिला व्योम्नस्तदापतत् ।
यत्पालकोपि भूपालः सर्वलोकक्षयोभवत् ॥ ९४१ ॥
सभ्र तुङ्गं वरो वाजी स्वच्छं वासो मणिर्महान् ।
स्वीकृतं यवनैस्तत्तद्यच्छोभावहं प्रभोः ॥ ९४२ ॥
अकार्षीत्पञ्चषाण्मासान्राज्यं स जडनायकः ।
प्रजापापविपाकेन न पुनः स्वेन कर्मणा ॥ ९४३ ॥
मालिन्यं सुमनःपथे प्रथयते दैन्यं निधत्ते दृशः
सूर्यालोकतिरस्क्रियां च कुरुते संहारमाशा नयन् ।
उद्रिक्तः कमुपद्रवं न तरसा कुर्वीत धूमोद्गमो
नोद्योतेततरां शिखी यदि महाज्वालाकलापाकुलः ॥९४
श्रीसिकन्दरदत्तस्य राज्यस्य ऋणमात्मनः ।
निवारयितुकामेन स्वलक्ष्मीफलकाङ्क्षिणा ॥ ९४५ ॥
मदेश्वरद्वेषपूर्णेन स्व सुरस्वामिना ततः ।
नवराज्ञोऽर्थिता दूतैर्निजदेशागमं प्रति ॥ ९४६ ॥
नक्रो न चेन्नलिनिर्वदिरम्बुपेया-
त्वाक्रम्यतेऽस्य यनपादपमुन्नतं चेत् ।
धाम्पुनं चेद्गहनगतेंगुहां विमुञ्चे-
द्रर्तव्यतां कथमयातुगुरुंय तन्ने ॥ ९४७ ॥
आश्रयो गुरराजस्य मद्दिपो दीपनेशुना ।
अग्रध प्रतिभूपालः कोपादिग्यत्परेणपम् ॥ ९४८ ॥
म्लेच्छच्छादितमाहात्म्यैर्गाढैः सचिवैर्नतैः ।
सनीरदीपमलाकीर्णैरिव ... ॥ ९४९ ॥

अराजकं वरं राज्यं न स्वामी तादृशः पुनः ।
अभूषणो वरं कर्णो न पुनर्लोहकुण्डलः ॥ १४० ॥
हिमाद्रिग्रस्तमः सूर्याच्छिला व्योम्नस्तदापतत् ।
यत्पालकोपि भूपालः सर्वलोकक्षयोभवत् ॥ १४१ ॥
गम्यं गृहं वरो वाजी स्वच्छं वासो मणिर्महान् ।
स्वीकृते यवनैस्तत्तच्छोभायहं प्रभोः ॥ १४२ ॥
अकार्षीत्पञ्चमासान्राज्यं स जडनायकः ।
प्रजापापविपाकेन न पुनः स्वेन कर्मणा ॥ १४३ ॥
मालिन्यं सुमनःपथे प्रथयते दैन्यं निधत्ते दृशः
सूर्यालोकतिरस्क्रियां च कुरुते संहारमाला नयन् ।
उद्विग्नः ककुपद्द्वयं न तरसा कुर्वीत धूमोद्गमो
नोर्ध्वीतिततरं शिखी यदि महाज्वालाकलापाकुलः ॥ १४४ ॥
श्रीसिकन्दरदत्तस्य राज्यस्य ऋणमात्मनः ।
निर्यातयितुकामेन स्वलक्ष्मीफलकाङ्क्षिणा ॥ १४५ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४६ ॥
[illegible]-
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ १४७ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४८ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४९ ॥

अराजकं परं राज्यं न स्वामी तादृशः पुनः।
अभूषणौ परं कर्णौ न पुनर्लोहकुण्डलः ॥ ९४० ॥
हिमाद्रिप्रस्तमः सूर्याच्छिन्ना व्योमात्मदापतत्।
यत्पालकोऽपि भूपालः सर्वलोकक्षयोमयत् ॥ ९४१ ॥
सम्र तुङ्गं परो धात्रां स्वच्छं धामो मणिर्महान्।
स्वीकृतं यवनैस्तत्तद्यच्छोभावहं प्रभोः ॥ ९४२ ॥
अकार्योत्पथ्रगाण्मासान्राज्यं स उड्डनायकः।
प्रजापापविपाकेन न पुनः स्वेन कर्मणा ॥ ९४३ ॥
मालिन्यं सुमनःपथे प्रथयते दैन्यं निधत्ते दृशः
सूर्यालोकतिरस्क्रियां च कुरुते संहारमाशा नयन्।
उद्रिक्तः कमुपद्रवं न तरसा कुर्वीत धूमोद्गमो
नोद्योतेततरां शिखी यदि महाज्वालाकलापाकुलः ॥ ९४४ ॥
श्रीसिकन्दरदत्तस्य राज्यस्य ऋणमात्मनः।
निवारयितुकामेन स्वलक्ष्मीफलकाङ्क्षिणा ॥ ९४५ ॥
मद्रेन्द्रद्वेषपूर्णेन खुःखुरस्वामिना ततः।
नवराजोर्थितो दूतैर्निजदेशागमं प्रति ॥ ९४६ ॥
नक्रो न चेज्जलनिधेर्बहिरभ्युपेया-
त्काकस्त्यजेन्न वनपादपमुन्नतं चेत्।
आखुर्न चेद्गहनगर्तगुहां विमुञ्चे-
द्दर्तव्यतां कथमवाप्नुयुरेव तत्ते ॥ ९४७ ॥
आश्रयो युवराजस्य मद्रिपो दीयतेमुना।
जसरथं प्रतिभूपालः क्रोधादित्यभ्यपेणयत् ॥ ९४८ ॥
म्लेच्छच्छादितमाहात्म्यैरुद्विग्नैः सचिवैर्निजैः।
अनिषिद्धोद्यममतिर्धूर्तैरभयचेतनैः ॥ ९४९ ॥

यत्र यत्रागमन्म्लेच्छकटकः स मदोत्कटः ।
तत्र तत्र रजोव्याजात्तमो मूर्तं स्म दृश्यते ॥ ९६२ ॥
पालनीयेषु देशेषु राजपुर्यादिपूद्धतः ।
परदेशेष्विवाकार्षीत्स लुण्ठनपराभवम् ॥ ९६३ ॥
प्रासैथ मुद्गरव्यालनामस्थानं महीपतौ ।
संदेशमित्यमन्दौजाः प्राहिणोन्मद्रभूपतिः ॥ ९६४ ॥
पत्तिलोकः ससंपत्तिर्वाजिनो वेगराजिनः ।
भटा रणोद्भटाः सन्ति कटके तव यद्यपि ॥ ९६५ ॥
तथापि च्छलयद्धेषु प्रसिद्धेषु महीतले ।
यूयं खुःखुरयुद्धेषु नैव नाम प्रगल्भथ ॥ ९६६ ॥
वयमेव तु जानीमः खुःखुराणां रणच्छलम् ।
अहिरेव भुजंगस्य पदं जानाति नेतरः ॥ ९६७ ॥
अतो यावद्वयं प्राप्तास्तत्सेवाविधिसिद्धये ।
भवद्भिस्तावदत्रैव स्थातव्यं पर्वतोपरि ॥ ९६८ ॥
मद्रेशस्य स संदेशो मन्दैर्यवनपुङ्गवैः ।
स्वयशोलम्भयं ज्ञातो मदसंमूढदृष्टिभिः ॥ ९६९ ॥
राशि मूढैयवनार्णेथ मानादिव महीधरात् ।
व्यजैयांयुचलैर्यातं खुःखुरैराश्चलाङ्क्षिया ॥ ९७० ॥
धावदश्वबलक्षोदात्तनीयसि महीतले ।
दर्पभारसरसंमर्दे मज्जति स्म फणीश्वरः ॥ ९७१ ॥
अश्वखुरणैस्तसीसिके भूतलेसिकुन्ताश्रिते ।
धीराः प्राणाश्प्रतापाग्नौ तत्राजुहुवुराहवे ॥ ९७२ ॥
आच्छिद्यादश्वतो राजा गिरन्धौ प्रवहणं यथा ।
प्रमाग्यभूर्मदद्गेगाद्गश्यते स्म रणार्णवे ॥ ९७३ ॥

दीपच्छेदपरे राजा प्रमाद्विषयिगियानलम् ।
कश्मीरेषु सदाचारमदीपयदुपक्रमैः ॥ ९९७ ॥
अहंकारागदंकारो राजा प्रकृतिशुद्धये ।
दर्शनानां स धातूनामिवोत्कूलनमशीशमत् ॥ ९९८ ॥
कलेर्धर्मेण व्यच्छेदि मात्स्यन्यायप्रवर्तनम् ।
अह लोकेदातेऽसाधारणस्यास्य लक्षणम् ॥ ९९९ ॥
स मूढमट्टसंस्पर्शातुषायाः शुद्धये भुवः ।
प्रतापाग्निं धुर्यं दीप्तमहाकारामजिज्वलत् ॥ १००० ॥
राज्ञः संचिन्त्यतो मन्त्रप्रपञ्चे पञ्चधा स्थितिम् ।
जिगीषयेव सत्यारिवर्गैः पञ्चत्वमाश्रयत् ॥ १००१ ॥
अनित्यपाशविश्लेषविनिर्ज्ञयक्रतुभिर्मस्तयः ।
नित्यान्तःस्थारिसंहर्तुस्तस्य प्रस्तुत गर्हणा ॥ १००२ ॥
दासोऽपि कादम्बपीलाख्यः शश्यानेपारयेणयत् ।
क्योऽपि पार्थो कर्णारयंवः ग्रतारे न नु भोऽनुपे ॥ १००३ ॥
नाजिगीषस्य तेजस्वी शत्रून्यिमपतृष्णया ।
हरिर्मांसादिलोभेन हिनस्ति न हि हस्तिनः ॥ १००४ ॥
शैलेषु लद्विपो भानुप्रतापाधिकपार्थमैः ।
मायकिरातैर्विजु पञ्चनपतयं भुपमाश्रयत् ॥ १००५ ॥
मायतिष्ठ महिष्ठोऽपि भोगपर्णं स जातुचित् ।
शाकम्भरुर्मे निशारम्भं विना आत्मायुदर्शित यत् ॥ १००६ ॥
गर्वे प्रवृद्धा पारसग्रहा दीना मैव शर्वं गमन् ।
इति नीतिविदा राज्ञा तेभ्यो दत्तिरवृत्तः ॥ १००७ ॥
धर्मिकीर्तिसुतैर्देवेषु स्वे विक्रमस्य विधांगतः ।
कलातोऽपि द्विषः स्वं तत्प्रतापे विपद्‌र्तिषयः ॥ १००८ ॥

वसन्त इव कामस्य भूपतेरभवत्सखा ।
खुःखुराधिपतिस्तस्य भृत्येष्वप्यधिकं प्रियः ॥ ९८५ ॥
दुर्व्यवस्था निवार्याहो देशेऽस्मिन्म्लेच्छनाशिते ।
इति राज्यपरिप्राप्तिफलं यावदचिन्तयत् ॥ ९८६ ॥
तावद्द्रोहोचितं कर्म द्रोग्धारो राजवल्लभैः ।
अपृष्ट्वैव महीपालं नीता वीतभयैः स्फुटम् ॥ ९८७ ॥
यशो दिशि श्रियं साधौ सुखं लोकेषु रोपयन् ।
व्यधात्प्रक्रमभङ्गं तं यच्छत्रूनुदमूलयत् ॥ ९८८ ॥
एकान्ता तिग्मता भानोर्म्रदिमा शशिनः पुनः ।
स द्वौ जेतुमिवापुष्यत्तत्संसर्गमयीं श्रियम् ॥ ९८९ ॥
असंख्यानत्र संक्षिप्ते तद्गुणान्वर्णयामि किम् ।
मृगालानां गुहामध्ये कथं हस्तिपतिर्वसेत् ॥ ९९० ॥
तस्माच्छैलेन्द्रवद्विप्ते मुकुरे सूर्यविम्बवत् ।
न्यस्यामि तद्गुणाख्यानमत्र चित्रे त्रिलोकवत् ॥ ९९१ ॥
शीतोष्णयोरिवोर्जाद्रौ विषुवेहर्निशोरिव ।
तस्य मानोऽभवत्तुल्यः स्वे परे चापि दर्शने ॥ ९९२ ॥
राजा वणिगिवात्यर्थं तुलायाः पुण्ययोरिव ।
साम्यभङ्गं दर्शनयोर्नाक्षमिष्ट कथंचन ॥ ९९३ ॥
शान्ते सिद्धाश्रमे सिंहैर्मृगा इव न पीडिताः ।
तुरुष्कैः पुष्कलभयैर्ब्राह्मणाः पूर्ववत्तदा ॥ ९९४ ॥
दोषाकरेण सूद्देन येषां संकोचिता स्थितिः ।
व्यकाशयत्ततो भास्वान्गुणिनस्तान्महीपतिः ॥ ९९५ ॥
रन्ध्रेऽर्धागता प्रामा कुल्येवोद्धृत्य भूभुजा ।
विद्या प्रवाहिता तेन गुणिना गुणिरागिणा ॥ ९९६ ॥

दोषच्छेदकरे राजा प्रमाद्भिर्यगिमानलम् ।
कश्मीरेषु सदाचारप्रदीपप्रदुपक्रमैः ॥ ९९७ ॥

अहंकारागदंकारो राजा प्रकृतिवृद्धये ।
दर्शनानां स धातूनामिवोद्भूनमदीदमत् ॥ ९९८ ॥

कलेर्धर्मेण व्यच्छैदि मात्स्यन्यायप्रवर्तनम् ।
अथ लोकेशतेजोंशाधारणस्यास्य लक्षणम् ॥ ९९९ ॥

स सुहृद्भट्टसंस्पर्धानुधायाः शुद्धये भुवः ।
प्रतापाग्निं ध्रुवं दीप्तमद्दाषादाममजिज्वलत् ॥ १००० ॥

राज्ञः सैचिन्त्यतो मन्त्रप्रपञ्चे पञ्चधा स्थितिम् ।
जिगीषयेव तस्यारिवर्गैः पञ्चत्वमाश्रयत् ॥ १००१ ॥

अनित्यपाशविद्वेषिनिर्जयस्तुतिसंस्तवः ।
नित्यान्तःस्थारिसंहर्तुस्तस्य प्रत्युत गर्हणा ॥ १००२ ॥

ज्ञातोऽपि काश्यपीनाथः शाक्यानेपाऽप्यपेजयत् ।
यशांसि याचां कर्पूरवर्कः ससाटे न तु गोपुरे ॥ १००३ ॥

साजिगीषस्य तेजस्वी शार्ङ्गिनिभयतृष्णया ।
हरिर्मांसादिलोभेन दिनस्मि न हि हस्तिनः ॥ १००४ ॥

शैलेषु तद्विपो भानुप्रतापाधिदपधर्मैः ।
प्रायश्चित्तोचितं पञ्चतपस्त्वं ध्रुवमाश्रयत् ॥ १००५ ॥

प्रार्थितेऽपि महीशोऽपि नोत्पथेन स जातुचित् ।
राकेन्दुर्न निशारम्भे विना ज्योत्स्नानुरेति यत् ॥ १००६ ॥

गर्वं प्रभुरत पारस्या हेला सैव स्वयं गमत् ।
इति नीतिविदा राज्ञा तेभ्यो दर्शितपूरुष ॥ १००७ ॥

धरित्रीतिमिस्तुरोनु यत्र विनमस्य विप्रेणः ।
कलाद्ध्रुद्धिः स्वं लज्जायं विरहादिरुषः ॥ १००८ ॥

वसन्त इव कामस्य भूपतेरभवत्ममा ।
गुःगुराधिपतिस्तस्य भृत्येभ्योऽप्यधिकं प्रियः ॥ ९८५ ॥
दुर्व्यवस्था निवार्याहो देशेऽस्मिन्म्लेच्छनाशिते ।
इति राज्यपरिप्राप्तिफलं यावदचिन्तयत् ॥ ९८६ ॥
तावद्द्रोहोचितं कर्म द्रोग्धारो राजवल्लभैः ।
अपृष्ट्वैव महीपालं नीता वीतभयैः स्फुटम् ॥ ९८७ ॥
यशो दिशि श्रियं माधी सुखं लोकेषु रोपयन् ।
व्यधात्प्रक्रमभङ्गं तं यच्छ्रृगुदमूलयत् ॥ ९८८ ॥
एकान्ता तिग्मता भानोर्म्रदिमा शशिनः पुनः ।
स द्वौ जेतुमिवापुष्यत्तत्संसर्गमयीं श्रियम् ॥ ९८९ ॥
असंख्यानत्र संक्षिप्ते तद्गुणान्वर्णयामि किम् ।
शृगालानां गुहामध्ये कथं हस्तिपतिर्वसेत् ॥ ९९० ॥
तस्माच्छैलेन्द्रवच्चित्ते मुकुरे सूर्यबिम्बवत् ।
न्यस्यामि तद्गुणाख्यानमत्र चित्रे त्रिलोकवत् ॥ ९९१ ॥
शीतोष्णयोरिवोर्जादौ विषुवेहर्निशोरिव ।
तस्य मानोभवत्तुल्यः स्वे परे वापि दर्शने ॥ ९९२ ॥
राजा वणिगिवात्यर्थं तुलायाः पुण्ययोरिव ।
साम्यभङ्गं दर्शनयोर्नाक्षमिष्ट कथंचन ॥ ९९३ ॥
शान्ते सिद्धाश्रमे सिंहैर्मृगा इव न पीडिताः ।
तुरुष्कैः पुष्कलभयैर्ब्राह्मणाः पूर्ववत्तदा ॥ ९९४ ॥
दीपाकरेण सूहेन येषां संकोचिता स्थितिः ।
व्यकाशयत्ततो भास्वान्गुणिनस्तान्महीपतिः ॥ ९९५ ॥
रन्ध्रैरधोगतिं प्राप्ता कुल्येवोद्धृत्य भूभुजा ।
विद्या प्रवाहिता तेन गुणिना गुणिरागिणा ॥ ९९६ ॥

दोषच्छेदकरे राजा क्षमाक्षिपणिधानलम् ।
धर्माधारेषु सदाचारमदीपयदुपक्रमैः ॥ ९९७ ॥
अहंकारागदंकारो राजा प्रकृतिपूजने ।
दर्शनानां स धातृनामियोऽलूनमदीनामत् ॥ ९९८ ॥
फलैर्धर्मेण व्यच्छेदि मात्स्यन्यायप्रवर्तनम् ।
अष्ट लोकशतेजोऽसाधारणस्यास्य लक्षणम् ॥ ९९९ ॥
स सूक्ष्मदर्शस्पर्शतुष्टायाः शुद्धये भुवः ।
प्रतापाग्निं भुवं दीप्तमदायादामजिज्वलत् ॥ १००० ॥
राज्ञः संचिन्वतो मन्त्रप्रपञ्चे पञ्चधा स्थितिम् ।
जिगीषयेव तस्यारिवर्गः पञ्चत्वमाश्रयत् ॥ १००१ ॥
अनित्यतारसविच्छेदविनिर्जेयस्तुतिस्ततः ।
नित्यान्तःस्थारिसंहर्तुस्तस्य प्रत्युत गर्हणा ॥ १००२ ॥
शान्तोऽपि कारयपीडाभः शक्यामैत्राश्रयेणयत् ।
द्वयोऽपि यात्रां चातोऽस्यर्थः सतारे न नु कांतुर्य ॥ १००३ ॥
नाजिगीषस्य तेजस्वी शत्रूनिभपतृष्णया ।
हरिर्मांसादिलोभेन हिनस्ति न हि दन्तिनः ॥ १००४ ॥
दोषेषु तद्विपो भानुप्रतापाधिरयक्षभः ।
प्रायश्चित्तोपियेषु पञ्चतपस्य भूपमाश्रयन् ॥ १००५ ॥
प्रायतीय महिदोऽपि मोरपधेन स जातुचित् ।
प्राकेष्टुमं निशासर्भ विना जात्वशुर्तेन यत् ॥ १००६
सर्वे मनुष्या यावत्पा दीना भेद इदं नमन् ।
इति शीतलपिदा सहा तेऽपो दलितपुरस्य ॥ १००७ ॥
धर्म्याधिकृतेषु स्वे विक्रमस्य दिवंगते ।
वतारांशुविप्रः स्वं तन्त्रात्पं विरराजतः ॥ १००८

भूमस्थमेकं विक्रीतमिति विक्रयपत्रके ।
विक्रीतं प्रस्थदशकमिति वर्णानलेखयन् ॥ १०३३ ॥
तेस्मिन्राशि विचारज्ञे नोनराजस्य नन्दनः ।
यत्नादृतां भुवं राजसभायामहमाक्षिपम् ॥ १०३४ ॥
प्रत्यर्थिभिरथानीतं भूर्जं राजाज्ञया नृपः ।
युक्तिज्ञः सलिलस्यान्तर्वाचयित्वाक्षिपत्ततः ॥ १०३५ ॥
नष्टेषु नववर्णेषु पुराणेषु स्थितेष्वथ ।
भूमस्थमेकं विक्रीतमिति सभ्यानवाचयत् ॥ १०३६ ॥
राजा कीर्तिमदं भूमिं कूटकृद्दण्डमद्भुतम् ।
प्रजाः सुखं खला भीतिं प्राप्तवन्तः समन्ततः ॥ १०३७ ॥
इन्दो राहुभयं कदापि कुरुते कालः कलाः पूरयन्
सिञ्चन्संचिनुते तडिन्निपतनक्षोभं तरोर्वारिदः ।
वेधाः सत्पुरुषस्य सर्वजगतामाह्लादनायोदयं
कुर्वन्नामयदर्शनेन कुरुते भीतिप्रकर्षं क्षणम् ॥ १०३८ ॥
अवाधिष्टतमां कष्टो विपस्फोटः कदाचन ।
प्रकोष्ठं भूमिपालस्य प्रजानां हृदयं च सः ॥ १०३९ ॥
माघमासीव पुष्पाणां म्लेच्छप्रालेयबाधया ।
न लाभो विषवैद्यानां देशेस्मिन्नभवत्तदा ॥ १०४० ॥
यज्वा गारुडशास्त्रज्ञः शिर्यभट्टो नृपानुगैः ।
अप्राप्यपद्भिरासीत्र कूपोघ्यन्यैर्मराविव ॥ १०४१ ॥
चिकित्सायां विदग्धः स म्लेच्छभीत्या व्यलम्बत ।
स्फुलिङ्गदग्धः पुरुषः स्पृशत्यपि मणिं चिरात् ॥ १०४२ ॥
स्वयं दत्ताभयो राज्ञा प्राज्ञस्तमुदमूलयत् ।
शिर्यभट्टो विपस्फोटं करीव विषपादपम् ॥ १०४३ ॥

तापो यस्याहि शैलाज्ज्वलयति स रविः सायमस्तापि गम्यः
स्वप्राण्णः शुष्यतोहि द्रवयति न शशी पूरकः सायमब्धेः।
कारुण्यादेव लोके निजमतिसकलं स्वेच्छया दर्शयित्वा
तं तद्भाग्यावसानात्प्रथममथ महांस्तूर्णमन्तर्दधाति॥१०५५॥
कलौ पातकिनां पुंसां स्पर्शदर्शनविह्वला।
अंचदयं शारदा देवी तदान्तर्धानमाश्रयत् ॥ १०५६ ॥
मुखे स्वेदो भुजे कम्पः पादस्पर्शे विदाहिता।
जातु जात्यमवद्देव्या नो तदा हि तथा कचित् ॥ १०५७ ॥
द्रोहार्जितादनान्नानं प्रसादेन नियुञ्जति।
कश्मीरलोके सा देवी नानुग्रहपरा ह्यभूत् ॥ १०५८ ॥
दूर्वामात्रेण तुष्यन्ति विशुद्धेन हि देवताः।
प्राणैरपि न मालिन्यदूषितैर्जातुचित्पुनः ॥ १०५९ ॥
कलिकालेपि देव्या स प्रभावोपि शमं गतः।
ज्ञात्वित्यगान्नृपो देवीं द्रष्टुं तद्यात्रिकैः सह ॥ १०६० ॥
नदीं मधुमतीं स्नानपानाभ्यां फलयन्नयम्।
शारदाक्षेत्रमासीदत्सीदत्परिषदाकुलम् ॥ १०६१ ॥
देवीभक्ताभयायुक्तो वक्तुः तच्छक्तिमुद्यतः।
युक्तायुक्तविवेक्ता स तत्र राजा न्यविक्षत ॥ १०६२ ॥
तत्रापि तेषां दौरात्म्यदर्शनाद्विस्मितो नृपः।
भक्तिन्हासमगाद्देव्यां यात्रिकेषु च कोपिताम् ॥ १०६३ ॥
साक्षात्त्वद्दर्शनं देवि देवानामपि दुर्लभम्।
अस्माभिर्नार्थनीयं तत्कलिकालकलङ्कितैः ॥ १०६४ ॥
मदाकानां भवद्रूपं निष्फलं ध्यातुमर्थितुम्।
भक्तिभाजामनुक्रोशाद्यम्नु रूपं त्वमग्रहीः ॥ १०६५ ॥

तापो यस्याहि शैलाञ्ज्वलयति स रविः सायमस्ताणवि गम्यः
स्वग्रावणः शुष्यतोहि द्रवयति न शशी पूरकः सायमब्धेः ।
कारुण्यादेव लोके निजमतिसकलं स्वेच्छया दर्शयित्वा
तं तद्भाग्यावसानात्प्रयममथ महांस्तूर्णमन्तर्दधाति॥१०५५॥

कलौ पातकिनां पुंसां स्पर्शदर्शनविह्वला ।
अवश्यं शारदा देवी तदान्तर्धानमाश्रयत् ॥ १०५६ ॥

मुखे स्वेदो भुजे कम्पः पादस्पर्शे विदाहिता ।
जातु जात्वभवद्देव्या नो तदा हि तथा कचित् ॥ १०५७ ॥

द्रोहार्जितार्थनाश्नागं प्रसादेन नियुञ्जति ।
कश्मीरलोके सा देवी नानुग्रहपरा ह्यभूत् ॥ १०५८ ॥

दूर्वामात्रेण तुष्यन्ति विशुद्धेन हि देवताः ।
प्राणैरपि न मालिन्यदूषितैर्जातुचित्पुनः ॥ १०५९ ॥

कलिकालेपि देव्या स प्रभावोपि शमं गतः ।
आत्वित्यगाभूपो देवीं द्रष्टुं तयात्रिकैः सह ॥ १०६० ॥

नदीं मधुमतीं स्नानपानाभ्यां फलयन्नयम् ।
शारदाक्षेत्रमासीदन्सोदन्पारिषदाकुलम् ॥ १०६१ ॥

देवीभक्ताभयोद्युक्तो यत्कुं तच्छक्तिमुद्यतः ।
युक्तायुक्तविवेक्ता स तत्र राजा न्यविक्षत ॥ १०६२ ॥

तत्रापि तेषां दौरात्म्यदर्शनाद्विस्मितो नृपः ।
भक्तिह्रासमगाद्देव्यां यात्रिकेषु च कोपिताम् ॥ १०६३ ॥

साक्षात्प्रदर्शनं देवि देवानामपि दुर्लभम् ।
अस्माभिर्नार्थनीयं तत्कलिकालकलङ्कितैः ॥ १०६४ ॥

अशक्तानां भवद्रूपं निष्कलं ध्यातुमर्चितुम् ।
मतिमाजामनुज्ञोनाथय कर्पं स्वयमर्दाः ॥ १०६५ ॥

यास्यां प्रतिमायां चेद्यपेतो नैव संनिधिः ।
र्थयिव्रयतरामद्य स्वप्ने स्वदर्शनेन माम् ॥ १०६६ ॥
अस्माभिश्च ततः सा त्वं यथाशक्ति निषेव्यसे ।
मिथ्याभक्तुपासत्यात्त्वं चेद्दूरमितो गता ॥ १०६७ ॥
किमर्थं प्रतिमा तर्हि गर्हिता हिन्दुवैरिभिः ।
धिक्ष्येति स सप्तम्यां भाद्रे राजा जितेन्द्रियः ॥ १०६८ ॥
अशेत शारदाक्षेत्रप्रासादस्थण्डिलोपरि ।
दर्शिते न यदा स्वप्ने किंचित्संनिधिसूचकम् ॥ १०६९ ॥
राजाज्ञानयतो घर्मे स्वां मूर्तिं देव्यचूर्णयत् ।
नास्याददर्शने देवी म्लेच्छसंसर्गतो ध्रुवम् ।
स्वामी भृत्यापराधेन गर्हणीय इति स्थितिः ॥ १०७० ॥
देवीदर्शनविच्छेदि तस्य नासीद्धि किंचन ।
दया सत्यं विवेकश्च तमेवाश्रयते तदा ॥ १०७१ ॥
व्यावृत्य यवनानां स घनानामिव वारिदः ।
दर्पोत्कर्षयशोधार्योन्महत्त्वनकवर्षणम् ॥ १०७२ ॥
यत्र दण्ड्या न दण्ड्यन्ते दुर्बलास्तस्करं विना ।
भूपतेः प्राड्विवाकत्वं स प्रापद्दर्शितार्थकः ॥ १०७३ ॥
प्रतिजानैस्तदा कोशाधनसंभवने सति ।
स्वगलच्छेदनं भट्टो मिथ्यावचश्च विप्लयम् ॥ १०७४ ॥
शाखाभङ्गसमुद्भूतराज्यव्यासचतुर्दिशाम् ।
समुदीरयतां नूनमश्राव्यं पदे पदे ॥ १०७५ ॥
द्रुमाणां फलनम्राणां जनानां नमतां गुणैः ।
छेदाद्दासमवार्यैस्त जिष्णुरिन्धनहेतुना ॥ १०७६ ॥
प्रतिवर्षं दौष्यपलत्रयमात्रमुदुम्बरः ।
आतिरसार्थमासीयपण्डो दण्डो द्विजन्मनाम् ॥ १०७७ ॥

शिर्यभट्टमुखेनैव तं निवार्य नरार्यमा ।
प्रतिवर्षं रौप्यमापं तेषां दण्डमकल्पयत् ॥ १०७८ ॥
मांसादिलोभाद्विप्रान्स मण्डलेषु विषेण गाः ।
गोमांसकुण्डीग्राह्यादिवारणात्स न्यवारयत् ॥ १०७९ ॥
पत्नी मृतेन्यं गच्छन्त्या विहितं भर्तृगोत्रजैः ।
स महामतिमाम्भूय्या विप्लवं विन्यवारयत् ॥ १०८० ॥
न्यवारयत्सपुत्रीणामौर्ध्वदैहिकविप्लवम् ।
अपुत्रस्य विपन्नस्य लुब्धैस्तद्गोत्रजैः कृतम् ॥ १०८१ ॥
शिशूनां शास्त्रपाठादि सूहभट्टेन नाशितम् ।
वृत्तिदानेन विदुषां विद्यावानानयत्पुनः ॥ १०८२ ॥
विधित्सु— स्वाभि—— द्विजदेहे महीपतिः ।
व्यधत्त तिलकव्याजाद्विभागं सत्यधर्मयोः ॥ १०८३ ॥
ग्रामाणां प्रथमे वर्षे संक्रान्तं कारकातुरैः ।
पत्तलाधोपदेशेषु लोत्रदण्डं न्यवारयत् ॥ १०८४ ॥
निवार्य शाकटतुलामानकूटं चिरस्थितम् ।
अर्घव्यवस्था जन्तूनां प्रतिमासमकारयत् ॥ १०८५ ॥
बहिर्देशागतार्थानां देशकालाद्यपेक्षया ।
व्यवस्थाप्यार्धमुत्पिञ्जमच्छिनद्दिनमोपणम् ॥ १०८६ ॥
विदग्धः शिर्यभट्टोपि नोत्कोचफलमादित ।
अविनाशि पुनर्धर्मफलं परोपकारतः ॥ १०८७ ॥
देहस्यैवार्थिनां ज्ञानरसाविज्ञानकाङ्क्षिणाम् ।
तदिच्छासिद्धिरभयद्वानः पुण्यफलाद्दृतम् ॥ १०८८ ॥
महार्थोशिर्यभट्टस्य मुखाद्राजा न्यवारयत् ।
धर्मप्रकाशनामानं राजकार्ह्यदिकं प्रभुः ॥ १०८९ ॥

दूरं निवारयामास निर्धारणपदाङ्कितम् ।
माधिनां भूमिपालानां दुर्व्ययस्यापथार्गलम् ॥ १०९० ॥
अस्यापयत्स धर्मस्य सद्भूतं प्रतिपत्तनम् ।
मुषितो ग्रामसीमायां ग्रामेभ्यः प्रापयद्धनम् ।
अरण्येरण्यनाथेभ्यः पान्थस्तेन महीभुजा ॥ १०९१ ॥
दासाः श्मशानदेयानां सुहृभट्ट प्रतीच तम् ।
प्रतिस्थानं विमानानि प्रेतानामधुतंस्तदा ॥ १०९२ ॥
म्लेच्छैरुपद्रुतां क्षौणीमक्षीणकरुणो नृपः ।
उदहार्षीत्क्रमाद्दैत्यं दानवैरिव केशवः ॥ १०९३ ॥
उच्छृङ्खलान्स नयन्भङ्गं निष्ठानापूरयन्नृपः ।
स्वकीर्तिर्धीजयापार्थमनुपूर्यातां महीं स्वयात् ॥ १०९४ ॥
भूपतेः परदारेषु निर्व्यांतुफमयं ग्रतम् ।
अभज्यत परं तस्य परश्रीपरिरम्भणे ॥ १०९५ ॥
सम्यग्दायदेनाथ सर्वज्ञेन महीभुजा ।
सौगतश्तिलकाचार्यो महत्तमपदे कृतः ॥ १०९६ ॥
स शिर्यंमट्टस्तिलकः स गिहगणनापतिः ।
सोपानान्यभयपुष्पवारोहे द्विजन्मनाम् ॥ १०९७ ॥
मेदिन्याखण्डलस्यासीदिपकस्येव रसधिया ।
अखण्डे रसपाण्डित्यं प्रबकुण्डलसेवया ॥ १०९८ ॥
कर्पूरभट्टो निर्दर्पः प्राणरक्षी महीभुजः ।
गुणिनां शरणं चक्रे स्वगुणैः सुरभिं सभाम् ॥ १०९९ ॥
पूर्वार्द्धमहसंचारातुत्तरार्द्धमहस्थितिम् ।
रूपभट्टो विरचागर्गोद्विनेव गणितभ्रमम् ॥ ११०० ॥
श्रीरामानन्दपादानां भाष्यव्याख्या क्षणेक्षणम् ।
धीक्षते शारदा क्षोणीमिव संभ्रान्तमानसा ॥ ११०१ ॥

गान्धारसिन्धुमद्रादिभूभुजस्तस्य भूभुजः ।
प्राप्या श्यामयशाज्ञाकारिणो जितवैरिणः ॥ ११०२ ॥

युद्धे जितं ततो यद्दं गुग्गुरेन्द्रेण भूपतिः ।
माल्देवं मद्रराजमाश्रया निरमोचयत् ॥ ११०३ ॥

राजा राजपुरीराजं नयज्ञः स्वपदातिभिः ।
क्षणाकूभङ्गमात्रेण रणभूहमलोठयत् ॥ ११०४ ॥

उद्माण्डपुराधीशं सिन्धुराजोपबृंहितम् ।
स कन्दुकमिवोत्पाट्य मुहुर्मुहुरपातयत् ॥ ११०५ ॥

भोट्टभूमौ महीन्द्रेण गोग्गदेशे कदाचन ।
याणागौरखराक्षेण गुणैर्लोकाश्च रक्षिताः ॥ ११०६ ॥

समिञ्जितं शायादेशे शूरादेशो महीपतिः ।
सुवर्णबुद्धप्रतिमा यवनेभ्यो ररक्ष सः ॥ ११०७ ॥

कणाकरङ्कपस्तस्य निकषो भोट्टतेजसाम् ।
अप्रकाशां प्रकाशोऽथ कुलूतनगरीं व्यधात् ॥ ११०८ ॥

केवलं हृदयं शून्यं भोट्टाना नाभवत्तदा ।
भूमिपालभयावेशात्कोशोऽपि चिरसञ्चितः ॥ ११०९ ॥

प्रकृतीनां ददद्राजा शोपाध्यायौ यथोचितम् ।
प्रत्यवेक्षामकार्षीत्स शालीनामिव कार्षिकः ॥ १११० ॥

नासाहिष्टैव तथापि तुलां शार्ङ्गपिनाकयोः ।
दूरकार्यार्थसाधिन्या धनुष्मत्ता भुवः पुनः ॥ ११११ ॥

अस्तं यस्तमसां कुलानि वलतो नेतुं सदा वाञ्छति
क्षीणं तं वसुनाभिपूर्य शशिनं संवर्धयत्यञ्जसा ।
काश्यप्यामवकाशमात्रघटनां शाखामुखे रुन्धतो
वृक्षान्वृष्टिभरैश्च योऽस्य कतमो भानोस्तुलामर्हति ॥ १११२ ॥

लहराजसुतं राजा नोत्कर्षं समवर्धयत् ।
अद्भुतद्रविणं तं स द्रोहीति निरयासयत् ॥ ११९३ ॥
मक्केशागतो जातु पुस्तकाडम्बरं वहन् ।
सैदालनामा यवनो राजेन्द्रं समुपागमत् ॥ ११९४ ॥
गुणान्विकत्थमानं तं गुणिरागी नरेश्वरः ।
उपागच्छत्प्रतिदिनं दर्शनायेतरो यथा ॥ ११९५ ॥
ध्वनतः पटहस्येव तस्यापश्यत्क्रमात्पर्सौ ।
अन्तःसारविहीनत्वं परीक्षायां विचक्षणः ॥ ११९६ ॥
म्लेच्छमस्करिणि क्षोणीप्राणेशो निर्गुणेपि सः ।
प्रेमाणं नामुचत्पुत्रे पितेव करुणामयः ॥ ११९७ ॥
प्रदोषस्येव तमसो दुर्दिनस्येव विद्युताम् ।
दोषाणां बहुता तस्य प्रजाः समुदवेजयत् ॥ ११९८ ॥
तस्मिन्नवसरे कश्चिद्योगिराजो जितेन्द्रियः ।
क्वचित्स्तोपमे स्तम्भे योगाभ्यासस्य सिद्धये ॥ ११९९ ॥
स्तम्भोपरि गताहानि निराहारमपश्यतः ।
तस्याशिषेव महिषी राज्ञः पुत्रमजीजनत् ॥ ११२० ॥
तपस्यतस्ततस्तस्य तद्भूद्यमं दिनम् ।
राज्ञस्त्वनयत्पुत्रजन्मकालमहोत्सवैः ॥ ११२१ ॥
हेमन्तान्ते पतति तुहिने फाल्गुने फल्गु यत्ना-
द्दीपस्यापि स्फुरति सुतरां शान्तिकालेतिदाहः ।
शीर्यंप्रोद्भूके प्रहरति वहति ग्रीष्मकाले तुषारं
वस्तु प्रायः प्रथयति निजं धर्ममायाति नाशम् ॥ ११२२ ॥
तपःक्षयचमत्कारा तमथो मार्गणैर्गतम् ।
प्रत्युद्विव निर्ययुः भविष्यन्तीं यथागतिम् ॥ ११२३ ॥

राजमान्यं तमालोक्य कुप्यन्तं शान्तमानसः ।
निर्णयादचलद्वर्णी नयान्न तु भयोदयात् ॥ ११२४ ॥
स स्तम्भाग्र महाधैर्याद्यारोहन्महामनाः ।
नैवारोहज्जगद्दृष्टिं सद्यो धामपि योगवित् ॥ ११२५ ॥
अतिथिं योगपथिकं मावधीर्मामिति ब्रुवन् ।
म्लेच्छमस्करिणा वर्णी शङ्कुघातैरचूर्ण्यत ॥ ११२६ ॥
अभ्यर्थैर्दानक्षेपान्मदिरामदमोहितः ।
स म्लेच्छमस्करी योगिराजं तमवधीच्छरैः ॥ ११२७ ॥
गतैर्मलिनैः स्पृष्टैर्जनानां सद्विलोकनात् ।
भूतले पतितं पापैस्तथापैक्ष्य राजनि ॥ ११२८ ॥
पृथ्वीनाथाय तत्कृत्वा शुद्धपर्थमिव समयान् ।
श्रीन्हौदोषकृद्धार्थयंत्रत्यचिन्ताणंवेषु यः ॥ ११२९ ॥
प्रथमोऽङ्कुरतुर्येऽपि तस्मिन्नाद्धि महीभुजा ।
नाकार्यि भाग्ययाहारि न व्ययाहारि नापधि ॥ ११३० ॥
अन्तःप्रवर्तिनि पृथक्स्मृतिस्त्र गुरुकाणिवः ।
हन्नुरकद्द धन्व राज्यनन्दरणाय्योंम्वतामयत् ॥ ११३१ ॥
प्रतीत स्मरमाणान्य प्रतिकट्ट परिश्रमम् ।
नरभूपालविभ्रमस्य कृपंस्य परिकल्पनम् ॥ ११३२ ॥
श्रुत्वा सर्वलोकानां प्रेतान्वैदाङ्गुपमनागम् ।
उत्पन्नमस्मीविस्तरनं नाम्न मृगनाभैः ॥ ११३३ ॥
स्तवनि स्मर्तव्यानानि स्विकांगान्यस्वतानि च ।
अतास्मत्तानुभानानि संनानानिंपवानि च ॥ ११३४ ॥
मदमानदुर्मदो स लघुत्वननरभूपः ।
यश प्रतापया गत्रा प्रपतानिलसदमनम् ॥ ११३५ ॥

उद्यानानामरस्थानः स हाज्यस्थानस्तथा परः ।
खानो जस्सरथः खानो पदरामश्च सैमितः ॥ ११३६ ॥
हिन्दवः मुहमद्देन पलाद्यं पीडिता भृशम् ।
परदेशं गतास्ते तु विभ्रन्तो वेशकल्पनाम् ॥ ११३७ ॥
निजाचाररता नित्यं तदाचारद्विषो हठात् ।
स्वमाचारमनुष्ठातुं प्रेरिताश्च द्विजैर्बलात् ॥ ११३८ ॥
दारिताः स्वप्राणभयात्तुरुष्कोचार्पणतत्पराः ।
रक्षिता भूमिपालेन तदुपद्रववारणात् ॥ ११३९ ॥
क्षीरार्णवस्य मथनात्परतः सुधादि-
रत्नानि तान्यनुपभोगनिरर्थकानि ।
यो नीतवान्सफलतां किल पात्रदाना-
त्स्तुत्यः स मन्दरगिरिर्गिरिराजवर्गे ॥ ११४० ॥
नदीरयपटपातेन भुवश्चाम्बु विनाफलाः ।
संयोगात्सफलीकृत्य यशश्चित्रमजीजनत् ॥ ११४१ ॥
राज्ञोत्पलपुरक्षोणी कुल्यां प्रापय्य पत्रिणीम् ।
तयोर्निरर्थकत्वेन दूषणा विनिवारिता ॥ ११४२ ॥
नन्दशैलमरौ कुल्यामवतार्य महीपतिः ।
अस्मारयद्यशोधरं सागरान्तर्निवासिनम् ॥ ११४३ ॥
कपालस्य सतां विभ्रत्कपाले सितं यशः ।
कुल्यपाषाणदेशं कपालाख्यं स्तुतेः पदम् ॥ ११४४ ॥
सामहारा द्विजा यत्र सामहार - पोषितः ।
साथ जैनपुरी राज्ञा कराले निरमीयत ॥ ११४५ ॥
अवन्तिपुरभूमौ च कान्तोदन्तेन भूभुजा ।
कुल्यावतारिता मुल्या शालिसंपत्तिशालिनी ॥ ११४६ ॥

गुणिभिर्स्वयराजेन पूर्वमङ्कुरितं किल ।
ततः प्रभृत्यतीतेषु बहुष्वपि च राजसु ॥ ११५९ ॥
प्रजानामल्पपुण्यत्वात्सापर्धेत मनागपि ।
तपोबलात्पल्लवितं पुष्पितं फलितं तथा ॥ ११६० ॥
श्रीजैनोल्लाभदीनेन युगपत्तदवाप्यत ।
तपसामतिगुरूणां किमिव श्लाघ्यं परम् ॥ ११६१ ॥
पूर्वपुण्यक्षये राज्यात्पतन्त्यन्ये महीभुजः ।
तस्य जन्मान्तरे राज्यप्राप्त्यै राज्यमभूत्प्रभोः ॥ ११६२ ॥
स नदीमातृकाः कृत्वा धरणीर्देवमातृकाः ।
अग्रहारांस्तु क्ष्मापो द्विजेभ्यो यद्ददात्सदा ॥ ११६३ ॥
वराहक्षेत्रनगरविजयेशपुरादिषु ।
यवनेभ्योऽग्रहारान्स सविहारान्स्वयं ददौ ॥ ११६४ ॥
विजयक्षेत्रवाराहक्षेत्रसूरपुरादिषु ।
सत्प्रदानेन स त्रासमपि गोत्रभिदो व्यधात् ॥ ११६५ ॥
भूमिविक्रयभूर्जादि कृतचिह्नं महीभुजा ।
निह्नवप्रागभावाय धर्माधिकारिणा कृतम् ॥ ११६६ ॥
यो जयापीडदेवेन प्राप्तो नागप्रसादतः ।
स दण्डमिव तस्यादात्ताम्रं ताम्राकरो गिरिः ॥ ११६७ ॥
मर्णान्तरनिभप्रालभ्यांस्तद्राज्ये भूर्जीजनत् ।
ये जैनमणयः ख्याताः पद्मरागमदच्छिदः ॥ ११६८ ॥
सरितां सैकते पीतसितताम्रमयं तदा ।
काञ्चनं काञ्चन छायां विप्रलोकैरदीयत ॥ ११६९ ॥
सन्ति सुवर्णात्यष्टांशो प्राप्तो भाविभिरीश्वरैः ।
ताम्रपट्टलिखयाज्ञापायमेवं नरेश्वरः ॥ ११७० ॥

नगराधिपतिः कामदामरो दुस्तरे पथि ।
श्रीरामार्क्र व्यधात्सेतुं नगरान्तः शिलामयम् ॥ ११७१ ॥
नाम्नैव सेतुदानेन तेन पङ्कान्समुद्धृतः ।
सकलोऽपि जनो मध्येनगरं पुण्यशालिना ॥ ११७२ ॥
विषये विषये चक्रे शिर्यभट्टो महान्पृथक् ।
अन्येऽपि सचिवा राज्ञो धर्मशाला बहूब्ध्येधुः ॥ ११७३ ॥
पद्माकरस्य मथनाय गजाधिराजा-
वभ्युद्यतौ सततमेव तदम्बुतृष्णौ ।
तावत्करावरि रदौ रदि चातिमत्तौ
कृत्वा क्षणादगमतां स्वयमेव नाशम् ॥ ११७४ ॥
मसूदशूरौ धात्रेयौ भूपतेरेकगोत्रजौ ।
द्वौ रन्ध्रान्वेषिणावास्तामन्योन्यविमयासहौ ॥ ११७५ ॥
राज्ञा तौ वारितौद्रिक्तौ स्नेहदाक्षिण्यशालिना ।
हत्वान्यतमसुप्तिज्ञमज्ञावभवतां चिरम् ॥ ११७६ ॥
कदाचिद्भूपतेरग्रे स्पृष्टः शूरेण वाक्शरैः ।
मसूदठकुरः शस्त्रमन्यासं समकल्पयत् ॥ ११७७ ॥
न्यस्तशस्त्रः स रजनौ गच्छन्मितपरिच्छदः ।
रन्ध्रं लब्ध्वाथ शूरेण मसूदठकुरो हतः ॥ ११७८ ॥
चित्ताद्यैष्ठकुरैस्तस्य भ्रातृभिः ख्यातपौरुषैः ।
हन्तुमभ्यर्थितः शूरो भूपतेः प्रेमशालिनः ॥ ११७९ ॥
शूरे सानुचरे चित्तठकुरेण हते सति ।
प्रसादमगमत्कीर्तिष्ठकुराणां च धीरस्तदा ॥ ११८० ॥
तथामयोगिनां मानमदाद्भूलोकघासयः ।
तेषामग्रे यथा मद्रराजार्थलङ्घितं श्रवत् ॥ ११८१ ॥

स [illegible] शीतां कान्तां [illegible] ।
[illegible] ॥ ११८२ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११८३ ॥
[illegible]
[illegible] कर्णौ [illegible] ।
[illegible] विदधे [illegible]
[illegible] ॥ ११८४ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११८५ ॥
[illegible] नृपः ।
[illegible] ॥ ११८६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११८७ ॥
[illegible] न [illegible] ।
[illegible] ॥ ११८८ ॥
न [illegible] ।
[illegible] च ॥ ११८९ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११९० ॥
राजा [illegible] ।
[illegible] ॥ ११९१ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११९२ ॥

विघ्नविर्येति भूपालः शिलामयदलैर्दृढैः ।
उड्डोलपुरवर्त्मासौ सप्तमन्यगाधमपूरयत् ॥ १२२८ ॥
हैमन्ते विरहाहाटनिपुणीकरणादिना ।
श्रीजयापीडपांडुरस्य ख्यातिंगाधर्मिता ॥ १२२९ ॥
उड्डोलग्रामसार्गेषु स्वयमापुण्यकथादयः ।
हरन्ते यद्यपी ग्रामा विदाज्जलसमाहिताः ॥ १२३० ॥
निर्नेयोऽपि निमज्जन्ति यत्र तत्र तु न स्वधाम् ।
श्रीमल्ले महाटङ्गो मे भिक्षापाधिपतीरणम् ॥ १२३१ ॥
काश्मीराधिपतिर्लोभाच स्वयमेवाप भूपतिः ।
वामपार्श्वे गिरौ यानि विरतं भिन्नपायम् ॥ १२३२ ॥
दृष्ट्वा निःसारिते शैले निम्नोन्नतनीरगुणाः ।
अर्धोत्थितमपूर्वं सर्वतोऽत्र सग्रुणमार्गोत्थसङ्कट ॥ १२३३ ॥
निधीनां कार्यविस्तरणी प्रजास्तनिमृतीश्वरम् ।
आलोहितामेदाद्रिमशिमानिप्रियापि यः ॥ १२३४ ॥
ये स्मरणे इव शैलेन्द्रा लोभिस्यः दाहपातुराः ।
मार्गोर्ध्वमिव शैलाग्रं तत्र चक्र इव च्युतः ॥ १२३५ ॥
स्वर्गारोहिणीमिव स्वस्वापत्तुरस्थानां पर्वस्थलाः ।
नाना द्रोणमप्यतन्वन्तरितेन कराचन ॥ १२३६ ॥
धैर्येणोपहृतो राजा शुश्रूषालावलिं तात् ।
सागरमिव वर्णितगुणः पदस्थानमिवामलम् ॥ १२३७ ॥
नदीनामिव वहन्ती श्रीनामार्पित च भूपम् ।
शोभनानां च दुराचारचापल्यं विन्दयन्नेव ॥ १२३८ ॥
मधुकरैर्निरवधिः सर्वदुर्निरोधैर्दृढैः ।
बोधैर्मेराज्यवेणु तत्र कल्पगुरुं ततः ॥ १२३९ ॥

कातरेष्विव संग्रामाद्गिरेस्तूर्णपलायिषु ।
म्लेच्छेषु करकावर्षैर्नष्टधैर्येषु तत्क्षणम् ॥ १२४० ॥
मानादिव कुलीनोऽयं मत्तया धैर्यादविच्युतः ।
अवरूढो न शैलेन्द्रात्कश्मीरेन्द्रः कथंचन ॥ १२४१ ॥
मान्त्रिकेष्विव मेघेषु गर्जत्सु यवनोरगैः ।
त्यक्तो निधिरिव क्ष्मापो देवो नागैरदास्यत ॥ १२४२ ॥
निवृत्त्यतामितो देव कार्यसिद्धिर्भविष्यति ।
पूजोपकरणं शंभोः प्रासमेव विसृज्यताम् ॥ १२४३ ॥
स्वप्ने दिव्याकृतेः पुंसः श्रुत्वेति क्षितिनायकः ।
सिद्धकार्यस्ततः प्रातः कश्मीरान्तरमाविशत् ॥ १२४४ ॥
लेदरीगिरिमार्गेण प्राप्य मार्तण्डपत्तनम् ।
इति राजा समादिक्षद्धार्मिकं शिर्यभट्टकम् ॥ १२४५ ॥
दयालुत्वात्प्रशस्तत्वाद्विर्लोभत्वान्महीभुजा ।
नियुक्तः स नदीकृष्टाचलगद्दशिर्यकः ॥ १२४६ ॥
सोऽव्याहताज्ञः सर्वत्र लोकालीपतिभिस्ततः ।
लोकमानाय शैलेन्द्रं सरितः पदवीं व्यधात् ॥ १२४७ ॥
अघट्टेषु शिलाबन्धं निम्नेषु प्रायपूरणम् ।
स्तलीषु कुटिलं मार्गं तस्याः स सरितो व्यधात् ॥ १२४८ ॥
तदस्थान्पांशुपर्वतुधैः पुरस्ताच्छादिनः सरित् ।
सा नु राज्ञसमेधाय स्वसमानुदपूरयत् ॥ १२४९ ॥
प्रत्नेव विदुषा स्थित्वा चिरं प्रतिपदं सरित् ।
लोकहितमस्तकः प्रातिष्ठत शनैः शनैः ॥ १२५० ॥
राजस्तपःप्रभावेण शिर्यभट्टनयेन च ।
प्रजानामपि भाग्येन नास्या विघ्नागमः क्वचित् ॥ १२५१ ॥

[illegible] ।
[illegible] श्रीतेन[illegible] ।
[illegible] ॥ १२८६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १२८७ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १२८८ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १२८९ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १२९० ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १२९१ ॥
तिलकादिपर्यायस्याः [illegible] ।
राज्ञा पृष्टे पदन्यस्ते चौरमुक्ता सभामयम् ॥ १२९२ ॥
परीक्षार्थं निमित्तस्य राज्ञा गात्राङ्कयोः कृते ।
कुटिलत्व व्यपैति स्म प्राक्यौरव्याय शृङ्गयोः ॥ १२९३ ॥
एवं बुद्धिप्रकर्षेण व्यवहारविमर्दनैः ।
अमात्यपर्षदो हर्षविस्तोत्कर्षमजीजनत् ॥ १२९४ ॥
प्राड्विवाकक्षमा बुद्धिर्युक्तदण्डव्यरञ्जकः ।
राज्ञोवहत्प्रजाभारं गणनापतिगौरकः ॥ १२९५ ॥
यैर्दत्तमुपकारित्वादुत्कोचद्रविणं स्वयम् ।
कालान्तरे कृतप्रेषु तेष्वेवास्थानमण्डपे ॥ १२९६ ॥
प्रकाशयत्सु तद्दानं कुपितेन महीभुजा ।
मौलातो मल्ल पत्ताकस्तेभ्यः प्रत्यपि दापितः ॥ १२९७ ॥

अद्भुतानां पदार्थानां तद्राज्ये संग्रहोऽभवत् ।
नारायणावतारोऽयं ज्ञायेत कथमन्यथा ॥ १३०९ ॥
येषां हिमांशुपीयूषप्रवाहा नित्यभिक्षवः ।
इक्षवस्तेन मार्तण्डदेशभूमिषु रोपिताः ॥ १३१० ॥
त्यजता योगमाहात्म्याद्वलीपलितविक्रियाम् ।
श्रीमद्दर्शननाथेन विबुधत्वं प्रकाशितम् ॥ १३११ ॥
उदीये सस्यसंपत्तेरुपप्लवकरीं व्यधात् ।
तूलमूलादपाकृष्य सिन्धुं भारोत्सगामिनीम् ॥ १३१२ ॥
पूर्वां तिथिवारर्क्षसंक्रान्त्याद्येकसाधनः ।
तिथिवारर्क्षसंक्रान्तीर्भविन्यब्दे क्षणाल्लिखन् ॥ १३१३ ॥
तद्राज्ये रूप्यभट्टोऽभूद्राज्यवाह्यभ्यविश्रुतः ।
अनादरं खण्डखाद्ये कारयन्गणितागमे ॥ १३१४ ॥
चन्द्रेऽस्तं गत एव दैववशतः शोकाग्निशान्त्यै निशा
तत्कान्ता रविकान्तवह्निमुदयात्कष्टं प्रविष्टा सती ।
धामारुह्य तदीयधूमकपटात्प्राप्ता पुनस्तन्महो
यन्मोहे ग्रहराजपादमहिमा प्रातः प्रसादोदयः ॥ १३१५ ॥
ऋतुपतिः शिशिरेण समत्सरो-
प्यतिविरुद्धकरो न हितः स्थितः ।
यदि भुवं शिशिरोपि विनाशये-
त्किमिव नाम मधुर्वत योजयेत् ॥ १३१६ ॥
भूहभट्टोथ शास्त्रार्थमण्डितोप्यथ पण्डितः ।
दर्शनद्वेषतः प्रेतदाहं बत निषिद्धवान् ॥ १३१७ ॥
प्रेतदाहं तदा केचित्त्यक्त्वा गूढं जलान्तरे ।
अरण्ये केचन त्यक्त्वा निखाता बन्धुभिः परे ॥ १३१८ ॥

विषयं देयनिर्मुक्तं नृपोप्यर्धवलाभिधम् ।
आदमाख्याय स ददौ महाविक्रमशालिने ॥ १३३० ॥
प्रवरेशपुराधीशत्वं परं परमेश्वरः ।
वीराय मार्गपतये महदाख्याय धीमते ॥ १३३१ ॥
माङ्गेलविषयं भूभृत्सतुलायां ददौ नृपः ।
तस्यानुजान्मार्गपतींस्ताजकप्रमुखान्बहून् ॥ १३३२ ॥
पञ्चग्रामीं महार्घांश्च दत्त्वाश्वान्समतूतुपत् ।
श्रीआक्कोट्टाधिपत्यं च मीरेष्कारपदं ददौ ॥ १३३३ ॥
ठकुरायामहदाख्याय महाग्रामांश्च पत्तलाम् ।
ठक्कुरेभ्यो परेभ्योसावपि मान्यतया समम् ।
महाग्रामसहस्राणि यथेष्टं प्रददौ नृपः ॥ १३३४ ॥

इतिश्रीजोनराजकृतौ द्वितीया राजतरङ्गिणी समाप्ता ।

अथ

श्रीवरपण्डितकृता

तृतीया राजतरङ्गिणी ।

प्रथम तरङ्गः

प्रथमः सर्गः

शिवायास्तु नमस्तस्मै त्रिलोकीवैभवमहीभुजे ।
अर्धाङ्गदानिर्मुक्तनार्धैश्वर्यप्रदायिने ॥ १ ॥

प्रेम्णार्धं वपुषो विलोक्य मिलितं देव्या स्वयं स्वामिनो
मौलौ यस्य निशापतिर्गतगुणार्धं नीतवानिभितः ।
धत्ते स्वात्मनि पर्वतार्धमिव तत्तन्वा वपुः खण्डितं
देयाद्द्वयमभयं स भगवान्देवोऽर्धनारीश्वरः ॥ २ ॥

वन्द्यास्ते राजकवयः पद्म्यासमनोहराः ।
ख्याता ये स्वरसैः शब्दैः कीर्तिनीरधिवर्णिनः ॥ ३ ॥

अनिलनाम्बराद्रिमन्धवाभिदमये महीभुजे ।
काव्यवृत्तिं विना कः स्यादूनत्वनुमकारणम् ॥ ४ ॥

धियो करोमि वपुर्विस्तरमत्र राज्ञां
निष्कामयं जगति कीर्तिमयं शरीरम् ।

बिभ्रती प्रौढिमत्वं [illegible] इव ।
[illegible] इव ॥ २९ ॥
भूपैर्भैः [illegible] ।
[illegible] ॥ ३० ॥
[illegible] गणाः ।
[illegible] ॥ ३१ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ३२ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ३३ ॥
व्यापार्यं कुर्वन्ति शास्त्रज्ञाः कार्यभारं सुधीरतः ।
तेभ्यः शिक्षया च स्वं धर्मं निघ्नतं [illegible] ॥ ३४ ॥
यथार्थवेत्तैः सततमानुगैर्यैरव ताडिताः ।
भ्रामम्यन्तर्दिगन्तेषु मशका इव द्राक्ष्य ॥ ३५ ॥
तस्य स्वपरवृत्तान्तं निश्चर्मन्विष्यतश्चरैः ॥
कपल स्वप्नवृत्तान्ता बभूवाविदितो विशाम् ॥ ३६ ॥
गृहं गृहस्थवृत्तस्य व्यायता नीतिशालिनः ।
अन्यायाबाधाकदर्तुं काकिनीमपि कश्चन ॥ ३७ ॥
आदिश्य कृष्येवांस्तव्याम्भवचादीन्स तस्करान् ।
मृत्कर्मोकारयद्बद्धपादायःशृङ्खलान्बलात् ॥ ३८ ॥
न कः प्रवर्तते चौर्ये नीचो वृत्तिफदर्थितः ।
इति कारुणिको राजा तेभ्यो वृत्तिमकल्पयत् ॥ ३९ ॥
चक्रादीन्कमराज्यस्थान्दुष्टाञ्ज्ञात्वा स तद्भयम् ।
हृत्वा मडवराज्यान्तर्दत्तवृत्तीन्यवेशयत् ॥ ४० ॥

तस्करोपद्रवे राज्ञा नीतेव शमिते स्फुटम् ।
गृहेष्वियपार्थ्यन्तः पथिकाः शेरते स्म हि ॥ ४१ ॥
समस्तप्रकृतिमध्यस्थो नित्यसर्वाङ्गवर्धनः ।
स्वतन्त्रवृत्तिर्भूपालो रेमे नानापुरेषु सः ॥ ४२ ॥
मन्देदानदिनाविचार्य च भजन्पूर्वाचलाप्रोदयं
यो नित्यं कमलाकरेषु रसिकः विघ्रम्नतापोषणम् ।
नैषोऽस्मे कुमुदाकरेषु स्वयम्पद्माकरोत्पूजितः
दास्यः कस्य न दृष्टलोकमहिमा मारत्याम्बरारी विधुः ॥४३॥
धार्ष्ट्यपाशकृत राज्ञो विभयधीमदोद्धताः ।
विरक्तीर्णहारिणोऽश्वा गजा इव निरङ्कुशाः ॥ ४४ ॥
श्रीमीरत्ननुजो ज्येष्ठः प्राग्वृषेकपदोज्ज्वलः ।
नित्यं गुरुकृद्धोऽपि बभौ सम्यग्गुणोज्ज्वलः ॥ ४५ ॥
कर्णेन काष्ठवाटे स प्राणोपद्रवघातनः ।
हिमान्यन्तरदृश्याद्रिहिमान्यन्तरमापरद्रन् ॥ ४६ ॥
स्थिरया माणिक्यदेवाख्ये स गुदन्यास्तटे शिवान् ।
विज्ञादेवी ततः प्राप किंचिन्मात्रपरिच्छदः ॥ ४७ ॥
तद्देशकालविषमापत्पातानतोऽपि सन् ।
स तत्र प्रत्ययपारेरपायतीर्थं समासदत् ॥ ४८ ॥
नङ्क्न्यतामयोल्पपक्षोऽरवैतनवानयं ।
धैर्यधैर्यस्मायर्ध्वपार्श्वाभूर्जीवितावधि ॥ ४९ ॥
तत्रोपायानपृथग्धीरवर्द्धविभवाशयं ।
यथाकर्णविलसद्वाणाः पक्षणः शोणवलनमाः ॥ ५० ॥
अतःपरं किंचिद्दुःखवर्णितं कालवर्णितदुःखम् ।
स शिरपुरेश्वरपादार्दितान्तानिपश्चाप्या कदि विगणय ।
प्रतापी भूरेर्द स जेतुं तत्स्य्ये नृपः ॥ ५१ ॥

वनमध्ये प्रविश्यैव नरकंकालपञ्जरम् ।
भित्तिस्थदीपमात्रे ते पश्यन्ति स्म सकौतुकम् ॥ ५२ ॥
तपस्तत्वा चिरं प्राप्य योगसिद्धिमसौ नृपः ।
फणीव कञ्चुकं पूर्वं गुहायामत्यजत्तनुम् ॥ ५३ ॥
इत्याहुर्ज्ञानिनोन्ये वा ये बुद्ध्वा सत्वमूर्जितम् ।
तेषां प्रामाण्यमकरोत्स राजा च सविस्मयम् ॥ ५४ ॥
ध्रुवं महानुभावत्वं विना व्यवहितं नृपः ।
जानीयात्कथमित्याह विद्वज्जन उदारधीः ॥ ५५ ॥

इत्युपोद्घातः ।

अथ राज्यवर्णनम् ।

ज्येष्ठमादमखानं च हाजीखानं च मध्यमम् ।
बन्हामखानमनुजं पार्थिवोजीजनत्सुतान् ॥ ५६ ॥
तेषां लावण्यसौभाग्यसुभगैः प्राकृतैर्गुणैः ।
जनकं रञ्जयामास चन्द्रमा इव वारिधिम् ॥ ५७ ॥
प्रत्यहं हाजीखानः स कर्पूर इव सौरभैः ।
बाललीलायितैस्तैस्तैः स्वमुदन्तमजिजपत् ॥ ५८ ॥
तौ सुतौ संमतौ पित्रो रक्षणायाक्षिपन्नृपः ।
स्वधात्रेयतया स्वस्थौ द्वयोष्ठकुरपक्षयोः ॥ ५९ ॥
स्वपक्षस्थापनादक्षाः परपक्षेष्टखण्डनाः ।
तार्किका इव तेन्योन्यं धात्रेयाष्ठकुरा बभुः ॥ ६० ॥
सौन्दर्यश्रेष्ठवृक्षस्य मूलच्छेदनकारिणः ।
तेन्योन्यगोत्रजठ्रेपास्तयोरासन्समत्सराः ॥ ६१ ॥

राजपुत्रावपत्यस्य गुणातिशयसुन्दरः ।
तत्कृतान्योन्यवैरेण समं वृद्धिं समाययुः ॥ ६२ ॥
देहसमो देशोऽयं तस्यात्मसमो महीपालः ।
तस्मिन्सुखे सुखितो दुःखिनि तस्मिन्सदुःखोऽयम् ॥ ६३ ॥
अन्योन्यं मत्सरो राजपुत्रयोर्मन्त्रिमुख्ययोः ।
अभ्युज्ज्येष्ठकनिष्ठत्वं प्रकृत्यास्तद्विने तयोः ॥ ६४ ॥
श्रुत्वाथ पुत्रयोर्वैरमन्योन्यं जातु भूपतिः ।
आह स्मादमत्यमात्मं स पितृदेशगमतन्यताम् ॥ ६५ ॥
गुणागुणं न गृह्णाति कुपुत्र यदि मद्भयः ।
मानप्रमाणधनस्थैर्यं प्रायूद्कस्तेऽन्यथा भवेत् ॥ ६६ ॥
श्रुत्येति पितुर्देशो स भृत्यानामपीठकम् ।
तत्पर्णोत्तरपथा याम: सुतं तथैव न: सदा ॥ ६७ ॥
अथोत्पुरतं तत्र पाता दाता ज्ञातोऽसुदार्थी: ।
स्वल्पदर्शी भृत्यरात्रवर्तु स शमो न भयार्थवित् ॥ ६८ ॥
यदं भवनभपाप्तु तदृष्टं मोक्ष वैरपया ।
विक्रमादिगुणर्हीनं न स्वामिनं भजामहे ॥ ६९ ॥
अप्रज्ञानुजयो राजपुत्रयोः सुखदुःखयोः ।
विपर्ययं छायाश्रिया: प्रमातेव विभागिनीः ॥ ७० ॥
अथादाहूय नृप: पार्श्वे तद्व्याप्तस्तिर्विदिनैः ॥
बहिर्निस्वारसयामास भुद्रमार्गेण तं सुतम् ॥ ७१ ॥
पञ्चबाणप्रकाशेभ्य दिशिजन: समदर्शयत् ।
तेष्योऽपि स्वर्णभ्रीस्तां त्वाहतस्पकारका: ॥ ७२ ॥
तदाश्रमाङ्गभेदाश्च तत्कटाहुमदापवार ।
भार्गीषयाप्रदर्शि सद्रत्नाद्दर्शितविभितार ॥ ७३ ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ ७४ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ७५ ॥
[illegible] सान्द्रे प्राप्ते [illegible] राजा ।
[illegible] ॥ ७६ ॥
[illegible] ।
तदिति [illegible] ॥ ७७ ॥
पुरीषु पुरीनिवहं [illegible] ।
[illegible] ॥ ७८ ॥
सारं पुरीनिवहं यत्नात् [illegible]महार्घम् ।
नगमिव नगरं नृपतेः [illegible] ॥ ७९ ॥
धातुर्विभक्तिकारकपदमनूना यथोर्जिते शब्दे ।
सर्वोपलब्धिहेतोर्भवमिदं बुद्धिगुणयुक्तया ॥ ८० ॥
इति पर्याकुला पञ्चभाण्डाला व्यक्तचक्षुषा ।
चतुर्ष्वाधाव्यनिवृत्त मयगाजितनर्जनाम् ॥ ८१ ॥
कालेनादमस्मानथ मुद्राज्ञया समागताः ।
हाजीखानोकरोधात्रा लोहपाद्यौ नृपाज्ञया ॥ ८२ ॥
कथं हि छुरिकायुग्मसंककम्बुनि स्थाप्यते ।
इति ज्ञात्वा सुतौ पाशा कारितौ निर्गमागमम् ॥ ८३ ॥
जनकस्यान्तिके स्नानपानलीलोत्सवादिकम् ।
आदमखानः सम्प्राप्तो विदधेऽनुदिनं ततः ॥ ८४ ॥
दृष्ट्वा सतीसरसि येन सुखस्थितिः सा
भीतः स यद्यपि गतो घनकालदोषात् ।

यावन्न नाशमुपयाति विलासयानै-
श्लाघाकथं तदयमुज्झति राजहंसः ॥ ८५ ॥
अथाप्तापितपूर्वैरपि रायवन्दलादिभिः ।
इत्थीदितोकरोत्स्वालः कर्दमाराजमनस्तुदाम् ॥ ८६ ॥
स्त्रामिबन्धस्वभर्जायास्ते कर्दमाराजगुणभागिनः ।
श्रिदयामः पश्चेदोत्र पयमेव पृथक्स्थिताः ॥ ८७ ॥
राजानकसर्गीहारसोगींद्राकुञ्जजादयः ।
अस्मत्प्रतीहारिणः सर्वे तत्र धीरा यशोद्गताः ॥ ८८ ॥
यद्यप्यधरनपादौ भूभुजो निश्चितं भयात् ।
तावतैव स किं कुर्यो दृढ्यकमान्कुरुणापरः ॥ ८९ ॥
गुहायाद्वमन्नानथ निर्यातः स्वयशान्वितः ।
त्यक्ता स मदयति क्षिप्रं दर्पमासाद्य पीनकः ॥ ९० ॥
अमी राजपुरीयाद्याः सर्वे स्वप्नकुम्भकाद्भिणः ।
सर्वैर्नैवाधुना यामो न किं स्तिम्यति संगरात् ॥ ९१ ॥
श्रुत्वेति प्रतीहारे धीराः के सन्ति तत्पुरे ।
इति त्यागीवृपवद् दर्गे गन्तुं मनोऽधिगम् ॥ ९२ ॥
दिव्यास्तेमी यदे भृत्या धीरास्तत्परंनृपैः सह ।
योगक्षामः करिष्यति शौर्यमेकदा युगपदेऽपि ॥ ९३ ॥
तथेत्युक्त्वा ततो नृपं सम्मान्त्रिणीं प्रजाम् ।
गतिरपैद्धासमस्तमाजगन्नेत्राधांपयांधताम् ॥ ९४ ॥
देव त्वत्प्रेरणया सर्वे कथमुद्दोच्छिष्टदायाः ।
देवाचारयथाप्रोक्त कायायस्य गुरुस्मरन् ॥ ९५ ॥
कामशयन्तरं यामः सर्वे तानि चलोर्जिनि ।
प्रदीप वर्णोऽपि आमेवद वृवद्दंस विरुध्यति कः ॥ ९६ ॥

सर्वः संचिनुते सर्वं पुत्रार्थं प्रयतो यतः ।
वार्द्धके वचनग्राही भवेत्पितृसुखप्रदः ॥ १२१ ॥
इत्थं लोकद्वयस्थित्यै त्वयि जाते सुते मम ।
दूरे सर्वसुखाशास्तु चिन्ता प्रत्युत वर्धिता ॥ १२२ ॥
त्वत्कृतो दुर्जनाश्वासो निश्वासो य इवान्वहम् ।
मलिनीकुरुते शुद्धं मद्राज्यं मुकुरोपमम् ॥ १२३ ॥
जीवनाशोद्यता ये मे लसन्त्युच्छृङ्खलाः खलाः ।
सुचिरं नैव तिष्ठन्ति सरसः सारसा इव ॥ १२४ ॥
मदादेशं विना देशं किमर्थं स्वयमागतः ।
केन राज्यं बलात्प्राप्तं निजभाग्योदयं विना ॥ १२५ ॥
बाह्यदेशावनिः सर्वा भुज्यते तृप्यसे न किम् ।
येन मण्डलमात्रं मेवशिष्टं हर्तुमागतः ॥ १२६ ॥
तन्निवर्तस्व मा पुत्र पापबुद्धिं वृथा कृथाः ।
बलद्वयवधात्पापं तवैतत्परिणेष्यति ॥ १२७ ॥
इत्युक्तिः पैतृकी प्रोक्ता किं तु सत्यमहं ब्रुवे ।
नश्यन्ति भूपाच्छ्येनाभारवक्रटाश्चटका इव ॥ १२८ ॥
इति रूक्षाक्षरामुक्तिं श्रुत्वा विप्रस्य ते भटाः ।
छित्वा कर्णौ व्यधू रक्तादायुधेषु विशेषकान् ॥ १२९ ॥
तद्दृष्ट्वा हाजीखानोथ सत्रपः पितुरागमात् ।
अभिमन्युप्रतीहारमुख्यानाख्यदिदं वचः ॥ १३० ॥
वरं पादप्रणामार्थं पितुर्याम्यमुतो बलात् ।
भूपस्तुष्टोथ रुष्टो वा यत्करोतु करोतु तत् ॥ १३१ ॥
सर्वथा तातपादा मे सेव्या रक्षेत्स नो ध्रुवम् ।
तस्मा कुरुत युद्धेस्मिन्संरम्भं चेन्मतं मम ॥ १३२ ॥

किं तु हयमेपि भूपाय मानिष्टं चिन्तयाम्यहम् ।
यो मे देयाधिकः पूज्यो लोकद्वयसुखप्रदः ॥ १३३ ॥
अग्रजोऽपि समायाति रणायायाति नो नृपः ।
इत्युक्तेः तेन स प्राप्तो नाहं पितृवधोद्यतः ॥ १३४ ॥
श्रुत्वेति मन्त्रिणस्ताजातनिश्चयस्यादयस्ततः ।
तद्गुणग्रामयत्नात्मा निष्ठुरं समुपस्थितः ॥ १३५ ॥
यदेतत् समयो नार्य याम इत्यधीरितम् ।
आरब्धस्याग्रगमनं तद्गृहमधुना तव ॥ १३६ ॥
नूनं येऽज्ञातसौहार्दा मार्दवानभिलाषिणः ।
यथैव हताः कष्टं क्रियाकल्पनोऽयमात्मया ॥ १३७ ॥
अथैतयोस्तयोः सन्धिर्नित्यं शैलकटाहयोः ।
तद्गताः पूर्णी दिशा दैव दृश्यते क्षणात् ॥ १३८ ॥
अयाचयामी सर्वं दाक्षा धैर्यं यस्य सोऽभवत् ।
अपक्षेणाय राज्यार्थिमेघो यादि यथागतम् ॥ १३९ ॥
पायपुरं वर्त्त्यामस्तावदेव विलम्ब्यताम् ।
द्रोणेनरमाशु कर्तव्यं यत्नुमातवसमाखर ॥ १४० ॥
अरमस्तुतः न गृहाणि यदि स्वं पितुर्यथायतः ।
स्वधर्म्यानुचितं कृत्वा पुनर्यामि दिगन्तरम् ॥ १४१ ॥
इति निर्भर्त्सनायापयजागर्भोनिःश्रुणात्मजः ।
नर्तोद्धतायैव सद्यो पुरुषश्चायगात् ॥ १४२ ॥
अस्मानरं द्विजे नारायणं वीक्ष्य भूपतिः ।
पुत्रनीतिमिव पुष्टां पुरस्तात्तां दृष्टे ॥ १४३ ॥
पृथक्षोणजमामर्षोत्सर्गात्सर्गविवशाश्रय ।
स्वपरत्यरहयं स्नात पूर्णेन्दुनर्तितदेहम् ॥ १४४ ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ १४५ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४७ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४८ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४९ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १५० ॥
अन्योन्यमिलिताः [illegible] ।
अन्योन्याघातमग्ना [illegible] बभुः ॥ १५१ ॥
मदा नयन्ति मा युद्धे मां मा नाद्यन्त दूनम् ।
इतीव [illegible] ॥ १५२ ॥
पूर्वं मया प्रतीहारमुख्या गुरुत्वधर्षिताः ।
रणे फलतया दृष्टा स्वैर्वृत्तैर्धना इव ॥ १५३ ॥
ततो भूपबलात्क्रुद्धौ धार्येयौ भूपनोदितौ ।
ठक्कुरौ निरगातां तौ वीरौ हस्मनकुस्सनौ ॥ १५४ ॥
सुवर्णसीहनामाद्या राजपुत्रा रणाध्वरे ।
दाहज्वालावलीलीढं जुहुवुः श्रीफलं पपुः ॥ १५५ ॥
ते वीरभ्रमरास्तत्र रणोद्याने तदाभ्रमन् ।
स्वामिमाधवसान्निध्याधराःकुसुमलम्पटाः ॥ १५६ ॥

ते वीरमल्लकाभिख्या रणभूभाजने स्फुटम् ।
धूपासस्य कृतान्तस्य चषका इव रेजिरे ॥ १५७ ॥
रणतूर्यस्वनैस्तैस्तैर्जनकोलाहलैस्तथा ।
वीराणां सिंहनादैश्च शब्दाद्वैतमजायत ॥ १५८ ॥

तस्मिन्युद्धे क्षणमिवैत्य नृपप्रसादं
प्राप्तं क्षणे जहति ये निजजीवितानाम् ।
सत्यप्रतिश्रुतपरिरक्षणधर्मलुब्धा
धन्यास्त एव कतिचिन्नृपसेवकेभ्यः ॥ १५९ ॥

राजामात्यागतास्तीक्ष्णाः शासकास्तत्पक्षपातिनः ।
हन्यते मा हीति भीत्येव स्मरन्तः समर्पयन् ॥ १६० ॥
ध्वजश्वेतश्चामरा राजपुत्रस्याधो नु वायुना ।
सचरुपा रणश्रीरिव पश्चात्रागमशिश्रियन् ॥ १६१ ॥
हासहंसपुरद्वीरशिरःकमलनिर्भरा ।
जीवनाशा चलापश्चा नलिनी रणभूरभूत् ॥ १६२ ॥
शौर्यमत्यद्भुतं दृष्ट्वा गृहीतस्तत्पटस्य च ।
पुनर्जीतमिवात्मानं रणोर्वीपि नृपोऽविदत् ॥ १६३ ॥
कृत्वा सर्वेद्दिनं युद्धं कलङ्कधीर्निर्यातितः ।
हाजीवानः सर्वत्राणा समरान्तर स्थयलेन ॥ १६४ ॥
भग्नं निजानुजं दृष्ट्वा पश्चात्सौ ऽविदितस्पर्धः ।
अमजीयापर्यायमग्रोल्लासार्थे भटान् ॥ १६५ ॥
विशुध्यन्ते मुनीनां येन तत्तुद्भवे ।
अन्यथाचारणो मोहरधिकता वधकमज ॥ १६६ ॥
यामी मन्दमभौ भास्ताङ्कैः सदैर्विनिर्दिता ।
दैशक्ष्या शिरान्वयाः प्रकटी स सूर्यमदत् ॥ १६७ ॥

[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ १६८ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १६९ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १७० ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १७१ ॥
[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ १७२ ॥
इत्यादि विमृशन्राजा स्वस्तुं नु विनागमम् । [illegible]
चिरंधाद्दापितो [illegible] ॥ १७३ ॥
संग्रामभूमशौर्येन्दुधिक्षमनाकर्णाङ्कुभिः ।
आनीय राजा नगरं सुस्थानमकारयत् ॥ १७४ ॥
इत्थं सेवकपैशुन्यात्पितापुत्रविरोधतः ।
समरे तत्र नगरे धान्योऽकस्मादभवत् ॥ १७५ ॥
राज्यस्थितिप्रथितकमलिनीहिमौघो
लोकक्षयोचितमहाभयधूमकेतुः ।
विप्रप्रसक्तबलभूकनिदानधारः
शापः सुतस्य नृपतेः स्वजनैर्विरोधः ॥ १७६ ॥

इति पण्डितश्रीवरविरचितजैनराजतरङ्गिण्यां मलूदिनापुत्रवर्णनं नाम प्रथमः सर्गः ॥

द्वितीयः सर्गः

भूभृतो निर्गता प्रेमवर्तिप्रोम्यानुजच्छलात् ।
प्रत्यावृत्ता चिरत्कालं शुल्कामजमर्दाधिपम् ॥ १ ॥
यत्स्नेहभागी सुहृदाभिरामो
भाति प्रदीपः स्वगुणस्य पात्रम् ।
आनामप्रकाशैकनिर्धूतदाग-
दर्शनिधानेन विरोधनस्य ॥ २ ॥
हृदापाद्मनालाय मायया स हितैस्तदा ।
प्रभेदाप्यमराज्यरूपाननुजीयार्निवरागतः ॥ ३ ॥
जगृहे स च विस्तीर्य मुद्मामार्दिदेयगाम् ।
हाजीदिधरत्नानीयं पानीयमिव यादवः ॥ ४ ॥
ततःप्रभृति ज्येष्ठः स काश्मीरान्नतुपागतः ।
यौवराज्ये सुखं तदुपभुजे पञ्चदश समाः ॥ ५ ॥
धर्मो सुखं वितनुते विधिरप्रबुद्धया
दुर्भिक्षदुःखमपि संतनुते स तेषाम् ।
नृपस्य विषधर्षति याति तृणानि मेघ-
स्तत्रैव शोषयति आधिगुणरभारात् ॥ ६ ॥
सर्वेश्वरपरापृष्ठोमन्दिरे वर्हिस्तापस्वरे ।
भवस्मारभयध्वंसे नगतात्पोत्नुवर्णनम् ॥ ७ ॥
बभूव वर्षे वर्हिषदः सर्वेर्दुर्भिक्षुर्भयदान् ।
भयद्धरवर्षज्जन्तूना भारतार्दिल विभुवम् ॥ ८ ॥
अभवायव दुर्दशा प्रोत्सुखरतावल ।
आर्विदुर्भिक्षार्ति हारिकुर्वं स्वच्छदर्शिव ॥ ९ ॥

भविता वत्सरेऽमुष्मिन्दुर्भिक्षं पांसुवर्षणात् ।
इत्याख्यदुत्तरं पृष्टा भूभुजा दैवचित्तमाः ॥ १० ॥
षड्विंशो वत्सरोऽतीतो दुर्भिक्षार्तिप्रदोऽभवत् ।
पेयमस्तादृशः प्राप्तो भीतिरित्युदभूद्धृदि ॥ ११ ॥
पपात मार्गशीर्षेऽथ मास्युपद्रवदर्शनम् ।
देशेऽत्र विलसच्छालिमाले प्रालेयवर्षणम् ॥ १२ ॥
दुर्भिक्षदुःस्थितं लोकं कथं पश्यामि सांप्रतम् ।
इतीव भूरभूच्छन्नमुखी हिमसितांशुकैः ॥ १३ ॥
छादिताः शालयः पक्वा हिमैर्जनमनोहराः ।
खलमूर्खसभामध्ये पण्डितैः स्वगुणा इव ॥ १४ ॥
क्षुध्यावेगाद्बुभुक्षार्तैः क्षपिताक्षः क्षणे क्षणे ।
आशु दुर्भिक्षयक्षोऽत्र व्यधात्प्रक्षीणलक्षणम् ॥ १५ ॥
प्रविश्य रात्रौ गेहान्तः क्षुद्रस्यद्रोहपीडितः ।
हिरण्यादि धनं त्यक्त्वा भाण्डेभ्योऽन्नमपाहरत् ॥ १६॥
सर्वस्मिन्दिवसे रात्रावपि भिक्षुपरंपराः ।
शरा इवाविशन्देहे गेहे धान्यवहे तदा ॥ १७ ॥
धान्यवद्गृहसदिष्टकुष्टकम्बुकदम्बकाः ।
नीरसापूपभोगेनाप्यरक्षन्केऽपि जीवितम् ॥ १८ ॥
पालीपालीवतासक्तपङ्कटङ्कितभोजनः ।
चिराच्चिरास्वादरतः कोऽपि कोऽपि हतोऽभवत् ॥ १९ ॥
क्षीणा ग्रामेषु वास्तव्याः केचिदश्माभृतास्तये ।
शाकमूलफलाहारा व्रतनिष्ठा इवाभवन् ॥ २० ॥
चिरादङ्गान्तरे क्षिप्त्वा शाकं किमपि तण्डुलम् ।
पक्वान्ये केऽपि तद्भोगादकुर्वन्प्राणधारणम् ॥ २१ ॥

कांपलवणतैलानां तण्डुलेन महार्घता ।
कृता गांधेन स्वाधूनामिव सर्वोपयोगिनाम् ॥ २२ ॥
बहुधान्यकथानिष्ठो योऽभूत्पूर्वं पुरान्तरे ।
बहुधान्यकथानिष्ठस्तत्कालं स व्यलोकत ॥ २३ ॥
बन्धुर्जीवस्तदा बन्दी बन्धुर्जीव इवाभवत् ।
मन्दान्संधारयामास क्षुधान्धान्योऽन्यथा विना ॥ २४ ॥
धान्यखारेः क्रयः पूर्वं दीनाराणां शतत्रयम् ।
दुर्भिक्षतस्तदा सार्धसहस्रेणापि नापि सा ॥ २५ ॥
किमन्यत्कुत्रचिद्राष्ट्रे धात्रा निर्विकयनो जनः ।
भ्रमयन्मण्डकुण्डस्य काश्चिद्येनापि वश्चितः ॥ २६ ॥
यत्पूर्वमकरोद्देवो दस्यवर्गादिशालिषु ।
मन्ये तेनैव शापेन भयमापत्प्रजेश्वरम् ॥ २७ ॥
करुणाकुलितो राजा स्वधान्यैः पुत्रवत्प्रजाः ।
पोषयामास मासेषु केषुचिद्यावदाकुलाः ॥ २८ ॥
तावदस्यैव माहात्म्यात्सस्यसंपदजृम्भत ।
सत्यवतानां भूपानां कायकालाधिरं शुचाम् ॥ २९ ॥
मन्येऽथवा विधिर्भूपकारुण्यप्रथनेच्छया ।
दौर्भिक्ष्यदोषव्याल्लोकमदोषमकरोत्तदा ॥ ३० ॥
पार्थिवोपप्लवे चौरा अन्धकारेऽभिसारिकाः ।
दुर्भिक्षे चैव तुष्यन्ति धान्यविक्रयिणो जनाः ॥ ३१ ॥
अतः क्षुधा महार्घा ये पदार्था धान्यविक्रयाम् ।
गृहीतास्तैन्यवद्य पूर्वमूल्येनादापयन्नृपः ॥ ३२ ॥
दुर्भिक्षभक्षितासोढलोकदसः क्षितीश्वरः ।
श्रिया सल्लसुरेश्वरतैलाकर्षणमादिशत् ॥ ३३ ॥

तस्मिन्संवत्सरे राजा कारुण्यार्द्रीकृतैर्गामिनीः
उत्तमर्णाधमर्णानां व्यवस्था विनिवारिता ॥ ३४ ॥

चतुःषष्टिकलाः शिल्पं विद्या सौभाग्यमेव च ।
दुर्भिक्षोपद्रवे सर्वं तदाभून्निष्प्रयोजनम् ॥ ३५ ॥

पदवाक्यतर्कनयकाव्यकथा-
बहुगीतवाद्यरसनृत्यकलाः ।
सुरतप्रपञ्चचतुरा वनिताः
क्षुधितस्य नैव जनयन्ति सुखम् ॥ ३६ ॥

इति जैनराजतरङ्गिण्यां श्रीवरपण्डितविरचितायां षट्त्रिंशद्वर्षे दुर्भिक्षवर्णनं नाम द्वितीयः सर्गः ।

तृतीयः सर्गः

तुष्टः प्रसादमतुलं कुरुते क्षणाद्यः
क्रुद्धः प्रजासु कुरुते भयमप्रतर्क्यम् ।
उन्मत्तपार्थिवपतेरिव हन्त धातो-
र्लीलास्वतन्त्रचरितं भुवि बुध्यते कैः ॥ १ ॥

षट्त्रिंशद्वर्षदुर्भिक्षदुःखविस्मरणं जनः ।
न यावदकरोत्तावदष्टात्रिंशेऽपि वत्सरे ॥ २ ॥

वृष्ट्या सह रजोवर्षमपतद्गगनाद्भुवि ।
उदीपक्षतशाल्युत्थमाविर्दुर्भिक्षसूचकम् ॥ ३ ॥

अथाचिरेण गर्जन्तो धृतचापा घनाघनाः ।
जनानुद्वेजयामासुः शरासारैरिवारयः ॥ ४ ॥

दृष्ट्युपद्रवसंनद्धा फलर्द्धिहरणाकुलाः ।
उत्थिता बुद्बुदव्याजादुरा नागफणा इव ॥ ५ ॥

उत्पन्नपर्वसिनो मायास्वरिण्यामपद्मप्रसा ।
इति ज्ञापयितुं मेघो बुद्बुदानघनङ्कुपम् ॥ ६ ॥
वृक्षाः स्वयं च पत्रान्तःपतद्वृष्टिस्वनच्छलात् ।
अश्रुबिन्दूनिवायुश्च्यन्दन्तो जनचिन्तया ॥ ७ ॥
वितस्तालेदरीसिन्धुदितिभिकाद्यास्तदापगाः ।
अन्योन्यस्पर्द्धयेवोमा ग्रामोर्म्मीरेष्वमज्जयन् ॥ ८ ॥
प्लाविभ्रमा धृतावर्तां वाहिम्पुम्पाः सहेरिताः ।
उपाद्धापपुष्पुण्णास्तपरङ्गतुरंगमाः ॥ ९ ॥
मग्नुक्षापातहर्म्याग्रोमतिद्रं च निरङ्कुशाम् ।
आसीदपथ्यं मर्त्यं तदा जलविजृम्भितम् ॥ १० ॥
मृदो जलस्य तत्कालेऽद्रिवृक्षविटपादिषु ।
केनोपदिष्टं तत्काले मूलोत्पाटनपाटवम् ॥ ११ ॥
ग्रामाग्रपशुगोप्राणिगृहधान्यादिहारकः ।
भयदोऽभूज्जलापूरः स म्लेच्छोऽपिज्वरसंनिभः ॥ १२ ॥
तदा मडवराज्यस्था विशोका शोकदा नदी ।
इतीव तज्जले तूर्णं ममज्जुर्गृहपङ्क्तयः ॥ १३ ॥
पुराणेषु प्रसिद्धा या विशोका शोकनाशिनी ।
सदाभूद्विपरीतार्था प्रजाभाग्यविपर्ययात् ॥ १४ ॥
येभ्यः प्रतिष्ठा प्राप्ता तान्दुःस्थान्द्रष्टुमसांप्रतम् ।
इतीव तोये तत्काले ममज्जुर्नगरे गृहाः ॥ १५ ॥
शिलादारुमयी सप्तस्तम्भीभूतचतुर्गृहा ।
चतुष्पादिव धर्मो या लोकोत्तरणकर्मभी ॥ १६ ॥
तारद्वामामपद्धतयाश्च दर्शनाय विशांपतेः ।
यात्रागतस्य रामस्य सेतुबन्ध इवाभवत् ॥ १७ ॥

वितस्तायां कृता जैनकदलिः सा गृहोज्ज्वला ।
जलावेशात्तटे मग्ना मग्नाधनगरान्तरे ॥ १८ ॥
पादद्वयावशेषापि स्थापिताग्रे भविष्यताम् ।
पादद्वयं पूरयितुं समस्येव महीभुजाम् ॥ १९ ॥
मत्मराज्ये तदा कुर्वन्पाद्योलैराकुलं जनम् ।
महानध्यसरो येगाद्गाङ्गर्गपुरान्तरम् ॥ २० ॥
मन्ये सरोवरः कोऽपि पद्मनागसरोन्तिकम् ।
प्रीत्या किमागतो दूरार्ये द्रष्टुं विदाराद्रिरे ॥ २१ ॥
स्थपमुत्पाटयत्यस्मान्पूर्णाश्रयस्य सहागतः ।
इतीव तत्र वेश्मानि चिक्षिपुः स्वं जलान्तरे ॥ २२ ॥
दूरे समुद्रो महतां कोऽयं मे समुपागतः ।
इत्थं वितस्ता वस्तेव प्रतीपगमनादा ॥ २३ ॥
सोमांशिता चलन्मार्गो पङ्कातङ्कवलाङ्किता ।
स्थितिः कलियुगस्येव भुम्भुञ्जलपूरिता ॥ २४ ॥
तांस्मश्रयस्य धारासारं वर्षन्ति पासदं ।
नौकामार्गहा भूपाला निरगाश्रनर्थिस्नगा ॥ २५ ॥
यदय[illegible] मध्ये दृष्टिं हृतानरः शुभा ।
[illegible] विस्तार पतिः [illegible] ॥ २६ ॥
[illegible] यानि धौतेषु गहनस्याम्र जानुगिम् ।
[illegible] यानि भूपालो [illegible] ॥ २७ ॥
[illegible] ।
[illegible] कूर्मो [illegible] विस्तारं समागतः ॥ २८ ॥
[illegible] प्रभोः ।
[illegible] ॥ २९ ॥

प्रजाचन्द्रकलापूर्त्यै कर्मारेन्द्रपयोनिधिः ।
तुर्ये पूर्णोन्मतां प्राप दयापीयूषभूषणः ॥ ३० ॥
कामेव कभिरसुहृती छिन्नदाः
प्रजा प्रियास्य प्रकृतिर्यथैव ।
तत्सौख्यवृद्ध्या सुखिता यदास्ते
तदीयदुःखेन च दुःखभागः ॥ ३१ ॥
वितस्तोपतटे भूपस्तनुपद्मप्रवाह्वया ।
पुरं चिकीर्षुर्ग्राम जयापीडपुरान्तिके ॥ ३२ ॥
अथरोतिलकं भूमेरलकादर्पहृत्पुरम् ।
स जैनतिलकं नाम नर्दीतीरोपतिस्थले ॥ ३३ ॥
राज्ञो दिदृक्षयेवात्र राजधानीविचिच्छलात् ।
सौधभित्तिगता नूनं चन्द्रिकास्ते सुधासिते ॥ ३४ ॥
मूलोत्पाटे दृतास्यौरिमेमेशेन विवर्धितः ।
इतीव चित्तः कैलासः सौधव्याजादिवागतः ॥ ३५ ॥
सुधाभित्तगृहा यत्र सत्रागारचतुर्धरम् ।
जयापीडपुरं जीर्णं हसतीव रुचिच्छलात् ॥ ३६ ॥
तलद्वारोरसुखस्यास्य राज्ञः प्रत्यक्षतां गतम् ।
मयासुरपुरं किं वा यद्वृद्धैस्यपरम्बुधाः ॥ ३७ ॥
यत्रादि कान्तं संभ्रान्तं परितः सरितस्तटात् ।
शारिकां हसतीयास्य शारि कान्त्या सुधासितम् ॥ ३८ ॥
तत्र राजपुरीयाय जयसिंहाय भूपतिः ।
प्रददौ राज्यतिलकं निजजन्मदिनोत्सवे ॥ ३९ ॥
तत्रोपविष्टः संतुष्टः सेवया मे महीपतिः ।
अद्भुतन्त्राधिकारं च प्रददौ ब्राह्मणप्रियः ॥ ४० ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ ४० ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४१ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४२ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४३ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४५ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४७ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४८ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४९ ॥
महार्घरत्नोघोत्पादमानादिरत्नकैः ।
हेमानधिवसंति यत्र मेरु स्वसमदर्शा व्यधात् ॥ ५० ॥
सम्यक्रथाङ्किनरामुद्राम्भाम्बुजेदर्शितैः ।
आदिकाव्योगितः कृत्वा सम्यमुत्थाप्यो बहिः ॥ ५१ ॥
पितृस्तानामन्यपूजार्थं प्रपेदिरे ततो नृपः ।
दीपमालादिरेखुः सर्वकाकरोऽस्यगात्पुरम् ॥ ५२ ॥

सुभाषितानि येनूष्यन्संगीतानि जलान्तरे ।
समारोहावरोहाभ्यां स पौराणामप्रदीत् ॥ ५३ ॥
पूजार्थं प्रस्फुरत्पौरदत्तदीपावलिच्छलात् ।
वितस्तान्तरमायाता तीर्थकोटिरिवाद्युतत् ॥ ५४ ॥
पारावारतटप्रत्तदीपमालास्तदा बभुः ।
अर्चनासमुद्येन्मुक्तसुवर्णकुसुमश्रियम् ॥ ५५ ॥
वितस्तावलिपूजासनागर्भमुखनिर्जितः ।
लज्जया पन्नपतीयेन्दुः सेवासः प्रतिमाच्छलात् ॥ ५६ ॥
गर्वपर्वीकृतारातिः सुपर्ण इव लीलया ।
सर्पी राज्ञी स गान्धर्वपर्वणैरनयत्सुखम् ॥ ५७ ॥
धन्योसौ गुणिबान्धवो दिनपतिर्यस्योदयानुग्रहा-
दृष्टा कुत्र न सर्वदर्शनसुखासक्तप्रदर्शस्थितिः ।
निन्द्यौ तस्य सुतौ पितुर्विसदृशौ लोकव्ययोत्पादकौ
यौ कालोर्यमिति प्रथामुपगतौ क्रूरग्रहौ निश्चितौ ॥ ५८ ॥
अत्रान्तरे निजभ्रातृपक्षात्कलुषिताशयः ।
आदामस्तानो निःशेषं देशमाक्रामयद्भटात् ॥ ५९ ॥
यत्रात्मेयातिकठिनास्तन्त्रतन्त्रितयन्त्रिणः ।
दुर्मन्त्रिणोभजन्याश्चि तस्मिन्सोपि स्वतन्त्रताम् ॥ ६० ॥
स्फीते भीते न कामाख्ये शास्त्रे न रसिकोभवत् ।
केवलं मृगयासक्तश्चमत्कारं व्यभिव्यधात् ॥ ६१ ॥
सरसामन्तरेरण्ये यत्र कुत्रापि तिष्ठतः ।
मृगयापरिषत्स्यास्य रात्रिर्दिनमिवाभवत् ॥ ६२ ॥
किमुच्यतेन्यपाञ्चाल्यं यद्दूरैर्व्यवहारिवत् ।
दर्पनसंहृतपक्षौघविक्रयो नगरे कृतः ॥ ६३ ॥

अथैकदा त्रिगर्त्तगामी श्रीराज्यमदोद्धतः ।
क्रमराज्यं नृपत्याज्यं ययौ प्राज्यपरिच्छदः ॥ ६४ ॥
यत्र यत्रोपविष्टः स पापनिघ्नोऽन्यनिष्टयन् ।
अभवन्पीडितग्रामीणाक्रन्दमुखरा दिशः ॥ ६५ ॥
प्रसादमनुल्लोदममग्निमहद्धां क्षितिम् ।
उपमर्द इवात्युग्रः संजहार पदे पदे ॥ ६६ ॥
कश्चिद्गीत्या कश्चिद्भीत्या कश्चिन्नीत्या विलोभयन् ।
लोभग्रस्तो बलात्काराच्च केषामहरद्धनम् ॥ ६७ ॥
स प्राकृत इव व्याजमैत्रीं कुर्वन्गृहागतः ।
लोभादन्याँल्लवन्यांस्तानन्यान्विसैरवञ्चयत् ॥ ६८ ॥
नीता जारकृतायुक्त्या समयास्ताडयन्स्त्रियः ।
तदुक्त्यादण्डयत्तस्य ग्रामीणान्सेवकव्रजः ॥ ६९ ॥
तत्तद्विनिग्रहस्थानसावधानमतिस्तदा ।
स तार्किक इवात्युग्रो राष्ट्रियैर्दुर्जयोऽभवत् ॥ ७० ॥
जायास्नुषादुहित्राद्या भव्या येष्वभवन्गृहे ।
बलात्प्रविश्य संभुक्ता निर्लज्जैस्तस्य सेवकैः ॥ ७१ ॥
समण्डमत्स्यं कुण्डैस्ते पीत्वा शुण्डान्तरे मधु ।
भाण्डा इव मदोच्चण्डाः श्वासैर्भाण्डमवादयन् ॥ ७२ ॥
तण्डुलाश्च कुसूलेभ्यः शालाभ्यः पीनवर्कराः ।
तैरीटिकाभ्यः स्वयं मद्यं भुक्तं तैर्बलकारिभिः ॥ ७३ ॥
सत्ककानौचिती तस्य कियती वर्ण्यते मया ।
भारिकार्धेनि वास्तव्यान्घृताभ्यङ्गमकारयन् ॥ ७४ ॥
वितस्ताजेव ज्वालाभिस्तैलपूर्णा हसन्तिकाः ।
दीपमालादिधा ये दीपाग्निशास्वज्वलयञ्शठाः ॥ ७५ ॥

इत्यादि कुत्सिताचारं मारान्ते इव भूपतिः ।
विश्रब्धोऽशिक्षितो लोकैर्निर्गन्तुं नाशकद् गृहात् ॥ ७६ ॥
पीडां मा कुरुतेत्यादि राजदूते सुवत्यमी ।
अयोचन्निति तच्छ्रुत्वा राजा मन्दतु पीडितः ॥ ७७ ॥
वैरं यो गुरुभिः करोति सततं पुण्यात्मकं दुर्जना-
लीभारसंचयमातनोत्यनुदिनं तद्दानभोगोज्झितः ।
दीनान्प्राज्यजनांश्च पीडयति यो निर्हेतुमत्याश्रयं-
स्तस्यासम्भविनाशिनः स्वधिभयस्तापाय शापाय वा ॥७८॥
कुर्वन्स्वसैन्यसामग्रीं जुम्बदेनपुरे स्थितः ।
यथदा जैननगरं भूपाले स्वर्लोकमगात् ॥ ७९ ॥
तद्दिने दग्धितन्नस्मात्पूर्णकर्णौ दुःश्रुतिभिः ।
स्वसैन्यसंमर्दं राजा राजधान्यां गतोऽकरोत् ॥ ८० ॥
पितृस्नानतर्पणदानदोलपूर्णचतुर्दशम् ।
तद्दायामपरं तुष्यदार्थं नगरान्तरे ॥ ८१ ॥
संतुष्य व्यधाज्जैनकुलारम्भमयं नृपः ।
स्वपक्षं तं तदाकार्योत्स्वयविभ्रमिव भीतिदम् ॥ ८२ ॥
नगरोपप्लवकारी संप्रत्तो यदमात्यतः ।
पुराधिष्ठापयामास तं पुनं मन्त्रयुक्तिभिः ॥ ८३ ॥
संतापप्रसुप्तरायणमिदार्थाप्यापि स्वयं गुरो-
र्यो माण्डव्य दक्षिणायनमगु ज्ञात्वा दिग्मोहितमदम् ।
लोकानामसुखस्यार्थमुभयोपायं पुनर्यो भ्रम-
स्यर्थैव पर्यापर्यनिरतः सूर्याय तस्मै नमः ॥ ८४ ॥
स्वयंसेव पर्यापर्यनिरतः सूर्याय तस्मै नमः ।
भ्रमराज्यान्तरं प्राप्तं तस्मिन्क्रमराजयतोऽहिनः ॥ ८५ ॥
स्वाहांतोऽजयानं स मार्दवालपमिन्दराः

[illegible] ।
[illegible] ॥ १७ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १८ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १९ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २० ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २१ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २२ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २३ ॥
आयान्तु [illegible]
[illegible] ॥ ३१ ॥
[illegible] कुर्वन्ति [illegible] ।
सामुद्रा इव मद्राश्चक्रुः [illegible] ॥ ३२ ॥
तण्डुलाश्च कुम्भेभ्यः शाल्यश्च पानकम् ।
तैर्वाटिकाभ्यः स्वयं मध्ये भुक्तं तैर्वल्कलानि ॥ ३३ ॥
सप्तकालीयिनो तस्य क्रियतां वर्ण्यते मया ।
मारिक[illegible]नि [illegible]मकारयन् ॥ ३४ ॥
पितस्ताश्च ज्वालाभिस्तैलपूर्णा हस्तिनिकाः ।
दीपमालादिभिर्ये दीपाधिकारस्वल्पकरा ॥ ३५ ॥

इत्यादि कुत्सिताचारं भाषतं इव भूपतिः ।
चिक्ष्योद्विजितो लोकैर्निर्गन्तु नाशकद्गृहात् ॥ ७६ ॥
पीडां मा कुरुतेत्यादि राजदूते द्युपस्थिते ।
क्षपोचयिति तच्छ्रुत्वा राजा मन्दस्तु पीडितः ॥ ७७ ॥
धैर्यं यो गुरुभिः करोति सततं पुण्यार्जने दुर्जना-
द्धीमात्संचयमातनोत्यनुदिनं तद्दानभोगोज्झितः ।
दीनानाम्यजनांश्च पीडयति यो निर्हेतुमत्याक्षिपं-
स्तस्यामर्षविनाशिनः स्वविभवस्तापाय शापाय वा ॥७८॥
कुर्वन्स्वसैन्यसामग्रीं कुमदेनपुरे स्थितः ।
एकदा जैननगरं भूपाले सचलोक्यगात् ॥ ७९ ॥
तद्दिने शङ्कितस्तस्मात्पूर्णकर्णो दुरुक्तिभिः ।
स्वसैन्यसंग्रहं राजा राजधान्यां गतोऽकरोत् ॥ ८० ॥
वितस्तान्तर्धमहाशैलपूर्णचतुर्गृहम् ।
तद्दायामपङ्क्त्युपदार्कं नगरान्तरे ॥ ८१ ॥
सेतुबन्धं व्यधाज्जैनकदलाख्यमयं नृपः ।
स्वकृतं तं तदाजासीत्स्वविभ्रममिव भीतिदम् ॥ ८२ ॥
नगरोपप्लवाशङ्की संत्रस्तो यदामास्थितः ।
पुरान्निष्कासयामास तं पुनं मन्त्रयुक्तिभिः ॥ ८३ ॥
संतापप्रदमुत्तरायणमिहालोक्यापि रम्यं पुरो-
यो याञ्छत्यथ दक्षिणायनमसुं ज्ञात्वा हिमार्तिप्रदम् ।
लोकानामसुखक्षयार्थमुभयोराद्यं पुनर्यो भज-
त्यर्थायैव परोपकारनिरतः सूर्याय तस्मै नमः ॥ ८
क्रमराज्यान्तरं प्राप्ते तस्मिन्नुपराज्यशङ्कितः ।
इयाक्षरदांजिसाने स प्रादपीत्पञ्चमित्यदः ॥ ८५ ॥

पुत्र मेवसरो दुष्टस्तादृक्प्राप्तो दुरुत्तरः ।
यत्र मत्प्राणसंदेहे गतिर्नान्या त्वया विना ॥ ८६ ॥
मत्पत्रावेक्षणे युक्तं शयितस्य तथासनम् ।
आसीनस्य समुत्थानमुत्थितस्य च धावनम् ॥ ८७ ॥
किमन्यत्सत्यमेवोक्ते त्वस्कापि श्रुतयन्त्रणाम् ।
यथागच्छसि तत्तूर्णं पूर्णं प्राप्स्यसि वाञ्छितम् ॥ ८८ ॥
अतितूर्णं न चेत्प्राप्तो मयि जीवति विह्वले ।
गते मयि मदभ्यर्णं पुनरागमनेन किम् ॥ ८९ ॥
तावत्स्वयपुरं प्राप्तः सोभूत्तीर्णो नृपात्मजः ।
राजानीकैः समं युद्धमुद्धतं सबलो व्यधात् ॥ ९० ॥
राष्ट्राधिकारिणं तत्र नत्यमट्टं भटैः सह ।
हत्वा कृत्वा च कदनं देशोत्पिञ्जं क्षुधा व्यधात् ॥ ९१ ॥
अथोदतिष्ठत्तुमुलस्तत्कालं सैन्ययोर्द्वयोः ।
उन्नद्धस्थानसंनद्धयुद्धेक्षणसुदुःसहः ॥ ९२ ॥
अष्टाविंशाब्दवदस्मिन्पञ्चत्रिंशेपि वत्सरे ।
वैरं नीत्वा पितापुत्रौ पिशुनैः कारितो वधः ॥ ९३ ॥
तत्रत्यादरदा वान्ये परितः सरितो जले ।
ममज्जुस्तन्द्वयार्थेन शवपूर्णमभूत्सरः ॥ ९४ ॥
हत्वा मृत्युरिवात्युग्रां तद्दिने नृशतत्रयीम् ।
नौसेतुबन्धमुच्छिद्य नदीपारं समासदत् ॥ ९५ ॥
धिक्कृतं यः पैत्रिके देशे रक्षणीयेपि निष्कृपः ।
परदेशजयं त्यक्त्वा तादृङ्निन्द्यं समाचरत् ॥ ९६ ॥
पापास्ते शिमजादाद्या गृहीत्वोभयवेतनम् ।
भूपमुद्वेजयामासुः फलं यैरनुभूयते ॥ ९७ ॥

दृष्टः स्वप्नाब्दौ यथापमदमप्यैतादृशीतायता
  स्वर्भूः कार्यादिषैव इत्य जनवेणैवेन मन्दा स्तुतः ।
मात्यामस्पुदितः स नापदस्तुतः सर्वप्रकाशोपनो
  धन्मादाज्यपदौन यथागमयो स्यवशा मर्षन्ति सापम् ॥९८॥
नरेन्द्रस्य एतैर्गुणैः प्रकामं मातादेशुना ।
आदातमन्तौ विज्ञाणो लवस्या भाग्येव तत्पते ॥ ९९ ॥
इत्यामद्वार्दिभिर्गुणैःधीरैर्द्वैरोपि जीयते ।
सर्वंमानसवर्त्ति मानु मूसमुर्वेद्वपयता ॥ १०० ॥
सा धैर्यो स्पभेदौ सा भूपतेरुत्पयवपरम् ।
सा आयेनाय या पुरः पुनः वत्सापि पुरन्दरः ॥ १०१ ॥
प्रजास्ववर्तिनौ भूपौ राज्यपुत्रानुभावपि ।
पूर्वस्यैव महीभर्तुः पङ्कजरत्नाधिसीमन्तिनौ ॥ १०२ ॥
अपचर्नृन्विषममप्रान्दयमानः परानपि ।
शमी दाता गुणमादी स्वामीदरलभपते यायम् ॥ १०३ ॥
क्षपितो परमुर्गुणैः गोरमद्भाग्यविपर्ययः ।
मूषयन्त सद्दिताबन्दमिति धीरगिरः पथि ।
पादप्राप्त्यधातौपि नगराविरराजमूपः ॥ १०४ ॥
पुत्रोत्पत्तिमवेक्ष्य सुष्यति नृपो पोढा पुरः स्यादिति
  स्नेहात्संपदमस्य यच्छति निजामुल्लङ्घ्य नीतिक्रमम् ।
ज्ञात्वा तं वत्सयन्तमात्मसदृशं नाशङ्किया शङ्कते
  येनात्मजगुणां न जातु लभते निद्रां सचिन्तान्तरः ॥ १०५ ॥
यद्वा मलिनजन्मयेन स यदा राज्यालिवार्यादिर्दतो
  प्राकृत्यस्वभावमूय वदने कार्त्स्नीविचारणां महत् ।
तद्राज्ञैनमहीभुजोऽस्य तनयप्राप्तिर्व्यमालोक्यते
  तस्माभूद्भुदर्ततिर्नृपगृहे देवो विनाशाप्रदः ॥ १०६ ॥

इति मार्गे कथाः शृण्वन्प्राप्यासौ जैनभूपतिः ।
यथानुकूलनये निन्दन्प्राप स्यन्दपुरान्तरम् ॥ १०७ ॥
तीरद्वये वितस्तायाः पितापुत्रबलद्वयम् ।
स्पर्धाधिशालममार्गेन्द्र परस्परजयोद्यमम् ॥ १०८ ॥
अत्रान्तरे हाजिखानः पर्णोत्सारपूर्णमागतः ।
सुपर्ण इव सद्वर्णदंष्ट्राख्यर्णं समासदत् ॥ १०९ ॥
श्रुत्वा वराहमूलान्ते पुत्रं प्राप्तं बलान्वितम् ।
अग्रे भद्रामस्थाने तं सत्कर्तुं व्यसृजन्नृपः ॥ ११० ॥
कालापेक्षी हाजिखानः प्रेम्णाश्लिष्य कृतादरः ।
प्रीतिनिष्ठं कनिष्ठं तं भ्रातरं स्वममानयत् ॥ १११ ॥
अन्येद्युर्मानितं दृष्ट्वा जनकेन निजानुजम् ।
आदमखानो बिभ्राणः संत्रस्तोगाद्दिगन्तरम् ॥ ११२ ॥
शाहिभङ्गपथा सिन्धुं समुत्तीर्य बलान्वितः ।
प्राप सिन्धुपतेर्देशं कथञ्चित्परिच्छदः ॥ ११३ ॥
इत्थं त्रित्रिंशमे वर्षे ज्येष्ठं निष्कास्य युक्तित ।
हाजिखानान्वितस्तुष्टो नगरं प्राप भूपति ॥ ११४ ॥
शिशिरसमये योभूत्क्लिष्टश्चिरं हतपक्षति-
धरणिकुहरेष्वन्तः काल निनाय शुचाकुलः ।
कुसुमसमये प्राप्योद्यानं विकासिलतोज्ज्वलं
किसलयरतः सोयं भृङ्गः सुखं रमते पुनः ॥ ११५ ॥
अस्मिन्नवसरे तुष्टाद्धाजिखानोद्धृतं चिरात् ।
यौवराज्यपदं प्रापत्नकाञ्चनकोपमात् ॥ ११६ ॥
पितुः प्रेममणिं प्राप्य स्वच्छं भक्तिपरायणः ।
हृदयाद्घात्यजज्जातु श्रीमाञ्शार्ङ्गीव कौस्तुभम् ॥ ११७ ॥

चिनपक्षिशद्वेषामजानुर्न्यकुञ्चिताकृतिः ।
इकार इव सद्वर्णः सोष्मा सर्वावधिर्बभौ ॥ ११८ ॥
न मत्तोऽपि न भा यात्रा न सा लीला न चोत्सवः ।
तदाभूदेव यत्रागाद्धाजिखानान्वितो नृपः ॥ ११९ ॥
यो नित्यं परितो वृतो गणशतैरत्यर्थभक्त्युज्ज्वलैः
पुत्राभ्यां सहितो हितस्त्रिजगतां नानाविलासान्भजन् ।
कालं गच्छति यस्य लास्यललितं गीतं च यच्छृण्वतः
दास्यः कस्य न तत्र मत्स्यविभवः कैलासवासो भवः ॥ १२० ॥

इति जैनराजतरङ्गिण्यां आदमखाननिर्वासनं हाजिखानसं-
योगवर्णनं नाम तृतीयः सर्गः ।

चतुर्थः सर्गः

अत्रान्तरे मदनबन्धुरवाप्तकान्तः
शृङ्गाररागकुसुमाकररोहिणीशः ।
मानान्धकारविनिवारणभानुमूर्तिः
स्फूर्जत्कुलादिकलनानवयौवनश्रीः ॥ १ ॥
तस्यैवांशमये राजा पुष्पलीलाचिकीर्षया ।
ययौ मड्डवराज्योर्वी नौकारूढः सुतान्वितः ॥ २ ॥
तरण्डमण्डली राज्ञो विनदन्तान्तरगा बभौ ।
शक्रस्येव विमानाली छायापटविभूषिता ॥ ३ ॥
स्वकीयराजधानस्थो राजावन्तिपुराङ्गनः ।
विजयेशादिदेशेषु नाट्यं द्रष्टुमुपादिशत् ॥ ४ ॥
दर्शितं भूभुजे जेतुं यत्र राजसभानिभान् ।
भयात्सलोभयाकृत्या बहुधा रूपं मनोमयः ॥ ५ ॥

सालङ्कारप्रबन्धज्ञाः सिद्धान्तभुजविश्रुताः ।
यत्रान्तःकरणोपेता शृङ्गारे गायना अपि ॥ ६ ॥
नानाग्रामगणाधारस्वररागमनोहराः ।
यत्र गीता रसस्फीता बभुर्गुम्फनयापि च ॥ ७ ॥
कलाकलापवैतालीग्रामगमानसमौख्यभृत् ।
रङ्गरङ्गद्बुधिर्लोपो विद्याविद्यातसंशयः ॥ ८ ॥
प्रतितालैकतालादिमधुतालादिभूषितम् ।
तत्र ताराधमाराघसंज्ञानं विदधुर्नटाः ॥ ९ ॥
उरसपा नाम कामाज्ञे गायनी नयनोत्सवा ।
लास्यताण्डवनृत्यज्ञा न केषां रञ्जिकाभवत् ॥ १० ॥
भाषानेकोनपञ्चाशत्संख्यांस्तानांश्च तावतः ।
दर्शयन्त्यो बभुः पात्र्यस्ता मूर्ता इव मूर्च्छनाः ॥ ११ ॥
यासां नृत्ये च गीते च त्वत्तो मेस्त्यधिकं सुखम् ।
इति यादोभवच्छ्रोत्रनेत्रयोः प्रेक्षणक्षणे ॥ १२ ॥
पात्रीगानपिकध्वाने रङ्गोद्याने तदाद्भुतन् ।
दीपचम्पकमालास्ता मधुपैः परितो वृताः ॥ १३ ॥
राज्ञो राज्येक्षणात्तुष्टैर्नृत्यप्रेक्षागतैः सुरैः ।
दीपमालाच्छलान्मुक्ता नूनं हेमाम्बुजस्रजः ॥ १४ ॥
जलान्तर्विम्बिता कापि दीपाली नागलोकतः ।
धरणेन नृपप्रीत्या दापितेवाद्भुतस्तदा ॥ १५ ॥
ता दीपिता दीपमाला द्विधा रङ्गे चकाशिरे ।
दिदृक्षागतनागानां फणामणिगणा इव ॥ १६ ॥
किं राजालोकलोभात्सदभुवि मिलिताः पूर्वभूपालजीवाः
किं व्योमस्तारकौघः शशधरविमुखः सेवनायावतीर्णः ।

किं वा सिद्धाः सुरेन्द्रा निजरुचिरचिराः प्रेक्षणायोपविष्टाः
किं वैता दीपमाला इति जनमनसामास्त दूराच्छितर्कः॥१७॥
साक्षादेव पुरन्दरः कविबुधा विद्याधराः सेवका
अन्ते देवसभासदः सवपुषः सिद्धा अमी योगिनः ।
एता अप्सरसो रसोर्जितगुणा गन्धर्वका गायना
रङ्गोयं त्रिदिवस्थलीति जगदुः सर्वे जनाः प्रेक्षकाः ॥ १८ ॥
अङ्गारक्षारचूर्णादिगन्धकोपधयुक्तिभिः ।
यागैः शिल्पिकृता लीला क्रीडालोकमरञ्जयत् ॥ १९ ॥
तथारौपधर्मपूर्णाज्वालाछन्दिफणा घनाः ।
निर्यत्कुसुमसंपूर्णस्वर्णवल्लीभ्रमं व्यधुः ॥ २० ॥
सर्पाकारानलज्वाला निर्गता सलिलान्तरात् ।
चक्रे प्रेक्षकलोकानां त्रासाश्चर्यभयोदयम् ॥ २१ ॥
नालकादुत्थिता व्योम्नि ज्वालागोलकपङ्क्तयः ।
राजद्राजतरोचिष्का जीवद्गुञ्जोपमां व्यधुः ॥ २२ ॥
रज्जुवद्भागमद्दूरं ज्वलन्त्योपधनालिका ।
आहूतेव तया नीतास्तादृश्यो बहवो गताः ॥ २३ ॥
गतागतानि कुर्वन्त्यो दीप्ता उल्का इवोल्बणाः ।
प्रेक्षकाणां प्रिया दृष्टिरहरद्भुतावहाः ॥ २४ ॥
यत्र पात्रीकरस्थापि ज्वलन्त्यौषधनालिकाः ।
स्फुलिङ्गोन्मुक्तस्वर्णस्वर्णपुष्पश्रियं व्यधात् ॥ २५ ॥
निर्गतं ननु दण्डान्तर्ज्वालापिण्डं नभोन्तरे ।
उद्दण्डदण्डं सर्वेषां चण्डरश्मिभ्रमं व्यधात् ॥ २६ ॥
वह्निक्रीडनलीलाया युक्तिज्ञेन महीभुजा ।
शिक्षयित्वा इभेमाख्यं तास्ताः सर्वाः प्रदर्शिताः ॥ २७

कारस्कपुरपोष्योत्र गुल्मो गोमरपुर ।
तद्गुणिविदात्या राज्ञा स्वदेशे सुलभः कृतः ॥ २८ ॥
प्रमोदकरमयी स्थोन्मिर्देभेन प्रति या कृता ।
पारसीभाषया काव्यं दृष्ट्वाप कुरुते न कः ॥ २९ ॥
ते शिल्पा मतिकल्पिताः स च सदा संगीतवाद्यो रसः
साहित्यार्थविचारयोरपि रसा काव्ये च तत्कौशलम् ।
सच्छास्त्रश्रवणादरः स च नवप्रौढादनायोद्यमः
श्रीमज्जैनमहीपतेर्यदुमनेर्नष्टस्य कस्याधुना ॥ ३० ॥
गुजाब्दोल्काद्रास्यस्य शिष्यः सर्वगुणाम्बुधेः ।
भूभुजश्चित्तमनयद्वागनाल्यादिभिर्मुदम् ॥ ३१ ॥
खुरासानागतो मल्लाजादकाख्यो महीपतेः ।
वादनात्कूर्मवीणायाः प्रापातुलमनुग्रहम् ॥ ३२ ॥
मल्लाज्यमालनामापि म्लेच्छगायेयकारकः ।
नारदो वासवस्येव राज्ञो भूदतिरञ्जकः ॥ ३३ ॥
तुम्बवीणाधरः सोहं सर्वगीतविशारदः ।
उद्दद्दनवगीताङ्ककौशलं समदर्शयन् ॥ ३४ ॥
अन्येपि जाफराणाद्या मया सह नृपाग्रगाः ।
तौरुष्कान्तुष्करान्रागानगायन्वीणया समम् ॥ ३५ ॥
गीतं द्वादशरागाङ्कं गायतां नः समान्तरे ।
प्रीत्यैवैक्यमिवापन्नास्तन्त्रीकण्ठोत्थिताः स्वराः ॥ ३६ ॥
देशसंस्कृतकाव्यज्ञो राज्ञो निकटवास्यभूत् ।
पण्डितो नोत्थसोमाख्यो देशजैनचरित्रकृत् ॥ ३७ ॥
देशभाषाकविर्योधभट्टः शुद्धं च नाटकम् ।
चक्रे जैनप्रकाशाख्यं राजवृत्तान्तदर्पणम् ॥ ३८ ॥

महापात्रः शाहामदेशमन्थाब्धिपारगः।
व्यधाज्जैनविलासाख्यं राजोक्तिप्रतिरूपकम्॥ ३९॥
वीणातुम्बीरमाभाषाः सर्वास्तुष्टेन भूभुजा।
सुवर्णरौप्यरत्नौघैर्घटितास्ताम्रकाशिरे॥ ४०॥
नवाचिकाङ्गिकाहार्यसात्त्विकाभिनयोज्ज्वलम्।
नाट्यं दृष्ट्वा जनः सर्वश्चतुर्मुखमशंसत॥ ४१॥
इत्थं त्रिवर्गविद्राजा त्रिजगत्ख्यातपौरुषः।
त्रियामास्त्रिविधैर्नृत्यैरनयत्त्रिदशोपमः॥ ४२॥
स्फुरद्विचकिलोल्लासमहासं स भवनान्तरम्।
आसदत्तारकापूर्णं पूर्णचन्द्रइवाम्बरम्॥ ४३॥
ततो विमलकुण्डान्ते पानक्रीडां महीपतिः।
कर्तुं प्रचक्रमे तत्र पुत्रमित्रविभूषितः॥ ४४॥
पितृप्रेमामृतोत्सिक्तो हाजीखानोथ भक्तिमान्।
वसन्तवर्णनोन्मिश्रां चाटूक्तिमवदद्विभोः॥ ४५॥
संगीतनादनिपुणान्यलम्पटभृङ्गा-
स्फूत्यानिले प्रततिलास्यविधानदक्षम्।
गीतप्रियं नरपते किमु सेवितुं त्वां
प्राप्तो वसन्तऋतुचारणचक्रवर्ती॥ ४६॥
मेघाडम्बरमम्बरं यदि तदा निर्नष्टशोभा वयं
नित्यं तीक्ष्णकरेण तेन दिवसे तत्राप्यहो बाधिताः।
स्वामी नः शशभृत्पयोदयहतो दुःखादितीवागता
उद्याने मरंदसेवनपराः पुष्पच्छलात्तारकाः॥ ४७॥
यद्वातङ्कतरङ्गिता जलमया ये भोगिदेहार्तिदा
स्वच्छेदो विलसन्स्तुपात्रविषयाः सन्मार्गविशोषिताः।

ते याताः क्रमशो देव गिरयः श्रीमत्प्रतापोद्गता-
स्तस्मिन्दुर्गमये गमन्त्यसमये प्रालेयपूर्णा यथा ॥ ४८ ॥

श्रुत्वेति भूपनिर्दिष्टो हाजीखानाय सत्वरम् ।
सौवर्णकर्तरीयन्त्रमश्रमेणं समार्पयत् ॥ ४९ ॥

धैर्यैः सेवा कृता तस्य शाहादेशो विमार्य तान् ।
पुत्रस्नेहेन भूपालो योगराज्याधिपान्व्यधात् ॥ ५० ॥

प्रेष्याचार्क्षेपसिन्धूत्थीयमप्रांस्तान्सैयकत्रजान् ।
प्रसादपट्टपोतेन समुत्तीर्णान्व्यधान्नृपः ॥ ५१ ॥

विशुद्धीताङ्कितमूल्येभ्यस्तान्निश्चयस्तरं नृपः ।
सुतास्यानन्दयाष्पाढ्यो व्यधात्कनकवर्षणम् ॥ ५२ ॥

दत्तमार्गोपचारार्यां राज्ञिया दर्शनागताः ।
प्राप्तपट्टपरीधानमानतुष्टा न केऽभवन् ॥ ५३ ॥

तान्विलोक्य भवनोपवनादी-
न्पुष्पपूरपरिपूरितनौकः ।
संस्तुवन्मडवराज्यनिवासा-
न्प्राप जैननृपतिर्नगरं स्वम् ॥ ५४ ॥

इति जैनराजतरङ्गिण्यां पुष्पलीलावर्णनं नाम चतुर्थः सर्गः ।

पञ्चमः सर्गः

अत्रान्तरे सुतप्राप्त्या निश्चिन्तः सुकृतोद्यतः ।
कुल्या नवनवाः कर्षन्प्रतिष्ठारसिकोऽभवत् ॥ १ ॥

कविः श्रीजोनराजो यां स्वसंदर्भान्तरेऽब्रवीत् ।
ग्रन्थविस्तारभीत्या तद्वर्णनं न मया कृतम् ॥ २ ॥

एकैवास्त्यमरावती ननु पुरी साक्षातनिर्माणका
तत्राप्यत्र सदा विमानवसतिर्देवादिषु श्रूयते।
सोभूद्भूमिपुरंदरः पुरहातं कुर्वन्नयं सर्वतो
यत्रैते नियसन्ति मानसहितास्ते भूमिदेवादयः॥ ३॥
श्रीजैननगरे पश्चद्दरोन्द्रे या कृता पुरा।
राजधानी नयात्युच्चा विद्रा देवगृहोपरि॥ ४॥
तस्याः समीपे नृपतिश्चत्वारिंशोष वत्सरे।
इष्टिकादारुसंबद्धं राजवासं नवं व्यधात्॥ ५॥
यत्पृष्ठे स्वर्णकलसो भाति भातिमनोहरः।
हेमपद्म इवोन्मुखः धाम्नेण श्रुतकीर्तिना॥ ६॥
यद्द्वारामनियुक्तेभ्यस्तत्कर्म समादिशन्।
भाजीयं सोयमद्राजा राजधान्युज्झितस्थितिः॥ ७॥
यत्र वापीगता हंसा गीतवांसां स्वनच्छलात्।
कुर्वन्तीव समीपस्था गायन्नीताक्लिसंहतेः॥ ८॥
यत्र सर्वीकृताराति: सुपर्णाधिपतिर्यथा।
सर्वाहः सुखगन्धर्वचर्वैरन्यवत्सुलम्॥ ९॥
यदन्तरे सुविस्तीर्णः सर्वदर्शनमण्डपः।
काचभित्तिमयो भाति स्वर्णसिंहासनोज्ज्वलः॥ १०॥
यद्गर्भोद्भूपसंदर्भैर्निर्भरापूपसंधितान्।
वातोपि सफलो याति प्राणप्राणसुखप्रदः॥ ११॥
कदाचित्साहरं पुरीं यात्रां द्रष्टुं गतो नृपः।
राजवासं नवं कृत्वा जीर्णोद्धारमकारयत्॥ १२॥
समुद्रकोटादारभ्य यावद्दीगारकावधि।
ततमध्यमयावासवासपाल्यसुन्दरान्॥ १३॥

जैननामाङ्कितान्ग्रामानकरोत्स्वगभूषितान् ।
उपतीरं महापद्मश्रीमत्पद्मगभूषितान् ॥ १४ ॥
तदन्नसत्रतृप्तानामर्थिनां त्रिपुरेश्वरे ।
उदरं मेदुरं क्षान्तो राजा लम्बोदरः कथम् ॥ १५ ॥
अन्नसत्रे क्षितीशानैर्वराहक्षेत्रभूमिषु ।
अस्तु नम्रशिराः शेषश्चित्रमिन्द्रोऽपि चाभवत् ॥ १६ ॥
मत्स्येभ्यो नित्यतृप्तेभ्यः सूक्ष्माणामभयं ददौ ।
मत्स्यानामन्नसत्रेण वितस्तासिन्धुसंगमे ॥ १७ ॥
अर्थिनामतितृप्तानां श्रीशंकरपुरे नृपः ।
अपेक्ष्य विदधे छायां न फलानि महीरुहाम् ॥ १८ ॥
अश्रमायां व्यधादन्नसत्रैः संतर्पयञ्जनान् ।
भङ्गं शृङ्गाटवल्लीनां शृङ्गाटैरतिसंस्कृतैः ॥ १९ ॥
तस्य पद्मपुरे चान्नसत्रे व्यञ्जनसौरभैः ।
कथं न कुङ्कुमस्याभूद्गन्धभेदकदर्थना ॥ २० ॥
अच्छिन्नेनान्नसत्रेण विजयेश्वरवासिना ।
उदरे मेदुरे सिद्धः प्रणामो यत्नतो विभोः ॥ २१ ॥
अन्नसत्रमविच्छिन्नं कृत्वा शूरपुराध्वना ।
शुल्कस्थाने व्यधाद्राजा भारिकानभिसारिकान् ॥ २२ ॥
गुणी मूर्खो निराचारः साचारो यवनो द्विजः ।
नापोऽपि यस्तदन्नेन कश्मीरेषु स नामयत् ॥ २३ ॥
शंभुर्भूपतिधातृजह्नुमनुभिः पूर्वं रथैरत्यये
जातेनापि कृतः श्रमस्त्रिपथगा गङ्गेव जाता नदी ।
तेषां स्वार्थसमुद्भवो नरपतिः सोऽयं परार्थे पुन-
र्देशेऽस्मिन्सुधिया नदीर्नियमया मानापयः कृष्यान् ॥ २

नवीनोद्धारखेदारभूम्युत्पन्नाः प्रतिस्थलम् ।
कूटा धान्यफलैः पुष्टा दृष्टाः पर्वतसंनिभाः ॥ २५ ॥
धान्यकूटच्छलाभूर्न साभूद्राज्यश्रीः कुचस्थली ।
प्राप्तोपाया प्रजा यस्माद्वृद्धिमापद्दिने दिने ॥ २६ ॥
दुर्लभोपद्रयानिष्टा यत्रयत्रामयस्स्थितिः ।
सतृष्य इव सस्यादर्शं तत्र तत्राकरोन्नृपः ॥ २७ ॥
न तत्स्थलं न कान्तारो न स देशो न साटवी ।
यत्र नानीय कुल्याः स्वाः स्वनामाङ्काः पुरीर्व्यधात् ॥ २८ ॥
न सा नदी न तत्क्षेत्रं न स ग्रामो न सा पुरी ।
न तत्स्थानं न यद्राज्ञा जैननामाङ्कितं कृतम् ॥ २९ ॥
यत्र यत्राम्बविच्छिन्नाः प्रदेशास्तत्र कुल्यया ।
व्यधाद्राजा सरः पक्षिविलसत्सङ्घाटभूषितम् ॥ ३० ॥
धन्यो वारिधरो धरोपकरणोद्युक्तः सदा जीवनै-
र्यः सिन्धोः सलिलं निरर्थकतया निन्ये निकृष्यान्वहम् ।
कान्तारेष्वफलेषु केषु रचितं सुश्रुत्यमीषां यत-
स्तत्सेकोदितसर्वसस्यविभवो लोकः सुखी जायते ॥ ३१ ॥
लोके डल इति ख्यातं यदगाधं सरोवरम् ।
तस्य प्रतिष्ठा प्रस्तावाद्वर्णने क्रियते मनाक् ॥ ३२ ॥
आ राजधान्या यदीयं सुरेश्वर्याः सरोवरम् ।
नौकारूढोपरस्थित्यं क्ष्मापीयैर्वसुः सुनिर्मले ॥ ३३ ॥
अच्छिन्नपक्षा यत्रान्तः पार्श्विताः परपुन्दराः ।
पोता इवाद्यनृपोता राजः शासुनिवारिताः ॥ ३४ ॥
तिलप्रस्थागता यत्र तटिनी त्रिपुरेश्वरात् ।
संगच्छते सुरद्धां यात्रां द्रष्टुमिवोत्सुका ॥ ३५ ॥

श्रीपर्वतोपि पट्क्रोशस्तीर्थस्नानफलेप्सया ।
स्वसङ्घातिच्छलाद्यत्र मज्जतीव दिवानिशम् ॥ ३६ ॥
शैवलन्ति द्रुमा यत्र कमठन्ति च पर्वताः ।
पुर्यश्च नागलोकन्ति जलान्तर्यत्र बिम्बिताः ॥ ३७ ॥
यच्चलत्तृणभूशालिकुलानि सरसीरुहाम् ।
तत्सौगन्ध्यमिवाघ्रातुमानतानीक्षते जनः ॥ ३८ ॥
यत्तुङ्गायुगलोर्मेक्षास्योदयद्वयसंभ्रमात् ।
जाने याति रविः कुर्वन्प्रत्यब्दमयनद्वयम् ॥ ३९ ॥
यत्र तीरे सुरेश्वर्याः क्षेत्रं भुक्तिविमुक्तिदम् ।
वाराणस्यधिकं भाति तीर्थराजिविराजितम् ॥ ४० ॥
विहारैरग्रहारैश्च मठैः सुकृतकर्मठैः ।
आश्रमैरश्रमैः राजवासैः स्वर्गोपमां व्यधात् ॥ ४१ ॥
दीर्घप्रतुष्किकाहस्तैर्नृत्यन्त इव सूनृताः ।
दृश्यन्ते ये जनैर्दूराद्रम्यच्छभयगोद्गताः ॥ ४२ ॥
येषां सिद्धपुरी नाम प्रसिद्धं नृपतेर्गृहम् ।
स्वर्गेऽपि कुरुते सिद्धविमानावलिविभ्रमम् ॥ ४३ ॥
शीर्णा देवालया यत्र राजधान्यन्तरागता ।
धूर्ताश्चाग्न्या निजश्रिया सन्धायां भूभुजा कृता ॥ ४४ ॥
यत्र सर्वतृणद्वन्द्वनिर्भेदाम्बुभृत्स्वर्गा ।
सेव्यासिन्धुर्वरा राज्ञां सकला विहिता धिया ॥ ४५ ॥
यत्र देवो यज्ञाग्निगर्भो धौतनयादिका ।
योगिनां यानपूजार्थं कृतं मांसाहननमयम् ॥ ४६ ॥
मधुपुष्करिणीमध्यमश्वाजन स्वादुदिव्यनवा ।
दर्शनि द्विजन्मार्थि वालिधकागर प्रपम् ॥ ४७ ॥

भूपतिर्भोजयन्योगिसहस्रं मीलदीक्षणम् ।
निष्कम्पमकरोद्भिर्यं किं सुधया किं समाधिना ॥ ४८ ॥
आहारमनु तीर्थोपस्कीर्त्यां रसवतोऽभियां ।
दिपीव भिद्यते यत्र सर्वा रसवती प्रजा ॥ ४९ ॥
यक्षादरारायोद्भ्रा यत्राभ्रमुभ्रमप्रदाः
विभ्रत्यभ्रभ्रमच्छुभ्रशरदभ्रधियोपमाम् ॥ ५० ॥
यत्राधर्ममृगं हन्तुं भृङ्गनादमिवाकुलम् ।
धम्मिल्लसारसारावं श्रूयते मृगयारवः ॥ ५१ ॥
स्नामोद्यमानिर्मुक्तमोदका यत्र योगिनः ।
श्रमधर्मोदका अध्यजाता राज्ञः प्रमोदकाः ॥ ५२ ॥
योगिस्फुरत्करशिखिदधिदिग्धाननच्छलात् ।
योगाच्छशिकलाप्यायास्तत्रैवान्त स्वापुरन् ॥ ५३ ॥
मारी नाम नदी तस्माद्धितस्तान्तरमागता ।
केवलं याभयस्वीरजानपानप्रयोजना ॥ ५४ ॥
हस्तिकर्णाभिधे क्षेत्रे युक्त्या राज्ञा प्रवेशिता ।
सिन्धुसंगमपर्यन्तं निर्मिता दाडिमालिनी ॥ ५५ ॥
मृतानां देहदाहेन स्वर्गदो नगरान्तरे ।
स मारीसंगमः ख्यातो जातः सह्यामितस्तया ॥ ५६ ॥
धुरीणपालाः कालेन विकचाः पद्मपार्थिवाः ।
पौरेभ्यः शापदादौपमदुरम्भुत्वमन्यदम् ॥ ५७ ॥
मत्स्यप्रभ्रमये राजा विज्ञसः स मर्षवहा ।
दुग्धदपित्वा किरातोऽस्मात्प्रयुक्तैः स्वपारयत् ॥ ५८ ॥
ततः प्रभृति तस्याले यिमाला नगरान्तरे ।
दहन्ते वर्धोनदीपस्कच्छानां हृदयैः समम् ॥ ५९ ॥

निरर्गला वयं जाता इतीव शिबिकाख्यैः ।
छत्रहस्तैः प्रनृत्यन्तो दृश्यन्ते वाद्यनिस्वनैः ॥ ६० ॥
दिगन्तरीयया रीत्या यत्र राजाप्यचारिताः ।
प्रियानुगमनं नार्यश्चितामारुह्य कुर्वते ॥ ६१ ॥
अर्थिसंघोपकारार्थं पौराणां सुकृती नृपः ।
विहारं बहुविस्तारं तत्संगमतटे व्यधात् ॥ ६२ ॥
स च हाजीविहारश्च पारावारे पुरद्वये ।
गृहश्रेणिमणिव्रातनायकश्रियमापतुः ।
अन्याः प्रतिष्ठास्तत्कालं राज्ञा स्वस्थेन कारिताः ॥ ६३
श्रीहर्षो नृपतिर्बभूव कविताराज्ये तदा येऽभवन्
सर्वे ते कवयः किमन्यदपि ते सूदाः स्त्रियो मारिका
सन्त्यद्यापि कृतानि तैः प्रतिगृहं पद्यानि विद्यानिधौ
राजा चेद्गुणवान् गुणेषु रसिको लोको भवेत्तादृशः ॥
छात्रशाला विशालास्ता धर्मार्थं गुणशालिना ।
कृता याभ्यः श्रुतः शब्दस्तर्कव्याकरणोद्भवः ॥ ६५ ॥
आचार्यपुस्तकावाससहायान्नसमृद्धिभिः ।
पाठयन्सर्वविद्यानां वर्धयामास मण्डलम् ॥ ६६ ॥
न विद्यासुखयोः संधिस्तेजस्तिमिरयोरिव ।
इति व्यर्थं वचश्चक्रे मुनीनामभयप्रदः ॥ ६७ ॥
सौराज्यसुखिते देशे विद्याभ्यासपरायणे ।
अकार्षीत्सर्वदारोग्यं नृपतेः स्वस्य चान्वहम् ॥ ६८ ॥
राज्योत्पत्त्या नृपस्तादृक्तुष्टोऽभून्न प्रतिष्ठया ।
यथा पण्डितसामग्र्या ग्रामण्यामविदद्गुणैः ॥ ६९ ॥
येषां स्वप्नेऽपि पाण्डित्यं नाभूज्जातुचिदन्वये ।
तेऽपि भूपप्रसादेन जाताः पाण्डित्यमण्डिताः ॥ ७० ॥

र्धिता जीवनोपायैर्दैवेन फलदाः सदा ।
ताः सहसदाश्चर्यं विद्याः कल्पलता इव ॥ ७१ ॥
सा विद्या न तद्विज्ञानं न तत्काव्यं न सा कला ।
जैनभूपते राज्ये नाभूद्या प्रथिता भुवि ॥ ७२ ॥
तुर्यां मान्यतां दृष्ट्वा भूपतेर्गुणिवान्धवात् ।
ह्नुन्ति स्माथि सामन्ताः पाण्डित्यं नियमादरात् ॥ ७३ ॥
दाघकाले विषमः प्रतापो
दहेद्वरिद्यां तृणगुल्मपूगान् ।
न्यो न केवलं घनकाल एषो
यो जीवनैस्तान्विनमान्करोति ॥ ७४ ॥
र्षकस्पपराणो पवनैः प्रेरितः पुरः ।
मकान्सकलान्सर्वांस्तृणान्यभिविषादहन् ॥ ७५ ॥
स्मिन्काले क्षुधाः सर्वे मोदुलोपद्रवाज्ज्वरान् ।
हीत्या पुनकान्सर्वान्यसुदूरं दिगन्तरम् ॥ ७६ ॥
मन्यद्विजपदेशं सर्वे प्रत्या मनोरमाः ।
पायसेवतां याताः पथार्नीय हिमागमे ॥ ७७ ॥
मनोयसुभेनात्र राज्ञा भूपयता क्षितिम् ।
पीडिता पुनः सर्वे मधुनेव मधुव्रताः ॥ ७८ ॥
राणसर्वंश्रीमतीसाः पुनकानपरानपि ।
रादामास्य विप्रेन विज्ञप्तः प्रत्यपादयत् ॥ ७९ ॥
रिसंपाय इति स्थाने धारिता मनःदरोकम् ।
गुणादरर्षोद्राजा श्रीमहालक्ष्मीविभाविनम् ॥ ८० ॥
त्वा हान्तरसंपेतां व्याख्यां स्वपंसंप्रंप को दृप ।
समारीदभिषाः बाला हावभावाविता इव ॥ ८१ ॥

यो गद्भाग्गाशीणोऽपि स नद्धाणेपरेगणक ।
लोके न हि जना नानागानाशिशिरिस्तोभिनः ॥ ८२ ॥
इति संस्कृतदेशादिमागशीलादिसारदैः ।
मागादिगर्भपालनपरात्मा नर्मगर्भीकरम् ॥ ८३ ॥
पात्रुवानरममम्लानकलशास्त्रादिगानगुणान् ।
मनसा अपि जातचित्त कलाकलाकलापावनान् ॥ ८४ ॥
दृशानतारपूर्णविशारदप्रसरत्तरङ्गिणीः ।
संस्कृताः पारसीकाख्या नानकाद्दोभ्यकारयन् ॥ ८५ ॥
म्लेच्छैर्गूढरूपकथासारैः हाटकेश्वरगोत्रिजाः ।
पुराणादि च तद्युक्त्या वाच्यते निजभाषया ॥ ८६ ॥
कश्चिद्युक्त्या शुचिरपि चिरं धर्मशास्त्रं पवित्रं
धत्ते चित्ते पट इव मितो रञ्जनं नक्रियां यः ।
आकर्ण्यान्ये प्रतिदिनममुं पश्चिनीपत्रतुल्याः
कुल्याधारा अपि धृतगुणा गृह्णते तत्र किंचित् ॥ ८७ ॥
जैनधर्मागमोत्थामाकर्ण्यादिपुराणतः ।
तीर्थयात्रोत्सुकं राज्ञः कदाचिदभवन्मनः ॥ ८८ ॥
एकोनचत्वारिंशेऽब्दे पितृपक्षान्त्यवासरे ।
यात्रा दिदृक्षया भूयो जगाम विजयेश्वरम् ॥ ८९ ॥
नानावर्णांशुकच्छत्रैः प्रेक्षकैः परिपूरितम् ।
पुष्पाकीर्णमिवोद्यानमद्राक्षीद्रङ्गमण्डलम् ॥ ९० ॥
यत्र चान्दरपालाद्या राजानो धीश्य सद्गलाः ।
तद्वर्षे दर्शनायाता हर्षमन्वमर्चाश्रिति ॥ ९१ ॥
गगनं तारकापूर्णं दीपाढ्यं रङ्गमण्डपम् ।
यत्रान्योन्यं तुलां चक्रे रात्रौ कविबुधार्चितम् ॥ ९२ ॥

मावस्यादिने प्राभर्नानागरिकाःपुरैः ।
नुभे शुभदे यत्र सातचन्द्रं भुवस्तलम् ॥ ९३ ॥
पिपृष्ठो नृपाहोऽपि यत्र रक्तान्तरे स्फुरन् ।
भे तारकमध्योपस्थितिचन्द्रोपमाम् ॥ ९४ ॥
जयेशादथोत्थाय भूपः पुत्रद्वयान्वितः ।
पायुरुह्य दुर्मार्गं प्रपेदे पार्श्वरश्मिभिः ॥ ९५ ॥
ष्ट्वा क्रमसरोविष्णुपादमुद्राङ्कानि प्रभुः ।
दप्रणामजानन्दमविन्दन्नतिसुन्दरः ॥ ९६ ॥
प्राप्युनेशागिरयः पलशीयरपष्ठलात् ।
कुर्वन्नुत्तालप्रथं दर्शाजमहीभुजे ॥ ९७ ॥
स्तूरीकुसुमदयामां कौञ्छागारायति गिरेः ।
ष्ट्वा गुहां नृपश्रेष्ठो योगिश्रेष्ठो दिदृक्षुम् ॥ ९८ ॥
थ मोचां समागत्य धीरैः पञ्चभिर्नृणाम् ।
रया मां गिरहस्ते च चचार गरसांगतरं ॥ ९९ ॥
तिगीतिमन्दरीतानि मत्तः श्रुतवतः प्रभोः ।
पिन्दभक्तिरसिक्तो रसः पौष्पुदभूत्तदा ॥ १०० ॥
उत्पत्तिभुवो मञ्जीनमादवनदाययोः ।
नुगोन इयाश्वधैः विमर्दं राजगीरयाम् ॥ १०१ ॥
णं सरोन्तश्चरन्तो हिमपूर्हिमितांशुभीः ।
र्तितःप्रौर्धिवोग्मुखः इथं कुसुमपर्वेतम् ॥ १०२ ॥
ष्ट्वा सरोन्तरं भ्रैला हिमान्दो भ्रमन्यायुन्न ।
धैरमामाशंरगतभ्रद्भविष्यदं व्यपुः ॥ १०३ ॥
मे विष्वक्वनार. स देव भवता मर्दशिल्पम् ।
शिवाराजपरोप्युन दातुं दत्तवर्तिवासम् ॥ १०४ ॥
ट ।

[illegible] ।
[illegible] ॥ १०५ ॥
[illegible] ।
स कुमारोऽनुरागेण [illegible] ॥ १०६ ॥
[illegible] शुभम् ।
[illegible] ॥ १०७ ॥
[illegible] ।
तीर्थयात्रां विधायैवं नगरं प्राप भूपतिः ॥ १०८ ॥
इति राजतरङ्गिण्यां [illegible] नाम पञ्चमः सर्गः ।

षष्ठः सर्गः ।

ततः क्रमसरस्तुल्यं राजा पद्मपुरान्तरे ।
तत्कौतुकापनोदाय चक्रे जैनसरो नवम् ॥ १ ॥
फुल्लत्कुङ्कुमपुष्पौघव्यामीभूतस्थलच्छलात् ।
शारदीयागता प्रीत्या यमुना यत्सगौरवम् ॥ २ ॥
कुलोद्धरणनागाख्यमण्डित यत्तट नयम् ।
राजद्राजगृह राजा राजराजोपमो व्यधात् ॥ ३ ॥
उच्चैः पदस्थममलं रुचिरञ्जिताशा
संपूर्णमण्डलमखण्डकलाकलापम् ।
राजानमीदृशमवलोक्य हृतोपतापं
काङ्क्षन्ति के न नितरामपि दूरसंस्थाः ॥ ४ ॥
दिगन्तरीया भूपालाः श्रुत्वैतद्गुणगौरवम् ।
नानोपायनवर्यौघैर्वयस्यैर्नितराममुम् ॥ ५ ॥
वेगेन जितवायुं स्वं ताजिकाख्यं तुरंगमम् ।
उपदां व्यसृजत्सख्यादुच्चैः पञ्चनदप्रभुः ॥ ६ ॥

विनतोऽभ्युत्थः श्यामः कण्ठापूर्वं न वेदयन्ती ।
तृतीय मार्त्यं यो दर्पाङ्कराकठोरतोपधि ॥ ७ ॥
प्रयालदन्ता सद्गमिः सुप्रलीनः सुलक्षणः ।
यथामायदमित्यं यो मारादिरारप ताडनम् ॥ ८ ॥
पादैश्चतुर्भिः शुभ्रो यो गुणमध्येन धावदन् ।
कल्याणपञ्चकल्याति कल्याणाभरणोज्ज्वलः ॥ ९ ॥
माण्डव्यगौडभूमीशः षाडुण्यो यो महीपतिः ।
मतङ्गुपन्दरन्दामलामयर्थैरपादितैः ॥ १० ॥
इतौ हारमे नृपो भव्यं काव्यं हृत्या स्वगायया ।
प्रादिणोद्वयरयुक्तं सव्यसाच्यप्रजोपमः ॥ ११ ॥
गौण्यमर्थैः पदार्थैर्न तथा गुणो महीपतेः ।
शालेकारैर्यथा भूपकाव्यस्यातिमनोहरैः ॥ १२ ॥
यस्य नारीषु जगाय कुलभराजो विसर्जयन् ।
महत्सुदि तत्तोऽपमारीषु ज्वलोत्तमम् ॥ १३ ॥
राजा सुगन्धिहरत्यां गोपालपुरपालभः ।
गोमतान्वकन्याधमात्यस्यलक्षणलक्षितम् ॥ १४ ॥
शोलीनमुद्धामचयान्यं श्रीगोशीलाद्वारामविम् ।
राज गोलाविनारायै गोलमयं व्यसर्जयत् ॥ १५ ॥
मोक्षमनयोश्च दिव यान वर्तितिरन्धा महीपति ।
मन्पुन दिनुमर्गोलमारचमुर्मतिनायर ॥ १६ ॥
मच्छरीचरिचधा राजा सुरालणमोचय ।
मोदिणाचरुयन प्रोक्ता कलाभव भवोद्धवम् । १७ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १८
[illegible]

जिघांसया चरन्नोऽपि भूपतेः प्राकृतैर्गुणैः ।
यद्धो हिंस्रोपि डिल्लेशो यल्लूको रल्लकोपमः ॥ १९ ॥
कश्चिच्छ्रीराजहंसस्य राजहंसयुगं ददौ ।
अन्ये हंसा यदुत्पन्ना राजहंसमरञ्जयन् ॥ २० ॥
सरःस्वन्तर्भ्रमन्तस्ते निर्दोषाः पङ्क्तिपावनाः ।
तरङ्गतरलोत्फुल्लश्वेतोत्पलतुलां दधुः ॥ २१ ॥
खुरासानमहीपस्य यस्यैवाज्ञा हयग्रमोः ।
मूर्ध्नि मन्दारमालेव ध्रियते दिगधीश्वरैः ॥ २२ ॥
यस्यायुधोर्जितकराः किंकराः सुभयंकराः ।
यमस्य चार्पितकरा व्यचरन्धरणीतले ॥ २३ ॥
उत्तराशाधिपो मिर्जाभोसैदः स महीभुजे ।
उष्ट्राश्ववेसरीयुक्तं व्यसृजत्सोपाधि चरम् ॥ २४ ॥
फतेफसोफसग्लातख्यातवस्त्राद्युपायनैः ।
महम्मदसुरत्राणो गुर्जरीशोप्यतृतुपत् ॥ २५ ॥
गिलानमिस्रमक्कादिदेशाधीशा हितेच्छया ।
दुर्लभोपायनैस्तैस्तैर्न कं भूपमरञ्जयन् ॥ २६ ॥
अनल्पाः शिल्पिनः कल्पवृक्षकल्पममुं न कं ।
भृङ्गा इवाययुर्दूराच्छिल्पकल्पितकल्पनाः ॥ २७ ॥
काश्मीरिका अथाभ्यस्य तुरीवेमादिचातुरीम् ।
कौशेयकं वयन्त्यद्य बहुमूल्यं मनोहरम् ॥ २८ ॥
और्णाः सोफादयो वस्त्रविशेषा दूरदेशजाः ।
काश्मीरिकाश्च भान्त्यद्य समर्थास्ते नृपोद्धिताः ॥ २९ ॥
विचित्रवयनोत्पन्ननानाचित्रलताकृतीः ।
दृष्ट्वा चित्रकरा येषु जाताश्चित्रार्पिता इव ॥ ३० ॥

अनन्ततन्तुसंतानवर्णविच्छित्तिसुन्दरः ।
अमी कौशेयकाख्याता देशा वेशाश्च भूपतेः ॥ ३१ ॥
नानावर्णविशेषचित्रपटकालंकारसारोचितो
विद्यामानवराजितोलिसुन्दरः कौशेयताख्यानिमान् ।
श्रीमानित्यमहोज्ज्वलोतुलगुणः सत्सन्त्रसर्वस्तिभू-
द्राजा तेन विशेषितो निजधिया वेशोपि देशोपि वा ॥३२॥

इति जैनराजतरङ्गिण्यां चित्रोपचयशिल्पवर्णनं नाम षष्ठः सर्गः।

सप्तमः सर्गः

दाता भवेत्क्षितिपतिर्यदि स्यादशेषं
लोकोपि दर्शयति तत्स्वकलाकलापम् ।
वर्षासु वर्षति घनो यदि चातकोपि
नृत्यन्मुदा भवति तज्जनरञ्जनाय ॥ १ ॥
अथान्तरप्रयाद्दानस्यान्तर्वार्तैर्महीभुजः ।
रज्जुभ्रमणशिल्पज्ञः कोप्यागाद्यवनोन्तिकम् ॥ २ ॥
विद्याभरस्याभिधे स्थाने बद्धाश्चिद्यवनोत्सवं ।
तं द्रष्टुमगमद्राजा परिवारैर्विभूषितः ॥ ३ ॥
धनुर्दण्डशतायामान्तरस्थान्दीर्घरज्जुभिः ।
उच्चान्स्तम्भानथारोप्य स्थिरान्दृढप्रबन्धनोद्यतः ॥ ४ ॥
अभवन्कलुषावर्ते ये भागा रज्जुपर्वसु ।
आविश्च प्रभवभूपालदेशनिवेशस्थानादिव ॥ ५ ॥
अधो भूभागलग्नैव रज्जुमार्गेण निर्भयः ।
आरोहमकरोत्तत्र पतङ्गीव नभोङ्गणे ॥ ६ ॥
निपातावस्थितिर्नात्र दोर्भ्यां पादतुरङ्गमाम् ।
कर्विगामिव शिल्पेज्यावित्रां पश्यन्ति स्म जनाः ॥ ७ ॥

अनौचयवर्तिनस्तस्य ग्रहस्येव फलप्रदा ।
सुरदिमराशिगस्यालं वभूवाश्चर्यमूर्नृणाम् ॥ ८ ॥
कृत्वा सुखं सुरुचिरं सुचिरं विधाता
दुःखं पुनर्जनपदे जनयत्यसह्यम् ।
धर्मं प्रदर्श्य जलदः कृषिकर्महेतुं
नेतुं फलं वितनुते करकाविकारम् ॥ ९ ॥
सौराज्यमुन्निते देशो नरेशे निरुपद्रवे ।
अकस्माद्दुःसहाञ्जातानुत्पातान्ददृशुर्जनाः ॥ १० ॥
इत्यातङ्कागमे सेतुर्हेतुः सर्वजनक्षये ।
अथोत्तरदिशा रात्रौ धूमकेतुरदृश्यत ॥ ११ ॥
दीर्घपुच्छोच्छलत्कान्तिततकेतुकपटाङ्कुवम् ।
कालेन दुघणं क्षिप्तं क्षयायेव महीक्षिताम् ॥ १२ ॥
मासद्वयं स्फुरन्नासीत्स व्योम्नि विमले सदा ।
सदये हृदये राज्ञश्चिन्तौघोनिहितशङ्कया ॥ १३ ॥
अदृश्यन्त सदा श्वानो विक्रोशन्तः पुरान्तरे ।
शुचेव रुदिताक्रन्दा भाविविघ्नेक्षणादिव ॥ १४ ॥
एकपक्षेभवचन्द्रसूर्यग्रहणसंस्थितिः ।
एकपक्षमिवादातुं राज्यं राजविपर्ययात् ॥ १५ ॥
सूर्यसंक्रान्तयः क्रूरदिनेष्वासंस्तदा विशाम् ।
भाविक्रूरफलोत्पादसादचिन्तनभीतिदाः ॥ १६ ॥
मन्त्रिर्माता क्षयंयास्यत्ययं किमिति दुःखिता ।
राजधान्यरुदच्छत्रतलोलूकध्वनिच्छलात् ॥ १७ ॥
इष्टोम्बरे द्वितीयस्यां सुधांशुस्तत्र तैर्जनैः ।
उत्तान इव भूपेशमन्यं सूचयितुं विशाम् ॥ १८ ॥

ः महाघोरमनावृष्टिकृतं भयम्।
यदेशेषु दुर्भिक्षोपद्रवासदम्॥ १९॥
नन्यदेशीयान्प्रेतरूपानिवागतान्।
ष्टम्पृष्टे च वार्ता तस्यामुपचिति॥ २०॥
देशेष्वनेकेषु वृष्ट्यभावात्समन्ततः।
तद्वत्काल इव दुष्कालः समुपस्थितः॥ २१॥
क्षेण प्रभवता मणीनां सा महार्घता।
नीचेन साधूनामिव सर्वोपयोगिनाम्॥ २२॥
ते भ्रादयोन्योन्यं विदितं क्षुदुपद्रुताः।
तच्छून्यगृहान्तःस्थनिःशेषितशवप्रजाः॥ २३॥
दृष्टोच्छिष्टतया दृष्टप्रायश्चित्तादिनिष्ठिताः।
तुधा द्विजवरा देव प्रयाताः सर्वभक्ष्यताम्॥ २४॥
तापि विप्रलपत्तत्प्रत्याम्यीक्षणक्षमाः।
पक्वार्थं सविषं भुक्त्वा स्वयमन्यांश्च व्यसृजन्मधुः॥ २५॥
अनृप्या वसति त्यक्ता गते क्वापि गृहे जने।
घन्या के न पुरमामा क्षपा राजन्परे परे॥ २६॥
प्रीति क्षर्तं च दाक्षिण्यं पन्न्यो पुत्रे पितर्यपि।
कुक्षिम्भरिः क्षुद्भ्रमो विस्मरत्स्वयमो जनः॥ २७॥
नृपरानानावनीशानां धिक्कृतस्या शवभूमिगम्।
अथाभावाकर्णितस्मभमभिषेकेन निर्गतम्॥ २८॥
मित्रोभौरिस्वामानं दुर्मात्र्य रवान्तरात्।
दरावभूपतिर्वैद्राप्वर्णितपूर्वोरिदारानिमम्॥ २९॥
ताय दुर्योधनस्येव भद्रस्य इदपाश्वे।
अभूदीवान्तांतस्त्वदुरव्ननूपंतहृदः॥ ३०॥

देशो[illegible] ।
[illegible] शिलो देव पदे पदे ॥ ३१ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ३२ ॥
[illegible] ।
[illegible] राजा [illegible] ॥ ३३ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ३४ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ३५ ॥
[illegible] जैनगिरि[illegible] ।
इति ताम्रमये पट्टे [illegible] ॥ ३६ ॥
श्रीमा[illegible]देव्यां नन्दां
याचे भूपालभार्यया जैनगिर्याम ।
[illegible]
तस्या [illegible] ॥ ३७ ॥
जलावतरणं कृत्वा गिरावुत्तुङ्ग [illegible] ।
पुण्यसंततुरयं संतुवर्धनीयः शुभ[illegible] ॥ ३८ ॥
इत्थं ताम्रमये पट्टे श्रीयशःकाशीशनिर्मिता ।
प्रशस्तिरासीत्तां राजधानीयद्धां ररक्ष च ॥ ३९ ॥
प्रदीप्तः सुकृतोत्कर्षं इवास्यैव महीपतेः ।
अरक्षद्राजधानीं तां मध्यस्थामपि पावकः ॥ ४० ॥
श्रुत्वा दग्धं पुरं राजा शुचा दग्धो विदग्धधीः ।
अचीकरन्नवं तूर्णं चारु दारुमयैर्गृहैः ॥ ४१ ॥

राजा यशाद्मूलीयां राजधानीं पुरा कृताम् ।
आनीय विदधे तत्र राजावासं नवं महत् ॥ ४२ ॥
सन्ध्यायतनपूर्वागारं सेतुमत्तोम्मितं नवम् ।
क्रमराज्यश्रियो द्वारं सारं हुष्यपुरं व्यधात् ॥ ४३ ॥
सेतुमत्तोम्मिते तत्र गृहश्रेणिमणिप्रजे ।
राजधानी स्फुरच्छाया धत्ते मध्यमणिश्रियम् ॥ ४४ ॥
मातुष्यकं नवयसन्तमियाप्य हर्षं
लोका लता इव यसन्ति नवे वनेऽस्मिन् ।
तद्वान्धवा रचिकरा इव पुष्पपूगाः
स्थिरया दिनानि कतिचिच्चतुरं प्रयान्ति ॥ ४५ ॥
विहगोऽपि च जातपक्षपूगः
पुरलेषु प्रभवेत्कुटुम्बवर्गः ।
तुल्यसम्पुष्टितोऽपि तस्माद्धितो
न चिरं तिष्ठति काचकण्ठदायी ॥ ४६ ॥
अत्रान्तरे दिवं याता सा वोधायासोमाभिधा ।
श्रीमत्तौदान्ययोद्ध्यमग्निका नृपतिप्रिया ॥ ४७ ॥
यस्यास्योगसुखं प्राप्य सोमासीस्सपत्नं यवः ।
तद्वियोगाग्निसम्भाकः सर्वं दग्धमिवाविदत् ॥ ४८ ॥
व्यवसां राजसुता त्रिपुरेश्वरो यो गुणसुन्दरः ।
वपनाबेन सुरवाणपदं मार्गाभिप्रियः ॥ ४९ ॥
श्रीवर्यामदेवं त्रिरन्धीदर् अतिभेव सुतोपमम् ।
यवगादिममाप्य तं हर्तुं युद्धेश्वरस्तपः ॥ ५० ॥
परमाभ्यासमोपायः सुखे दुःखे च संभवन् ।
तदा तत्मारणं राजा मुक्तदेहमिवाविदत् ॥ ५१ ॥

दर्याखानादिमृतौ यामून्मन्त्रिसभा नया।
लीलामित्रैः समं सर्वा सा ययौ स्मरणीयताम्॥ ५२॥
लसन्मदो विमुखाप्तकार्योत्पादितसौहृदः।
तत्कालं प्रमयं यातो दाता मीरखुशाह्वदः॥ ५३॥
दुर्वार्तामन्वहं शृण्वन्नार्तां जानन्निजां प्रजाम्।
स्वसुतान्योन्यवीरेण चिन्तातप्तो नृपोभवत्॥ ५४॥
अतीतान्बान्धवान्भृत्यान्सर्वान्प्राणसमान्स्मरन्।
स्वात्मानमविदद्राजा यूथभ्रष्टमिव द्विपम्॥ ५५॥
अत्रान्तरे राजसूनोर्हाजीखानस्य रक्तजम्।
अस्वास्थ्यमुदभूत्नित्यं मद्यपानातिसेवनात्॥ ५६॥
शौर्यौदार्यनिधेः सूनोरतिप्रियतया तया।
राज्यसौख्यलता राजहृदुद्याने फलान्विता॥ ५७॥
तदाभूनीरसप्राया तदस्वास्थ्यदवाग्निना।
अथानीयान्तिकं दृष्ट्वा सविकारं भृशं कृशम्॥ ५८॥
स्नेहादित्यब्रवीद्राजा पुत्रं मन्त्रिसभान्तरे।
अहो पुत्रफलं लब्धं दोषासक्तेन पानजम्॥ ५९॥
येनेदृशी दशा प्राप्ता चन्द्रेणेव क्षयावहा।
स्वार्थापेक्षी हितः कोपि भृत्यस्ते नास्ति रक्षकः॥ ६०॥
पानव्यसनसंसर्कं यस्त्वामुपदिशत्यलम्।
कियन्तो बत नो भोगाश्चमत्कारकरास्तव॥ ६१॥
किमेकेन भवान्ग्रस्तो विपर्ययेण पतङ्गवत्।
अस्मिञ्जन्मनि सामग्री येयं प्राप्तान्यदुर्लभा॥ ६२॥
प्राप्ता नैवेदृशी भूयो यदि दुर्व्यसनो भवान्।
किं चिरंतनवृत्तान्तैर्वृद्धप्रादीनां समीरितैः॥ ६३॥

मयेनातनुभूपाला दृष्टनष्टा विचार्यताम् ।
तथा हि सबलारातिगणतूलसमीरणः ॥ ६४ ॥
मलेच्छजयपो योऽभून्मद्राख्यामिनिधानभूः ।
तेनापि दृष्टं युष्टं प्राङ्नारयार्धांशारस्ययश्चश्नः ॥ ६५ ॥
तस्य पुत्रोऽमयच्छाहिमरसोदः प्रमये पितुः ।
स्वयं हारितपानक्षीयः कुर्वंस्तुम्मनचेष्टितम् ॥ ६६ ॥
समप्रकृतिधारयात्रं तन्मलेकपुरं महत् ।
कुपुत्रव्यसनाघातं देहपरमरणीयताम् ॥ ६७ ॥
मद्यं पलोहितं यथा विमांसि चषकान्तरे ।
जाने पापप्रवृत्तानां हृदस्रेनैव जायते ॥ ६८ ॥
न मद्येनामुना तुल्यः शत्रुरस्ति हि देहिनाम् ।
सेवितं हितकृच्छ्रुमैवं हस्यतितिरेधितम् ॥ ६९ ॥
मैरेयमदमत्ता यां कुर्वन्त्यनुचितां क्रियाम् ।
उन्मत्तोऽपि न तां कुर्यात्तस्य तस्मात्पलायते ॥ ७० ॥
मद्यरूपेण वेतालः प्रविश्य हृदयं क्षणात् ।
न केषां हरते प्राणानप्रहारहृतक्रियम् ॥ ७१ ॥
विषेण वायुना पुत्र पीतेनामेध्यती हता ।
पाहि स्वं त्यज शापथं मद्यमद्यप्रभृत्यतः ॥ ७२ ॥
न धैर्यवर्जितः मूढस्यं व्यसनार्पितमानसः ।
अविचारादिश्रनो लक्ष्म्या प्रक्षीणायुर्भविष्यसि ॥ ७३ ॥
श्रुत्वेति राजपुत्रः स वचःपितुः शमता गिरः ।
स्वशासनं न विना मद्यं विनाशी पुत्रकं व्यधात् ॥ ७४ ॥
दीप्तासुरिति शीघ्रतां मन्दभेदेऽपागतम् ।
पुनः दीर्घविदेराया भूपो मोहमत्तेन्द्रतः ॥ ७५ ॥

उपरोधागतः [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ।
[illegible] पुनः [illegible] न [illegible] [illegible] ॥ ७६ ॥
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ।
[illegible] [illegible] ॥ ७७ ॥
तावता खेदमासाद्य [illegible] [illegible] ।
[illegible] [illegible] ॥ ७८ ॥
अनुज्ञामनवाप्यापि [illegible] पुनः ।
[illegible] यान्ति [illegible] ॥ ७९ ॥
[illegible] [illegible] [illegible] ।
इति बुद्ध्या [illegible] [illegible] [illegible] ॥ ८० ॥
हाजीखानाग्रजः श्रुत्वा तं पितुर्वचनमागतम् ।
युयुत्सुः प्राप पर्णोत्से त्यक्त्वा राजपुरीं ततः ॥ ८१ ॥
भाग्द्रांटकोटमासाद्य भ्रातृपुत्रपितृव्ययोः ।
काश्मीरागमनव्यग्रपदमग्रमुदगमत्म् ॥ ८२ ॥
दृष्टं हसनखानस्य सामर्थ्यं बलशालिनः ।
विना पैतामहीमाज्ञां नागाद्देशंस्पृहापि सन् ॥ ८३ ॥
अग्रजेऽभ्यन्तरं प्राप्ते द्वारस्थे लक्षिते पितु ।
हाजीखानानुजयुतो युक्त्या साम प्रयुक्तवान् ॥ ८४ ॥
दिव्यं मौसुलदेवेन ते कृत्वापि परस्परम् ।
नात्यजन्हृदयाद्वैरं कार्ष्ण्यमौर्णा इवांशुकाः ॥ ८५ ॥
अहो गुहायामेकस्यां प्राप्ता सिंहचतुष्टयी ।
पतदन्योन्यवैरोत्थो नाशोयं समुपस्थितः ॥ ८६ ॥
राज्ञो देशस्य खानानां परिवारस्य मण्डले ।
सर्वांस्तान्मिलितान्दृष्ट्वा प्रोवाच सकलो जनः ॥ ८७ ॥

अत्रान्तरे द्वयोर्ज्येष्ठं कनिष्ठं चेष्टमात्मजम् ।
विचार्यानीय यद्दाममानं स पितुनेत्यवीत् ॥ ८८ ॥
यद्दाम ज्येष्ठो भ्रातायं क्षितौ दुष्टेङ्गितैः कृतः ।
स्मृतपूर्वापकारोऽयं द्विष्टो जातु न ते भवेत् ॥ ८९ ॥
अन्यं यं सेवते भक्त्या दुराशापन्नमानसः ।
स कार्ये स्वं पुनं त्यक्ता कार्ये स्वो समपेक्षते ॥ ९० ॥
तस्मात्वं पैशुनाचारं मा कृथा भाविदुःखदम् ।
मद्वैकदारणो भूत्या काले मम तनोर्धिरात् ॥ ९१ ॥
प्राप्स्यन्ति संपदः सर्वा न्यायमार्गस्थितस्य ते ।
अन्यथा तैलतापःकटाहकरणीनिभः ॥ ९२ ॥
तद्वैरानलमध्यस्थो पुत्र दग्धो भविष्यसि ।
शृण्वेति स पितुर्वाक्यं पुत्रधीरम्बर्यादिदम् ॥ ९३ ॥
देव मे पितृपत्नीयं हाजीनामा करोत्यलम् ।
सेव्यः स एव मे भाति तं त्यजे नैव जातुचित् ॥ ९४ ॥
रक्षिष्यति स मां काले कोऽन्योऽस्मादधुना बली ।
श्रुत्वेति भूपः प्रोवाच पुत्रस्ते कृतनिश्चयम् ॥ ९५ ॥
हा धिक्त्वा मां परित्यज्य पितान्योऽङ्गीकृतस्त्वया ।
दृष्टिर्मो विहिता मूढ मोऽस्तु न वचनं मम ॥ ९६ ॥
तस्या मार्गविरोधो भविष्यति न संशयः ।
इत्युक्त्वा परितुष्याशु स्वान्तस्थमधिकल्पनम् ॥ ९७ ॥
अहो मर्त्यात्मजसोमी जाता विनष्टाः सुताः ।
यथांमी स्वभागपादिव हा भस्मगुरुपः ॥ ९८ ॥
अथान्या दीर्घिकालिकाः काराः स्वार्थलिङ्गनाः ।
बर्त्ताभिङ्कजे राजा पुत्रानिर्दर्शवर्षाङ्गन ॥ ९९ ॥

पुत्रालिका प्रजैषे मे स्वर्णीया विभाति सा ।
तस्याः पीठाँ मणिमयी हरिणी सोमपादपाः ॥ १२३ ॥

पूर्णो निशामान्नृपनेत्रतेजो
  विभः प्रभाभीष्टसमानतोपि ।
वनो मृगेन्द्रो रमते गुहान्त-
  र्गुहे शुभाभां गजराजगामीम् ॥ १२४ ॥

सन्ध्यापोपकारेण मालिनिः पीठमोष्ठितैः ।
भाषन्ति यद्भिर्मां कल्प्यन्ते न गर्दभाः ॥ १२५ ॥

पूर्णाद्राजगृहादस्य पूर्णाः स्युरुपकारकाः ।
भवन्त्यर्थेनं चेत्तोयं भूमौ वर्षन्ति किं घनाः ॥ १२६ ॥

इयं या सामग्री भवति नृपतेः सर्वंस्थिरा
  धनैर्नैकैर्नैव प्रभवति चिरं सा प्रभवता ।
फलं पत्रं पुष्पं समुदयति यद्विटपिनो
  धरण्यन्तर्भूतो जनयति तदेको रसगुणः ॥ १२७ ॥

सुदीर्घदर्शिनो वाक्यं श्रृण्वंति पृथिवीपतेः ।
आसंस्तबोधकर्तारस्तदग्रे ते निरुत्तराः ॥ १२८ ॥

राजवेश्मनि पयोनिधौ च या
  वाहिनीभृति पदार्थपूर्णता ।
जीवनाप्तजनयाचकाचिता
  सैव तस्य सुषमा समाहिता ॥ १२९ ॥

यद्यदुक्तं नरेन्द्रेण स्मृत्वा तत्तत्फलेक्षणात् ।
न कः शंसति शोकार्तस्तद्वीयां दीर्घदर्शिताम् ॥ १३० ॥

सचिवाः सेवकाः पुत्रमित्रसंबन्धिबान्धवाः ।
दुःखापनोदं कुर्वाणाः केपि नासन्महीभुजे ॥ १३१ ॥

राजा गर्भगृहाभ्यासः शृण्वन्पुत्रस्थिति प्रियाः ।
पुत्रकप्रेमवैधुर्यो न बहिर्निरयात्क्रिया ॥ १३२ ॥
संसारदुःखसामर्थ्यं मत्तो व्याख्यानवेदिनः ।
अशृणोद्गुणपात्रं स श्रीमोक्षोपायसंहिताम् ॥ १३३ ॥
स्वप्नवदस्पष्टमाहूयाद् तद्वत्सर्पत्यनेनैः ।
व्याख्यामकरोद् येन निःशेषीभूतरसं नृपः ॥ १३४ ॥
भ्रमाय जायतस्तस्य जातस्याकालपर्यपत् ।
अपुनः स्मरणं स्वाधोर्मन्ये विस्मरणं परम् ॥ १३५ ॥
दीर्घस्वप्नोपमं विद्धि दीर्घं वा प्रियदर्शनम् ।
दीर्घं यापि मनोराज्यं संसारे रघुनन्दन ॥ १३६ ॥
यदि जन्म जरा मरणं न भवे-
यदि चेष्टवियोगभयं न भवेत् ।
यदि सर्वमनित्यमिदं न भवे-
दिह जन्मनि कस्य रतिर्न भवेत् ॥ १३७ ॥
यतो यतो निवर्तन्ते ततस्ततो विमुच्यते ।
निवर्तनाद्धि सर्वतो न वेत्ति दुःखमण्वपि ॥ १३८ ॥
मध्याह्नस्थायपणाभ्यस्तान्स्थापयस्यानुचकान्बहून् ।
इत्यादिकान्स्वयं श्लोकानपठत्स महीपतिः ॥ १३९ ॥
मोक्षोपायं श्रुते मत्स्नतस्यपार्थभावनात् ।
अथैकदाब्रवीद्राजा विबुधानन्तिकस्थितान् ॥ १४० ॥
धिक्मयं स्वपुत्रस्नेहं करिष्ये को न संहितः ।
इत्येव यति मे नूनं कर्णोपान्तागतो जनः ॥ १४१ ॥
अस्थिदन्तादिभिर्भेद्यता मांसं मांसेन भुज्यते ।
रक्तबीजमयं मांसं प्रमोदं न स्पर्शति मे ॥ १४२ ॥

अहो मयि मृदौ सर्वसुखदे छिद्रकारिणः ।
नाशायामी सुता जाता शङ्खवे क्रिमयो यथा ॥ १४३ ॥
यैः समं स्ववयो नीतं तेष्वशिष्टा न केचन ।
आजीवनं चलत्येषा तद्वियोगविपर्ययया ॥ १४४ ॥
देहोटजमिदं जीर्णं केशतृणगणावृतम् ।
सच्छिद्रं रोचते नाथ दुर्दिने मन्मनोमुनेः ॥ १४५ ॥
भुजगैरिव दष्टानि राज्याङ्गानि सुतैर्मम ।
तत्त्यागोपाय एवैको युक्तो मे नान्यथा सुखम् ॥ १४६ ॥
इत्यादि चिन्तयन्राजा पारसीभाषया व्यधात् ।
काव्यं शीकायताख्यं स सर्वगर्हार्थचर्वणम् ॥ १४७ ॥
राज्ञो धात्रेयपुत्राद्याः प्रमेयैरपि सत्कृताः ।
भूपपक्षं परित्यज्य हाजीखानमुपागमन् ॥ १४८ ॥
किमन्यद्यक्कमेवाह्नि ये दुष्टा नृपसंनिधौ ।
अलक्ष्यन्त निशि स्वैरं ते खानाग्रे गतत्रपाः ॥ १४९ ॥
ताटस्थ्येन स्थिते राज्ञि तद्भृत्यानां परस्परम् ।

यथोचितं यत्र नो दृष्टं यच्छ्रुतं वा कदाचन ।
निःशङ्कस्तो जनः प्रांशे प्रचरेद् राजमन्दिरे ॥ १५५ ॥
स्वप्नाद्भुतकथैवासमत्वस्यैवानुग्रहकर्मणा ।
यद्राजपुत्रोऽनयशो भवान् शूलमिवार्पयत् ॥ १५६ ॥
क्लिश्यत्यमिलन्ययाते यदि कालनक्षे
द्रष्टुं प्रदीपमपदर्पापरिदीपितार्थं ।
किं न उपाश्रयति कश्चिदिति प्रयातो
दोषं न कः पिशुनो निजवक्त्रदोषैः ॥ १५७ ॥
प्रासादत्राणाय स्वर्णागारापिधाता यदिर्विदिता ।
अभूदाद्यमगामः स्व पित्राणोप्यागरक्षणे ॥ १५८ ॥
धात्रा स्वर्गं जिघांसु मां यदासी द्वेषनिष्ठुरः ।
अहंसैवोपलक्षस्य गतिः काम्या त्वया विना ॥ १५९ ॥
कारयमानस्य स्वर्गाययासा तस्यामा रक्षतां किमो ।
त्वयि जीवति राज्यस्थे भयं मम न विद्यते ॥ १६० ॥
पुत्रंस्नेहं तदाकस्माद्मथान्योन्यरसोद्यताः ।
इत्यादिवार्तां शृण्वन्स बभूव भयविह्वलः ॥ १६१ ॥
इत्यमादमगानेन कदाचिज्ज्ञापितो नृपः ।
उच्चे तं नास्ति मे लाभो राज्ये वा निजजीविते ॥ १६२ ॥
गच्छ वायुजवाय त्वं विमार्धे किमिहागतः ।
इत्थं निर्भर्त्सितः पित्रा कुमर्दीनपुरीं गतः ।
अनुजास्कन्दभीतोऽभूद्रक्ष्यरक्षणकृतक्षणः ॥ १६३ ॥
तुल्येमुष्मिन्भवति हि सुते स्वर्वदैवेति बुद्ध्या
यः संदर्तुं रिपुकृतभयो रक्षणीयोऽवभाति ।
तत्सन्त्वरूपो यदि भवति स स्यात्मरक्षास्वशक्तो
भाण्डागारादिव सुरगतः प्रस्तुतोपद्रवः स्यात् ॥ १

अहो मयि मृदौ सर्वसुखदे छिद्रकारिणः ।
नाशयामी सुता जाता राङ्कवे क्रिमयो यथा ॥ १४३ ॥
यैः समं स्ववयो नीतं तेवशिष्टा न केचन ।
आजीवनं चलत्येषा तद्वियोगविपत्कथा ॥ १४४ ॥
देहोटजमिदं जीर्णं केशतृणगणावृतम् ।
सच्छिद्रं रोचते नाथ दुर्दिने मन्मनोमुनेः ॥ १४५ ॥
भुजगैरिव दृष्टानि राज्याङ्गानि सुतैर्मम ।
तत्त्यागोपाय एवैको युक्तो मे नान्यथा सुखम् ॥ १४६ ॥
इत्यादि चिन्तयन्राजा पारसीभाषया व्यधात् ।
काव्यं शीकायताख्यं स सर्वगर्हार्थचर्वणम् ॥ १४७ ॥
राज्ञो धात्रेयपुत्राद्याः प्रमेयैरपि सत्कृताः ।
भूपपक्षं परित्यज्य हाजीखानमुपागमन् ॥ १४८ ॥
किमन्यद्व्यक्तमेवाहि ये दुष्टा नृपसंनिधौ ।
अलक्ष्यन्त निशि स्वैरं ते खानाग्रे गतत्रपाः ॥ १४९ ॥
तादस्थ्येन स्थिते राज्ञि तद्भृत्यानां परस्परम् ।
तत्तदाक्षेपतो देशे कोप्यजृम्भत विप्लवः ॥ १५० ॥
भविष्यन्निव साम्राज्यस्यार्धभागी न कस्तदा ।
तत्पुत्रेष्वनुरक्तोभून्नतु राज्ञि सुखस्थिते ॥ १५१ ॥
इत्थं स्वभृत्यसंचारदुराचारविचारणात् ।
परिवारान्निजात्सर्वान्निर्विण्णोभून्महीपतिः ॥ १५२ ॥
अथ ये स्वान्तिके दृष्टाः प्रातः खानान्तिके श्रुताः ।
दूरोर्ध्वं कुत्रापि नो प्रापुः सारसा इव सेवकाः ॥ १५३ ॥
दृष्टो यो वर्ण्यते यस्मै तादृगाश्वासभाजनम् ।
तत्कालं सेवको भक्तो दृष्टः कोपि न भूभुजा ॥ १५४ ॥

यशोभिः यच्च नो दृष्टं यच्छ्रुतं वा कदाचन ।
निर्दग्धवर्णो जनः प्रोचे प्राप्यर्द राजमन्दिरे ॥ १५५ ॥
स्वच्छायानुपकर्दमितामङ्गलाचर्चनुग्यकर्मणा ।
यातायातानां लपाणी वर्णौ मूल्यमिवाभवत् ॥ १५६ ॥

क्रियोर्धमिमयपगतं यदि काञ्चनखण्डे
दृष्टमर्दीपपदर्पापर्दीपितादौ ।
किं च स्वल्पमपि करोति चिरं प्रकाशं
दीर्घं न कः पितनुते निजकान्तलोभैः ॥ १५७ ॥

प्रासत्राणाय राज्ञोऽभार्यास्याता पथिर्वयिता ।
अभूदात्मगतः स चिन्तां प्याकरदाणे ॥ १५८ ॥
धात्रा सर्वं जिघांसु मां वहाली ऊर्ध्वनिघ्नुः ।
अहमेवोत्कलनार्धं गतिः कान्या त्वया विना ॥ १५९ ॥
नाक्यक्रमात्मं स्वर्जीयाता नाक्यात्मा रक्षतो विभो ।
त्वयि जीवति राज्यस्थे भयं मम न विद्यते ॥ १६० ॥
कुर्वन्त्यन्यं तदास्कन्दमधान्योन्यरणोद्यताः ।
इत्यादियातीं शृण्वन्स बभूव भयविह्वलः ॥ १६१ ॥
इत्यमादरमवानेन कदाचिज्ज्ञापितो नृपः ।
ऊचे तं नास्ति मे स्वामी राज्यं वा निजजीविते ॥ १६२ ॥
गच्छ कापुरुषाय त्वं पितार्थं क्षितिमिहागतः ।
इत्थं निर्भर्त्सितः पित्रा कुम्भदानपुरीं गतः ।
अनुजारथमन्दर्भीतोभूत्स्वरक्षणकृतक्षणः ॥ १६३ ॥

क्षुद्रेष्वप्युन्नभवति हि गुणं सर्वदेवेति बुद्ध्या
यः संहर्तुं रिपुकृतभयो रक्षणीयोऽवभाति ।
तमन्यकर्णो यदि भवति स स्यात्परक्षास्यरक्तो
शाण्डश्रामादिव तुरगतः प्रत्युतापद्रयः स्यात् ॥ १

अहो मयि मृदौ सर्वसुखदे छिद्रकारिणः ।
नाशायामी सुता जाता राङ्कवे क्रिमयो यथा ॥ १४३ ॥
यैः समं स्ववयो नीतं तेऽवशिष्टा न केचन ।
आजीवनं चलत्येषा तद्वियोगविपव्यथा ॥ १४४ ॥
देहोटजमिदं जीर्णं केशतृणगणावृतम् ।
सच्छिद्रं रोचते नाद्य दुर्दिने मन्मनोमुनेः ॥ १४५ ॥
भुजगैरिव दष्टानि राज्याङ्गानि सुतैर्मम ।
तत्त्यागोपाय एवैको युक्तो मे नान्यथा सुखम् ॥ १४६ ॥
इत्यादि चिन्तयन्राजा पारसीभाषया व्यधात् ।
काव्यं शीकायताख्यं स सर्वगर्हार्थचर्वणम् ॥ १४७ ॥
राज्ञो धात्रेयपुत्राद्याः प्रमेयैरपि सत्कृताः ।
भूपपक्षं परित्यज्य हाजीखानमुपागमन् ॥ १४८ ॥
किमन्यद्व्यक्तमेवाह्नि ये दृष्टा नृपसंनिधौ ।
अलक्ष्यन्त निशि स्वैरं ते खानाग्रे गतत्रपाः ॥ १४९ ॥
ताटस्थ्येन स्थिते राज्ञि तद्भृत्यानां परस्परम् ।
तत्तदाक्षेपतो देशे कोऽप्यजृम्भत विप्लवः ॥ १५० ॥
भविष्यच्छ्रिय साम्राज्यस्यार्धभागी न कस्तदा ।
तत्पुत्रेष्वनुरक्तोऽभूत्तु राज्ञि सुखस्थिते ॥ १५१ ॥
इत्थं स्वभृत्यसंचारदुराचारविचारणात् ।
परिवाराभिज्ञातस्वपार्श्विर्विण्णोऽभून्महीपतिः ॥ १५२ ॥
अथ ये स्वान्तिके दृष्टाः प्रातः खानान्तिके श्रुताः ।
दोर्गे कुत्रापि नो प्रापुः सारम्भा इव सेवकाः ॥ १५३ ॥
दूरतां पर्यंते यस्मै तादृगाभ्यासभाजनम् ।
तत्कालं सेवको भक्तो दृष्टः कोऽपि न भूभुजा ॥ १५४ ॥

यत्नोर्णः पच मो दर्द यत्कुर्न या कदाचन ।
निर्गन्धर्णां जनः प्रांशं प्रापदं राजमन्दिरं ॥ १५५ ॥
गच्छाद्वल्गदैकाग्रनत्तर्पनुग्यकर्मणा ।
यद्वामप्राणेनयांमां काली मुर्तमिवाभयत् ॥ १५६ ॥
क्षिप्येऽशमिन्यपगते यदि धातुवष्टे
दृगम्बर्दरपदृर्थापन्द्रोऽपितारो ।
किं स ज्वलत्यपि करोति चिरं प्रकाशं
दोषं न कैः पिनद्युतं निजकच्छलांपैः ॥ १५७ ॥
मातग्राणाय राज्ञोपर्यापित्याता यपिपेशिता ।
अभूद्राद्मगानः स पिबाणोऽप्यासमस्ताले ॥ १५८ ॥
ग्रात्रा यत्र जिघांसुं मां यह्वामो म्रेघनिग्रुरः ।
अहंमर्षायलम्तर्मे गनिः कात्या त्वया विना ॥ १५
भाग्यकमान्मे स्पर्जापाला तागत्रामा रक्षतां विभ
त्वयि जीवति राज्यभ्रं मार्य मम न विद्यते ॥ १६०
श्रुपंग्यत्यं तद्वाक्यन्दमयान्योन्यस्योपताः ।
इत्यादियाली श्टण्यन्न बभूव भयविह्वलः ॥ १६१ ।
इत्थमाद्मगानेन कदाचिज्ज्ञापितो नृपः ।
उच्चे तं नास्ति मे लाभो राज्ये वा निजजीविते ॥ १
गच्छ कापुरत्राय स्वं विप्रार्थे किमिहागतः ।
इत्थं निर्भर्त्सितः पित्रा कुम्भदीनपुरीं गतः ।
अनुजात्मकन्दर्भोनोभुक्यमरक्षणकृतक्षणः ॥ १६२ ॥
लुब्धेषुप्सिन्मयति हि सुर्न स्वयंदैवेति बुद्ध्या
यः संहर्तुं रिपुकुलमपां रक्षणीयोपभाति ।
तत्तत्स्वस्था यदि भवति स स्यात्समरक्षाकृपदानतो
गाण्डमास्तादिव तुरगतः प्रत्युतोपद्रवः स्यात् ॥

पित्रास्मदर्थमानीतो ज्येष्ठो द्विष्टो मयाय नौ ।
इति क्रुद्धौ सुतौ श्रुत्वा चकितः स नृपोभवत् ॥ १६५ ॥
राजा च राजपुत्रश्च तदमात्यपुरोगमाः ।
अन्योन्याशङ्किताः सर्वे न निद्रामुपलेभिरे ॥ १६६ ॥
भोगोपचारं संत्यज्य तत्कालं तेषु सेवकाः ।
यत्तज्जिह्वोपकारेणारञ्जयन्स्वामिनो निजान् ॥ १६७ ॥
कर्तव्यमादिशान्किंचिद्यस्य भृत्यान्क्षणान्तरे ।
अयोचत्कृतकर्तव्यान्किमुक्तं न स्मराम्यहम् ॥ १६८ ॥
स्वहस्ताक्षरसंपन्नां त्यक्त्वा रीतिं पुरातनीम् ।
ज्ञात्वा प्रकृतिवैगुण्यं चक्रे तन्त्रं स मन्त्रिसात् ॥ १६९ ॥
वैरस्मरसदने क्षिप्तः सोयं वैरानलः खलैः ।
तच्छमाय कृतोपेक्षा तैस्तैरुभयचेतनैः ॥ १७० ॥
मद्वर्धितास्ते नश्यन्तु मन्त्रिणस्तनयाश्च मे ।
ये मत्पादेन लुप्यन्ति राज्यलुब्धा जिघांसवः ॥ १७१ ॥
इत्युद्विग्नो महीपालः श्वसञ्जपपरायणः ।
प्राप्तदुःखादापत्स्पर्धं यास्यति स्मृतिशेषताम् ॥ १७२ ॥
स्वामी विरक्तस्तत्पुत्रा मिथो वैरपरायणाः ।
किमु जीव विधेयं नः कष्टमापतितं महत् ॥ १७३ ॥
इत्थं पौरजनः सर्वभुक्तोद्वानितरां तदा ।
यवनत्वमासान्तौ स्वकर्मोपादानो नृपः ॥ १७४ ॥
संदृष्यौ च कुतुर्वाय वैरानीतो दिगम्बरान् ।
तैः स्वात्मदर्शिभिः सर्वं राज्यं मे यत्र नाशितम् ॥ १७५ ॥
एकतः सबलौ पुत्रौ नगरे मिलितौ मिथः ।
एकतः पुत्र एकाकी तद्भिन्ना मन्त्रिणः शठाः ॥ १७६ ॥

पुत्रा युद्धं करिष्यन्ति कष्टमापतितं महत् ।
किं तु दूये पुरी सेयं पाल्या कुलवधूरिव ॥ १७७ ॥
मयि जीवति नद्येयेर्थिक कार्यं जीवितेन मे ।
भक्ताः दान्ता गता भृत्याः किं पृच्छामि करोमि किम् ॥ १७८ ॥
इत्यादिचिन्तासंतापजाताधिव्याधिबाधितः ।
विमुक्तराज्यनिर्बन्धः स निस्पन्द इवाभवत् ॥ १७९ ॥
सबालवृद्धं नगरं क्षुभ्यत्तत्तद्वार्तया ।
सोभूदब्धिमियोद्भूतं समास्थापयितुं क्षमः ॥ १८० ॥
भोक्तव्यं यन्मया भुक्तं किं भोक्ष्येय मय हुतम् ।
आनीतभोज्यमन्येद्युः शिवभट्टं क्षुधाग्रयीत् ॥ १८१ ॥
अतिचिन्ताकुलो राजा छायायामप्यविश्वसन् ।
बुभुक्षुर्सचियाम्भुत्वा श्रद्दधे न स्वजीवितम् ॥ १८२ ॥
गतसंविदिव स्थिरया दिनानि कतिचिविशैः ।
स पृष्टोप्युत्तरं राजा न कस्मा अप्युदैरयत् ॥ १८३ ॥
पृष्टः प्रकृतिभिः कार्यं संभाष्यानर्थकं वचः ।
दजातं इव शय्यायां स सुष्वापैकदालसः ॥ १८४ ॥
नाविदंस्तद्रुजो हेतुं लक्षणं वा चिकित्सकाः ।
जानेयाप्यां शुचं हर्तुं बभूवानन्तमती ॥ १८५ ॥
अत्युन्नतान्सुफलदान्धिततोयदाख्यान्
ख्यातान्द्विजप्रियतया शुभमार्गसंस्थान् ।
धाता निपातयति सर्वजनोपयोग्यान्
पृथ्वीधरांस्तरुवरानिव दुष्टवाताः ॥ १८६ ॥
अत्रान्तरे नृपः पुत्रा दीपा इव महोल्बणाः ।
धातुपद्रवयामासुर्देशे प्रकृतिसाध्वसम् ॥ १८७ ॥

मूकभावं नृपं तादृगवस्थं द्रष्टुमन्वहम् ।
सबाह्यास्तमुपाजग्मू राजपुत्रा भटोल्बणाः ॥ १८८ ॥
गजांस्तुरंगांस्तत्पुत्रप्रीत्यै तादृग्दशो नृपम् ।
द्वाराग्रे स्थापयामासुः सर्वेद्दर्शनदित्सया ॥ १८९ ॥
स्वस्तिवादध्वनिं श्रुत्वा सबाह्याभ्यन्तरा जनाः ।
द्वितीयेन्दुमिवाद्राक्षुः सानन्दा दर्शनागताः ॥ १९० ॥
श्रुत्वा वह्राममथानीय चकितोन्तिकमागतः ।
गत्वरं लक्षणैर्ज्ञात्वा भूपं भ्रात्रेब्रवीदिति ॥ १९१ ॥
जीवत्यस्मत्पिता नैव मिथ्यैवोत्थाप्यते विटैः ।
द्वाराग्रात्पतितो भूमौ मूकप्रायो विचेतनः ॥ १९२ ॥
तदुत्तिष्ठ वयं यामः ससैनाह्या नृपाङ्गनम् ।
हयामस्तत्तुरंगादि बद्ध्वा दुष्टांश्च मन्त्रिणः ॥ १९३ ॥
नौसेतुबन्धं छेत्स्यामस्तेन नद्यति तेऽग्रजः ।
श्रुत्वेति सोऽप्यधार्यैव यत्नं युक्तं समाश्रितः ॥ १९४ ॥
स्वप्नेऽप्यनिष्टं यस्याहं नेच्छामि स्वामिनः पितुः ।
तच्छुर्वन्नेकां निशां यावत्तदग्रे सोऽनयच्छुचा ॥ १९५ ॥
तावन्मुमूर्षुं तं श्रुत्वा पितृराज्यजिहीर्षया ।
आदमखानः श्रीजैननगरं सबलोऽभ्यगात् ॥ १९६ ॥
भटसैनाहसामग्रीं प्राप्य पथि गोपिताम् ।
अवसत्स निशामेकां राजधान्यन्तरालये ॥ १९७ ॥
तावत्सन्नहनकोदोनः स्वार्थान्धो मोदयन्परान् ।
गृहीतदिव्यः श्रीहाज्यखानस्तं समाश्रयत् ॥ १९८ ॥
अथ निष्कासितोऽभ्येत्य सर्वैः सबलोऽग्रजः ।
कुप्रदेशमनुं गत्वा धिया भाग्यधियाञ्जित ॥ १९९ ॥

ज्येष्ठोऽप्यभूदुदारधीरपि भूपसुतः
धर्मोऽप्यसम्यगसदीयसमर्थसुतः ।
प्राप्ते क्षणे विभवपि साधु न कर्तुं युयो-
स्तुष्यधिया न हि भवन्ति समीहिताप्ताः ॥ ३८० ॥
स देवार्पित दर्पकमहिष्यपुत्रमान ।
सर्वाभिप्सकृते राज्यं शुद्धा धर्मानुसारिणी ॥ ३८१ ॥
अथान्तरे राजीनाम वीरेशानुजर्षोदितः ।
राजधान्यकृते नाम्ना सुरंगाधरक्षितनुः ॥ ३८२ ॥
यद्वार्तया विनिर्धियो धनवत्सुनरेयकाः ।
विपिनुद्धृते सारोनाराः वसदाः कालपर्ययात् ॥ ३८३ ॥
अभिमन्युमतीहारगुप्ता निन्द्यं सदागुणम ।
सुतुल्यिके नम्रतलं स्तर्णवीर्यात्स्तुभुनये ॥ ३८४ ॥
लहिते राजीनामः स सचारी वर्णनीयधनः ।
नारायजनकः इष्टुं वीरावपि इंसरस्वया ॥ ३८५ ॥
महानीवर्णगार्डीनो निरराः सपरिच्छदः ।
आरामलानो विमानो विपुलाराघवना यदौ ॥ ३८६ ॥
स नारवसमारीण नन्दोभिजजननुतः ।
अन्यागतानुजभानूदीनरोवराये स्थयात् ॥ ३८७ ॥
अभिमन्युमतीहारगुप्याः शांदेसमानुषम ।
दर्भारामस्यामस्य सामवर्णिनस्तूनांवरे ॥ ३८८ ॥
यावन्नरवदपुरं तेन कृतो रोषसदः कृपाः ।
तत्वातेव कृपास्य तेन है निरिंसहुरे ॥ ३८९ ॥
मानदर्पशमनार्थेव राजपुत्रो गुर्वेन्द्रदः ।
दृष्टे सचोनरागुरुहृदः सम्पूर्णेन्द्रमरदान्दरां ॥ ३९० ॥

ग्रीष्मोष्मशोषिततनुर्विरसश्चिरं य-
श्छायोज्झितो मरुतरुः पथिकैर्निरस्तः ।
वर्षान्तसेकमहिमा जनतापशान्त्यै
सेव्यः स एव बत पत्रविचित्रशोभः ॥ २११ ॥

सदृशीवावहन्मध्ये या द्वयोस्तटयोरिव ।
एकपार्श्वगता सर्वा तदाभूद्राज्यनिम्नगा ॥ २१२ ॥

इत्थं भ्रातृद्वयस्थित्या विजयाविजयक्रमः ।
अन्यथा कल्पितः सर्वैरन्यथाभूद्विधेर्वशात् ॥ २१३ ॥

पुत्रः स्यान्नु कदेति शोचति पिता जातेतिहर्षाकुल-
स्तद्वृद्ध्यै यततेन्वहं विधिशतैश्चिन्तास्तदीया वहन् ।
वृद्धो विघ्नमिव स्वकं स जनकं जानाति लोभान्वित-
स्तद्वित्ताप्तिधिया मरिष्यति कदेत्यन्तःसदा चिन्तयन् २१४

अस्मिन्नवसरे राजा कियद्भिः सेवकैर्वृतः ।
श्रुतमश्रुतवत्कर्तुं स निश्चिन्त इवाभवत् ॥ २१५ ॥

दर्शितास्वास्थ्यवाग्बन्धस्त्यक्तपेयाद्युपक्रमः ।
नृपेन्द्रो विरुचिः क्षीणकलचन्द्र इवाभवम् ॥ २१६ ॥

प्रजाभाग्यविपर्यासात्सर्यायामाय विच्छविः ।
कल्पान्तरवियत्सोस्तं गन्तुं प्रावर्ततातुरः ॥ २१७ ॥

कम्पितोष्ठपुटश्रातमन्त्रपाठः कर्पेर्दिने ।
द्वादश्यां ज्येष्ठमासस्य मध्याह्ने जीवितं जहौ ॥ २१८ ॥

प्राणप्रयाणसमये नृपतिः स मयेक्षितः ।
सर्वाङ्गनिर्यत्सौभाग्यभाग्यापूतमुखच्छविः ॥ २१९ ॥

जातं तद्वदनं लक्ष्मीसदनं स्वेदसंततिः ।
निर्यद्भाग्यनर्ताङ्कश्याः प्रयाह इव दिद्युते ॥ २२० ॥

तच्छीयरत्नद्वयाज्जातमौलिमिव भूयसः ।
प्राणवायुर्दरण्यायुः क्षणं नूनमपि व्यधात् ॥ ३२१ ॥
प्राणान्ते विगलद्भूर्येस्तोमभ्रमजलोच्छ्रयात् ।
निरोधयन्देहस्य प्रभावेनेदयतां ध्रुवम् ॥ ३२२ ॥
तापश्रान्तमनस्ताप राज्यं कृत्वा सुखप्रदम् ।
षड्वर्षाणि त्रयं मासांश्च श्रीसिंहभूपतिः ॥ ३२३ ॥
कर्णीरणरागवशीघ्रपञ्चभ्यामर्पितपाम् ।
सुधेव पतितौ नूनं पृथ्वीचन्द्रमसौ दिवः ॥ ३२४ ॥
तस्यात्तं मन्त्रिणौ भूत्वा दाराजनपदाख्य ये ।
हिरण्यपुरतिष्ठाप्य श्रीयापाञ्जलिमहिपम् ॥ ३२५ ॥
राज्यं पञ्चवर्षे वर्षे अष्टौ मासाश्च सोऽत्र नृपः ।
चकारायतनं तस्मैवैशाख्यश्रीतोरणम् ॥ ३२६ ॥
आसीत्तदपि दीर्घोऽभवत्तदायुः नृपः ।
यदङ्गावयवपोषाङ्कपूर्वं खञ्जनकुटम् ॥ ३२७ ॥
दार्वाभूतं दिव्यभूतं सिंहवाहं दयानिशम् ।
ददन्तो मन्त्रिणौ सिद्धुम्लव्याघ्रमध्यगताम् ॥ ३२८ ॥
यत्र श्रुत्वा रन्धेवाच आसीत् पूर्वे महीभुजः ।
भर्तृधेयना धान्येव निर्दिता हृदयान्तरे ॥ ३२९ ॥
रुद्राणीरजमणीयवात्सर्वोदकमिति स्वैः ।
बहुशुभस्तुवेधार्थं स्नानमङ्गलरा दिवसः ॥ ३३० ॥
स प्रयाति प्रजाप्रभवन्ता हर देव कदर्थितम् ।
इन्द्रवमात्रयता हाहो मात्मर्थे मगराण्तरे ॥ ३३१ ॥
ततस्तावर्णिद्भिः हाधमानैर्जनसोत्सवः ।
तन्देवच्छन्दे श्रियमात्मनि तत्सदसारह ॥ ३३२ ॥

कर्णीरथाद्द्योरिक्षिप्य पितुः पार्श्वे नरेश्वरम् ।
कृत्वा पटैकमर्यादं भूगर्भाभ्यन्तरे न्यधुः ॥ २३३ ॥
नेत्रनालश्रयद्बाष्पप्रवाहः स्वाचारकारणात् ।
मुखावलोकनं कृत्वा सर्वे मृन्मुष्टिकां ददुः ॥ २३४ ॥
भूपतिर्मेविता नान्यस्त्वत्समो भूरियं गता ।
इतीव भावनां चक्रुर्मृन्मुष्टिग्रहणच्छलात् ॥ २३५ ॥
जित्वारीन्प्रयत्नाग्रणे क्षितिमिमां भृत्वा धनैः सर्वतो
दत्त्वा कोशमशेषदेशविदिताः कृत्वा पुरीः स्वाभिधाः ।
मत्ताक्रोर्जितमङ्किसङ्किसुभगं कृत्वापि राज्यं चिरं
हित्वा सर्वमहो पटैकरचनामन्ते लभन्ते नृपाः ॥ २३६ ॥
स वैरराज्यदावाग्निसंतप्त इव शीतलम् ।
तद्गुहान्तरमासाद्य सुखनिद्रामिवाभजत् ॥ २३७ ॥
मुखं निद्रावृतस्येव दृष्ट्वा सौभाग्यसुन्दरम् ।
हाजीखानोकरोत्पित्रे मस्तकं स्वमरात्रिकाम् ॥ २३८ ॥
अपराद्धं मया तात बहुशः पापबुद्धिना ।
मन्ये तेनैव रुष्टस्त्वमसहायो गतो दिवम् ॥ २३९ ॥
सिकन्दरनृपो धन्यो यस्त्वां पश्यति नाकगः ।
धिङ्मां यो धञ्चितो राजन्दर्शनामृतवर्षणैः ॥ २४० ॥
विहृतं क्वापि नो तात मां विना स्वोत्सवक्षणे ।
यदाद्य कथमेकाकी भजसे स्वर्गसंपदः ॥ २४१ ॥
यस्त्वं कोमलशय्यासु नागा निद्रां गणावृतः ।
स कथं भूगणस्यान्तस्तिष्ठस्येकः सशर्करे ॥ २४२ ॥
प्रतिमुच्य भवन्तं मे प्राप्तस्य स्वगृहं न कः ।
प्रशापेन्मास्तु मेलापो भूयो वामिति कोपितः ॥ २४३ ॥

धात्रेयेभ्योऽप चिन्ता तदनु निजसुतैर्योपदायुक्त याचा
संसारे सर्वदाप्युत्पुतिकृति भविनां नित्यदुःखां स्थितिं धिक् २६५

नूनं जातवयोगेन पुत्रेभ्यो दुःखमन्वभूत् ।
अभूदस्य सुतस्थाने भीमो वत्सापयोषितः ॥ २६६ ॥

पण्डिताः कथयस्तस्य वाचाला येऽभवन्सदा ।
त एव तं विना दृष्टाः पौषे मूकाः पिका इव ॥ २६७ ॥

याभूत्सरस्वती नेत्रनिभा विकसिता सदा ।
ग्रन्थ्या संकुचिता साभूद्बुधपुस्तकसंततिः ॥ २६८ ॥

तर्कव्याकरणादीनां शास्त्राणां ये श्रमं व्यधुः ।
ते राजरञ्जनायालं देशभाषाश्रमं व्यधुः ॥ २६९ ॥

राज्ञा ये बहु मानिता गृहसुवर्णामण्डिताः पण्डिताः
शास्त्राभ्यासमदर्निशं प्रविदधुर्मन्यार्जनायुत्सुकाः ।
पृष्टाः किं पठतेति ते प्रतिजगुः श्रीजैनलाभे गते
कुत्र व्याकरणं क तर्ककलहः कुत्रापि काव्यश्रमः ॥ २७० ॥

योऽभूत्सर्वकलानिधिः शुभविधिर्दाताभिगम्यो गुणी
काव्यज्ञो बहुभाषया गुणिरतः कारुण्यपुण्याकुलः ।
सोऽयं हन्त समीक्ष्यतेऽवनितले धिक्पापिनोऽस्मान्हता-
न्ये जीवन्ति मुधा न यान्ति विपिनं संसारतृष्णाञ्जिताः२७१

हारेणेव विनाङ्गनाकुचतटी शास्त्रेण हीनेव धीः
सूर्येणेव विना प्रफुल्लनलिनी लावण्यहीना तनुः ।
चन्द्रेणेव विना यथैव रजनी पत्या विना भामिनी
जैनेकेन विना नृपेण न बभौ कश्मीरराज्यस्थितिः ॥२७२॥

श्रीमत्तर्कादिविद्याभ्यसनरसलसद्दर्पसर्वप्रवीण-
प्रेक्षोपदानमानोचितपचितयशोभूषिताशेषदेहः ।

संध्याभ्रशाटीमुन्मुच्य रोदनार्थमिवेशितुः ।
शुचेव विगुर्न चक्रे तमःकचचयं क्षितिः ॥ २५५ ॥
आशाप्रकाशके धन्यदर्शने गुणिबान्धवे ।
परलोकं गते तस्मिन्मण्डले प्रोदभूत्तमः ॥ २५६ ॥
तद्दिने रन्धनाभावाद्गृहधूमविवर्जिता ।
शोकमूका निरुच्छ्वासा निर्जीवेवाभवत्पुरी ॥ २५७ ॥
शवागारोपरि शिलां स्फाटिकीं रचनोज्ज्वलाम् ।
दीर्घां सर्वोन्नतां राज्ञो मूर्तिं परिणतामिव ॥ २५८ ॥
घनोत्कण्टदिदृक्षासरुद्लोकाश्रुविन्दुभिः ।
यत्र मुक्ताफलैः पूजा लसतीवोपरि प्रभोः ॥ २५९ ॥
पौराः शुक्रदिने भान्ति यत्रान्तःप्रतिबिम्बिताः ।
राज्ञेव निकटं नीताः कुतूहलतयात्मनः ॥ २६० ॥
कवाटविकटं वक्षो मुखं पूर्णेन्दुसुन्दरम् ।
शुकवद्दीर्घनासाग्रं नेत्रे कमलकोमले ॥ २६१ ॥
भ्रूलेखे लोमशे भालं प्रभालम्भितलक्षणम् ।
सा बुद्धिस्ते गुणास्ताश्च राज्यकार्यावधानताः ॥ २६२ ॥
स्मारं स्मारं जनः सर्वो राज्ञः पुर इव स्थितः ।
पर्यन्तनीरसासारं संसारं निन्दते न कः ॥ २६३ ॥
ज्योत्स्ना पूर्णसुधाकरस्य कुसुमोत्कर्षो वसन्तस्य य-
त्सौभाग्यं शरदि प्रसन्ननभसो नार्या नवं यौवनम् ।
राज्ये चैव विवेकिनो नरपतेर्यत्सर्वसौख्यप्रदं
धाता तत्कुरुते स्थिरं यदि जने स्वर्गार्जने न स्पृहा ॥२६४॥
बाल्ये पित्रा वियोगो वरसचिवभियो भ्रातृभृत्यैर्विरोधः
प्राप्ते राज्ये प्रवासो वहिरथ समरोप्यग्रजेनातिकष्टः ।

धात्रेयेश्योप चिन्ता तदनु निजसुतैर्योधदायुश्च बाधा
संसारे सर्वदासुयुतिकृति मथिनां नित्यदुःखं क्षितिं धिक् २६५
नूनं जातकयोगेन पुत्रेभ्यो दुःखमन्वभूत् ।
अभूदस्य सुतस्थाने भीमो यत्पापचीक्षितः ॥ २६६ ॥
पण्डिताः कथयस्तस्य याचाला येभवन्सदा ।
त एव तं विना दृष्टाः मौने मूकाः पिका इव ॥ २६७ ॥
याभूत्सरस्वती नेत्रनिमा विकसिता सदा ।
मन्थ्या संकुचिता साभूद्बहुपुस्तकसंततिः ॥ २६८ ॥
तर्कव्याकरणादीनां शास्त्राणां ये श्रमं व्यधुः ।
ते राजरञ्जनायालं देशभाषाश्रमं व्यधुः ॥ २६९ ॥
राज्ञा ये बहु मानिता गृहगुरुश्रीमण्डिताः पण्डिताः
शास्त्राभ्यासमदर्शिनं प्रविदधुर्मन्थार्जनातुरसुकाः ।
पृष्टाः किं पटतेति ते प्रतिजगुः श्रीजैनलाभे गते
कुत्र व्याकरणं क तर्ककलहः कुत्रापि काव्यश्रमः ॥ २७० ॥
योभूत्सर्वकलानिधिः सुमतिविधिर्दाताभिगम्यो गुणी
काव्यज्ञो बहुभाषया गुणिरतः कारुण्यपुण्याकुलः ।
सोयं हन्त समीक्ष्यतेयनितले धिक्पापिनोस्मान्दशा-
न्ये जीवन्ति मुधा न यान्ति विपिनं संसारतृष्णाञ्जिताः २७१
हारेणेव विनाङ्गनाकुचतटी शास्त्रेण हीनेव धीः
सूर्येणेव विना प्रफुल्लनलिनी लावण्यहीना तनुः ।
चन्द्रेणेव विना यथैव रजनी पत्या विना भामिनी
येनैकेन विना नृपेण न बभौ कश्मीरराज्यस्थितिः ॥२७२॥
श्रीमत्सर्वादिविद्याभ्यसनरसलसद्दर्पसर्वप्रर्पण-
प्रेक्षोद्यद्दानमानोचितविचितयशोभूषिताशेषदेहः ।

धीतैनोल्लासहीनो [illegible]
[illegible] ॥ २७३ ॥
इत्यादि [illegible] ।
[illegible] ॥ २७४ ॥
इतो [illegible] जैनी
[illegible] भूमिपत्न्यः ।
[illegible]-
[illegible] ॥ २७५ ॥
या [illegible] जैनभूपतेः ।
[illegible] ॥ २७६ ॥
शुभ्रे राज्यमहाम्भोधौ भूपस्य यशसामुना ।
तत्र सेवकरत्नौघः [illegible] ॥ २७७ ॥
प्रभवन उत याचन्त्यप्रभुः सौम्यदाता
विदधति मदु तावत्सेवकास्तस्य मानम् ।
इह वसन्ति वसन्तो यावदेव स्वनन्तो
मधुकरपिकभेकास्तावदेवाद्रियन्ते ॥ २७८ ॥
केचिद्द्रव्यवशादृष्टा ये सेवकास्तस्य भूपतेः ।
तेऽप्यनन्तरविज्ञानात्तृणतुल्योपमां गताः ॥ २७९ ॥

इति पण्डितश्रीवरविरचितायां जैनराजतरङ्गिण्यां जैनशाहि-
वर्णनं नाम प्रथमस्तरङ्गः ।

द्वितीयतरङ्गः

वन्दे विश्वमयं देवं सर्वथाऽज्ञाननाशकम् ।
यदेकाग्रमनस्तुत्या तत्पूजाफलभाङ् कः ॥ १ ॥

पादो दक्षिण एव यच्छति पदं यत्रैव नाट्येच्छया
तत्रैवेच्छति नाम वामचरणः संचारसंस्कारतः ।
इत्थं मण्डलमण्डितां समपदां चारीं नटीनीति यः
संध्यायां स सदा ददातु सुखितां देवोऽर्धनारीश्वरः ॥ २ ॥

अथ हैदरशाहाख्यो ज्यापयन्मुद्रिकार्पणैः ।
हाजीखानोमहोद्राख्यं स ज्येष्ठमासितदिने ॥ ३ ॥

आचार्यो दक्षिणानन्दी तत्कालशुभसूचकः ।
यमार्थधिजनानन्दी स राज्यमहत्योत्सवः ॥ ४ ॥

शुभांशुर्वर्धिते राजनाभैः शुभशालिभिः ।
बभौ सिकन्दरपुरे पूर्णो द्यौरिव तारकैः ॥ ५ ॥

राजधान्यङ्गने हैमं सिंहासनमशिश्रियत् ।
अतितेजस्वी नवो राजा मेरोस्तटमिवांशुमान् ॥ ६ ॥

बभतुर्भूपतेरग्रे स्थितौ तस्यानुजात्मजौ ।
इन्दोः पुरस्तात्पुष्यन्ताविव शुक्रबृहस्पती ॥ ७ ॥

राज्ञो हसनखानोऽस्य राज्याग्रस्थितिलकं ददौ ।
सौवर्णं पुष्पपूजाख्यं दरदच्छादितदिङ्मयः ॥ ८ ॥

स हाजीहैदरनृपो धनकालोर्जितप्रभः ।
धाराधर इव धर्मं दधार धरणीधरः ॥ ९ ॥

सोऽनुजं स्वसमं भूमिभागयुक्तः सुहृत्स्नेहरसात् ।
बहरामखानं मामामदेवो तं स्वर्णाकिर्णं व्यधात् ॥ १० ॥

चक्रे कृतापकाराणामप्यनुग्रहमेव सः ।
प्रसह्य शिरः पूर्वं हि हन्ति हन्तिगणं ततः ॥ २३ ॥
गूढभावो महीपालस्तत्पेलो धर्मोर्विदन् ।
तदा द्रव्यनकोदेशो रमामात्याधिकृतं व्यधात् ॥ २४ ॥
प्रतापनाधिनारातिरप्रकोपो महीपतिः ।
अस्त्रागारगतो धर्मिदिपासीतपरागुरुः ॥ २५ ॥
वर्णाश्रमरयमयान्कोऽपि स्वधाय प्रतिपालयन् ।
वर्णाश्रुदुन्मीलयन्तीया मानापूरिरभूपूपः ॥ २६ ॥
प्रसादकृत्य भृत्यानामभूद्भयवपोपमः ।
मनागप्यपराधेन बभूवान्तकसंनिभः ॥ २७ ॥
देवः पितृहसामात्यसंकेतडामरचादयः ।
विषायीसहदने कोपे बभूवुर्धूतपत्त्रणाः ॥ २८ ॥
चौरा आराम रिपवो भृत्या दुर्णयकारिणः ।
महीय अन्तुकाधेरस्तद्राज्ये भयविद्रुताः ॥ २९ ॥
श्रीजननृपतौ शान्ते मूर्धगूढशिलोपमे ।
अपाधन्त पुनर्लोकं व्याला इव निर्यागिनः ॥ ३० ॥
विरुद्धपक्षो रचितप्रतापः
कलाकलापो विबुधोपजीव्यः ।
पूर्णेन्दुनानेन समोहितकोऽन्यः
कलङ्क एको यदि नास्य दोषः ॥ ३१ ॥
भुजगास्मदूषणाः सोऽयं सर्वान्हन्तीति चक्रिया ।
ऐक्यं पुरमधेरार्थं मियस्तदूषका व्यधुः ॥ ३२ ॥
कुहकस्यप्रेरकः पापप्रधान्यायोत्कोचहारकः ।
प्रियांमर्यादिचार्मीतौ राज्ञो रिक्तितराभिधः ॥ ३३ ॥

कामीव व्यसनं नित्यमुपालब्धोपि भूभुजा ।
यं त्यक्तुं नाशकद्राजा संस्तवाद्धृदयंगमम् ॥ ३४ ॥
संचितार्थः प्रजायासैर्मुद्रादानादिकर्मभिः ।
आसीत्स्वकार्यकुशलः ख्यातो धूर्तः स नापितः ॥ ३५ ॥
रुद्धं चित्तेन काठिन्यं माधुर्यं जिह्वया धृतम् ।
शठस्य यस्य सततं लोकोद्वेजनकारकम् ॥ ३६ ॥
येनाधिकारादेशेस्मिन्प्रजाः कुकर्मभिः कृताः ।
दुःखिता रक्षिताः पूर्वं पुत्रवच्छ्रीमहीभुजा ॥ ३७ ॥
मीरमोखारनामापि बुद्धिमान्प्रथितो भुवि ।
नितरामपकोपाग्रे राज्ञः साचिव्यमादधे ॥ ३८ ॥
वात्सल्याद्विहितो राज्ञा स चुटगणनापतिः ।
समस्तकार्यस्थानेभ्यो भुङ्क्ते राजोपजीविकाम् ॥ ३९ ॥
यो वर्षणैकनिरतः शिखिहर्षहेतुः
संदर्शितातुलफलः कृतकर्षणेषु ।
जातोपि यः प्रतिदिनं हृतसर्वतापः
सोयं घनस्तुदति दुःसहवज्रपातैः ॥ ४० ॥
दुर्मन्त्रिप्रेरितो राजा व्यधान्मदविचेतनः ।
प्रजाभाग्यविपर्यासाद्विवेकविगुणाः क्रियाः ॥ ४१ ॥
सिकन्दरपुरीपार्श्वेस्वनिर्माणचिकीर्षया ।
अमृतोपवने प्रांशुतरुच्छेदनमादिशत् ॥ ४२ ॥
छिन्नांस्तान्पुष्पितान्वृक्षान्समीक्ष्यैतत्समुत्थिताः ।
तच्छुचेव व्यधुस्तत्र रोलम्बा रोदनध्वनिम् ॥ ४३ ॥
तन्निर्माणग्रहोन्येषां न केषां प्रत्यभाद्धृदि ।
अग्रे दिनपतेर्दीपप्रकाशनरसोपमः ॥ ४४ ॥

तद्भ्रमः क्षीप एवैव करोतीति विनिश्चितम् ।
स्वर्यादिनापि क्रिया हेतोः घूर्णिते सं नृपं व्यधात् ॥ ४५ ॥
षट्मासमप लोकानां नापितोऽयमपच्छिदाम् ।
भूपालपावयनिरतः क्षीयनोऽपि तथाकरोत् ॥ ४६ ॥
नापितो निर्घृणः पापी क्रोधी कचचपाटितान् ।
पेनृकांशुकुपर्दीश्च कारयामास भूपतेः ॥ ४७ ॥
चलितानपजम्भानुः स्यापनापान्तिके पथि ।
दृष्ट्वा घूर्णेर्धियांप्याम्यानपश्रयानन्वपातयत् ॥ ४८ ॥
जीवन्तो गणपत्रं ते स्वयुदुःस्योत्कवेदनाः ।
पौरैः स्याप्यजठैरैयाः स्कन्धपृष्ठे पुरान्तरे ॥ ४९ ॥
पेद्वूर्यभिषजं ज्ञात्वा दूषकं परपक्षगम् ।
मधुमदूरूधनारूढप्रभुमनासोष्ठपडपम् ॥ ५० ॥
तथैव मौनदंपार्दान्स्यिपजाजादिसंयुतान् ।
पश्चयानकयोग्रूपजिह्वानासैकदरतयान् ॥ ५१ ॥
विपदायययच्छेदवल्लारोपणकर्मणा ।
स पूर्णनापितः पापी बभूव मत्स्यौनिकः ॥ ५२ ॥
आचार्यपुत्रो अप्याख्यस्तया भीमाभिधो द्विजः ।
छिन्नाङ्गो एवं वयावाक्ती वितस्तायां समौज्झ्यताम् ॥ ५३ ॥
मधलीलाव्यसनतस्तद्राज्यं बाहदेवायत् ।
आसीन्माद्वींकयष्ठीडी देवोत्र प्रचुरा सुरा ॥ ५४ ॥
तन्मधपरिसिके यान्ति सर्वभोगपराङ्मुखे ।
ख्णडार्दीधुविकारास्ते सुलभा न गुडोभवत् ॥ ५५ ॥
क्षुज्याह्लकादियंस्यान्तेयासी गीतगुणाम्बुधेः ।
महाडोंवकनामासीत्तन्त्रीपाथगुर्दन्तपे ॥ ५६ ॥

कूर्मवीणादिवाद्यानां प्राप्यास्मद्गीतकौशलम् ।
आजीवं क्षणमप्यासीन्न तन्त्रीवादनं विना ॥ ५७ ॥
तन्त्रीवादविशेषज्ञो राजा व्यञ्जनधातुभिः ।
स्वयं वादननिष्णातो वैणिकानप्यशिक्षयत् ॥ ५८ ॥
रबाबवाद्यरचनैर्बहोलाद्यैश्च गायनैः ।
राज्ञः प्रसादात्किं नाप्तं तत्तत्कनकवर्षिणः ॥ ५९ ॥
शौचालयस्थैः सुरतालयस्थै-
र्भूतैरिवान्तश्छलनप्रवीणैः ।
अशङ्कितो यः पिशुनैर्नरेशो
बिभेति तस्मान्ननु को न मर्त्यः ॥ ६० ॥
रहः स्थितं नृपं जातु पिशुनः पूर्णनामितः ।
अपृच्छत्प्रेरितोमात्यैश्चिकीर्षी पूर्वमन्त्रिषु ॥ ६१ ॥
भवत्पक्षविनाशो यैः कृतस्त्वत्पितृमन्त्रिभिः ।
प्राप्तराज्येन भवता त एव प्रबलीकृताः ॥ ६२ ॥
अमी हस्सनकोशेशमुख्यास्तदनुजाहृताः ।
सोऽपि धूर्तो धिया तत्तद्दर्शीकारसमुद्यतः ॥ ६३ ॥
असमर्थशरीरस्त्वं भ्रात्रर्पितभरः सदा ।
तत्ते सपुत्रभृत्यस्य न नाशो भविता चिरात् ॥ ६४ ॥
श्रुत्वेत्यवोचन्नरपुत्रः सत्यं मदनुजाप्रियः ।
किं तु पश्यामि येनायं रक्ष्यते कुटिलाशयः ॥ ६५ ॥
उभौ मदनुजस्नेहिणौ मत्पराक्रान्तिसूद्यतः ।
अनेन कर्षुमिच्छामि कण्टकेनेव कण्टकम् ॥ ६६ ॥
कार्यापेक्षापराद्वेति रक्षामि न तु गौरवात् ।
शृण्वन्ति छिन्नाम्महतो यथाम्नातचिकीर्षितान् ॥ ६७ ॥

अत्रान्तरेऽग्रजो राज्ञो मद्रदेशाद्बलान्वितः ।
भ्रातृराज्यजिहीर्षायै पर्णोत्सं प्राप दर्पितः ॥ ६८ ॥
तच्छ्रुत्वा नृपतिः क्रुद्धस्तान्समानीय पैतृकान् ।
अवोचत्किं नु कर्तव्यं ते तमित्यूचुरुत्तरम् ॥ ६९ ॥
तटिकासेतुबन्धं तं छेत्तुं यामोऽस्य तिष्ठतः ।
अन्यथा दुःसहः ग्रासस्तदाज्ञा दीयतां विभो ॥ ७० ॥
श्रुत्वेति कातरं वाक्यं तेषां दुर्लक्ष्यचेष्टितः ।
तत्पक्षपातिनो ज्ञात्वा तथेति प्रत्यपद्यत ॥ ७१ ॥
प्रतिमुच्य नृपस्तान्स रात्रावित्यग्रधीर्द्विजान् ।
आनीय किर्यडारादीन्मन्त्रिणः कार्यनिष्ठुरान् ॥ ७२ ॥
इयं हस्सनकोशेशचक्रिका यत्समागता ।
एतद्वधेन नष्टः स्यादन्यथाभ्यन्तरं विशेत् ॥ ७३ ॥
तत्प्रातरेते हन्तव्या युक्त्यानीयेति तान्नृपः ।
छद्मकोपः सेवकान्स्वानकरोत्कृतसंविदः ॥ ७४ ॥
राज्ञा प्रातः समाहूय विसृष्टानुचरा गृहात् ।
सर्वे हस्सनकोशेशमुख्यास्तूर्णं समाययुः ॥ ७५ ॥
कम्पते तुरगस्थस्तो ज्ञातवृत्त इवाचलः ।
ताडनैर्बहुशः साश्वः प्राप कक्षाभूपाङ्गनम् ॥ ७६ ॥
महार्हास्तरणस्थांस्तान्प्राज्यकर्तव्यताकुलान् ।
कोशेशहस्सनमीरकाकादीन्पश्यन्नृपः ॥ ७७ ॥
भृत्यैः संज्ञप्तमीराद्यैराज्ञीमैर्मण्डपान्तरे ।
छलाद्विश्वासमुत्पाद्य राजधान्यन्तरेऽवधीत् ॥ ७८ ॥
किं द्रोह इति यावत्स कोशेशोऽभ्युत्थितोऽब्रवीत् ।
क्षुरणैकप्रहारेण तावत्प्राणैर्व्ययुज्यत ॥ ७९ ॥

शस्त्राघातैर्मुमूर्षुः समुत्थितो मीरकाकफः ।
पास पयाशिपः कुर्वन्पुनः परशुना हतः ॥ ८० ॥
लिम्पशक्कद्मीराख्यः स विद्याव्यसनी गुणी ।
हतो जनमनःकान्तो ययौ कस्य न शोच्यताम् ॥ ८१ ॥
जीवतां मनसा धैर्यं तेषां नित्यमभूद्यथा ।
शस्त्रकृत्ततनूद्गच्छच्छोणितैश्चयमभूत्तथा ॥ ८२ ॥
पर्यङ्कस्थलपृष्ठस्था जीवन्तस्ते यथाशयन् ।
निद्राणा इव ते तत्र मृता अपि तथेक्षिताः ॥ ८३ ॥
शस्त्रमात्रात्तथा शत्रोर्मरणं राजवेश्मनि ।
अनन्यसुलभं तत्र तेषां श्लाघार्हतामगात् ॥ ८४ ॥
न चिरं न च दाराग्ने न भृत्या न शवाजिरम् ।
तेषां तथा प्रमीतानां यथापन्तोपकारिताम् ॥ ८५ ॥
निजपरिभवभीत्या बान्धवो यान्ति दूरं
त्यजति च निजपत्नी का कथा सेवकानाम् ।
प्रतिदिनमृणहर्तास्ताडनं बन्धनं वा
नयति हि यमसद्माद्राजसद्मान्तिकस्थः ॥ ८६ ॥
स्फुलिङ्गालिङ्गनात्तुष्यत्तृणपर्णोत्करागिणाम् ।
मध्यगस्यापालाय कर्तुं मृगनिर्गमनम् ॥ ८७ ॥
प्रपूर्णगिरिरन्ध्रान्ते यन्त्रजालैर्निरन्तरम् ।
दृष्टिकाविकलो भीत्या मृगनैषु निवेशिताः ॥ ८८ ॥
घुर्णन्ति यै गुल्मवनाः सरसार्द्रवर्णे
यत्र पतन्ति बहुधा रत्नशिलाः ।
तं किमन्यदपि पक्षिभयप्रमोहं
जानन्ति को मम कथा सरसं कथं स्यात् ॥ ८९ ॥

यः स्वायुषोऽवधिमवैति स्वदेहनिष्ठं
यस्यान्तरन्ते भवति भिन्नतयातिपदयः ।
युज्येत तं प्रति दायाजिरकर्म कर्तुं
म्लेच्छेषु दुर्व्ययनमात्रमिदं मतं मे ॥ ९० ॥

ते पिथ्यपणमहाघाः स्वल्पापि स्वस्वदायाजिरम् ।
अन्ते यत्र मृता ग्रामे भुवि तत्रैव दाविताः ॥ ९१ ॥

एकः पक्वो भुयो दत्तदानमात्राकृती स्तः ।
पराभ्रपेदास्तौ परनारभाकृतौ लज्जते न किम् ॥ ९२ ॥

धुनं यच्छायतनः सुरमन्दिरालोकच्छयकृताहे ।
स्याप्यन्ते तत्पुनः तस्मिन्परलोकगते जयेत् ॥ ९३ ॥

अहो लोभस्य माहात्म्यं जीवद्धनमृतामपि ।
दायाजिरापदेशेन दुर्धर्म्यावरणं भुवः ॥ ९४ ॥

महान्तो दन्त दुर्धर्षु स्वल्पकाः दायाजिरम् ।
तन्निर्माणेन जीर्यन्ति कियन्तोऽपि बुभुक्षिताः ॥ ९५ ॥

अन्योन्यपर्यागाधारौ दत्तमात्रे भुवस्तले ।
कृत्वा यत्नोदितो नित्यं स्थावकारी तथैव सन् ॥ ९६ ॥

हत्वापपुष्पिता निम्ना प्रस्तापार्दितिलाध यत् ।
हन्तव्या मांसुलैर्धरमात्मधियाच्यो निरोलाः ॥ ९७ ॥

ये राजधर्मभयमप्यय निरीक्ष्य लोकं
कुर्वन्ति संचयमतो न च दानभोगौ ।
आयुश्च दायभरतस्य ह्ययदुःखा-
न्येते चौरारदण्डभार्गिनर्दति दाहाः ॥ ९८ ॥

द्रव्यं सुरगुर्वादि देवं तद्वाजसादरणात् ।
तत्पुरुर्दीक्षिताल्पैर्मांसपदेभ्या कर्तरिच्छा ॥ ९९ ॥

कोशेशसंचितं स्वर्णपूर्णं रूपकभाजनम् ।
दृष्ट्वा धिक्कृत्य कृपणं थूत्कारं नृपतिर्व्यधात् ॥ १०० ॥
तत्पश्चान्वह्लरागादीन्हृतसर्वस्वसंचयान् ।
कारायामक्षिपद्राजा मुक्त्वैकं सैदहुस्सनम् ॥ १०१ ॥
अन्ये पित्रपराधेन तस्माद्भृगुसुतोपमात् ।
क्षत्रिया इव ते सर्वे नाशं प्रापुः पुरातनाः ॥ १०२ ॥
यासीत्पितुः सभा योग्या तत्तत्कार्यविशारदा ।
स्मृतपूर्वोपकारेण तेन सर्वावसादिता ॥ १०३ ॥
अन्तरङ्गान्हमेभादीन्पञ्चपानधिकाद्रैः ।
अरक्षत्प्राक्तनां स्मृत्वा प्रेमसेवां च पैतृकीम् ॥ १०४ ॥
आदामखानः पर्णोत्से श्रुत्वा कोशेशनाशनम् ।
स्वनामान्वर्थतां बिभ्रयौ भीतो यथागतम् ॥ १०५ ॥
यह्लामखानो विज्ञाणस्तद्वधाच्छङ्कितो भृशम् ।
गृहमेत्य नृपेणाश्वासितः कार्यावलोकिना ॥ १०६ ॥
अस्मिन्नवसरे मद्रमण्डले सुभटक्षयः ।
अभून्माणिक्यदेवस्य तुरुष्कैः सह संयुगे ॥ १०७ ॥
मातुलेन समं यातो योद्धुं तत्रैव संगरे ।
आदामखानः स प्रापच्छरभिन्नमुखः क्षयम् ॥ १०८ ॥
केऽप्यूचुः स निर्जरस्य हतस्तत्र भयाश्रितैः ।
केऽपि प्रणशलाकाप्राप्तर्यमर्मविदारणात् ॥ १०९ ॥
श्रुततन्मरणो राजा दूतैरत्यन्तदुःखितः ।
तद्देशाच्छवमानीय जननीसंनिधौ न्यधात् ॥ ११० ॥
ज्येष्ठोपि शौर्यनिलयोपि बलान्वितोपि
प्राप्तोपि जन्मभुवमात्मधनप्रपञ्चः ।

मेघाय राज्यमुचितं स कृतप्रयत्नो
भाग्यैर्विना न हि भवन्ति समीहितार्थाः ॥ १११ ॥

अथ या पितृदायः स तस्यापि फलितोऽभवत् ।
यदासोऽपि निजे देशे परदेशे शर्म गतः ॥ ११२ ॥

अत्रान्तरे महोत्पाता दिव्यभौमान्तरिक्षगाः ।
अहंपूर्विकयेवाशुर्नृपतेर्जनकक्षयाः ॥ ११३ ॥

तथा हि प्रथमं राज्ञि पुष्पलीलाभिवर्तिना ।
गते मङ्गपराजयोर्वी भूमिकम्पोऽभवन्महान् ॥ ११४ ॥

अस्मात्कर्द्धजनः कोऽपि सुखी मेघाधुना स्थितः ।
इतीव देवो तावात घनकपुत्रेनयद्वदा ॥ ११५ ॥

पद्मभूर्णपूर्वैरिवपुण्यः केतुर्नभसि विस्फुलः ।
पूर्वं महामयानेन रवौ स्थितस्य सूचकः ॥ ११६ ॥

स दूरविस्तृतः पुच्छः कालपुच्छोपमो दिवि ।
धूमप्रतीची प्रस्थाता तस्यैव ददृशे जनैः ॥ ११७ ॥

पुण्यगृह्येडया राजमन्दुरान्तोऽताभवत् ।
दैवाद्भुतं ददौ राजा यो भिया यवनस्यवे ॥ ११८ ॥

गिरासपोषणं वेदयेन्याः श्रीनगरान्तरे ।
विडालपोतं सुषुवे सुखी च प्रसवक्षणे ॥ ११९ ॥

भिक्षवः सप्तमपूर्णोसहः स सफलोऽभवत् ।
यपराजपदे धूलाराशिमीषु धूमोद्गमाः ॥ १२० ॥

धूमनोपाटलारात्रमभेद ख्यातितपर्वकम् ।
इति दृष्ट्वा जनः सर्वः शते सन्दिह्यमनभूत् ॥ १२१ ॥

अत्रान्तरे यवनीस्तनलाकराशिर्स्वयम् ।
हिन्दुका विरद्भुः पूर्वनर्तस्तदूर्गतः सुभ ॥ १२२ ॥

तन्मुख्या यवनाः सर्वे गत्वा क्रुद्धा नृपान्तिकम् ।
शुश्रुवुर्येन गत्वापि लोकपीडनमादिशन् ॥ १२३ ॥
भजगामरपुरस्थीन्स्मरीयान्मेषकानपि ।
तत्कोपेनाकरोद्राजा निकृत्तभुजनासिकान् ॥ १२४ ॥
स्वकस्वजातिनिःशास्त्रदिनेषु ब्राह्मणादयः ।
न भट्टोऽहं न भट्टोऽहमित्यूचुर्भट्टलुण्ठने ॥ १२५ ॥
यद्गुणातकमुख्या ये पुरे सन्तीष्टदेवताः ।
क्रोधेन तेषां नगरे तद्दोत्पातो महानभूत् ॥ १२६ ॥
दत्ता भूर्जैनभूपेन येषां गुणपरीक्षया ।
तेभ्यस्तां निर्निमित्तेनाप्यहरन्नधिकारिणः ॥ १२७ ॥
समादिसफरो मासः प्रसिद्धो म्लेच्छदर्शने ।
सर्वदर्शनविघ्नाय न केषां भयकार्यभूत् ॥ १२८ ॥
भूपं नित्यमदोन्मत्तं स्वतन्त्रं मन्त्रिमण्डलम् ।
उत्कोचहारिणः सर्वानन्तरङ्गांस्तरङ्गितान् ॥ १२९ ॥
दर्शितायलपीडार्तिपण्डितानवलोक्य च ।
स्मृतश्रीजैनभूपालगुणमालस्तदा जनः ॥ १३० ॥
देशे सरुदिताक्रन्दं शुशोचात्यन्तदुःखितः ।
सर्ववृद्धिध्विरारूढो ग्रस्तो दृष्टपराभवः ॥ १३१ ॥
सर्वकार्यान्तरज्ञोयं क्षयं याति कदा नृपः ।
इति येप्यवदन्दुष्टास्तत्सुतविभवार्थिनः ॥ १३२ ॥
पारसीभाषया काव्ये यदूचे दूषणा विशाम् ।
स शापः फलितो देशे श्रीमज्जैनमहीपतेः ॥ १३३ ॥
सेवकाः कितवप्राया भुक्तप्रेप्स्या नियोगिनः ।
तच्छापादिव कालेन प्राप्तात्यन्तनिपीडनाः ॥ १३४ ॥

कालाधारामसिलतामिव वीक्ष्य तदाश्रिताम् ।
कम्पं के नात्र देशस्थाः प्रापुस्तद्भयतो जनाः ॥ १४७ ॥
सेना दीन्नारकोट्टीयाः शिश्रियुस्तां मयच्छिदे ।
बलिभिर्मङ्गलादेवीमिवोन्नतभुवि स्थिताम् ॥ १४८ ॥
मद्रगगडचिम्भेशा राजहंसास्तमाययुः ।
सरोवरमिव प्रोद्यच्छुक्लपक्षा विनिर्मलम् ॥ १४९ ॥
राजवृत्तान्तरोधेन स्वपदार्थोपपादकैः ।
मातुलैरपि तस्याग्रे सुल्हणैः कल्हणायितम् ॥ १५० ॥
कौमारोद्धंसिकं वीक्ष्य कटकालंकृता अपि ।
अभूवन्धैर्यरहिता माहिला महिला इव ॥ १५१ ॥
बद्धपङ्क्तिस्तरन्ती सा ज्यलेमस्तनदीतटात् ।
तत्सेना रामबद्धाब्धिसेतुकौतुकमातनोत् ॥ १५२ ॥
कुटीपाटीश्वरप्राप्तं तत्सैन्यं दैन्यवर्जितम् ।
नारायणोदरोद्गच्छद्विश्वलोकभ्रमं व्यधात् ॥ १५३ ॥
संप्लुष्टे भोगपालानां पुरे मठाचितान्यपि ।
सुचिरं धूमितान्यासन्गृहाणि हृदयानि च ॥ १५४ ॥
उच्चाटहृदसंमक्तत्तुरङ्गतरङ्गिता ।
बाल्येश्वरगिरेः पादमूलं प्रापास्य वाहिनी ॥ १५५ ॥
तद्दीपकटको दीपस्तत्तुरङ्गतरङ्गितः ।
तं तमेव नतं चक्रे येन येन यथाव्रजत् ॥ १५६ ॥
निस्तृणं भूतलं तत्र निष्पानीया जलाशयाः ।
निरिन्धनान्यरण्यानि तत्सैन्यैः चलितैरभवन् ॥ १५७॥
मांद्द संभाव्य राज्ञास्मै दत्तस्मारसमयेप्यदम् ।
कुर्वन्मृदङ्कथाख्यानममूपं भूतपुस्तकः ॥ १५८ ॥

कार्द्दीहतभूपालः स यक्ष्मागतमहीक्षितः ।
आसमुद्रभ्रमागाम्ते कश्मीराननमोन्मुखः ॥ १०९ ॥
तापयद्ग्राम यद्रामनामा दामोदरांशजः ।
आकल्पमर्थिसामन्तं कान्त्वा छायाविनं नृपम् ॥ ११० ॥
अथ संततपानेन क्षीणदेहबलस्थितिः ।
स पानदोषितव्याधिबाधितोऽभून्महीपतिः ॥ १११ ॥
प्राप्तो दशरथवानः स पूर्णचन्द्र इवोदितः ।
तान्युद्यमन्त्रिणः पार्थिव संतुष्टिमाजगाम् ॥ ११२ ॥
किं मैतेन रमायतीनां बहुना विस्मयालम्बदा ।
इति दीनं सुतं राजा विनुमर्पयितुमैहत ॥ ११३ ॥
परिभ्रमाददानं श्रुत्वा तमपूर्वकं सोऽभिमम् ।
महामन्त्री मम्हेदोऽवदेत इव सोऽभवत् ॥ ११४ ॥
प्राप्तो पुत्रोऽतिक्रः सोऽभूय महत्यधिवासरः ।
प्रत्यासर्गविभातानां धीरोऽपिव पलायते ॥ ११५ ॥
अन्योन्यवर्तितया सविनयामन्त्रणां महीपतिः ।
पापागताय पुत्राय ददौ दर्शनमात्रकम् ॥ ११६ ॥
नूनं स्वानुजसीतोऽभूत्मन्वात् संतप्या वचम् ।
संस्थानान्तरचारं न्यूनमेवाकरोत्सुते ॥ ११७ ॥
बहुधा बाधते नूनं मन्युर्मलिन सर्तुमः ।
स सभिमन्त्रणवर्णोपालिः शमीनारिवाभवत् ॥ ११८ ॥
सामन्तो राजधान्यस्य संस्मयवशं नृप ।
अवरोह समं शून्यैर्दुःखेन प्रवर्तनम् ॥ ११९ ॥
तत्र पुत्र संस्थितमनस्विनता बन्धुवर्णे ।
धन्यबलेन करतप्रभवद्रामवंशसंस्तुत ॥ १२० ॥

कलाविनाशुकैर्भूमीर्भीतः शाश्वतमनःस्थम् ।
स्वजनस्थान द्वारादौ शीघ्रं संगतमेव तत् ॥ १७१ ॥
मित्रोऽप्याममप्यागात्कोऽपि योगी विचित्रवान् ।
विलोकयीत्यवलम्ब गतो स्म दूतमथः ॥ १७२ ॥
तद्गीरथस्मयोगेन प्रासादाद्दो दिवानिशम् ।
काङ्क्षति स्म स्मरणं भागमात्रं न जीवनम् ॥ १७३ ॥
राजधान्यन्तरे राजसूनुः स्वजनकाभिषं ।
मातुलाख्यस्मीपुत्रस्तदिनेषु स्थिपति यथाम् ॥ १७४ ॥
मुमूर्षौ पितरि ज्ञात्वा महर्षीं दर्शनागतान् ।
तन्निर्गमनिरोधाय द्वारपान्वा महान्ध्यधात् ॥ १७५ ॥
स्यालयस्योत्तमौ राज्ञो भयदर्शनसंभ्रमः ।
करानिव रविस्तीक्ष्णान्धारान्संचारयत्रमून् ॥ १७६ ॥
तत्काले राजलक्ष्मीः सा पितृव्यभ्रातृपुत्रयोः ।
द्वयोरासीत्समारूढा चित्ते संदायधीरिव ॥ १७७ ॥
अत्रान्तरे झदायुक्तः समन्त्र्य सचिवैः सह ।
वहामस्थानमागत्य युक्तमित्यब्रवीद्वचः ॥ १७८ ॥
स्वामिन्हेधरशाहोय समर्प्य स्वयमस्त्वयि ।
सुगृहीताभिधो भ्राता प्रयातः कीर्तिशेषताम् ॥ १७९ ॥
ज्येष्ठोधुनावशिष्टस्त्वद्वयान्भज नृपासनम् ।
स्वयं हस्तनशानाय यौवराज्य प्रदीयताम् ॥ १८० ॥
त्वत्पित्रा महतो यत्नाद्रक्षिता चकिता सती ।
सेयं त्वयाद्य नगरी पाल्या कुलवधूरिव ॥ १८१ ॥
किमन्यत्पुरलुण्टाकाः काका इव बलिप्रियाः ।
यथागतं प्रयान्त्वेते कुशब्दा मलिनत्विषः ॥ १८२ ॥

श्रुत्वेति भाषितं तस्य कोपरूक्षाक्षरोऽब्रवीत् ।
युक्तिज्ञो जनकस्यैतस्मादकल्पद्रुमोपमः ॥ १८३ ॥
सदैवादमलानः स बाधितस्तदुपाधिभिः ।
परलोकमनालोच्य स्वार्थं संत्यज्य दूरतः ॥ १८४ ॥
अस्वस्थः स यथा भ्राता सेवितः सततं मया ।
जानात्येवं न को राज्यं यथा तस्य मयार्जितम् ॥ १८५ ॥
कोयं मक्षारपुत्रोय यद कैवास्य योग्यता ।
अस्मिन्मत्पैतृके राज्ये योग्यो मदपरस्तु कः ॥ १८६ ॥
स कनीयानहं ज्येष्ठो वयसा च गुणेन च ।
पृथिव्यां वीरभोग्यायां साम्नः कोवसरोधुना ॥ १८७ ॥
इत्याद्यनुचितं यत्तद्योक्ता तं प्रत्यमोचयत् ।
तैः स मथितकन्धोभूद्राज्यार्थे कृतभावनैः ।
असाध्यैतांस्तथा मया निपुणा समपद्यत ॥ १८८ ॥

प्रत्यासन्ने नाशे
स्वस्थलोपस्य बद्धमूलस्य ।
कुपथा प्रसरत्यादौ
धूर्तिरिव सती मतिर्जन्तौ ॥ १८९ ॥

गुलमगुलपावये चेद्प्रदीप्यमयान्वितः ।
गुरुणार्जितं सर्वमदास्यच्चेत्स्वयं गतः ॥ १९० ॥
अपयातं तमेकं चेद्दहनिष्यद्रोषतः ।
कांतां दर्शयतास्यचेत्स्थितं पितृपुरान्तरे ॥ १९१ ॥
अथवा बान्धवैर्न चेद्गर्भिष्यसदाप्यता ।
निमूल' कमराज्ये चेदाक्रमिष्यच्छनैर्महीम् ॥ १९२ ॥
कमायासवलस्यास्य विभु सर्वैर्विलम्बनः ।
बालभावितराभूयांस्ता गुलपावयाविनिश्चयात् ॥ १९३

अनभिज्ञतया तेन तव किं किं न हारितम् ।
नास्मत्कोपि चिरं भोक्ष्यत्यतितीक्ष्णतया धिया ॥ १९४ ॥
परमज्ञे सुते राज्ञो राज्यं दत्त्वास्ति नः सुखम् ।
इत्येकमेवं संबोध्य चलितं नृपवल्लभम् ॥ १९५ ॥
आयुक्ताह्मदमल्लेकः संमन्त्र्य सचिवैः सह ।
चक्रे संभावनां राज्यनिश्चये राजसूनवे ॥ १९६ ॥
गत्वास्कन्दं प्रदास्यामि यल्लाममिति दर्पतः ।
अभिमन्युप्रतीहारो निश्चिकायाभिषेचनम् ॥ १९७ ॥
अथ स्वच्छन्दवार्तां स श्रुत्वा तूर्णं सुतान्वितः ।
यल्लामखानो विज्ञाणो निरगान्नगरान्तरात् ॥ १९८ ॥
दृष्ट्वा महार्घमणिमौक्तिकविद्रुमौघा-
न्रत्नाकरं श्रयति लुब्धमतिः स यक्षः ।
तत्तन्महामयकरान्मकरांस्तदीया-
न्वीर्येण यः शमयितुं गतभीः समर्थः ॥ १९९ ॥
श्रुत्वा स्वभ्रातृपुत्रस्य चरितं चित्रमत्र सः ।
चित्रामितबलः पुत्रयुतो द्वाराध्वनाचलत् ॥ २०० ॥
यथैवाद्यमस्नानस्य निष्काशनमयं व्यधात् ।
तथैवास्याभवद्राज्ञो न चिरेण फलत्ययः ॥ २०१ ॥
राज्यं च दत्तामारार्द्रे कृत्वा मासि स माधवे ।
वर्षेऽष्टचत्वारिंशेऽगाद्दिवं श्रीपञ्चमीदिने ॥ २०२ ॥
येनाश्रितपदं दुग्धकलशमण्डितमण्डपं ।
तेनैवांशचतुर्थांशेन लक्षितोऽभिख्यया नृपः ॥ २०३ ॥
इत्यूचुः केऽपि केऽप्यूचुर्योगिनोऽद्वारनन्दनतः ।
स्वकर्मोत्कर्षसंधेय्यं स्मरयन्त्रमगान्नृपः ॥ २०४ ॥

[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ॥ ५०५ ॥
[illegible] तथा ।
[illegible] ॥ ५०६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ५०७ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ५०८ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ५०९ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ५१० ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ५११ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ५१२ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ५१३ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ५१४ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ५१५ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ५१६ ॥

दोषाकुलाः परगृहाशुभपाकदा ये
　घूकादयो दिनपतेरुदयं द्विषन्ति ।
तस्मिन्समुद्यति महाखचिरप्रकाशे
　निद्रा भ्रमन्ति विपिनेषु गुहासदुःखाः ॥ २१७ ॥
दुष्टान्मेरेसकारादीञ्ज्ञात्वा निष्टान्विशिष्टधीः ।
खानोन्येद्युः सुदुःखोपि कारागारान्तरे न्यधात् ॥ २१८ ॥
निर्वर्त्यान्त्यक्रियां सर्वां स पितुर्व्ययशालिनीम् ।
राज्याभिषेकसंभारं चक्रे षोडशभिर्दिनैः ॥ २१९ ॥
घूकादयो नभसि सन्ति पराप्रशस्ता-
　स्तावत्प्रदोषसमयाप्तसुखप्रचाराः ।
आशाप्रकाशविशदो विलसत्प्रकाशो
　भास्वान्न यावदुदयं कुरुते सुचण्डः ॥ २२० ॥

इति जैनराजतरङ्गिण्यां पण्डितश्रीवरविरचितायां हाजीहैदर
शाहराज्यवृत्तान्तवर्णनं नाम द्वितीयस्तरङ्गः ॥

शिवायास्तु नमस्तस्मै त्रैलोक्यैकमहीभुजे ।
अशेषक्लेशनिर्मुक्तनित्यैश्वर्यदशाजुषे ॥ १ ॥
भूतं यद्राज्यवृत्तान्तं वर्तमानं करोत्यलम् ।
स्वयाग्योग्यप्रकारेण वन्द्यो योगीश्वरः कविः ॥ २ ॥
प्रतिग्रहानुग्रहाशा मुक्ता यन्नृपजीविका ।
तद्रूपं स्वस्य निश्शल्यं वश्ये श्रीवरपण्डितः ॥ ३ ॥
स्वग्रहस्थूलक्ष्माभृद्विपाटिगर्वपैशुनैः ।
शेषं कस्य न वैराग्यं सूते राजतरङ्गिणी ॥ ४ ॥
राजवृत्तानुरोधेन न काव्यगुणवर्णना ।
सन्तः शृण्वन्तु मद्वाचः स्वर्णधिया पांसवस्त्वपि ॥ ५ ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ ६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ॥ ७ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ८ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ९ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १० ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १२ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १३ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १५ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १७ ॥

राज्यलाभे यसन्ताभे सूर्यस्येव महीपतेः ।
प्रत्यापहारकाः सर्वे दुष्टमेघा लयं ययुः ॥ १८ ॥
रविः प्रदीप्तः कुरुते प्रकाशं
विभाति चास्मिन्सति सूर्यकान्तः ।
तस्मात्समुत्थः स च पावकोच्चै-
स्तमोपहः किं न करोति कार्यम् ॥ १९ ॥
श्रासन्पितृपितृव्याद्या यत्कृते विफलश्रमाः ।
पौत्रेण हेलया प्राप्तं तद्राज्यं गतकण्टकम् ॥ २० ॥
पितुः पितामहस्यापि पितृव्यस्य च संपदः ।
भाग्यभाजं नृपं प्रापुः सर्वाः सिन्धुमिवापगाः ॥ २१ ॥
षड्दर्शनपरिचयं सोऽग्रहीन्मित्सयेङ्गितः ।
षड्दर्शनक्रिया यस्मिन्नैकमत्यमिवाययुः ॥ २२ ॥
भूपतेरह्मदायुक्तो नियुक्तः सर्वकर्मसु ।
साचिव्यं पुत्रसंयुक्तः पुण्योद्युक्तः सदाकरोत् ॥ २३ ॥
अथ प्रथममेवाह्मदायुक्तं मल्लिकं नृपः ।
स ग्रामग्रामनाग्रामप्रमेयस्वामिनं व्यधात् ॥ २४ ॥
पुत्रोऽस्य नौरुजा युक्तो द्वारपालादिकार्यभाक् ।
इक्षिकामभजद्राष्ट्रं स ग्रामविभवोर्जितः ॥ २५ ॥
पानलीलान्तरे तत्र प्रसादामृतवर्षिणा ।
येन दारिद्र्यदावाग्निः केषां न क्षपितः क्षणात् ॥ २६ ॥
बहिर्देशस्थिते राज्ञि बाल्ये यः सेवकोऽभवत् ।
स ताजिभट्टो मल्लेकमतः प्रापान्तरङ्गताम् ॥ २७ ॥
निग्रहानुग्रहव्यग्रः समग्रे राज्यविग्रहे ।
दत्तदूत्याधिकारेण राज्ञो जिह्वेव सोऽभवत् ॥ २८ ॥

अधिकारस्पदी पूर्वं स्फुरन्ती दानधामभिः ।
तदा द्वितीयया भृत्या तस्मिन्कृतपदा बभौ ॥ २९ ॥
अन्येद्युर्याचयाम्मामाञ्जनराजानकादयः ।
पूर्वसेवानुसारेण प्रसादं प्रापुरञ्जसा ॥ ३० ॥
श्रीमल्लिङ्काहदः सर्वकार्ये यो स्थितिमग्रपीत् ।
तां मोदलक्षयप्राजां पेलो सिन्धुरिवोल्बणः ॥ ३१ ॥
पित्र्याः पैतमहा यापि निरुद्धा बन्धनेऽपसन् ।
भुद्ददेवो धिया तस्य तेषां निष्कासनं व्यधात् ॥ ३२ ॥
सर्वदर्शनसंयुक्तो नृपो मन्त्रिविधेयधीः ।
पितामहसमाचारं प्रावर्तयत मण्डले ॥ ३३ ॥
त्यागी क्षमी कृतज्ञश्च मन्त्री भक्तः क्रमोऽज्झितः ।
संयोगोऽयं प्रजापुण्यैः संघिरेण निरीक्षितः ॥ ३४ ॥
उच्चासनेषु मार्गेशठकुरादीन्निवेशयन् ।
तद्भृत इव राजाग्रे स निषण्णोऽभवत्तदा ॥ ३५ ॥
हितं प्राणपणेनापि प्रभोः संपादयन्नयम् ।
महेश्वरपदे तस्मिन्नाभवद्भक्तिलञ्छितः ॥ ३६ ॥
मठाग्रहारसद्दर्भनिर्माणार्निधिपूजनैः ।
नृपोपचारैः साफल्यमनैषीत्सर्वसंपदः ॥ ३७ ॥
कमलममलं दृष्ट्वा श्रीमत्स्यवोलाधिभूषितं
मर्षयितुमथ प्राप्तो यावन्मदान्मदयायतः ।
प्रहतिमलिमलायमप्राः सरपूर्सरोवरे
भ्रमणचपलो बद्धो याति द्रुतं मधुपे. भर ॥ ३८ ॥
अत्रान्तरे स चन्द्रामलाभः सिन्धुसमाहितः ।
देशान्तरोपमं स्वस्मा पुष्यापाणस्मरांकृतः ॥ ३९ ॥

श्रुत्वेत्यादि मतं तेषां विविधं निश्चयोज्झितः ।
मलेक्षाह्वदमन्त्रेण कर्तव्ये प्रत्यपद्यत ॥ ५२ ॥
पितुः पितामहस्याथ सैन्यं धृत्वा निजान्तिके ।
पैतृव्यान्सेवकान्स्यांश्च दत्त्वा तत्तद्बलान्वितान् ॥ ५३ ॥
सफियडामरांस्ताजिभट्टादीन्व्यसृजन्नृपः ।
योद्धुं यन्हामखानाय मावर्सदेशयायिने ॥ ५४ ॥
अथ स्वल्पबलानीतान्प्रेष्यामीति त्वरातुरः ।
तावद्यन्हामखानः स प्राप दुल्पुरान्तरम् ॥ ५५ ॥
अनागतैः कृताभ्यासैरपि राजमहत्तमैः ।
स्वात्मानं पश्चितं मेने तत्रिगतो नृपात्मजः ॥ ५६ ॥
तद्दिने राज्यलक्ष्मीः सा पितृव्यभ्रातृपुत्रयोः ।
द्वयोरासीत्समारूढा घोट्योः संदेहयोरिव ॥ ५७ ॥
धीरा स्वान्धकारेषु दूरान्योपसृतप्रियाः ।
तुतुपुश्चकपाडाद्यास्तं श्रुत्वा डामराग्रजाः ॥ ५८ ॥
अथ जैनगिरिं यावद्याययौ तद्बलाकुलः ।
दूतस्तावत्समागत्य भूपतेरिदमब्रवीत् ॥ ५९ ॥
देव यन्हामखानः स तनयो नर्मयत्पुनः ।
युयुत्सुः समरे बद्धः करीव मदनिर्भरः ॥ ६० ॥
पतिते तद्बलोद्याने स्वबलोद्भटमानसे ।
तावत्सेनुषर्दः खानः दैवं दर्वीरिव द्रुमः ॥ ६१ ॥
ततः संजरमीराद्या मलेम्य सैन्यनन्दकाः ।
दुर्दमा स्वपालाश्चक्रुस्तद्बलखर्डनम् ॥ ६२ ॥
भल्लारे मरणचक्रत्पातः स्वरक्षः स्वात्मिन पुरः ।
हसूर्यालिमतत्पराणां श्रुतं दमुलमध्यपुः ॥ ६३ ॥

इत्यादि निन्दन्स्वात्मानं पश्चात्तापहृताशयः ।
जीवन्मरणमापन्नः ख्यानः संप्रति वर्तते ॥ ७५ ॥
पांथे तदरिचोपघ्नः फलपत्रविवर्जितः ।
राज्यं तव क्रमायातं दत्तं दैवेन भुज्यताम् ॥ ७६ ॥
फलितो धर्मविजयः सोयं भाग्यैर्महीपते ।
किमन्यत्तस्य कर्तव्यं यत्तत्पूर्णं समादिश ॥ ७७ ॥
श्रुत्वेति नृपतिस्तुष्टो दत्त्वास्मै पारितोषिकम् ।
अपवादनिनादौघैः सर्वं बलमतोषयत् ॥ ७८ ॥
अन्येद्युस्तद्गता जैतश्रियां कटकवेष्टितम् ।
वन्द्यामस्थानमानिन्युः ससुतं भूपतेः पुरः ॥ ७९ ॥
संग्रामविजयोत्सिक्तः सत्कर्तुं स्वभटव्रजम् ।
सहर्षो राजधानीं तामारुरोह नरेश्वरः ॥ ८० ॥
उपायचोदितपुरपौरान्तरगतं नतम् ।
भूमेरूर्ध्वमिवेक्षन्तं लज्जया च भयेन च ॥ ८१ ॥
रणक्षणभटव्यस्तहस्तन्यस्तविभूषणम् ।
दयालुर्नीचरस्तामजीर्णवस्त्रावगुण्ठितम् ॥ ८२ ॥
मुखलम्बपुभेदाद्रवकाकधूतवेष्टनम् ।
मलक्ष्मीर्याक्षितं दूरात्पितृव्यं क्षणमैक्षत ॥ ८३ ॥
भाग्यार्जितस्य भूभर्तुरग्रे यदः समात्मज ।
दीनात्मा दृष्टो पौरैः स्थिराः कस्य विभूतयः ॥ ८४ ॥

लोभाक्रान्तधियां विवेकमुचितं मुञ्चन्ति यन्मोहिता
भुक्ता या मनसापि दर्पवर्जितात्स्यनं न दासया स्वयम् ।
संतापाय भवन्ति ततसमलं नीताः परं योद्धला-
स्मामा सन्तु भवेत्र दूत चपला यत्स्या दृष्टा छिद ॥८

उपेक्षितः पिता तादृगस्वास्थ्ये स्वार्थलिप्सया ।
ज्येष्ठोप्यादमखानः स बाधितोपाययुक्तिभिः ॥ ८६ ॥
दुराशयापरो भ्राता श्रियोसाध्या अपेक्षणात् ।
राज्यलोभाद्भवत्सुते तास्ता द्रोहधियः कृताः ॥ ८७ ॥
अद्यैतेन फलं प्राप्तं तदधर्मविनिश्चयात् ।
दृष्ट्वा बद्धं तमानीतं खानमित्यवदज्जनः ॥ ८८ ॥
केप्यूचुः स पितुः शापाद्विमूढः समपद्यत ।
तथा हि तं पिता जातु पितृद्वेषे रहोब्रवीत् ॥ ८९ ॥
राज्यं त्वदग्रजाभ्यां मे नाशितं वैरतो मिथः ।
तत्राप्यनिष्टौ द्वावेव मम चिन्ताज्वरप्रदौ ॥ ९० ॥
तदेतौ विनिवार्याहं युक्त्या देशसुखाशया ।
त्वामेव वर्धयिष्यामि त्वं मदेकाश्रयो भव ॥ ९१ ॥
श्रुत्वेति प्राह तं नाहं जातु चेद्भ्रातरं त्यजे ।
यतो ज्येष्ठोस्ति मे द्विष्टो द्वयोः किं स करिष्यति ॥ ९२ ॥
श्रुत्वेत्याहाग्रजं हन्तुं त्वयेच्छुस्त्वां स रक्षति ।
प्राप्तप्राघुणहस्तेन भुजङ्गमिव वेश्मगम् ॥ ९३ ॥
सिद्धकार्यैः सपुत्रः स बाधते यदि का गतिः ।
तच्छ्रुत्वा संस्कृतज्ञः स श्लोकेनेत्युत्तरं ददौ ॥ ९४ ॥
विद्यातीर्थे श्रुतपरिचिताः साधवः सत्यतीर्थे
गङ्गातीर्थे सकलमुनयो योगिनोध्यात्मतीर्थे ।
खड्गातीर्थे कुलनृपतयो दानतीर्थे वदान्या
धारातीर्थे धवलितयशः क्षत्रियं क्षालयन्ति ॥ ९५ ॥
तदाकर्ण्याग्रहीद्राजा सत्यार्थं मे दुराग्रहम् ।
बहुधा युद्धदर्पोसि नाहं यत्रास्मि तत्क्षमः ॥ ९६ ॥

परापकः साहयाराधी मम त्वमपि दर्पितः ।
किं यच्मुत्पाटनं योग्यं तेत्र पश्यामि दुर्धियः ॥ ९७ ॥
तदेष एव मदस्त्यं मयः स्वानुयायिनाम् ।
दयुतःमर्मिन्मित्रा यत्तद्य पालितं यथा ।
तमीहंयति यया लोकाः सदोषोऽप्यपकारिणम्रिय ॥ ९८ ॥

(इति चन्द्रामप्रातपराजयः ।)

यथोचितदानमानैस्तोषयित्वा मित्रं बालम् ।
तस्मिन्नेव दिने राजा पुरीं नगरमाययौ ॥ ९९ ॥
बद्धं रिपुं समादाय सोपाकदं सुताध्वनम् ।
श्रीजेनलगरे राजागारे वंदे बन्धनं व्यधात् ॥ १०० ॥
जननी नृपतेः भीता दर्शनासुतदर्शना ।
अमन्यत रणोत्तीर्णं पुत्रजोर्लभियात्मजम् ॥ १०१ ॥
दाद्दितो धीमरबन्धाद्भूपतिः बर्तितदिदनैः ।
कलायतास्तीहादीप्सारागारान्तरे व्यधात् ॥ १०२ ॥
पापो मंत्रिबजाजः स पद्मगद्दवेदाजः ।
पुनःदुष्कलम्भेण ससदायारकार्यभुत् ॥ १०३ ॥
तस्योच्यगुदारागादिमपशांब्रितवनः ।
सुरेवपदना येन देवोतोयं विदुर्विदतः ॥ १०४ ॥
अभिमन्युपत्नीदारा स्वतन्त्रो मन्त्रिमण्डलैः ।
स देवरर्जित स्वातत्प्रमजाहनदर्पितः ॥ १०५ ॥
दोर्बलमदोत्सवलद्धिः पदे पदे ।
तुष्टः स निजमान्मानममर्दर्शोजयं व्यधात् ॥ १०६ ॥
हादूषी राजपुरोरसः विमुष्टो बन्धनंस्पनः ।
स्वबन्धन हिदये बर्षेदं लोकाः श्रीराज्यमन्वहेन् ॥ १०७ ॥

इत्यादिप्रेरितोऽनेन मेयबुद्धिर्नरेश्वरः ।
क्रुद्धो महामन्त्रानाय नेत्रोत्पाटनमादिशत् ॥ १०८ ॥
तस्य तूलाचिते नेत्रद्वये तप्तां शलाकिकाम् ।
जैनराजाज्ञको लौहीं दृक्क्षयार्थमदापयत् ॥ १०९ ॥
नैर्घृण्यमक्षिहर्तुर्यत्तस्याशास्य च या व्यथा ।
द्वयं न शक्यते वक्तुं यथार्थं मादृशां गिरा ॥ ११० ॥
दुर्नीतिमयदृग्भेदनिक्षेपादीश्वरजृम्भितम् ।
प्राक्कर्मपाकमपरे भीष्यगाढमथापरे ॥ १११ ॥
केचिद्विमयथैशाक्यं कालरत्यमथापरे ।
तदन्धकरणं मत्वा कोऽप्यथान्यगिरोऽब्रवीत् ॥ ११२ ॥
मानुष्ये मास्तु तद्योग्यावरं प्राकृतवेश्मनि ।
राजगेहेऽस्तु मा जन्म कस्यापीति न कोऽवदत् ॥ ११३ ॥
[illegible]
प्राणां येन विभूतिमांसकलया [illegible] पिशाचे शमात् ।
[illegible]
[illegible] ॥ ११४ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११५ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११७ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११८ ॥

यद्वपुः कोमलं पदमूलनाभ्यामभूरयत् ।
तदा तत्तस्य भूपृष्ठलयितसरपितम् ॥ १४९ ॥
दीयतां दीयतां तस्य याणी या त्यागिनः श्रुता ।
विपत्क्षणेन सैवाभूत्तत्क्षणनृपयाचने ॥ १५० ॥
गते दयार्द्रे दशां मृत्योः प्राप्तः परिमयो भयः ।
बन्धनं शृङ्खलायन्धैर्नीत्पादनतां व्यथा ॥ १५१ ॥
दायेधीवः स्मरन्पुत्रं सोऽप्यौ राजसुतान्तिरम् ।
नाभागीरथ्यामसत्पुत्रमपातं प्राह्यथाप्यपि ॥ १५२ ॥
कोशोऽक्ष्यतां बत्सलोऽस्य कथं रसमन्ना-
  दृशिमग्नमदमिति तुल्पति वक्षपिकः ।
दोषानुबद्धमधिगम्य निबद्धमुक्ति-
  स्तस्यैव नाशमुपयाति चिरं चिरं ॥ १५३ ॥
राजधारः स्वर्लोकार्थे निर्मितस्तेन यः स्वयम् ।
स एव बन्धनागाराभूत् को वेत्ति भवितव्यताम् ॥ १५४ ॥
तस्थं वर्षशतं तावत्सुभूतमहात्ययः ।
अधिपदोषतनुः दिशान्तरिस्मेयेव हार्षं ययौ ॥ १५५ ॥
देशान्तरमतास्तेन धीरे यः सुरमेहितः ।
स मदयार्त्विरैव सौमैधीर्मयिकतोऽपि भव ॥ १५६ ॥
अभिमन्युमनीदासमतच्छेदमरोद्गतः ।
अमुगत्वा प्रथमं नासदिष स निपुर ॥ १५७ ॥
ययातस्येव पुरुनन्दयथपुरुद्भवरञ्जनम् ।
दूर्वोद्रापुत्रपक्षस्य सुर्वीर्घातिमानोपहन् ॥ १५८ ॥
दशधाम्पूर्वेणा लोकेषु संस्कार्येणैव वर्जितम् ।
वाढं तं सर्वेवेकास्य प्राप्तासदपरः स्थितम् ॥ १५९ ॥

विवाहोत्सवसद्वेश्मनाट्ययात्रादिमङ्गलाम् ।
नापराममहोच्छिन्तां सौराज्यसुखितो जनः ॥ १७२ ॥

पञ्चाशद्वत्सरे राजा निर्ममे निर्ममेहितः ।
दिद्दामठे नदीप्रान्ते राजधानीं मनोहराम् ॥ १७३ ॥

धन्याहमन्या किंशून्या इत्येवाम्बुनि विम्बिता ।
स्फुरत्पताकिकाहस्तैर्नृत्यतीव दिवानिशम् ॥ १७४ ॥

मद्वंश्येन कृता केनापीदृशीति दिदृक्षया ।
स्वर्णच्छत्रच्छलाद्यस्याः प्राप्तो व्योम्नो दिवाकरः ॥ १७५ ॥

यत्प्राकृताकोणस्थदारुगारुडमूर्तिभिः ।
त्रस्ताश्चरन्तो नायान्ति पक्षिणस्तत्रभोघ्यना ॥ १७६ ॥

गुल्खातुनाभिधा राज्ञी माता दिद्देव देवता ।
विशालां धर्मशालां साप्यकरोन्मद्रसाध्वया ॥ १७७ ॥

यत्प्रवेशे नृपस्तुष्टो मात्रा सह समागतः ।
पक्षमेकं व्यधाद्भूरिव्ययशालिमहोत्सवम् ॥ १७८ ॥

प्रतिष्ठामर्धनिष्पन्नां निर्लोठ्यानुचितां नृपः ।
नगरे पितृपुण्यार्थं स्नानगारं विनिर्ममे ॥ १७९ ॥

कुल्योद्धरणनागस्य तद्भूमौ महीपतिः ।
पल्लिद्वयं नवं चक्रे राजमार्गे मनोरमम् ॥ १८० ॥

विजयेशानदीप्रान्ते राजवेश्म मयोद्धृतम् ।
भाति भातिवापाग्रमध्यस्तं हारावलैरिव ॥ १८१ ॥

छत्रं यत्र स्फुरत्पत्रं विलग्नाम्बुनि विम्बितम् ।
शेषस्य तुष्टैः शुभ्रैर्मूर्कामिव नीचपेचभूजम् ॥ १८२ ॥

भाति शुल्कपुरे राजधानी राजविनिर्मिता ।
पुराणर्णां पराकीर्णां हरणीव सुधामिता ॥ १८३ ॥

खानगाहं स निर्वर्त्य बलात्यमठकान्तरे ।
नवः पितृविहारान्ते निजजन्मभुवोन्तरे ॥ १९६ ॥
येन लोकार्तिहृच्चक्रे विहारः स्वगृहोज्ज्वलः ।
मठाग्रहारमस्जीदाविहारगृहपङ्क्तिभिः ॥ १९७ ॥
त्रिंशद्विंशप्रतिष्ठास्ता मण्डले येन कारिताः ।
सर्वदर्शनसंपन्नप्रतिपादितदक्षिणे ॥ १९८ ॥
प्रतिहार्यक्षणे येन कोटिरेका व्ययीकृता ।
स फिर्यडामरो जैननगरे सत्रसुन्दरम् ॥ १९९ ॥
मसूदाहजिरोदारं खानगाहं विनिर्ममे ।
हयातखातुना राजवल्लभा विभवोज्ज्वला ॥ २०० ॥
मृगयाटाभिधे स्थाने मठं दग्धं नवं व्यधात् ।
मोमारखातुना राजमहिषी स्वधनैर्नवम् ॥ २०१ ॥
राजधान्यन्तिके जैननगरे स्वमठं व्यधात् ।
जयरालाभिधा राजपुत्री राजान्वयोदिता ॥ २०२ ॥
शिकन्दरपुरप्रान्ते खानगाहं नवं व्यधात् ।
श्रीजैननगरेयस्य मसूदाहजिरादयः ॥ २०३ ॥
भान्ति प्रतिष्ठा यत्रैताः पुण्यकीर्तिमनोहराः ।
कर्ममत्यधिकारस्थो नापितः फेरठकुरः ॥ २०४ ॥
विजयेशनदीपारे मठं चारुतरं व्यधात् ।
सप्पभाण्डपतिश्चक्रे विहारं विजयेश्वरे ॥ २०५ ॥
यो धर्मसङ्काद्युपकृद्दौद्धमार्गे इयायमौ ।
प्रासादं लक्ष्मभेराघा भ्रातरोस्य वणिग्वराः ॥ २०६ ॥
भीमस्वामिगणेशस्य व्यधुः शैलमयं नवम् ।
तद्गणेशालयं द्रष्ट्रीयोन्नतं सुधया सितम् ।
द्व्याग्लेच्छमुखं चित्रं भयत्येवासितं नतम् ॥ २०७ ॥

शैशवे स्ववयो दत्त्वा राजा संवर्धितो यया ।
शुल्पातुनास्य जननी साकस्माच्चिदिवं गता ॥ २१६ ॥
कोपौर्वविकृते राज्ञस्तरङ्गतरलात्मनः ।
सततं प्रतिबन्धाय सिन्धोर्वेलेव याभवत् ॥ २१७ ॥
तां हिन्दुकसमाचारदातपत्त्ररविप्रभाम् ।
स्मृत्वा सरुदिताक्रन्दं शुशोच सकलो जनः ॥ २१८ ॥
तया वियुक्तस्तत्कालं राजा कृष्णाम्बराम्बरः ।
दिनश्रियेव पद्मोभूद्दुःखसंकुचिताननः ॥ २१९ ॥
ग्राहयित्वांशुकं शुद्धं व्यतीते दिनसप्तके ।
सव्ययं मल्लिको राज्ञो व्यधाद्दुःखनिवारणम् ॥ २२० ॥
शाहावदीनपुर्यन्तर्नौसेतुं विपुलं नवम् ।
तद्धनेनादिशत्कर्तुं तत्पुण्यवृद्धये महीपतिः ॥ २२१ ॥
अभूत्सैदान्वये जाता वल्लभा या महीपतेः ।
हयातखातुना राज्ञी प्रेमाश्वासविलासभूः ॥ २२२ ॥
पदार्थान्योपभूपादिपरिवारसमन्वितान् ।
अनन्यरसिको राजा तस्यै सर्वं समार्पयत् ॥ २२३ ॥
तयैकयैव राजेन्दुः स सुन्दरगुणश्रिया ।
अविन्दत्परमानन्दं मालत्येव मधुव्रतः ॥ २२४ ॥
विभवे सति भवति भवे कस्यचिदेवेप्सितो लाभः ।
वर्षति मेघे कृषिकृत्कोपि मणिं मौक्तिकं लभते ॥ २२५ ॥
महाराज्ञ्यां महीभर्तुरस्यां राजसुतोजनि ।
यस्य मह्मद्खानाख्यामकरोन्मौसुलोचिताम् ॥ २२६ ॥
ततः पूर्वाधिकर्माते ताजिभट्टे स भूपतिः ।
स्वसुतं रक्षणायादात्सिन्धुरिन्दुमिवेश्वरे ॥ २२७ ॥

[illegible]
[illegible] ॥ २५० ॥

[illegible]
[illegible] [illegible]वारी ।
[illegible]
[illegible] ॥ २५१ ॥

[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ २५२ ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ २५३ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २५४ ॥

[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ २५५ ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ २५६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २५७ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २५८ ॥

तुष्का येन समुल्लसन्ति तरवो यस्या भवेयुर्मृगा
यत्रैवावतरन्ति दैवतगणा अल्पन्त्यदृष्टा अपि ।
यो दुःखे च सुखे च मूर्खविदुषोर्बालस्य वृद्धस्य वा
प्रायः प्रीतिकरो ममास्तु सततं श्रीनादनामा रसः ॥ २

श्रव्यकण्ठे नृपो गीत्वा रागैकालसितो बहून् ।
रागान्समोदगीतांश्च साश्चर्यांग्रस्तदाकरोत् ॥ २४१ ॥
अथ गायनवृन्दं तत्प्रवेशाय ममाग्रतः ।
गीताङ्गाधिपतेराज्ञामदान्मे नृपनायकः ॥ २४२ ॥
आनीय स्थापिताः सर्वे नामग्राहं निवेद्य च ।
ते ते वहावदीनाद्याः सर्वाद्या वृन्दनायकाः ॥ २४३ ॥
शिक्षाकारादयः पञ्च स्वप्रपञ्चातिचञ्चलाः ।
अमुञ्चन्पञ्चमव्याजात्पञ्चैपुरससंचयम् ॥ २४४ ॥
निर्दोषकण्ठसंजातमञ्जुलध्वनिरञ्जकाः ।
अधीतगीतवद्यात्तमात्तद्रवकमद्दकाः ॥ २४५ ॥
संगीतज्ञं नृपं तं ते श्रुत्वैवं तत्समुत्सुकाः ।
गीते शब्दगुणाः पञ्चदशसंख्यां स्थितिं व्यधुः ॥ २४६ ॥
केदारगौडगान्धारदेशभङ्गालमालवाः ।
कर्णाटगायना रागो रागाश्चाप्यस्फुरन्पुरः ॥ २४७ ॥
मदनोद्दीपिता रागो नव्यभाव्या दशोज्ज्वलाः ।
अशोभन्तानुगा रागो लासिका दीपिका अपि ॥ २४८ ॥
रत्नमालादीपमालारूपमालाङ्किताभिधाः ।
अकुर्वँल्लासिका लास्यं हावभावमनोहरम् ॥ २४९ ॥
हम्पाकम्पाकुलाग्रप्रसरसरसताधारसर्वाङ्गहार-
प्रारब्धाशास्यलास्योत्तरतरलसद्भावभावानुभावा ।

[illegible]

[illegible] ॥ २५० ॥

[illegible]

[illegible] ।

[illegible]

[illegible] ॥ २५१ ॥

[illegible]

[illegible] ।

[illegible]

[illegible] ॥ २५२ ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥ २५३ ॥

इत्यादि [illegible] ।

[illegible] ॥ २५४ ॥

[illegible]

[illegible] ।

[illegible]

धन्या नृपाः प्रतिदिनं [illegible] भजन्ते ॥ २५५ ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥ २५६ ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥ २५७ ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥ २५८ ॥

मण्डलेऽस्मिञ्शनैरेवंरत्यवोचभूपतेः सदा ।
श्रुत्वा राज्ञो महागीतं रागालप्तिमनोहरम् ।
श्रीजहाङ्गिरमार्गेणामुष्याः पादौ ययन्दिरे ॥ २७० ॥
देशेऽस्मिन्परप्रश्नात्प्रकुरुते लोको यदा संचयं
सत्सद्धर्मविपर्ययेण च भजन्त्याचारनिःसारताम् ।
उत्पातैर्विविधैस्तदा समुदिताः स्वं पीडयन्ति प्रजा
दुर्भोत्पानलदाहदुर्हिममहादोषस्वभेदामयाः ॥ २७१ ॥
कदाचित्पौरवणिजो गोवधं नगरान्तरे ।
आजन्मदिन्दुकाचाराश्मकुर्मोसुलपत्तमाः ॥ २७२ ॥
यत्र गावो हता भुक्तैस्तन्मांसैस्तैर्दुराशयैः ।
स विहारः स नगरः शुक्लेपाग्नौ स्वमक्षिपत् ॥ २७३ ॥
अथ नैर्ऋतदिग्याते जातोत्पातशताञ्चितः ।
अकस्मादुदभूद्देशे प्रत्यूहापातदुःसहः ॥ २७४ ॥
आरम्भ एव कोप्येतं श्लोकं सूनुर्विपश्चितः ।
गणयन्त्रं समालोच्य दुर्वातं सं महाद्भुतम् ॥ २७५ ॥
स्वरवर्णेन मेघेन चन्द्रवर्णेन भानुना ।.
नैर्ऋतेनातिवातेन हा प्रजे क गमिष्यसि ॥ २७६ ॥
वत्सरे पञ्चपञ्चाशे प्रवरेशपुरान्तरे ।
गोसीनिकापणोपान्तादकस्मादुदभूद्भिडली ॥ २७७ ॥
मारी सटैकपार्श्वस्था शुक्लिकापाटिकावधिः ।
हणावगरभूर्शाहारधारव्यमियाभवत् ॥ २७८ ॥
भूर्जेत्वगपाशुनोद्भूता ज्वलन्ती सजवागता ।
बृहन्मसूराच्छन्नान्तः पपातोत्पातदूतिका ॥ २७९ ॥
प्रसारिता चतुर्दिक्षु यत्र भित्तिः सुधासिता ।
श्रीशिवकल्परभूमर्तुर्मूर्ता कीर्तिरिवाभवत् ॥ २८० ॥

वर्णाचारविपर्यासः समासः कुशलान्तरः ।
पुण्यधीर्यदितोऽन्यस्मिन् नियामस्तस्य कार्यभृत् ॥ ९३ ॥
अथ या पूर्वकर्मणां जाने पुण्यक्षये सति ।
नवीनकर्मनिर्माणकीर्त्यर्थं कुरुते विधिः ॥ ९४ ॥
निर्मिता मादृशी माता सा महाजनमनीषिभिः ।
पुण्यधीरिव या ख्याता विभाति नगरान्तरे ॥ ९५ ॥
अनिवारिता पुरी दग्धा सर्वाङ्गसुन्दरा क्वापि ।
भूयं नगणमीडयैव विहिता तरुणी प्रिया ॥ ९६ ॥
भूपालपुण्यसमजाः प्रभवन्ति दीप्ता
आसाद्य यद्यपि हि साधुमि सच्चरितेषिव ।
अन्योन्यमभिभवधीरसमुत्पदीप्ता
राज्यं स्वमस्तमपि नाशयन्ति क्षणेन ॥ ९७ ॥
दानिकपीनं समुद्रपानलालसाधारपकाक
धत्ते निर्मं यदपि शुभगं सर्वकार्यक्षमत्वम् ।
दीप्ता पातालमिव महाम्भिर्णोऽन्योन्यदुष्टा
यद्येते सम्भवन्ति न विरादेरपवाद परस्पराम् ॥ ९८ ॥
भजन्धैः सर्वेषु सपः स्वभेदः प्रार्थितपुर्णः ।
मायोकाशामिश्रेयो हि भवे न पराजिताः ॥ ९९ ॥
लम्बतादिक्षयैर्योतयति मालि चिन्तकृत है ।
विधो येर्दे प्रभुधैर्य ते मरदक्षीर सक्षिताम ॥ १०० ॥
मन्दैरवनश्चोयनाकार्दानां विरोधन ।
स्वभेदकाले राज्यं हरे ते स्थिमत्वन ॥ १०१ ॥
तदाप्युर्वि मेधैव हरे कन्तोय कमरहे ।
सर्विधतो मैव वक्तव्य स्पर्धतो विरामवदत ॥ १०२ ॥

अहो प्रेमपिशाचोयं रूढो राजसभाशये ।
केनापि मन्त्रिणा नैव जीयते सर्वनाशकः ॥ ३०३ ॥
रोगी हतप्रयोगो व्यालो वा धृतमहाविषज्वालः ।
नाभिरताडम्भयकृत्प्रकृतिविरोधो यथा देशे ॥ ३०४ ॥
अत्रान्तरेऽब्ददायुक्तो युक्तोपि नयसंपदा ।
अधीर इव नाशाय नेयबुद्धिरवमग्रहीत् ॥ ३०५ ॥
एकदा पितरं पुत्रा विजने नौरुजादयः ।
इत्यूचुर्दूरगा ताजिभट्टीयां विमयामहाः ॥ ३०६ ॥
निग्रहानुग्रहैकाग्राः समग्रे मन्त्रिमण्डले ।
उग्रो भट्टः प्रजायासैर्देशनाशाय वर्धितः ॥ ३०७ ॥
तत्रापि दुग्धपक्ता राजमूर्तोनुपास्पदे ।
अग्रं वयं समायोगः सोयं दाहाय दुःसहः
राज्ञी राज्ञायदयास्मै सेनानीरयमेव हि ।
प्रयत्नं बाधनं हास्मान्यदि नार्य प्रणाद्यते ॥
इत्याकर्ण्य सुतैरुक्तं धैर्युण्यादयलोक्य च ।
पुत्रास्तत्रापि मर्त्योकस्ताजिभट्टे व्यरज्यत ॥ ३१-
[illegible]ानि समस्तानि यान्[illegible]मया दत्ता ।
[illegible]पि शनैरासीदल्पमतिः ॥
स्वार्थं परित्यज्य विभाति ये
दूर्वोग्न तत्कार्यदृमाधधानाः ।
विनाशकाले समुपस्थिते ते
[illegible] ॥ ३१२ ॥
[illegible] राजा [illegible] कार्यं [illegible]
[illegible]
[illegible] पुत्रा ॥

राज्येनानेन किं राज्यभाजाम्ना चाद्यभूः परैः ।
खिन्ना कस्यापि नैवाखिन्न पायत्नर्धि प्रणाद्यापि ॥ ११४ ॥
पदं इयपदं यामि तद्राजा दीयतां विभो ।
इति सुप्ताग्र्यधीराजिभट्टकर्ण चाटमोग्रुकः ॥ ११५ ॥
परजाये दीयतां राजा वेमार्गमिप्सर्गभिक्षः ।
तच्छ्रुत्वा मार्धेनाम्भयी दृष्ट्वा मलिनकर्णादिनः ॥ ११६ ॥
राजा नं कठकोपेन चाद्यदृष्टो व्यपसर्जयत् ।
[illegible] ॥ ११७ ॥

[illegible]

The Department of Public Instruction, Bombay

THE RÂJATARANGINÎ

OF

KALHANA.

[illegible] ।

[illegible] ॥ ११४ ॥

EDITED

[illegible] ।

BY

DURGÂPRASÂDA, SON

[illegible] ॥ ११५ ॥

[illegible] ।

Vol

[illegible] ॥ ११६ ॥

CONTAINING THE [illegible]

[illegible] ।

JONARAJA. SRIVARA

[illegible] ॥ ११८ ॥

अहो द्वेषपिशाचोयं रूढो राजसमाशये ।
केनापि मन्त्रिणा नैव जीयते सर्वनाशकः ॥ ३०३ ॥
रोगो हतप्रयोगो व्यालो वा धृतमहाविषज्वालः ।
नाग्निस्वाहग्भयकृत्प्रकृतिविरोधो यथा देशे ॥ ३०४ ॥
अत्रान्तरेह्मदायुक्तो युक्तोपि नयसंपदा ।
अधीर इव नाशाय नेयबुद्धित्वमग्रहीत् ॥ ३०५ ॥
एकदा पितरं पुत्रा विजने नौरुजादयः ।
इत्यूचुर्दूषणां ताजिभट्टीयां विभवासहाः ॥ ३०६ ॥
निग्रहानुग्रहैकाग्राः समग्रे मन्त्रिमण्डले ।
उग्रो भट्टः प्रजायासैर्देशनाशाय वर्धितः ॥ ३०७ ॥
तत्रापि दुग्धपितृता राजसूनोर्नृपास्पदे ।
अग्रे ययौ समायोगः सोयं दाहाय दुःसहः ॥ ३०८ ॥
राज्ञी राजावदद्यास्मै सेनानीरयमेव हि ।
प्रयलं बाधते ह्यस्मान्यदि नायं प्रणाश्यते ॥ ३०९ ॥
इत्याकर्ण्य सुतैरुक्तवैगुण्यादवलोक्य च ।
पुर्णीकृतोपि मल्लीकस्ताजिभट्टे व्यरज्यत ॥ ३१० ॥
राज्याङ्गानि समस्तानि योरक्षत्समया दृशा ।
प्राक्पुण्यसंक्षयात्सोपि शनैरासीत्स्खलन्मतिः ॥ ३११ ॥
स्वार्थं परित्यज्य विभोर्हितं ये
कुर्वन्ति तत्कार्यकृतावधानाः ।
विनाशकाले समुपस्थिते ते
भवन्त्यकस्माद्विपरीतचेष्टाः ॥ ३१२ ॥
प्रभविष्णुरयं राज्ञो दूरीकार्यः कया धिया ।
इति चिन्ताकुलस्तांस्तानुपायान्मल्लिकोकरोत् ।
अथैकदाब्रवीद्राज्ञः सभायां मल्लिकः क्रुधा ॥ ३१३ ॥

राज्येनानेन किं राजन्नाक्रान्ता बाह्यभूः परैः।
चिन्ता कस्यापि नैवास्ति यावत्सर्वं प्रणश्यति ॥ ३१४ ॥
परं स्वयमहं यामि तदाज्ञा दीयतां विभो।
इति श्रुत्वाब्रवीत्ताजिभट्टस्तं साहसोत्सुकः ॥ ३१५ ॥
यात्रार्थं दीयतां राज्ञः सेनानीर्मेरुपरोधिकः।
तच्छ्रुत्वा सर्वसामग्रीं दत्त्वा मल्लिकचोदितः ॥ ३१६ ॥
राजा तं कटकोपेतं बाह्यदेशं व्यसर्जयत्।
भीत्या प्रीत्या च नीत्या च जग्मुस्तमनु सेवकाः ॥ ३१७ ॥
मधुपा इव गर्जन्तो यातुं मधुकरेश्वरम्।
राजप्रभित्यया रम्यं दृष्ट्वा तं व्ययशालिनम् ॥ ३१८ ॥
नृपा राजपुरीयाद्या बभूवुर्धिस्मिताशयाः।
अन्येप्यज्यभदेवाद्याः समस्ता मद्रमण्डले ॥ ३१९ ॥
तत्तारयानमुत्सृज्य मुदास्तमुपतस्थिरे।
तमुपोऽञ्जलिता मद्राः क्षुद्रा विद्रावितारयः ॥ ३२० ॥
देशं तत्तारखानीयं सोपद्रवमचीकरत्।
दहन्भृङ्गारकोटादौ मसूदां खानर्निर्मिताम् ॥ ३२१ ॥
सामान्यकुलजोप्येव निःसारोनुमितो जनैः।
अचिन्त्यकृतकार्यार्थोसौस्वामिस्नेहे प्रभावतः ॥ ३२२ ॥
पुरपत्तनघोषादीननयत्स्मृतिशेषताम्।
प्रतापस्तस्य तत्काल तीक्ष्णांशोरिव दुःसहः ॥ ३२३ ॥
तत्तद्विल्यादिदेशस्यजनोत्सुकमयं व्यधात्।
कटकोद्भव सामन्तोस्तत्तारसाहसार्गभुतः ॥ ३२४ ॥
स्वदेशं प्रत्यगात्पूर्णं पूर्णस्तुरगसंपदा।
स्वामिकार्यपरास्मन्त्री पुत्रं पश्यति शत्रुवत् ॥ ३२५ ॥

वाजिभट्टो विधेयोयं भृत्यवद्वर्तते त्वयि ।
तदेतं रक्ष युवयास्य विधाय मद्वशासनम् ॥ ३३७ ॥
मा प्रवेशय सैदांस्त्वं दुर्धर्षान्देशकण्टकान् ।
तुरुष्कपुष्कलाभ्यासान्यत्नाद्भिष्ण्याशितानपि ॥ ३३८ ॥
एकनाशार्थमिच्छा चेत्तस्यैनाशास्त्वदागतेः ।
पोतैकदेशतोधैरस्यस्य ज्वलने किं समर्प्यते ॥ ३३९ ॥
नूनं मत्पुत्रभृत्यस्य नाशो न भविता चिरात् ।
यत्सैदानयने बुद्धिर्जाता भाग्यविपर्ययात् ॥ ३४० ॥
कृतापराधसैदांस्तानानिनीषुर्भवान्यदि ।
विषशुद्धिं क्षिप स्थाल्यां स्वासायां तात्पत्तूयपे ॥ ३४१ ॥
मत्कथां गृह्णते यस्य संबन्धेन त्वया न तत् ।
विपत्तौ स्मरणीयं स्यान्मयि लोकान्तरं गते ॥ ३४२ ॥
श्रुत्वेति मल्लिकः प्राह किं कुर्वन्ति मयि स्थिते ।
यवद्रा कालसामर्थ्याद्दुष्कारा भवन्ति नः ॥ ३४३ ॥
तथेत्युक्त्वा गते तस्मिंस्तामन्दरयारणागते ।
सैदानयनसंकल्पाच्च मनाग्विरराम सः ॥ ३४४ ॥
ज्ञातापतिर्याद्युपदिष्टमिष्टं-
गंह्लाति याचर्यं न हि मत्पेयरः ।
कष्टे निविष्टः स हि यत्किं दोषा-
द्विस्मार्मनिष्ठं न हितोपदेशं ॥ ३४५ ॥
ततो लेखानसमालोच्य तत्पौत्रविलसमानसाः ।
दृष्टा इवाययुः सैदाः कृतपत्सरविस्मयाः ॥ ३४६ ॥
अथ प्रथमभेदं समीपादरस्योपसर्पिणः ।
कन्यानागरजापुत्रपुत्रो भूपालमाययौ ॥ ३४७ ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ ११० ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १११ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११२ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११३ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११४ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११५ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११७ ॥
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११८ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ११९ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १२० ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १२१ ॥

अवश्यमेव छिद्रं तत्समासाद्य विरोधिनः
अपकाराय संनद्धा देहे दोषा इवाभवन् ॥ ३७२ ॥
राज्ये यूसुवखानं चेत्कुर्युः किं क्रियते त्वया ।
पश्यो नीत्वा तदन्यस्मै देशेनं रक्षणाय भोः ॥ ३७३ ॥
तथेत्युक्त्वा नृपोन्येद्युर्जोनराजानके द्रुतम् ।
विन्यस्य रक्षणे युक्त्या मल्लिकात्खानमग्रहीत् ॥ ३७४ ॥
पुत्रं विन्यस्य भूपाग्रे तद्दिने स्वगृहस्थितः ।
अपकर्तास्मि शत्रूणां प्रातरित्यब्रवीत्प्रियाम् ॥ ३७५ ॥
अत्रान्तरे मार्गपतिर्नृपाहूतो बलान्वितः ।
स्वराष्ट्रात्साहसोद्युक्तो नगरे तूर्णमाययौ ॥ ३७६ ॥
प्रातः श्रुत्वाथ मल्लिकः सबलोगाद्नृपान्तिकम् ।
रुषा निवृत्तो रुद्धोपि चिल्लया दक्षिणस्थया ॥ ३७७ ॥
पादाभ्यां ताडयन्वक्षो गच्छतोस्य तुरङ्गमः ।
भविष्यत्स्वामिविरहाच्छुचेवाश्रुमुखोभवत् ॥ ३७८ ॥
तत्कालोदितसूर्यार्चिःसंक्रान्तिज्वलितायुधः ।
नृपाज्ञातोपि मार्गेशः ससैन्योविशदङ्गनम् ॥ ३७९ ॥
अन्योन्यस्पर्धया तत्र द्वयोः प्रविशतोस्तदा ।
संनद्धयो राजधानी ययौ संभ्रमलोलताम् ॥ ३८० ॥
सशस्त्रोयं प्रविष्टः किमित्यायुक्तः स भाङ्गिलम् ।
अदापयज्ज्यसराय मार्गेशाय नृपः क्रुधा ॥ ३८१ ॥
तावन्निर्गत्य भीतेन राज्ञा स प्रेरितस्ततः ।
पुरान्तर्मन्यनां कृत्वा ससैदः पुनराययौ ॥ ३८२ ॥
निर्मुच्य बन्धनात्ताजिभट्टं राजानकान्वितः ।
राजधान्यङ्गनास्कन्दं ददौ जिष्णुर्जहाङ्गिरः ॥ ३८३ ॥

प्रेरितास्तानिमट्टेन तद्भटाः समरोद्यताः ।
पश्चिमद्वारधानीं तां राजधान्यामदाहयत् ॥ १८४ ॥
सोऽभिर्दंस्यनरराजानकायामन्तर्गतं क्षणान्तरात् ।
सौधागारं गृहश्रेणीं दग्धारण्यमिवाकरोत् ॥ १८५ ॥
इन्द्रप्रासोपमा वेश्मरचना ज्वलिता भुवा ।
दुर्गस्थितानामप्यन्तः संतोषमुदपादयत् ॥ १८६ ॥
सधूमस्तोमसंघट्टज्वालाजालगतोष्मणा ।
सर्वेऽन्तःस्थाः कटाहान्तर्जीवन्मत्स्योपमां दधुः ॥ १८७ ॥
अह्नोऽपि समालोक्य ज्वलन्तं राजसद्मनि ।
सभीतिर्नृपतिर्भीतो विह्वलः समपद्यत ॥ १८८ ॥
उष्णायमानमार्गेषु स्फुरत्स्वपि मुमुक्षवः ।
न केऽपि रोधुरन्योन्यं तद्भाग्यैर्यन्त्रिता इव ॥ १८९ ॥
स्वभृत्यामिलितान्दृष्ट्वा पुत्रोऽस्यैवावरोधितः ।
बभूव मलिनस्तत्र किंकर्तव्यतयाकुलः ॥ १९० ॥
पुत्राः कुर्वन्तु मा युद्धं राज्यं नश्यति भूपतेः ।
अयं राजास्य देहस्तु रक्षितो दश वत्सरान् ॥ १९१ ॥
तावदर्थं नाशयतं पुत्रादिस्मिन्विपर्ययमहे ।
तथापि ज्येष्ठः पुत्रो मे तदरथोऽरिषु मध्यगः ॥ १९२ ॥
अनिदं नोज्झाया मे लभन्तेऽस्माद्गुणक्षये ।
वरं ममैव नाशोऽस्तु नाकीर्तिर्वार्धके स्वके ॥ १९३ ॥
इति ध्यात्वार्पयत्पुत्राय योद्धव्यमिहासनम् ।
रणुषत गलितोत्साहो नृपं दारवमायसीं ॥ १९४ ॥
मण्डपे राजधान्यो स राजा विभ्रमस्य रक्षिणः ।
स्नेहादरदराद्युत्कारपूर्वैरिवामनुस्मरत् ॥ १९५ ॥

आयुक्तनत्यकाद्यास्ते ज्ञात्वा भूपं तदाश्रितम् ।
युद्धाशक्ताश्च निर्गत्य भुट्टदेशान्तरं ययुः ॥ ३९६ ॥
अथोत्तरदिशा द्वारधान्या मान्या जयोद्यताः ।
जयहाङ्किराद्या गर्जन्तः प्राविशन्त नृपाङ्गनम् ॥ ३९७ ॥
रणदुन्दुभिनिःस्वानप्रतिश्रुत्यारवच्छलात् ।
अहसद्राजधानीव तुष्टा तत्साहसक्रमात् ॥ ३९८ ॥
राजदर्शनतुष्टानामुत्कृष्टानां जयार्जनात् ।
प्रापुः प्रसादं तत्काले मनांसि च वपूंषि च ॥ ३९९ ॥
प्रातः सपुत्रं मल्लिकं तत्तत्सेवकसंयुतम् ।
शुद्धस्तैश्चोदितो राजा कारागारान्तरेऽक्षिपत् ॥ ४०० ॥
आयाता युद्धसद्नाद्भीतेयातिव्ययादिभिः ।
अकरोद्राजलक्ष्मीः सा स्वगृहे सुखसुप्तिकाम् ॥ ४०१ ॥
तेषां राजविरुद्धानां दासकायस्थपीडनात् ।
संचितं रौप्यकुप्यादि सर्वं तद्राजसादगात् ॥ ४०२ ॥
यन्मन्त्रारम्भयः स जैननृपतिः श्रीहाजिसाहोभय-
यद्धीत्या दशवत्सरीं गतभयः पुत्रोऽस्य राज्यं व्यधात् ।
यातास्ते स्मृतिशेषतां यदमता बहामखानादयः
सोऽपि व्याकुलतामगाद्रिपुभयं धिग्यैभयं स्वामिनाम् ॥४०३॥
आतङ्कपङ्ककलुषाः प्रभवन्ति येषां
सन्मार्गविघ्नकरणा धृतमात्सर्यरोगाः ।
दासद्दरिद्रजनपीडनहेतुभूता-
पुरःस्तिष्ठन्ति ते न सुचिरं हिमपूरतुल्याः ॥ ४०४ ॥
मर्मुखैः फेरमहार्षिरम्यादिजनपीडया ।
यत्पालेय धनं दत्तं तत्सर्वं राजसादगात् ॥ ४०५ ॥

यदिदैवात्समानीतांस्तुरङ्गांस्तान्मनोहरान् ।
स्थांशुकाप्रक्षिप्तांश्चापि निक्षेपमिव दत्तवान् ॥ ४०६ ॥
भूपालपन्महेच्छत्वात्स्वजन्मादिवसादिषु ।
यद्दत्तं यच्च भुक्तं स्वं तद्देयास्याभयवचनम् ॥ ४०७ ॥
हे मर्त्या नृपविभवासभूरिवित्ता-
श्चित्तास्थौ कुरुत यथार्थदानभोगौ ।
संसारे जलधितरङ्गभङ्गुरेऽस्मि-
न्नासमपी न पुनरियं सदैव लभ्या ॥ ४०८ ॥
राज्ञः प्रियोऽस्मि विभवार्पितप्रभावो
हे सेवकास्त्यजत मानमिमं स्वनिष्ठम् ।
गन्धर्वनिर्मितपुरे च कुसुम्भरागे
वेश्यारते नरपतौ च कुतः स्थिरता ॥ ४०९ ॥
प्राप्ता पूर्णा सपदि पदवी शत्रुवर्गो जितो यः
कोशोऽशोषो मम सहृदयो भृत्यवर्गः स्वसर्गः ।
इत्थं यावत्कलयति नरो धैर्यपोषितचित्त-
स्तावत्सर्वं हरयति विधिः स्वप्रवर्ताद्विपदः ॥ ४१० ॥
एकदा सुगभट्टस्तं वचने प्रभुमभ्यधात् ।
अन्यांश्चिकमस्ति ते स्वर्णं पूर्णं राज्यं समर्प्यताम् ॥ ४११ ॥
बुद्धस्नप्रयोद्धपचोदिनस्त्वं हृतं मम ।
पलायनापि मां वक्ति प्रभो हेत्वस्य विद्यते ॥ ४१२ ॥
किं प्रभो राज्यसरत्थं स्वपदं नातिमांतसित्तः ।
दातुं नापि न पुत्राय शक्तो सङ्गुणेऽस्मरे ॥ ४१३ ॥
नारिनिर्दोषिता समानीय संदत्ताः सर्वाधिना मया ।
दीर्घ्यावारे रम्ये च जाताः हृताम्नीस्मिन्नटोपनौ ॥ ४१४ ॥

प्रातिपन्थिकनिर्भृत्या स्वाच्छन्द्यप्रातिदर्पितः ।
स मीयाहसनः सर्वतन्त्रेभ्यो यन्त्रणां व्यधात् ॥ ४३८ ॥
प्रवर्धमानो राज्ञः स शनैराक्रान्तमण्डलः ।
महाधिपत्यं सर्वेषां राहुश्छायामिवाकरोत् ॥ ४३९ ॥
अथ सूक्ष्मवृद्धकुट्टदेशान्सैदा जिगीषया ।
श्रीजहाङ्गिरलासेरी यात्रार्थं द्वौ व्यसर्जयन् ॥ ४४० ॥
उभावेकत्र गच्छावो यथावां कर्म सेत्स्यति ।
इति मार्गपतेर्वाक्यं सैदौ नैवान्ववर्तिषाताम् ॥ ४४१ ॥
तयोर्देशं विजित्यैकः सयशाः प्राविशत्पुरम् ।
अन्यो विशङ्कितो बद्धो युक्त्यात्मानमरक्षत ॥ ४४२ ॥
निपत्य पश्चाद्दुष्टैर्यत्सेनायाः कदनं कृतम् ।
कालापेक्षानुरोधेन न मनाग्वर्णनं कृतम् ॥ ४४३ ॥
याहदुरागादयस्तस्य सेवका वृद्धभूभुजः ।
केचिज्ज्युल्चाणभुट्टाजिवह्नौ शलभतां गताः ॥ ४४४ ॥
पूर्वोपकारस्मरणात्सैदास्ते रन्ध्रलब्धिताः ।
नोरसराजानकं रुद्धदर्शनार्तं न्यवारयन् ॥ ४४५ ॥
तेभ्यः स्वानिष्टमाशङ्क्य निजरक्षणदक्षधीः ।
युक्त्या तद्दर्शनो राज्ञो राष्ट्रं मार्गपतिर्ययौ ॥ ४४६ ॥
ततः सैदेषु नष्टेषु प्रजानाशनकारिषु ।
आशङ्क्यानिष्टमात्मीयं युक्त्या राजाग्रमाययौ ॥ ४४७ ॥
एकदा रहसि क्ष्मापमब्रवीत्स जहाङ्गिरः ।
राजन्सैदा यदानीता अमी निष्कासिता अपि ॥ ४४८ ॥
सोयं निष्कण्टके देशो स्वस्थानर्थः स्वयं कृतः ।
यथैव राज्ययोग्यस्त्वं पौत्रः श्रीजैनभूपतेः ॥ ४४९ ॥

दौहित्रोपि तथैवास्य प्राप्तो मोषामहन्महः ।
सैदास्ते सर्वदा राज्ञ्यास्तुरुष्काश्वस्तमानसाः ॥ ४५० ॥
गृध्रा इवामिषे राज्ये ये लुब्धाः सन्ति संततम् ।
न युक्तैकप्रियासक्तिर्भूमायस्य ते विभो ॥ ४५१ ॥
पक्वपल्लीरतो भृङ्गः सततं येन दास्यते ।
यदि जायाविधेयत्वं न स्यात्तव महीपते ॥ ४५२ ॥
सर्वं सिध्यति कार्यं तत्स्त्रीजितो मा भव प्रभो ।
मया त्वद्राज्यरक्षार्थं स्वरक्षार्थं च गम्यते ॥ ४५३ ॥
यद्विद्वेषो हतः स्यात्मा रक्षणीयो यथा तथा ।
इति श्रुत्वा तयोरुक्तं राजा ययौ प्रियान्तिके ॥ ४५४ ॥
तदुक्तमब्रवीत्सर्वं स्नेहमोहवशीकृतः ।
तेन मार्गपतेः क्रुद्धा भोगिनीव भयावहा ॥ ४५५ ॥
अनिष्टं चिन्तयन्त्यासीत्पितृपक्षमनादृता ।
पुरुषानवधीर्य यत्र नारी
प्रभवत्येव जितप्रिया स्वतन्त्रा ।
कुपितेव तदीक्षणाद्विशिष्टा
न चिरं तिष्ठति तत्र राज्यलक्ष्मीः ॥ ४५६ ॥
अनुग्रहलभमापार्ष्णि तत्पक्षानुग्रहग्रहः ।
महिषीतश्च यद्राज्यं तद्रायस्तं तनीकरोत् ॥ ४५७ ॥
संदष्टयोनिरमाराद्य त्रस्तो गाढया विरक्तया ।
काष्ठीलद्रुममार्गेण मार्गेशः स्वलो ययौ ॥ ४५८ ॥
सर्वां कुटुम्बसामग्रीं भाद्रिलाम्नतो नयन् ।
गच्छन्दुर्गममार्गेण न स धैर्यामयुज्यत ॥ ४५९ ॥
तद्राज्यपरिन्धुर्विपुलः परस्तुत्या
स्पलक्षि यः संभृतयादिनौकः ।

अयुक्तोपक्रमे पूर्वं एतादृश्याः परस्परम् ।
अनिष्टं चिन्तयामश्चेत्तत्कल्पं सहते विधिः ॥ ४९५ ॥
तच्छ्रुत्वा नृपतेरग्रे मन्त्रैरेकाग्रमानसः ।
तूर्णं दौलतपानं स्वं नौकाद्वाराधिप व्यधात् ॥ ४९६ ॥
पारस्थः माधवस्येव कार्यं सम्भृतकाग्रणीः ।
द्रव्यकोटिं ददामोऽस्मै सैन्यसंग्रहसिद्धये ॥ ४९७ ॥
इत्युक्ता प्रतिभुवः तमेवराजानकं पथः ।
द्रुतं निवर्तयामास दत्तद्रव्यमपि स्वयम् ॥ ४९८॥
श्रुत्वा परजुरामाद्या मन्त्राः कश्मीरदेशतः ।
खानिष्टराद्रूपा गन्तुं मार्गं तेभ्यो ययाचिरे ॥ ४९९ ॥
ऊचुस्तान्प्रति युष्मामो युष्मान्पाथेयसंयुताः ।
कियद्दिनानि तिष्ठध्वं तत्पूर्वं दत्तयेतनाः ॥ ५०० ॥
तेषु स्वयमसीतं यातु सैदास्तेभ्योऽपमक्षुपत्र ।
जिष्णकाख्याः सर्वधेतेन गुप्तस्यैवाविरोधिनः ॥ ५०१ ॥
अत्रान्तरे नरेन्द्रस्य तत्तन्मृत्यादिचिन्तनात् ।
जाताधिव्याधितं यातः पौरे पक्षमियाभवत् ॥ ५०२ ॥
मृगयार्तरसिकाः सैदा नियुक्तं तादृशं नृपम् ।
ाथे पिपरराष्ट्रादिगमान्हन्तुं मृगमजान् ॥ ५०३ ॥
त्र यत्रापरम्रात्री सर्वैदा कटकोरकटः ।
ीयमानजनावक्ष्युप्तस्ततद्दिशोभयन् ॥ ५०४ ॥

पङ्क्तीः प्रसार्य परितोऽद्रिषु तद्विभागं
यत्रोपवेशमकरोत्कटको नृपस्य ।
तत्रोदगिष्ठदतिनिष्ठुरयाञ्जनानां
प्रासादतार्प्यर्दि प्रुषा गदिमस्यनीपः ॥ ५०५ ॥

अनुनोपप्लवे पूर्वं घृतान्दिव्या पानपात्रम् ।
अनिर्दं चिन्तयामासेव्याज्यं महतं निधिः ॥ ४९५ ॥
तदुक्त्या नृपतेरसं संग्रंबामासासरः ।
पूर्णं दीप्तनयानं वर्णं दीनाढारानधिप छायाम् ॥ ४९६ ॥
धारापा। सायपानेन कार्यं सद्नवापूर्णाः ।
प्रपर्वार्दं दशाभोगी विप्रवर्मनिरिदं ॥ ४९७ ॥
इयुक्ता प्रतिपूर्णः संप्रयागमार्क पयः ।
द्रुतं निवर्तमानाय दृष्ट्रूपमपि वपया ॥ ४९८ ॥
थूपा परमुसमाया मद्राः करालि दिवानः ।
सातिपदाह्या गन्तु सार्द्ध विप्रां पर्योनिके ॥ ४९९ ॥
उत्सुकनाम्यति गुह्यगो गुप्तमापाधेयकपुनाः ।
किंपर्दिनानि निग्रन्थं तपृथं दृष्टयेनका ॥ ५०० ॥
तेषु दचकाति पात्रं दिदारेन्द्रोपगाहुनक ।
निवारपा। सर्वेधेन गुरुदेवाविदोजिनः ॥ ५०१ ॥
अवान्तरे सोऽह्रदय ससद्दुत्पादिविस्तनात् ।
आनार्धिवार्जित पर्व दीर्घं पयाभिकभवम् ॥ ५०२ ॥
घृणपालिनकाः दिव्ता विनुयत सारदा दृपम् ।
मार्षे विपपराप्राहिमानाह्यन्तु गुणकस्य ॥ ५०३ ॥
पत्र पयावगाढ़ी ससंद्र। करपोम्बरः ।
दीक्ष्यमानवसननम्नमुलसत्वनईरोजवन ॥ ५०४ ॥
दद्वी। प्रसादे पर्यन्तोषु संद्वगते
प्रणपदेसप्रतिसद्दे दृपस्य ।
तम्पेरविन्दुरविन्दप्रपन्नवत्सर्वं
द्विगत्वर्नद्वर्षे पुप्ता संदेवकर्पद ॥ ५०५ ॥

...द्राण्डपकहनुकुटमांसभक्षया
यशा स्यात्र विदधुर्मधुपानलीलाम् ॥ ५१६ ॥
पशुतण्डुलमयादि कृत्या यान्तव्यलोकतः ।
लुब्धास्ततस्तेषकाः केऽपि स्वगृहे मरणं व्यधुः ॥ ५१७ ॥
मान्यदागमने भूपायुष्मार्कं जनपीडया ।
इत्याद्याशांशिवः श्रूयत दाक्तो विदधे नृपः ॥ ५१८ ॥
मृगयाव्यसने राज्ञां धिक्फलं भुञ्जनेनधीः ।
मृगापदेशाल्लोकानामेव सा क्रियते स्फुटम् ॥ ५१९ ॥
पशुपच्छन्नतो बद्धा मृगीयो यत्र मार्यते ।
मृगया सा विनोदाय यदि सौनिककर्म किम् ॥ ५२० ॥
श्रमस्वय फले लक्ष्ये स्पृहणीयोऽस्ति सादिमाम् ।
कोऽयं बद्धे मृगे श्लाघ्यः शरायासो धनुष्मताम् ॥ ५२१ ॥
क्षत्रियैर्मृगया कार्या निरयप्रगुणाशनात् ।
नैवाभक्ष्यवने पुंसां शान्ति सर्वत्र गर्हितम् ॥ ५२२ ॥
महापद्मसरस्तीरगर्तिगांश्च मृगव्रजान् ।
आगतां नृपनिकटाद्भिः दोषानवरोधयन् ॥ ५२३ ॥
इत्याद्यनुचितं विनिघ्नमृगयाकृपणं कृतम् ।
विलोक्य यज्ञपर्षन्निर्भर्त्सितो मृगयाकुताम् ॥ ५२४ ॥
आखेटिका नृप कृत्या राजधानीं समागताः ।
अवधावध्यमपट्टक परर्णागरस्वरभवम् ॥ ५२५ ॥
बेष्पृथुर्मृगयादापापूर्विका दयनारकम् ।
प्रतीषारमहाकम्भनपौषाय विलोकित ५२६ ॥
बालि प्रभवराजपत्ता तेरा स्यानकपर्दिपः ।
ध्यक्षु विमर्व भूपाल सुरक्षरनमक्षारा ॥ ५२७ ॥

केपि मन्त्रिवियोगोत्थचिन्तासंतापितात्मजम् ।
रुजमाहुर्न तद्याथार्थ्यनिश्चयः कस्यचिदभूत् ॥ ५२८ ॥
भूपस्तादृगवस्थः स नववर्षादिवासरे ।
ययौ सर्जप्रदेशं तद्यथर्थया शकुनीच्छया ॥ ५२९ ॥
तद्दिने गच्छतस्तस्य राज्ञो नौकान्तरस्थितेः ।
जैनवाटविहाराग्रात्सर्पस्तुत्रोट पद्धतिम् ॥ ५३० ॥
तद्दुर्निमित्तभीशान्त्यै हत्वा तं सायकैर्नृपः ।
अहरद्धृदयाशङ्कां न शरीराद्रुजं पुनः ॥ ५३१ ॥
किमर्थं निर्गतो यासि चिरं त्वं सुकृतं कुरु ।
इतीवाग्रागतो वायुः सवेगं तं न्यरुध्यत ॥ ५३२ ॥
अस्मिन्गते प्रजापीडा भविष्यत्यत्र मण्डले ।
अकम्पत शुचेवोद्यत्तरङ्गतरलं सरः ॥ ५३३ ॥
तत्र सर्जोत्सवे भुक्त्वा सैदमन्त्रिसभावृतः ।
अपुनर्दर्शनायेव सर्वेषां दर्शनं ददौ ॥ ५३४ ॥
नौकारूढस्ततस्तूर्णं सभृत्यः स दिनावधि ।
उत्कण्ठाखण्डनायेव श्येनैः पक्षिवधं व्यधात् ॥ ५३५ ॥
अद्यैवेमं विनोदं नः करोति न पुनः प्रभुः ।
इत्येव श्येनाः पक्ष्यालीं गृहीत्वोपायनं व्यधुः ॥ ५३६ ॥
प्रत्यावृत्तस्ततो राजा सैदांस्तान्प्रतिमुच्य च ।
नाहं स्वस्थोस्मि तल्पस्थो देवीं शातरजं व्यधात् ॥ ५३७ ॥
तत्पथ्यपरिचारिण्या स्वयं देव्या वृतो नृपः ।
दिवसेन्दुरिव क्षीणरुचिं विच्छायतामगात् ॥ ५३८ ॥
कपाटविकटं वक्षः श्यामगौरं तथाननम् ।
कटयूरुजानुपादाश्च पीनाः पद्मदलोपमाः ॥ ५३९ ॥

न्द्रे नयनद्वन्द्वं ललाटं भ्रूमनोहरम् ।
दृशा नृपतेः सर्वं विवर्णं समपद्यत ॥ ५४० ॥
एकदा सोवदद्राजा तं मीयाहसनं रहः ।
ाहं जीवामि राज्यार्हाः न सुताः शिशवो मम ॥ ५४१ ॥
यश्चो वहामखानीयो न पाति मम बालकान् ।
यस्माद्मखानीयं युक्त्यानीयाभिषिच्यताम् ॥ ५४२ ॥
अथ धैर्यं भवत्कन्या यद्वक्ष्यति करोतु तत् ।
श्रुत्वेति भव धीरस्ते स्वास्थ्यं स्यादिति सोब्रवीत् ।
केवलं सैदहसनो ररोद भृशदुःखितः ॥ ५४३ ॥
अथ राज्यवदरिपत्रे रहो मीरामुखादिदम् ।
संदेहितास् राज्ञार्य राज्ये किं क्रियतेधुना ॥ ५४४ ॥
वरं यन्द्दामखानीयो युवायमभिषिच्यताम् ।
यौवराज्ये च ज्येष्ठोयं दौहित्रः स्थाप्यतामिति ॥ ५४५ ॥
छित्रा छिद्राश्च पश्यन्तो सर्वे स्युरधिनश्वराः ।
श्रुत्वेति मीयाहसनः सकोपस्तामभर्त्सयत् ॥ ५४६ ॥
तच्छ्रेयःप्रातिसंकल्पकल्पितद्रव्यसंचयान् ।
मौसुल्येभ्यो ददुः सैदा द्विजभक्तिविवर्जिताः ॥ ५४७ ॥
प्रभुं द्रष्टुं न यच्छन्ति गच्छन्त्यभ्यन्तरे स्त्रियः ।
मन्त्रपाठं निषेधन्ति तसद्गारुडिकोचितम् ॥ ५४८ ॥
चिकित्सां वैद्यकोक्तां तामन्यथा रचयन्ति च ।
तत्रापि मुल्लिका भोक्तुं रचयन्ति स्वसाधिताम् ॥ ५४९ ॥
किमप्यनिष्टं कर्मेति कृतमित्यादिवादिनः ।
वर्णो विवर्णं पश्यन्तोप्यन्तरङ्गा महीपतेः ॥ ५५० ॥
वैद्यो गारुडिकश्चादं दृष्टकर्मेति कारयन् ।
तथाभूद्भूप्यसहः स स्वीयंचकृतार्थनः ॥ ५५१ ॥

दृश्येषान्तः कलयति नृपो यावदेश्यन्यतस्ते
स्यक्ता गर्वं व्रजति सुदिवः पुण्यपापैकभागी ॥ ५६२ ॥
महामासुमनो राज्यं मखेदर्मिति योऽब्रवीत् ।
सर्दार्यो नामयनस्य स्यदेहान्ते पृथक्स्थितेः ॥ ५६३ ॥
इत्थं हाजिर्रै खोयः शुशोच नृपसंततिम् ।
अदमेखरचनामात्रार्याहाष्टौ तत्र संस्थिताम् ॥ ५६४ ॥
राज्यदानाय राज्ञी सा म्लेच्छसरपर्यंककंदाम् ।
बहामखानजं पुत्रं दुःखोदर्कमतर्कयत् ॥ ५६५ ॥
इति हस्सनशाहिस्थवर्णनम् ।

इति जैनराजतरङ्गिण्यां पण्डितश्रीवरविरचितायां
हस्सनशाहिराज्यवृत्तान्तवर्णनं नाम तृतीयस्तरङ्गः ।

तृतीयेऽह्नि सैदास्ते मिथः संमन्त्र्य सत्वराः ।
श्यामसुन्दरनामाय राज्यदानाय निश्चयम् ॥ १ ॥
प्रसादसाहममालोक्य काले सैदास्त्वराकुलाः ।
राज्याभिषेकदानेच्छामकुर्वन्नृपसूनवे ॥ २ ॥
अथ राज्यं स्वधीयत्त तत्सुतं सप्तवार्षिकम् ।
कृत्वा महम्मदशाहाख्यं गोविन्दमिव सुन्दरम् ॥ ३ ॥
तस्य सिंहासनस्यान्ते स्थापिता वरसुरत्नाभिः ।
स्वकरया भोजनरामयी पूर्वं साईपतम्बरा ॥ ४ ॥
यतद्राज्ये तदा पुर्वं अर्पिता मण्डलान्तरे ।
दृष्ट्वा साधुलपिताः केऽप्यूरुसमकान्तिकस्थिताः ॥ ५ ॥
सौम्यसिंहासने राज्ञी विबभौ बालभूपतिः ।
दुग्धाब्धेः पयःपूरैर्बालेन्दुरिव सुन्दरः ॥ ६ ॥
सैदाः सुधांशुकस्यकन्दुकमारोहितांशुकाः ।
भार्यदुःखेदृकोद्भवद्भूतासिता स्वाबभुः ॥ ७ ॥

द्विजविंशतिः सुवर्णं पार्वतिमती वर्तयत् मितया ।
नित्यं दंतेनैव भूयोऽस्य छायिना कपटानया ॥ ८० ॥
वर्णितागीतोऽद्यत्वादा धिगयन्भूप्नयात्मना ।
दोषकपृथा दयाश्वयं मापि भूत्वा दयापयम् ॥ ८१ ॥
अथ प्रयाणोद्यैन भूद्दीप्या नयभूपतिम् ।
तापुमार्पिताणी माया विनयमानदनपयम् ॥ ८२ ॥
वयप्रयायजैकातनम् पूर्वोऽपायाभोपदः ।
दयानदनप्रतिदृयोग्यः वादोतिनाद्यं वपुः ॥ ८३ ॥
कापुनर्गोमतायेव विधाय तापुर्निवायपाम् ।
यथदा वनीपर्यसुता वपुः कि नापि सन्धलाम् ॥ ८४ ॥
नित्यं सर्वे पत्नया शुन्या पादुवपसन्नजाम् ।
आदमीतिवाभ नद्रावा शाद्विना कर्णोऽपाव ॥ ८५ ॥
तता परपुरमार्येवनांद्रुवैः वाद नादिमे ।
मिलिना पञ्चदासीदना दैवा द्वोहमर्थनलयन ॥ ८६ ॥
अथोतनामधेयो द्विजन्यापवर्णैतिवाम् ।
न दिवमानमन्यो गुणवत्तृप्तं धिरेव ॥ ८७ ॥
यथदा नापुनागीदा मीनाक्षया दर्पदवलनाम् ।
भूतेव सुरेशा निदमानधीलक्षपीडरः ॥ ८८ ॥
ताः कापि कियत् वरया तूर्णमागादनं प्रभो ।
दापुत्वमधिकृतायैव वा विवाय एकाव्यताम् ॥ ८९ ॥
दोषदेवे भूदैवाद् दराव नाम्नयो भूपाद ।
दिवेत्पुनरेव स वदद् बद्धो दैवविद्धोऽयम् ॥ ९० ॥
नन्दना दैवदरलोन्नयो वयपूर्णवद ।
वृद्धौ योऽपि च दूरान्यत् दयावकालादर ॥ ९१ ॥

धैजन्यमीत्य पाथेययाच्ञाव्याजमुपागतः ।
परन्तुः सिंहभट्टं तं न्यवधीत्प्रथमं रुषा ॥ ४४ ॥
चतुष्पथमण्डपिकामान्ते प्रक्षरत्क्षतजोक्षितः ।
सिंहोपि विस्फुरच्छालः शृगाल इव सोपतत् ॥ ४५ ॥
किं द्रोहो द्रोह इत्युक्त्वा यावद्भीताः समुत्थिताः ।
तावत्खड्गप्रहारैस्ताश्चमुर्मंत्राः समेत्य ते ॥ ४६ ॥
निर्यातः प्रस्फुरन्मेदा प्राग्रथमे सैन्यदस्यतः ।
हतो गुप्तायुधस्तत्समहाप्रदातविह्वलः ॥ ४७ ॥
तं दृष्ट्वा भीयदसनं समयं विद्रुतं द्रुतम् ।
प्राकारारूढमथधीरकोपि छिन्नपदद्वयम् ॥ ४८ ॥
गद्यामीलकारीममप्लावारलदन्तिके ।
त्रिंशन्मात्रा हतास्तत्र पुत्रमित्रसमन्विताः ॥ ४९ ॥
वदन्तो हाहहेति रक्तसिक्तकपाणयः ।
चेष्टन्ते तद्वधोद्युक्ताः हतास्तस्यैव किंकराः ॥ ५० ॥
गृहेषु गोपधात्सेवा पापभीर्नाभयप्रथा ।
तथा तत्र प्रता ऐरान्मन्त्राणां नामयद्धुणा ॥ ५१ ॥
मृगयान्ते कुक्कुरादीन्छिन्नप्राकारान्यदधुर्यथा ।
तथा वैद्याः हता मद्रैः क्षुद्रैस्तद्वाटिकान्तरे ॥ ५२ ॥
छिन्नदूतांशुका नग्ना महार्हशयनोचिताः ।
अनाथा इव शोकस्य प्रययुः प्रेक्षणीयताम् ॥ ५३ ॥
कश्चिद्वैद्यतनामाथो निष्कृपप्पुरिवारततः ।
तूर्णं प्राकारमुल्लङ्घ्य गृहोत्थाभ्यामपलायिताः ॥ ५४ ॥
तद्दृष्ट्वा तुमुले जाते बहिस्मरनुजीविनाम् ।
कस्यापि निश्चयो नाभूदन्तरे कं हता इति ॥ ५५ ॥

स्तीरगता भेया अविच्छिन्नरयच्छलात् ।
मन्दाः सर्पयन्ते ते तच्छुचेयामयन्तदा ॥ ९१ ॥
ये राजवेश्म विविशुः सुभगाः सुवेशा-
स्त्यङ्कुशुङ्कुरधूलिकृतान्यकाराः ।
ते द्विजयोदशिविधा धृतजीर्णवस्त्रा
निष्कासिता नृपगृहात्स्फुतरक्तभासः ॥ ९२ ॥
इत्थं परितमे पर्वे माण्डुपद्मयकारणम् ।
वैशाखस्य चतुर्दश्यां सैदानां विप्लवोऽभवत् ॥ ९३ ॥
नूनं हसननाम्नां सहस्राणां तत्र वत्सरे ।
अन्तकः संनिविर्षभूपेनैते प्रलयं गताः ॥ ९४ ॥
सामान्यवेश्मनि वरं अभिरन्तु पुंसां
मा मास्तु राजनिलये बहुदुःखकर्त्री ।
ते शेरते तु समर्पस्य पर्टकमध्ये
नो मान्ति राजपुरतो विपुले सुदेशे ॥ ९५ ॥
अथाविस्तानमायाया शुद्धा पद्माद्यालात् ।
मदीपारगनाम्भुया द्राविदण्डनानिवरोधित. ॥ ९६ ॥
मातरतुषन्यानुगुणत माहे. कारमीरिक. समम् ।
अज्ञानटकुणयारने मत चतुर्भिर्गपिदा ॥ ९७ ॥
विहारप्रस्थान्तर येदा प्रासरनाहयादमा ।
तसापरसुटीपषमपिडता रिर्विर स्वयु ॥ ९८ ॥
पुरमाग्रायीदाप्यरने सैरा देर्वावसनिव ।
वाजिबमौरिसर्भुविष्ठा राज्यलक्ष्मी विसर्जिरे ॥ ९९ ॥
यथा वर्णादिकेवाचि माभूत्वनगता कश्चिन् ।
इयलेकपदरसाद्वाभरस्य वराभूर्पनः ॥ १०० ॥

तेषूत्तुङ्गतुरङ्गेषु सर्वतो घस्तुघार्गेषु ।
अकारि शास्त्रग्रहणं शिल्पिशाकटिकैरपि ॥ १०१ ॥
मन्दुपसुन्दरा येभ्या राज्ञोभूवन्महागुणाः ।
तानारुह्याधमाश्चेदस्तद्भृत्या नित्यदुर्लभान् ॥ १०२ ॥
ततो हस्सनराजानकाद्यैरन्यैश्च संयुताः ।
षाड्गुण्यं विदधुः सैदाः काश्मीरिकजिगीषवः ॥ १०३ ॥
ते मीयामत्तनाराचमुख्यानां यन्त्रणोज्झिताः ।
स्वसेवकानां विदधुरधिकारसमर्पणम् ॥ १०४ ॥
अत्रान्तरे पारगताठकुराद्या महाधियः ।
सैन्यानां संग्रहं चक्रुस्ते जालद्रगरान्तरे ॥ १०५ ॥
श्रुत्वेति साहसोदात्तं नगरे मद्रनिर्मितम् ।
आययुः सर्वराष्ट्रेभ्यो लोकास्ते शस्त्रधारिणः ॥ १०६ ॥
प्रवृत्ते च पुरक्षोभे पुरे ग्रामे च पत्तने ।
अत्युल्बणजनः सर्वो धावति स्म धृतायुधः ॥ १०७ ॥
शमालावाङ्गिनीयाद्याः क्रमराज्यगताश्च ये ।
स्थामार्थं क्षिप्तिकातीरे शिबिरं समकल्पयन् ॥ १०८ ॥
दरद्भिश्चक्रचाकाद्यैर्दरद्भिः सुभटैः समम् ।
वैडूर्यभट्टः स्थामस्थो युद्धसंनद्धतां दधौ ॥ १०९ ॥
नीलाश्वलोकं संगृह्य पम्मराजानकादयः ।
दुग्धाश्रमान्तिके सिन्धोः पारं स्थामार्थमासदन् ॥ ११० ॥
सर्वतो धान्यसंभारानानीयानीय नाविकैः ।
प्रवासचेतनं कोशाभावात्काश्मीरिका व्यधुः ॥ १११ ॥
क्वचिल्लुण्ठि क्वचिद्दाहं परदेश इवात्र ते ।
पारावारगताश्चक्रुर्नदीं तीर्त्वा पुरद्वये ॥ ११२ ॥

धनुर्धन्वधरैर्मुक्तैः प्रतितीरं पुरद्वये ।
पञ्च सप्त मृता युद्धे प्रत्यहं कटकद्वये ॥ ११३ ॥
मृताश्वोपान्तसामन्ताः क्षीणप्रेष्या गृहोज्झिताः ।
मामायदोषाः पानाद्य चक्रु दारिद्र्यपीडिताः ॥ ११४ ॥
चौराः कृतप्रमोषाश्च चिरबन्धनयन्त्रिताः ।
तत्प्रद्वाराधिपत्याच्च पिशुनाश्च व्यपूरयः ॥ ११५ ॥
कृताधिकारास्तत्कार्यन्यायप्रस्थापनक्षमाः ।
फले धान्ये च तुतुषुर्वैरोस्मिंस्तदुपद्रवे ॥ ११६ ॥
नौसेतुबन्धाभावाच्च सर्वा मडवराज्यतः ।
आनीय यामतीरस्था विदधुः स्वोपयोगिनीः ॥ ११७ ॥
देवाभिधः शाकुनिको नाविकाधिपतां भजन् ।
प्रतीर्य नौकायुद्धेन विदधे शुभटक्षयम् ॥ ११८ ॥
सदा डल्लसरस्तीरस्थितान्शाकुनिकानपान् ।
सपोतान्व्ययजन्योद्धुं तत्तचन्द्रपुरस्थितान् ॥ ११९ ॥
श्रीयाचकाख्यनामापि पुररक्षाधिकारभाक् ।
विचार्य चौरांस्तत्काले द्विशान्शूले न्यरोपयत् ॥ १२० ॥
आसमुद्रमठाद्गैननगरान्तं सडिण्डिमम् ।
तस्मिन्स्फुरति पौराणां न भीश्चौरकृताभवत् ॥ १२१ ॥
छिन्नेषु सेतुबन्धेषु तत्तच्छ्रीपुरकादिषु ।
पूर्दुर्गैरचनैवाभूद्दुर्गमा तद्विरोधिनाम् ॥ १२२ ॥
आस्कन्दं स्कन्दभवनादाद्धोपनृपाङ्गनम् ।
पञ्चहस्तमितां सैन्याः परिखां समकल्पयन् ॥ १२३ ॥
द्वारधानीसमीपेपि रुद्रराजानकान्तिके ।
तादृशीं परिखामन्यां चक्रुर्वैरिभयच्छिदे ॥ १२४ ।

अथ लोहरकोटस्थं श्रीमार्गेशमहाङ्गिरम् ।
उद्दालटकुमाराख्ये लेखमित्थं व्यसर्जयत् ॥ १३७ ॥
यस्मादभिया देशात्त्वद्गुरुर्नो गतो भयात् ।
स मर्द्दीर्घदिनोऽस्माभिर्युक्तस्तदा तद्यशसाहरः ॥ १३८ ॥
सोयामदस्मदाधिक्यतुर्वैरस्मद्विगोपुभिः ।
धैतस्नो दक्षिणो यासो मार्गोऽस्माभिः समाश्रितः ॥ १३९ ॥
जिगीषवो वयं सर्वे क्रान्तकश्मीरमण्डलाः ।
पुरमाक्रायदिशारन्ते सैदास्तिष्ठन्ति वेष्टिताः ॥ १४० ॥
तद्विलम्बविधिं त्यक्त्वा तूर्णमागम्यतां यतः ।
प्राप्ते त्वयि जयोऽस्माकं तव स्युः कीर्तिसंपदः ॥ १४१ ॥
राज्यभक्ताश्च दासाश्च यूयमेवात्र मण्डले ।
तदनागमनात्कीर्तिं मा कार्षीः स्वां कलङ्किताम् ॥ १४२ ॥
वर्षे रणाद्दाक्षिणात्ये पूर्वं मल्लकजःखयात् ।
राज्यरक्षां व्यधादत्र यथा मार्गेशमल्लदः ॥ १४३ ॥
तद्वत्प्राणैस्त्वया रक्ष्यं तूर्णमागत्य सांप्रतम् ।
अन्यथास्य शिशो राज्यं स्थापयन्ति न सैदजाः ॥ १४४ ॥
इति लेखं विचार्याशु स्वदेशोत्कण्ठिताशयः ।
तूर्णं पर्णोत्समार्गेण स मार्गपतिराययौ ॥ १४५ ॥
प्राप्ते तस्मिन्दिनैर्द्वित्रैः कुद्दर्शनपुरान्तरम् ।
चकम्पुः शिबिरे सैदाः प्रदीपा इव वायुना ॥ १४६ ॥
अथ संमन्त्र्य सैदास्ते भयात्संधातुमिच्छवः ।
इत्थं शिखशाहायाद्रौ लेखहस्तान्व्यसर्जयन् ॥ १४७ ॥
प्रधानपुरुषाः सन्तः कृतसैन्यवधाः कथम् ।
भवन्तो बत कुर्वन्ति कार्यं लोकविगर्हितम् ॥ १४८ ॥

अमात्या एव कुर्वन्तु राज्यकार्याणि पूर्ववत् ।
किंचित्प्रदयति नो देशो लोकाः शान्ति भजन्ति च ॥ १६१ ॥
यद्गतं गतमेवात्र मृता जीवन्ति नो पुनः ।
अन्योन्यशुद्धिर्भवत्स्य आतान्योन्यकृताद्भयात् ॥ १६२ ॥
इत्यादि युक्तमुक्तं तद्वाक्यं श्रुत्वा मदोद्धताः ।
सैदास्तद्युक्तिजनितक्रोधदग्धा इवाभवन् ॥ १६३ ॥
नृपः कोशश्च शास्त्रं च युद्धदक्षास्तथा भटाः ।
सर्वमित्यस्मदायत्तं किं कुर्वन्ति विरोधिनः ॥ १६४ ॥
इति दैवतयानोक्ता युद्धसंनद्धबुद्धयः ।
अभूवंस्ते कृतोद्योगाः कौरवाः पाण्डवेष्विव ॥ १६५ ॥
अथैकदा मैपकारजोनराजानकादयः ।
पुरे नौसेतुमुल्लीर्य सैदयुद्धार्थमाययुः ॥ १६६ ॥
उपायैः सर्वदा जेयाः समयो न रणस्य वः ।
इति मार्गपतेर्वाक्यं मागृहस्ते रणोद्यताः ॥ १६७ ॥
दावूदनामा मार्गेशपुत्रो धामाकरो द्रुतम् ।
प्रतीहारादिभिर्युक्तो नगरान्तरमासदत् ॥ १६८ ॥
समुद्रामठमार्गेण प्रविष्टा पूतनाथ सा ।
प्रापलोरविहारं तं कर्तुं सैदभटक्षयम् ॥ १६९ ॥
रणं सोत्यज्य डोम्बाधा येभ्ये लुब्धा महाभटाः ।
सर्वस्वहरणव्यग्रा बभूवुर्नगरान्तरे ॥ १७० ॥
डोम्बाधाः सुभटाख्यान्ये प्रत्तोन्योन्यमुदायुधाः ।
प्रसिद्धपौरवेदमभ्यो भाण्डागाराण्यलुण्टयन् ॥ १७१ ॥
भूमौ निखन्य यद्यत्नं पौरैर्गुप्तं गृहे धनम् ।
खित्वा प्रतिपदं तद्गृहीतं तत्तैरिवार्पितम् ॥ १७२ ॥

अवतीर्णं जलार्थं ताः पातालपुराङ्गनाः ।
ताः केशैर्भिर्निर्गताङ्गा स्वदस्वप्न विपेदिरे ॥ २०७ ॥
स सार्वाहिदवसे यत्र द्विजा धीराः धर्मार्थिनः ।
पिष्टा मुमूर्षवस्तत्र नीताः स्वमृदास्त्रति ॥ २०८ ॥
पर्हिदाक्षणपुरन्दीक्षितागावेयपद्धैः ।
यच्छित् हिमं महाभिर्हस्याभूत्पापदम् ॥ २०९ ॥
अभ्रंलिहाग्रप्रासादं स्वहस्तोद्धारनोदिताः ।
तद्बद्धे भक्ताः कृतं प्रयात्स्वमपि वैष्णवम् ॥ २१० ॥
राज्ञोर्द्विजसङ्घोदरहस्यपापादिपादिनः ।
मिथो गतापि यद्यस्मात् कि मायास्वं समाविदे ॥ २११ ॥
माता दोलागतोहत्याः कस्यापादादिदेशतः ।
शिशुः करस्पर्शेनाथ सर्वादिमद्रनृपाग्रजाः ॥ २१२ ॥
पञ्चगव्यदत्ताः धैर्यविसर्गप्रवस्त्वन्ययर्दिताः ।
यदा ह्लेच्छादरसपान्येपि ददृशुः गर्पत्तो द्विजाः ॥ २१३ ॥
वाहर्मीरिषाः स्वभेदेन सम्भास्या तथापदे ।
पयुरत्नापविपूरपमसानान्योन्यनिश्रयाः ॥ २१४ ॥
अत्रान्तरे भवस्तुत्वा साधं दीलोद्भूतस्फुटम् ।
उदीच्या दक्षिणा याता मध्यलग्नद्रुमहस्तका ॥ २१५ ॥
दृष्ट्वा तामद्भुतां सर्वे सैन्यवीरभयापि च ।
सेतुमानाद्भुतानिष्ठा बभूवुर्भयविह्वलाः ॥ २१६ ॥
अत्रान्तरे विद्वेषी. प्रगतो देवलिप्सया ।
ततारपानो ध्यस्तुत्यपन्थः पुष्पदं बलम् ॥ २१७ ॥
प्राप्ताः दाक्षणलस्थाने दुरुत्कारसे गुणुत्काराः ।
हता लोहजपलाद्यैः प्रालेयैः शलभा इव ॥ २१८ ॥

बलेरवधारयद्रागं बालो मनधरा तु‍या ।
व्यधात्तन्नाशनं नूनं सतांदैवाहितेच्छया ॥ २१९॥
आदमखानजस्तस्मै विद्रुह्य इति चोदितः ।
निवर्त्यं तं तुरुष्कः स स्वान्तिके समरक्षत ॥ २२० ॥
तदीयाश्वपदार्थांश्चमात्या तद्देशवासिभिः ।
अनन्यसुलभां प्राप्य श्रियं वैश्रवणायितम् ॥ २२१ ॥
अथ काश्मीरिकाः श्रुत्वा तद्वधं पापवादनम् ।
चक्रुर्वैनाममद्गौदा निष्कासयद्रताः श्रुतेः ॥ २२२ ॥
गजाग्रशिखा दुर्निग्रहतुरुष्ककटकान्तराम् ।
सहस्रश्रिन्यो तत्र दायानां निहितामयम् ॥ २२३ ॥
विशुद्धपार्श्विगर्भस्थन्नमयाः प्रासदलोद्धताः ।
काश्मीरिका मनं चक्रुः स्वार्थं हस्मानमः ॥ २२४ ॥
मध्ये मार्गेष्वासितिष्ठन्तु मार्गीदायाः पुरान्तरे ।
राजानकाद्या मद्राश्च स्थानस्था धान्यु दिग्जयम् ॥ २२५॥
पकनधीक्षिताः सर्वे मद्यम्नल्पकला पुन ।
ह्लिकमननिष्ठाकन परमन्य कृतनिभगा ॥ २२६ ॥
स्थानमार्गमादिरीतीक्षय स्वयद्रनाभृपधंध ।
माया भिन्नु प्रनीयांग अंतगतानका द्रुमम ॥ २२७ ॥
तामहस्थानश्रुतहन्ता पटावनतराम्यवधाम् ।
अर्थाजनतुर्याह हत्या भैदमतारभगाम् ॥ २२८ ॥
कार्मीरिका ततमात्याम्न प्रयाताः प्रतिवासराम् ।
बहुत्तनुटधवर्तोह वेवसारीहताविर्धा ॥ २२९ ॥
धन्यपुत्रपूर्व कामपनगम काश्मीरिकपत्तने ।
पूर्व राजपुत्रसरदीन सार्थो निगमयन्तः ॥ २३० ॥

छिन्नेषु सेतुबन्धेषु सैदैर्नौपुरकादिषु ।
नगरीं दुर्गमां दुर्गतुल्यां चक्रुर्द्विपक्षयात् ॥ २४३ ॥
अथ काश्मीरिकाः प्रोचुः सैदांस्तीरान्तिकस्थितान् ।
नौसेतुबन्धरज्जुर्यद्दत्तश्छिन्नो भयेन नः ॥ २४४ ॥
पुरमात्रावशिष्टत्वादुत्तिष्ठध्वं कियच्चिरम् ।
पर्याप्तं भुज्यते धान्यं किं कुरुध्वं पुनः परे ॥ २४५ ॥
श्रुत्वेति सैदास्तांस्तारमूचुरित्थं स्वसेवकैः ।
अन्नाभावाद्बुभुक्षार्ता न चलामो भयादितः ॥ २४६ ॥
का जुगुप्सा तुरुष्केषु सर्वमांसभुजो वयम् ।
यावत्पुंपशुगोमांसपर्याप्तिस्तावदास्यते ॥ २४७ ॥
पुरश्चेद्गम्यतेस्माभिः कः शक्तो रोद्धुं त्वदन्तरात् ।
श्रुत्वेत्युत्फुल्लकास्तीरे जह्रालमल्लिकादयः ॥ २४८ ॥
एकत्र मिलिताः सर्वे चक्रुः संमन्त्र्य निश्चयम् ।
सैन्यं स्थामविभागेन विभज्य पथिभिस्त्रिभिः ॥ २४९ ॥
उत्तीर्य यामः शीर्यन्ति सैदाः कटकमर्दनैः ।
अन्यथैकत्र संनद्धा दुर्जेयाः सैदपक्षगाः ॥ २५० ॥
एकतश्चेज्जिताः सर्वाञ्जेष्यामोऽल्पयत्नतः ।
अस्माकं प्रबले सर्वे न विलम्बोऽधुनोचितः ॥ २५१ ॥
श्रुत्वेति मद्रर्गपुत्रा जोनराजानकादयः ।
शृण्युयां नो जयं यन्ति युद्धगानरुतं दधुः ॥ २५२ ॥
अथैकं मतमाश्रित्य स्थामस्थाः सैन्यनायकाः ।
पुराणतक्षकस्थानातीरयां पर्यन्तमागमन् ॥ २५३ ॥
शीलभट्टादयो दृप्यपालिकान्यसदैशतः ।
नौभिर्नालां धृतोग्रगदाः संलग्नकाश्चभटाभ्ययुः ॥२५४ ॥

आसमुद्रामठात्पूर्वोधिष्ठानान्तं निरम्बराः ।
मार्गेष्विन्धनगण्डौघा इवासन्निहिताः शवाः ॥ २९० ॥

केचित्कुल्यान्तरे मग्ना मग्नाः केपि रणान्तरे ।
केचित्प्रमुषिता नग्ना भयोद्विग्ना दिशोचलन् ॥ २९१ ॥

तद्वीरावयवैः कृत्तैः पूरिता विपुलैर्मही ।
तद्ग्रामार्थे प्रवृत्तस्य मृत्योरिव महानसः ॥ २९२ ॥

ये सुन्दरा विपुलभोगपुरंदराभा-
श्चेर्ल्नैदेशविभवप्रथितप्रपञ्चाः ।
नग्नान्विलोक्य भुवि तान्धृतदुष्टगन्धा-
न्कस्यापि शाम्यति न देहभवोभिमानः ॥ २९३ ॥

वरं मरणमेवास्तु रणे स्वर्गसुखप्रदम् ।
न सहेयतनस्यामिवृत्तियाच्ञापदर्शनाः ॥ २९४ ॥

इत्युक्त्वा प्रविशन्युद्धे श्रीराभ्यस्थोप्यकातरः ।
हर्षीवर्मारः शस्त्रेण स श्लाघ्यमरणोभवत् ॥ २९५ ॥

अन्यान्प्रचलितान्दृष्ट्वापीक्षिताग्रासिवर्मिण ।
पलायनेच्छा नैवाभूद्युत्सायस्य मानस ॥ २९६ ॥

छिन्नाङ्गुलिकराङ्गुष्ठमात्रो ऽप्यमुनान्वित ।
अकरोत्क्षणमात्रं यः शस्त्रप्रचारणं रण ॥ २९७ ॥

स्थानस्थितः पुरस्थान्ते स राजानकहस्सनः ।
हतः सैन्यमार्गैर्मार्गेशकुल्यानदाम्भगः ॥ २९८ ॥

मल्लिकास्याङ्गुलिहस्तेन समस्य शिरं भटैः ।
नीत्वा स्वदर्शित हर्षाग्रे मार्गेशादिगमाग्रतः ॥ २९९ ॥

किमाकार्यनिकाभिर्न कुर्वन्त्यस्मान्परात्मिकाम ।
इत्युक्त्वाक्षै स मार्गेशः शापमुक्तिमकारयत् ॥ ३०० ॥

तद्भृत्यैर्लुण्ठितो देशो गोवधो यत्पुरे कृतः ।
जाने भृत्यापराधेन प्रातान्ते तादृशी दशा ॥ ३११ ॥
दौहित्रोऽपि महीभर्तुर्जातो वीरकुलादपि ।
तत्पापेनाभवत्तस्य चित्तं वीररसोज्झितम् ॥ ३१२ ॥
विप्रा राजसुताः सैदाः काश्मीरा अपरेऽपि ये ।
सहस्रसंख्याः समरे तद्दिने प्रलयं ययुः ॥ ३१३ ॥
निहतानीकसुभटसमूहान्तरलक्षितान् ।
भूमिदाहाय निष्कर्षुं नाभूत्कस्यापि पौरुषम् ॥ ३१४ ॥
ये सर्वचङ्गाः पीनाङ्गा भोगैर्मण्डलवर्धिताः ।
याता घर्मोत्थदुर्गन्धास्ते श्वचायसभोज्यताम् ॥ ३१५ ॥
रक्ताक्तकर्तरीशक्तिमुद्गरद्रुघनादिभिः ।
शाल्मलिद्रुमवत्पुष्पैर्बभुर्युद्धगता भटाः ॥ ३१६ ॥
स्मृत्वा मद्रविहाराग्निदाहं सैदकृतं मुधा ।
अलाभपुरदाहाय मार्गपोऽग्निमदापयत् ॥ ३१७ ॥
ज्वालाजालकरालोऽसावग्निर्यैदमोत्थदारुणः ।
अलाभदीननगरं दग्धारण्यमिवाकरोत् ॥ ३१८ ॥
श्रीमत्सैदहमादानपानगाढोद्दितानलः ।
राजप्रजापथारोत्थतत्कोपाग्निरिवाद्भुतम् ॥ ३१९ ॥
हतेषु भास्करायेषु पलाय्यान्येषु यात्स्वपि ।
विद्रुतेऽन्तरे लुण्ठि मद्रायाः श्वपचादयः ॥ ३२० ॥
भाग्नजन्मदरिद्रा ये ते महाश्चर्यमापयुः ।
सद्वैपात्रा दरिद्रस्यमुपि श्रीपत्रं सदा ॥ ३२१ ॥
केचिच्छ्मशानिर्निस्यन्तो यत्र कुत्रापि स्थिताः ।
भ्रान्ति ग्रामेष्वरीयार्धयंयुः कापालिका इव ॥ ३२२ ॥

विण्ढसंचयापूर्णगृहच्छिद्रपिधायिनाम् ।
अभूत्परस्परं युद्धं ग्रामीणास्थि शुनामिव ॥ ३२३ ॥
आदायैकेन यल्लीतं तस्मादन्येन तद्धृतम् ।
तस्मादप्यपरेणेत्थं मात्स्यो न्याय इवोत्थितः ॥ ३२४ ॥
द्विधा जयमयाहो यस्तद्वाहिन्योरभूत्पुरा ।
एकपार्श्वागमात्सोऽत्र दाण्युग्मूलमातनोत् ॥ ३२५ ॥
आरुह्याद्रिजयश्रियमायान्पौरान्निरयद्युग्मार्जितान् ।
युध्यन्तस्तन्नदाध्यधुर्दुर्भिक्षाग्रदुःखभागिनः ॥ ३२६ ॥
दारुणोप्यन्वयात्स्तत्तद्वस्तुनार्दितान्यपि ।
पौराणां समदृशन्त सदनानि मनांसि च ॥ ३२७ ॥
अगारान्तः कुलीनानां पुण्याः कन्याश्च योगिनः ।
पिता. केऽप्यधमाश्चर्दृष्टस्वभोगातृषिताः ॥ ३२८ ॥
व्यधायि यत्र निर्माणं कल्पान्तस्थिरतादाया ।
कोटिकोटिधने दत्त्वा दग्धे तन्नन्दमनादगात् ॥ ३२९ ॥
आसन्नन्तेऽपि येऽप्युग्रैरनर्घैरप्यलुण्ठयन् ।
दस्यवो दक्षिणे पारे क्षीणा इव जयोद्धताः ॥ ३३० ॥
न शीधुपरपर्णोऽप्यास्त येषामुग्रचयार्पणे ।
साहस्रपेण्याः कुम्भानामभ्यौपत्रयणाद्भृताः ॥ ३३१ ॥
केचिद्वन्धुवियोगार्ताः केचित्संचयपर्याश्रिताः ।
विण्ढरचवृत्ताश्रेया जितस्तद्भुपः परे ॥ ३३२ ॥
बहवो दुःखिताकोराः दातंवीर्याश्रयगुणो ।
तस्तद्र्णविपर्यस्य हार्थैः क्लैः स्वपरर्मान ॥ ३३३ ॥
उत्थायवैद्धैः साधं सहस्राङ्गिमर्दा गृहा ।
इत्थं पद्मिनमे वर्षे आषाढमर्मनिर्वाहिये ।
एकान्तविजयाशेषा तत्सहोदरयोऽभवत् ॥ ३३४ ॥

पूर्वमङ्कुरितः सैदयधात्पल्लवितः क्रमात् ।
परस्परं वैरतरुस्तद्दिने फलितोऽभवत् ॥ ३३५ ॥
पौराणां चीरवर्गः प्रतिदिनमहरत्संचयं वञ्चयित्वा
[illegible]
उच्छेदः शाटशाटायनिभफलतरुष्विन्धनार्थं दुरन्तः
सैदद्वैधारसमुत्थः प्रसरमुपपुरोपप्लवोऽभूत्समन्तात् ॥ [illegible]
अत्रान्तरे वधं श्रुत्वा सैदाः फादमीरिफोज्झिताः ।
आलिखानमुखास्तत्रशुद्धांसमानायरोषिणः ॥ ३३७ ॥
द्विनाभिहत्य नगरे निवृत्तः सैन्यभायतः ।
मीयामहम्मदः प्रापत्तावग्स्वशिबिरान्तरम् ॥ ३३८ ॥
मायरादीन्हतान्श्रुत्वा सैदा भीता अपि व्यधुः ।
द्विनाभिहत्य नगरे पुनर्युद्धाय निश्चयम् ॥ ३३९ ॥
पश्चात्प्रतीर्य मार्गेशो हन्याद्भक्तद्रूणांस्त्विह ।
इत्युक्त्वा ताजभट्टस्ताभिन्ये वासायिसूत्रताम् ॥ ३४० ॥
अस्मिन्नवसरे पाणदागतो युक्तिपूर्वकम् ।
सैदानादाय गयत्रः स्वालयं ताग्व्यमर्पयत् ॥ ३४१ ॥
कृत्वा बाल्ननृपं तं गैरावपदग्योज्झितम् ।
पौरानानन्दयामासुर्मन्त्रिणो महतां यथा ॥ ३४२ ॥
दुर्योधनैकजाएणाः कृतवाल्यवांगा
ये धर्मज्ञातिविश्वस्ताः कलिदत्तफलाः ।
धन्याधन्वूतिभूतनादृहनावपारा-
स्ते कौरव्या इव रणे न जयं स्मसन्ते ॥ ३४३ ॥
राजधान्यां समार्गेऽपि सर्वो पत्तपुरान्तरात् ।
[illegible] ॥ ३४४ ॥

यावत्सैदहमादाजगामगाहो मद्रान्तरे ।
पूर्वोक्तपुण्यसंभारैस्तद्वाकार इवोत्थितः ॥ ३४५ ॥
सर्वस्वमपहृत्यास्य सैदास्ते सकुटुम्बकाः ।
मण्डलादालिनामाद्या निरयास्यन्त मन्त्रिभिः ॥ ३४६ ॥
ऐकमत्येप्यमात्येषु काश्मीरेष्वधिशङ्किताः ।
ययुः परशुरामाद्याः स्वदेशं प्राप्तसत्क्रियाः ॥ ३४७ ॥
शिशौ दत्त्वा राज्यं वयमिह भजामः सुखमिति
व्यधुः स्वार्थं शिक्षा गलितमतयः सैदपतयः ।
हलेप्यंशे तेषु प्रसभमभजन्मन्त्रिपदवीं
परे तत्तज्जुष्टां विधिरिह पलायाय पुरतः ॥ ३४८ ॥
सीपादस्त्रसामग्रीं मामामादिप्रमेयजाम् ।
आदाल्लठक्कुरोगृह्णात्सुतो लहरादिकम् ॥ ३४९ ॥
गृहीत्वा वाङ्गिलं राष्ट्रं स्वयं मार्गेशमागतः ।
मसूयादिप्रमेयांश्चाभजत्पद्मामाञ्जहाङ्गिरः ॥ ३५० ॥
कामाथमादिपर्येषु स्वाम्यभूत्सैफडामरः ।
अन्यां च ग्रामसामग्रीं सैदरेषु यथोचिताम् ॥ ३५१ ॥
परिहासपुराधीशो जोनराजानकोऽभवत् ।
सैन्याधिकारनिर्दैन्यस्यात्तत्रपोज्झितपञ्चणः ॥ ३५२ ॥
इमादिमश्च मार्गेशो द्वारपालाधिकारभाक् ।
चक्रे सैदादिभृत्यानां रक्षामक्षामपौरुषः ॥ ३५३ ॥
यात्तोधिकारसामग्रीं भूमेर्द्रव्यावलीमिव ।
महाभूता इयामाल्याः संभूय व्यदधुर्नवाम् ॥ ३५४ ॥
एतौ मार्गपतेः पक्षाट्ठक्कुरौ डामरोपमः ।
राजानकोपो दीनाख्ये सर्वप्रथ इवापुतत् ॥ ३५५ ॥

आत्मैव निष्क्रियः साक्षिमात्रं बालनृपोऽभवत् ।
सर्वं प्रकृतिनिष्पन्नं राज्यतन्त्रमभूत्तदा ॥ ३५६ ॥
विभजन्तो भुवं सर्वां यथेच्छं स्वेषु केवलम् ।
अलेखयन्नृपं पत्रे स्वाङ्काकाराक्षरत्रयीम् ॥ ३५७ ॥
कष्टप्रदाः प्रजानिष्ठा दुष्टभृत्यविचेष्टिताः ।
यथेष्टं समचेष्टन्त हृष्टास्तेरिष्टचेष्टया ॥ ३५८ ॥
स्वपक्षरक्षणे दक्षाः परपक्षेष्टखण्डनाः ।
तार्किका इव ते तस्थुर्वितण्डा वादशिक्षिताः ॥ ३५९
मण्डलं तापयन्ति स्म सर्वे तीक्ष्णकरा न के ।
कल्पान्तकाले भुवने द्वादशार्का इवोदिताः ॥ ३६० ॥
आक्रन्दितोल्कादाहैश्च भूरिभूकम्पसंपदा ।
वेपमानो जनो जज्ञे प्रत्यावृत्तमुपद्रवम् ॥ ३६१ ॥
द्विशो नृपे व्यधुः पीडां विशां चैते नियोगिनः ।
आमया इव देहानां वार्धके शक्तिवर्जिते ॥ ३६२ ॥
नृपतेर्यदि मन्त्रगणसहाया
रचयन्ति प्रबला मिथो विरोधम् ।
कुपिता इव धातवः शरीरं
क्षपयन्ति प्रसभं महीं च राज्यम् ॥ ३६३ ॥
ये सर्वकण्टकान्वेषिणः परेषां छिद्रकारिणः ।
करमाणामिवैतेषां मे तेऽभ्यागमनतिप्रियाः ॥ ३६४ ॥
पैशुनोपायनाद्वैरं नयद्भिः प्रतिवासरम् ।
धार्मिकैः कृतसंधानैर्वैरं प्रादिमनीयत ॥ ३६५ ॥
उक्तं यथैव केनापि स्वयुक्त्या परिकल्पितम् ।
तेषां तद्रूपपैशुन्यं हृष्टं काव्यमिवाभवत् ॥ ३६६ ॥

इत्थं मन्त्रिद्वन्द्वादर्शोपेताद्यान्योन्यविनिघ्नताः ।
तन्मूल्यपैशुनाभ्यासैर्मालिन्यमभजन्त ते ॥ ३६७ ॥
अथ मार्गपतेरश्वपद्वीं प्राक्समागताम् ।
नागहस्तापदे रम्यां चक्रवाका इवेन्दवीम् ॥ ३६८ ॥
इदास्माभिर्हृताः सैषा यद्दीप्त्या विद्रुमोप्ययम् ।
नृपस्यास्य सभाभ्येष्ट्यः स्थापितः कुरुते मदम् ॥ ३६९ ॥
इत्यादि गर्वयंस्तन्मूल्यवर्गान्मार्गपतिस्स्वनः ।
तादृश्यं राजकार्येषु विरक्तः सोभजद्रुषा ॥ ३७० ॥
यद्वामग्राननयनोत्पाटनेन निजं वपुः ।
विद्यामनाहितं पार्श्वे जोनराजानकोऽनयत् ॥ ३७१ ॥
दग्धाधिपत्यानौचित्यनिमहानुमदभ्रमैः ।
ग्रहाणामिव तेषां स क्रूरो राहुरिवाभवत् ॥ ३७२ ॥
पुन्द्रालकादिदेशस्थग्राम्याणामनियन्त्रणः ।
लोत्रभूम्यपहारेण महेशोऽपि सोऽभवत् ॥ ३७३ ॥
विदद्रैधान्तरे लुब्धैः स्वैरेव मुषिताः प्रजाः ।
तत्पदार्धपदं पूर्णो कोष्ठागारावली स्वधात् ॥ ३७४ ॥
यत्कष्टेनार्जितं लोकैर्वेलात्कारहृतं धृतम् ।
तं प्रजाद्वेषमिति यत्परस्वं वेत्ति लुब्धधीः ॥ ३७५ ॥
संपूर्य पार्टिमीः स्वर्यास्मदीया इनजोवनं ।
ओषींमिश्विष्णुमोग्नौ न बभूव कदाचन ॥ ३७६ ॥
द्वैतार्थिरर्थकारोपे ग्रामे वा नगरान्तरे ।
नारायणद्विषु कधिक्षस्थिता तेन पाटिहनम् ॥ ३७७ ॥
यदि धर्मेषिता कधिशपणां दौमरणे ।
स तद्दूषते राजतरङ्गस्य कदी हतिम् ॥ ३७८ ॥

स्वप्रमेयेषु वास्तव्याद्वैश्याश्चिरपराधिनः ।
अन्येपि पीडयामासू रोगा इव नियोगिनः ॥ ३७९ ॥

राजा शिशुर्गतवया बहवः सहाया
यत्रातिमत्सरभृताश्च मिथः स्वतन्त्राः ।
राज्याङ्गभङ्गमसमं नृपतेर्दिशन्त-
स्तत्राचिरात्समुदयन्ति न के ह्यनर्थाः ॥ ३८० ॥

अत्रान्तरे वाह्यदेशे यात्रार्थं यौ विसर्जितौ ।
पद्मराजानकाष्ठकुराह्वदश्चापतुः पुरम् ॥ ३८१ ॥
तद्दर्शनापदेशेन श्रुत्वा किमपि मन्त्रिणाम् ।
नगरे नागमद्दूतैर्मार्गशः शङ्कितो भृशम् ॥ ३८२ ॥
ससैफडामरेणाशु गत्वा स चकितो गृहे ।
वैदेशिकभटाह्वानात्साशङ्कः सोनयन्निशाम् ॥ ३८३ ॥
शङ्कयेषु सदनाप्तेषु प्राप्तस्तन्मतमास्थितः ।
अह्लादष्ठकुरो जोनराजानकमथावधीत् ॥ ३८४ ॥
शस्त्रव्रणमुखोद्गच्छद्रक्तसंसिक्तमण्डपम् ।
तद्गृहे तं शवं दृष्ट्वा न को रोमाञ्चितोभवत् ॥ ३८५ ॥
दत्तकन्यमयं जन्यमवधीद्गृहमागतम् ।
दिव्यं कृत्वापि साश्वस्तं धिग्भोगाभ्यासवासनाम् ॥ ३८६
मिथोसहिष्णवो भेदान्मन्त्रिणः प्रभविष्णवः ।
चिन्तयन्त्यचिरेणैवं द्रोहिणेत्यपि केचन ॥ ३८७ ॥
केप्यूचुः स यथा सैद्रानवधीन्मद्रपैः सह ।
पर्यर्णकेन तत्पापात्तद्व्यापादितोरिभिः ॥ ३८८ ॥
भृत्या पृथैव रक्ष्यन्ते पोषिता ये सहस्रशः ।
नैकोपि तेष्यस्तस्यान्ते प्राणत्राणक्षमोभयत् ॥ ३८९ ॥

अर्जितं यद्यथैवाशु तत्तथैव हृतं परैः ।
न तिष्ठन्ति चिरं गेहेष्वन्यायोपार्जिताः श्रियः ॥ ३९० ॥
पापं पुण्यं खलं दाक्ष्यं परं स्वं दूषणं स्तुतिम् ।
नो वेत्ति राजपुरुषः कदाचिद्विधुरे विधौ ॥ ३९१ ॥
वैदेशिकभटैः किं नस्त्याज्या सैन्याधिकारिता ।
इत्युक्तोऽपि स पुत्रेण नाग्रहीद्भाग्यवर्जितः ॥ ३९२ ॥
विपरीता मतिः पुत्रे विश्वासः परकीयके ।
जायते गतभाग्यानां विनाशे प्रत्युपस्थिते ॥ ३९३ ॥
वैदेशिकभटारम्भेन यत्नजातीनियान्यहम् ।
अश्वत्थाम्नश्छद्मिणो वीरान्मेने भीरूनपगानिव ॥ ३९४ ॥
समैपकडामरं वीरवरस्तच्छौर्यशङ्कितः ।
भीतः समाधिपच्छत्रं पौरपृष्ठेने निश्चयः ॥ ३९५ ॥
जल्लालठक्कुरस्तापद्राजधान्यङ्कने स्थितः ।
यद्धोन्तः स्वैष्ठांरपालैर्गतिः क विधुरे विधौ ॥ ३९६ ॥
भास्वानपि प्रतिदिनं मृदुतां प्रयाभिस-
  स्तां तां विभर्ति गगनान्तरगोऽप्यवस्थाम् ।
निस्थाकुलस्य मनुजस्य बलप्रभावे
  को निश्चयो भवति तत्र विचित्रवृत्ती ॥ ३९७ ॥
मसूरडामरप्रारम्भे छिन्नसंतुबन्धनाः ।
प्राग्वद्भेजाल्लदूर्गेऽईे विद्युः सैन्यसंग्रहम् ॥ ३९८ ॥
दृष्टागर्वाविनिष्टे ययुः सम्पुराप्यमा ।
ठक्कुराः सालिपाधानेष्वास्तता. स्वयमागताः ॥ ३९९ ॥
कारागारान्तरं प्रापुः कस्य ययुः संपदः स्थिराः ।
जौराघनामा मल्लूस्यः स्वादरी नगरान्तराम् ।
ठक्कुरादाद्युरगाङ्करया राजपुरीं ययौ ॥ ४०० ॥

इत्थं तत्सैद्वधतो जोनराजवधोधिकः ।
पाददाहादिवासह्यो गलरोगो व्यथावहः ॥ ४०१ ॥
यावन्नरस्त्यजति कार्यकृदेकचिन्तां
चिन्तान्तरं सृजति तावदमुष्य धाता ।
याते क्षशिम्नि शशिनः किल पूर्णिमासी
संजायते स्तुतिहरो ग्रहणप्रचारः ॥ ४०२ ॥
निष्प्रतिद्वन्द्वि नैश्चिन्त्यं मार्गेशो यावदाप सः ।
तावच्छुश्राव संप्राप्तं पुत्रमादमखानजम् ॥ ४०३ ॥
स यथाभ्यन्तरं प्राप्तो यथा राज्यं ग्रहीतवान् ।
बाल्यात्प्रभृति वृत्तान्तं तत्खानस्य ब्रवीम्यहम् ॥ ४०४ ॥
पितुः श्रीजैननृपतेः प्रभये निर्गतो बहिः ।
आदमखानो विभ्राणः प्रपेदे मद्रमण्डलम् ॥ ४०५ ॥
भावीश्वरांशतैश्वर्यप्राप्तिसूचकपर्वणि ।
शिवरात्र्यन्तरे तस्य तत्रस्थस्य सुतोजनि ॥ ४०६ ॥
जनकेस्य दिवं याते तुरुष्कसमरान्तरे ।
मातामहगृहे चन्द्रो ववृधेम्बुनिधाविव ॥ ४०७ ॥
काले तात्तारखानेन रक्षितः स गतः स्वयम् ।
जालंधरमहीपीठे निनाय कतिचित्समाः ॥ ४०८ ॥
जहांगिरोस्य मार्गेशः सैद्भीत्या गतो बहिः ।
सोपधि व्यग्रजल्लेखं धर्तुं पैतामहं पदम् ॥ ४०९ ॥
तत्तारखानप्रभये ततः खानमिमं पुनः ।
सुतो हस्सनखानोस्य कंचित्कालमपालयत् ॥ ४१० ॥
तुरुष्कान्वञ्चयित्वाथ विहितोत्साहसाहसः ।
खानोमितपरीवारः प्रापद्गृहणमण्डलम् ॥ ४११ ॥

इतः काश्मीरिका दूता मार्गेशेन विसर्जिताः ।
शृङ्गारसीहेनानीतास्तावद्राजपुरीं प्रति ॥ ४१२ ॥
ततो राजपुरीनाथो मार्गेशाद्भयनिर्जितः ।
पताहद्यानमानिन्ये स्वानिर्घः स्वाश्रयेच्छया ॥ ४१३ ॥
जोनराजानकयथात्काश्मीरेभ्यो विनिर्गतैः ।
डामरैर्धरजानठाकुरदोलुमादिभिः ॥ ४१४ ॥
तत्रस्थैः शिश्रिये ग्लानस्तम्भुर्गैरिव ।
प्रयां निन्ये यथा पूर्वं शुष्केन्दयास्मजांभयन् ॥ ४१५ ॥
शीनसंबन्धयद्दोपि मार्गरक्षाधिकारभाक् ।
मसूदनायकः सोपि ग्लानपक्षे समाश्रयत् ॥ ४१६ ॥
दीनो ग्राम्यजनो दुष्यदुनायकतार्दितः ।
तदागमनवार्तां तां श्रुत्वे प्रार्थमियाविदन् ॥ ४१७ ॥
तापरार्धर्जिकान्यायप्रेष्यधिककरोषतः ।
धीरा चिरा दर्शिताथ शुशुभुः ग्लानवार्तया ॥ ४१८ ॥
ग्रामे वा नगरे वापि त्यक्त्वा गृहेषु दुष्यकम् ।
यद्यागो राजविभवे न कः प्राप तदन्तिकम् ॥ ४१९ ॥
तांस्तान्देशाद्विनिर्यातान्यानो गृहस्थगृहिमान् ।
पेत्स्यत्पुष्पनतिष्ठ' स राजः प्रत्यभियोगिताम् ॥ ४२० ॥
पौत्रः श्रीजैननृप ायोग्योयमिति सर्वतः ।
स्वस्तान्याम्नरथैराज्ञैश्वसमैपानिधिपञ्जकः ॥ ४२१ ॥
तडागांश्चपलान्पुराश्रीर्ग्याश्चमार्हिपताः ।
ताम्रपुत्रपि सम मत्स्या इव तडागगाः ॥ ४२२ ॥
न मम महती सैवैषोरिर्जितोभ्यदयो महा-
  गिरितिरतिबैः स्का भिन्नाः पंरध्वरसंयताः ।

स परतुरगोस्त्वस्य: कोऽपि न चाधिकृतो दिन-
स्तमिव घुणास्तास्ताश्चिन्तास्तुदन्ति चिरं न किम् ॥ ४२३ ॥
तुष्टो जहाङ्गिरस्तावन्मन्त्राल्या प्रेषितोपधिः ।
तावमन्मतगं शाल्या मन्त्रिन्नः समपद्यत ॥ ४२४ ॥
अद्दिनोन्मूलनोद्भूतदेशोकाधिमयातिनः ।
सुलेच्छुः प्रत्युत प्राप दुःखमुद्भूतविग्रहः ॥ ४२५ ॥
प्रवर्धमानया नित्यं स्वानागमनयानया ।
पेपमानोभवल्लोको पात्ययेव घनावलिः ॥ ४२६ ॥
चान्तिकाद्यनुराः खानमन्त्रिणोथ जिगीषवः ।
इत्थं लेखाङ्कितं दूतं व्यसृजन्मार्गपं प्रति ॥ ४२७ ॥
भो भो मार्गपते गर्वसर्वस्वर्पितविक्रमः ।
काश्मीरान्तः सुपर्वेव भवांश्चर्चितमद्यशाः ॥ ४२८ ॥
सोयं खानस्त्वयानीतो लेखैस्तौरुष्कदेशतः ।
उपेक्ष्यते कुलस्वामी कथं मार्गपतेधुना ॥ ४२९ ॥
स्वयं कृतं कथं कार्यं पश्चात्तापाय जायते ।
शिशौ राज्यं परित्याज्य भुज्यते मण्डलं परैः ॥ ४३० ॥
व्यवहारोचितः शुद्धः सोयं किं तिष्ठते बहिः ।
अथ वा पितृभागं चेत्प्रयच्छस्यस्य मण्डलात् ॥ ४३१ ॥
बहिरेवास्त्वयं राजाप्ययमस्त्वन्तरे स्थितः ।
अथ किं बहुनोक्तेन मान्यो यदि न तेस्त्ययम् ॥ ४३२ ॥
रणोभयबलवधात्पापं ते परिणंस्यति ।
श्रुत्वेति लेखं मार्गेशः खानदूतोपदर्शितम् ॥ ४३३ ॥
प्रत्युत्तरमयं पत्रं तस्मै दत्त्वाब्रवीदिति ।
भो भो मण्डलगोप्तारो भोक्तारो नृपसंपदाम् ॥ ४३४ ॥

एकतो नृपतेः सेना काष्ठावालस्य चान्यतः ।
दंष्ट्राद्वयी यमस्येव लक्षिता सर्वभक्षिका ॥ ४४७ ॥
मात्सैरयितुमारब्धानविद्रुतः सोऽधिकोऽभवत् ।
पादत्राहारिवासहो गलरोगो व्यथावहः ॥ ४४८ ॥
तस्करास्कागतपथिको मल्लश्रिहतायनः ।
शरागक स्यानीशो दैवाः कर्त्ते दशामगात् ॥ ४४९ ॥
जग्मुर्दक्षिणपारस्थग्रामेषोऽन्तर्दिगाश्रिताः ।
सुवीरता योधने सर्वं त्यक्त्वा रणवराजीभयात् ॥ ४५० ॥
केऽपि पार्थयन्ते यद्धं ध्रुवमभिशिभेव रता ।
समापरम्भहांप्याजा प्रविष्टा कटकद्वयी ॥ ४५१ ॥
राज्ञीभवं समालोक्य प्रगुणं कारणभुवा ।
एकदा शीरपायाक्षे क्षणकान्दं शिविरे ययुः ॥ ४५२ ॥
प्रज्ञागन्धवस्थानदात्राश्रयाणाभिवर्तिनाः ।
सर्वं पद्मपमात्मनाभिश्चभुः शिविरान्तरान् ॥ ४५३ ॥
[illegible] केऽपि [illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ ४५५ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४५६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४५७ ॥

तुरुष्कदेशादपकृष्य ग्लानः प्राप्तो निरर्गलः।
स मार्गरोदस्तत्पश्चात्तेनापि प्रयत्नहृतः॥ ४५८॥
अथ मद्रिदिलावस्थाने मुषः ग्लानो जयोन्मदः।
स्वसैन्यसंमर्द कुर्वन्निर्गतुः शिबिरं व्यधात्॥ ४५९॥
विकरालाम्बराश्लिष्टा करालपिरयावली।
मुमुर्षुनिश्वासरालम्भान्यारम्भान्तस्य दारिणः॥ ४६०॥
अत्रान्तरे मार्गपतिर्गृहीत्वा बालभूपतिम्।
सन्नद्धाय बलोत्पुत्रौ निर्ययौ नगरान्तरात्॥ ४६१॥
प्राकारदेवकदनाऽपरस्तस्यरनयस्तुयिलुण्ठनाः।
पुराङ्गदग्धौ भीताः पौरा ग्रामेषु न्यविशन्॥ ४६२॥
निष्प्रत्युपस्तुभापा या मुषितेव पराङ्गना।
अभयद्राजरहिता नगरी न गरीयसी॥ ४६३॥
वैदेशिकटकाटोपघोषोत्करस्टङ्कटः।
मुषितोद्धारभूपालं पादपाच्छिबिरं व्यधात्॥ ४६४॥
संस्थाप्य तत्र भूपालं त्रिधा कृत्वा स्ववाहिनीम्।
कल्याणपुरतो धृत्वा ग्लानं योद्धुं विनिर्ययौ॥ ४६५॥
ग्रामग्रामान्तर्ग्रामान्ते ग्रमासस्योधिकार्थी :।
तस्थौ खानान्तिकं प्राप्य स खानमरणान्तरे॥ ४६६॥
क्रमराज्यस्फुरत्प्राज्यपञ्चधारादिदुःसहम्।
वैदूर्यभट्टः पाश्चात्त्यां जमाह शिरिपद्धतीम्॥ ४६७॥
सपरोजस्नीहारगकराजसुतादयः।
चतुरङ्गोपमां लीलां क्षणे चक्रुः पुरो गताः॥ ४६८॥
अधैवतः स्वकादमारवैदेशिकबलान्विताः।
मसुदनायकसुता योद्धुं व्यूहात्समाययुः॥ ४६९॥

फलकासिस्फुरत्पक्षा नदन्तोन्तिकमागताः ।
चेरुः पङ्क्त्या भटास्तत्र हंसा इव नभोन्तरे ॥ ४७० ॥
यावत्प्रवृत्तो योद्धुं तांस्तावद्वीक्ष्याग्रमागतान् ।
अह्लादठक्कुरव्यूहो निरीहः समपद्यत ॥ ४७१ ॥
चेलाह्निकाभुजः केपि गर्जन्तो जलदा इव ।
स्फुरच्छस्त्रतडिज्ज्वालाः सोत्फाला निर्ययुर्मृधे ॥ ४७२ ॥
विषमा पङ्कसंकीर्णा जाड्यदुर्मार्गदूषिता ।
तेषामापततां साध्या धासनेव निजाजिभूः ॥ ४७३ ॥
वैदेशिकभटान्दृष्ट्वा नटत्खेटकपीटकान् ।
चटका इव जग्मुस्ते विदूरं पाटवोज्झिताः ॥ ४७४ ॥
न संस्तम्भयितुं सेनामशकत्तां पलायिनीम् ।
अह्लादठक्कुरोदीर्णां सेतुभङ्गां नदीमिव ॥ ४७५ ॥
अहमहमिकायातजातघातव्रणार्दिताः ।
प्राणत्यागेन ते केपि चक्रुर्वेतननिष्कृतिम् ॥ ४७६ ॥
स्रवच्छोणितसिक्ताङ्गाः शालिक्षेत्रगताः शयाः ।
यागोपहारपशुतां ययुः कार्त्तिकभूमिषु ॥ ४७७ ॥
सेना शानस्य धारयेव सा नैर्ऋतदिगागता ।
तत्तल्लोकक्षयं चक्रे वेगभग्नमहद्रुमा ॥ ४७८ ॥
केपि काश्मीरिकास्तत्र वैदेशिकभटानले ।
शालभ्यायतलीलाते द्रुद्रुवुः धीफलं ययुः ॥ ४७९ ॥
किं नामोद्दीरणैस्तेषां दृष्ट्वा व्यूहं समागतम् ।
निर्यैर्भिरिव पातुं स्वं भीत्या यैर्धिः पलायितम् ॥ ४८० ॥
प्रमेयभाजां गुण्या ये दृष्टा गजगभाग्नारे ।
अदृष्टपूर्वे संग्रामे तेऽप्यदर्शितपादागम्. ॥ ४८१ ॥

धीरपूरया स्वजन्मराजान्वयपदे श्लाघ्यतामगात्।
तस्य विषमुगरस्यतामाणा अनुचरा रणे।
दिवं विपाम्भोभोगार्थं चभूस्ते पुरःसराः ॥ ४८२ ॥
इत्यादिहार्निवृत्राप्य तं स्यानस्य महामयाः।
नियुक्ता मार्गपत्यभे र्व्यापद्मानया समायपुः ॥ ४८३ ॥
मसूदखानः पेरुधेय यद्रन्मो विजयोद्यताः।
धीरा हुस्सनमीरादा हाता मार्गपतेर्भटैः ॥ ४८४ ॥
पश्चादस्तस्य संवधिभूत्यास्ते मौलजादयः।
सर्पादिभट्टाद्यान्वे च हता मार्गपतेः पुरः ॥ ४८५ ॥
विभुक्तोभूस्थितरकाले यः स सांमुख्यमाययौ।
धालम्भृग्रमायेण कश्मीरस्कटयं विधिः ॥ ४८६ ॥
मार्गेशस्याय या स्तुर्य धैर्य तस्यात्र संयुगे।
संनद्धः सवलस्तस्यौ जयस्तम्भ इवाचलः ॥ ४८७ ॥
पदैकमात्रं पश्चाद्वेदगमिष्यथ तरस्यलात्।
काश्मीरकटकस्यास्य मायाशिष्येत किंचन ॥ ४८८ ॥
भिन्नप्रकृतिसंधानकौशले श्रीजशाङ्किरे।
भिषजीय तदा दृष्टं भैषज्यं सांनिपातके ॥ ४८९ ॥
प्रागल्भ्यमप्रतिहतं प्रतिमानमोज-
स्त्वस्त्रप्रयोगचतुरत्वमसंभ्रमश्च।
एतानि यस्य समयेप्यतिसंकटे स्यु-
स्तुर्यैव तं प्रति रमेति रणे जयश्रीः ॥ ४९० ॥
खानोस्मत्करमासांत्र मिथ्योद्दोप्यात्र संयुगे।
रणाग्रचलितान्दूरं युक्तया सर्वानुपानयत् ॥ ४९१ ॥
मार्गेशमभुसांनिध्ये तद्रणोपवनान्तरं।
ते धीरभ्रमरश्रेण्यः स्फुरत्पक्षस्वरांद्वृताः ॥ ४९२ ॥

अथ मानस्य शिबिरे गक्काद्या जयदुर्मदाः ।
नीतावशिष्टां सामग्रीं हत्वा भूरीनलुण्ठयन् ॥ ४९३ ॥
इब्राहिममार्गेशः सभृत्यः समरागमः ।
मसूदनायकमुखान्धिसुखांस्तत्रैर्व्यधात् ॥ ४९४ ॥
अन्ये शृङ्गारसीहाद्या दृष्ट्वा तत्सैन्यमद्भुतम् ।
भेडावनपथाच्चूर्णं विद्रुताः स्वां भुवं ययुः ॥ ४९५ ॥
सर्वं राजपुरीसैन्यं सदैन्यं वेष्टितं भटैः ।
दत्त्वाभयं ररक्षाज्ञो गक्को गणपतिर्यथा ॥ ४९६ ॥
त्यक्ता संनाहसामग्री केप्येते विद्रुता द्रुतम् ।
मुषिताः खशदौर्लम्बैः पृष्टमग्नाः प्रशान्तयः ॥ ४९७ ॥
वृक्षानपि वने जघ्नुररयोनु लगन्त्यमी ।
वैदेशिकैर्हतं यत्तद्ग्रामेषु जनपीडया ॥ ४९८ ॥
काश्मीरिकेभ्यो मुषिता निक्षेपमिव ते ददुः ।
शीतज्वरार्दिताः केचित्केचिच्छ्रान्ता बुभुक्षया ।
वैदेशिकाश्च काश्मीराः शतसंख्याः क्षयं ययुः ॥ ४९९ ॥
संरूढं कमपि निपातयत्यकाण्डे
पाताहं नयति च कंचन प्ररूढिम् ।
संकल्पाविषयविचित्रकाकतालीं-
वार्यीघस्तरुमिव पूरुषं विधाता ॥ ५०० ॥
यादृक्सुवासनः खानस्तादृशस्तस्य चेद्भटाः ।
भवेयुः किं न जायेत किं तु धर्मानुगो जयः ॥ ५०१ ॥
इत्थं फतहखानेस्मिन्प्राप्ते कश्मीरमण्डलम् ।
एकषष्टितमे वर्षे पुरुद्वच्छ्रावणान्तरे ॥ ५०२ ॥
कटकद्वयसंयोगे कल्याणपुरसंनिधौ ।
अमर्त्यानां च वाहानां तत्तल्लोकक्षयोभवत् ॥ ५०३ ॥

मित्रशैलान्तिरेयोमे मीनाये दानिशीययोः ।
भीमाद्य तत्सार्थे देतु देवौ देवविदो विदुः ॥ ५०४ ॥
धार्मिकनृपते राज्ये षड्दर्शनरताः प्रजाः ।
एताः स्वधर्मनिरता निरातङ्का निर्वृतयः ॥ ५०५ ॥
तस्मिन्नवसर्गे गते याति महाचारेत्र मण्डले ।
प्रजापचाराल्लोकानां ह्रासोभूदिति मे मतम् ॥ ५०६ ॥
तथा हि पण्डिताः केचित्स्वाचारं हिन्दुकोचितम् ।
त्यक्त्वा पुनन्तरे यवनदृष्ट्या गोमांसभक्षणम् ॥ ५०७ ॥
येनैव पितरो याता येन याताः पितामहाः ।
तद्दीनेत्र नापुत्रास्त्वपन्ले मांसुलप्रियाः ॥ ५०८ ॥
प्रायश्च निश्चितार्थानि पुराणोक्तानि कानिचित् ।
विस्मृतानि दुराचारत्वार्थं न स्युर्दुराचराः ॥ ५०९ ॥
मण्डलेऽस्मिन्दुराचारचातुर्वर्ण्यविराजिते ।
प्रसङ्गपतिताचारविपर्यासादितोऽलिखम् ॥ ५१० ॥
राजाक्रान्तः पर्दक्षिण्या धार्त्तयेति विसृञ्जितः ।
मार्गेशस्ताजमहादीन्भृत्या स्वशिविरं ययौ ॥ ५११ ॥
पथार्थेस्त्वगिन्धरस नदीस्तान्यल्पवर्जितान् ।
न किंचिदुपदिष्येत सानस्य चलतः पथि ॥ ५१२ ॥
मार्गानभिज्ञो मार्गेज्ञः सर्वेष्वुभयपेतनाः ।
दायादुःस्थिति लोके काङ्क्ष्मः स्वार्थलिप्सया ॥ ५१३ ॥
श्रैर्येहनद्रणाद्रन्तु मार्गेशो चाप्यदीदरन् ।
सनृपं सैन्यमुत्थाप्य ततो जिष्णुर्महाङ्गिरः ।
जमालामहणास्थानं ययौ स विजयोर्जितः ॥ ५१४ ॥
किमेते मिलिताः स्थानमिति तेन विसर्जिताः ।
ददाद राजभट्टः स मामान्माहात्म्यमादगान् ॥ ५१५ ॥

तस्मादन्यगृहीतस्तान्भूभुजालाद्भुतं भयः ।
समकालोद्भवाद्दीनाद्विद्विषामभूत् नृपो ॥ ५१६ ॥
इत्थं गजाधोरोऽपि कारणीर्शिर्जनगते ।
शादतुरुष्कादिकं तत्रदृष्टमत्रैव मण्डले ॥ ५१७ ॥
भविष्यतान्जनतासम्प्राप्तिकाले नृपाणनान् ।
मधेन आगतम्या सत्र कोल्हाव्दारतं ददौ ॥ ५१८ ॥
तत्रत्यास्मशूलं कुर्यां कश्चं धेनूः पञ्चशतानि ।
स्त्रीष्वप्पागकुलाधतुरगाकल्पगुणाग त्रिशः ॥ ५१९ ॥
सर्वस्वाहरणं मद्यस्थलमस्मात्संदिग्धकम् ।
युष्मास्वपि तथा भूपास्तथैव विरोधिभिः ॥ ५२० ॥
तत्पापफलमेतेषु त्रिषु तस्मात्प्रशमनम् ।
कृताददादराज्याती दृष्टं लोकैर्विगर्हितम् ॥ ५२१ ॥
उत्पिञ्जोत्पादनाद्देशो गृष्णदिन्यादि दूषणम् ।
प्रजापापादर्मधिनुर्मीदाः स स्वयतेन ॥ ५२२ ॥
स नृपो नगरं प्राप्तो विधाय विजयोत्सवम् ।
उद्यायचान्यानपक्षगतान्सर्वानदण्डयत् ॥ ५२३ ॥
एकं स्वातान्वयं ज्ञात्वा शिष्टं तस्य कुटुम्बकम् ।
अयाचत न को देहे दुष्टरोग इवोत्थ्यः ॥ ५२४ ॥
कदाचित्सुप्रीतो जनयति सुखं सार्वजनिकं
कदाचिद्वक्रेच्छः सृजति जनतामीतिचकिताम् ।
फलं नीचे चोर्ध्वं भविषु परिवृत्त्या विदधतो
ग्रहस्येवाकाशे गतिरिह विचित्रा यत विधेः ॥ ५२५ ॥
कंचित्कालं दरग्रस्तः स्वामत्राणविवर्जितः ।
यायावर्किंचित्करतामग्रह इवाम्बुदः ॥ ५२६ ॥

अत्रान्तरे स्थितः खानः सर्भेरपगलान्तरे ।
अविघ्नपरशुगर्दैरुपप्रेष्टो मापकोऽर्जितः ॥ ५२७ ॥
मानरुद्रपर्णसमस्य कश्मीराभिमुखस्ततः ।
मापयौ स पुनः खानः सत्राण उद्भटैर्भटैः ॥ ५२८ ॥
तस्मिन्सूरपुरं प्राप्ते स नृपोऽथ जहाङ्गिरः ।
निर्ययौ नगरात्पूर्णं संपूर्णः सैन्यसंपदा ॥ ५२९ ॥
प्राग्यात्स गुप्तिकारस्थाने निषण्णः शिबिरान्तरात् ।
गद्दरजसुतं राज्ञी सोत्पूर्णाद्विद्रुतं द्रुतम् ॥ ५३० ॥
आरोहणक्षणे तस्य तुरङ्गस्यासमर्ह्यत् ।
क्षणं स दाकुनस्तोऽपि नातिष्ठदभिमुखः क्रुधा ॥ ५३१ ॥
गृहीतभूमिपस्तोऽपि यत्रैव द्रोहितामगात् ।
कोऽन्यस्तिष्ठति तत्रेति भरतः प्रत्यागतोऽभयत् ॥ ५३२ ॥
तुलधे निर्गतो भूयो मार्गेशः शिबिरान्तरात् ।
उपायैर्भिन्नतयोऽचकं खानस्य बलभेदनम् ॥ ५३३ ॥
अत्रान्तरे यत्पुरजीरकाद्या महामदाः ।
प्रविश्य नगरं रात्रौ बन्धनस्थानमोचयन् ॥ ५३४ ॥
ते सर्वे बन्धनान्मृत्युमारादिव विनिर्गताः ।
सैफडामरमुख्यास्ते संप्रापुर्विजयेश्वरम् ॥ ५३५ ॥
स सैफडामरः पूर्वं बन्धने स्वप्रमैक्षत ।
केनाप्यन्यपदद्वन्द्वं छिन्नं दात्रेण तत्क्षितौ ॥ ५३६ ॥
वीरस्य बन्धनं तस्य स्फूर्जत्पक्षस्य रक्षणम् ।
सोऽष्मणः पतितं मेने पक्षैर्बलायगूहनम् ॥ ५३७ ॥
तथापि रक्षणं पक्षैरिव बलायगूहनम् ।
जयापीडपुराद्दुर्गोद्बन्धने नगरे कथम् ॥ ५३८ ॥

इत्यपायोऽप्युपायस्य जातो मार्गपतेर्यतः ।
इब्राहिमः स मार्गेशस्तावत्पथ्याद्विनिर्गतः ।
दांदनायकमुख्यानां बहूनां कदनं व्यधात् ॥ ५३९ ॥
ठक्कुरपद्मदजीयकमठीहापन्यपादयः ।
इत्थं तत्साहसं चक्रुर्लङ्घितक्रोशपट्टयः ॥ ५४० ॥
विपदि समनुभूय कोपि कष्टं
भवति पदं नृपसंपदां नितान्तम् ।
कनकमनलपाततापमात्वा
शिरसि विभाति नृपस्य मौलिरूपम् ॥ ५४१ ॥
कारापञ्जरनिर्मुक्तः पक्षीयाक्षतपक्षतिः ।
पुनर्जातमिवात्मानममन्यत स डामरः ॥ ५४२ ॥
पूर्वं जयपुरे दुर्गे योभूद्रुद्रःसहोदरः ।
कारागाराकारमुल्लङ्घ्य रज्जुनैकोपि निर्गतः ॥ ५४३ ॥
रुद्रः सुप्तः पुनर्बद्धो नगरे बन्धनालये ।
निश्चिन्तितं बधस्तत्र द्वित्रैस्त्रिदिनान्तरे ॥ ५४४ ॥
एवं कष्टागमो मुक्तः प्राप्तः स्थानान्तिकं क्रमात् ।
प्रधानपुरुषाख्याति प्रापत्प्रकृतिमध्यगः ।
स सैफडामरस्तत्र यथासंख्यमतस्थितः ॥ ५४५ ॥
क्रमो राघवपक्षितो यदि गृहार्थं वागमिष्यद्वनं
सुग्रीवः स च वालिना हतपरां नैवापदिष्यद्रुपा ।
क.. प्राप्य रिपुर्विग्रहस्य समरे जेतामविष्यन्कथं
महोंर्ग सुखदुःखयोः प्रतनुते धातैव मूल्यं द्वयोः ॥ ५४६ ॥
..विप्लुतो देशास्तानां वीराभिलम्पटः ।
..रङ्गः सर्वनामाप्परष्पुगः ॥ ५४७ ॥

एवमन्योन्यसापेक्षौ नाभविष्यत्त्वयं यदि ।
प्रविश्य देशे राज्यश्रीः कथमस्य भविष्यति ॥ ५४८ ॥

राजा विभाति यदुपोऽन्यसमाश्रयेण
   वीरा भजन्ति च तदाश्रयणेन शोभाम् ।
अन्योन्यसंगतिरसाङ्कुरमाङ्गिरेवं
   बालाङ्गनाधनकभूषणवद्विभाति ॥ ५४९ ॥

तेन भावेन सा स्नानसभा तत्र व्यराजत ।
गुणाश्लेषाङ्गनाङ्ग भावकेन शुभात्मना ॥ ५५० ॥

अत्रान्तरे मार्गपतिर्व्यथितस्तत्समागमात् ।
संधिगुः सोमपादादमुपास्थाने व्यसर्जयत् ॥ ५५१ ॥

पद्मराजानको रिगडामरः कंदापो बुधः ।
राजानमेत्य संप्रार्थ्य निन्ये राजपुरीपतिम् ॥ ५५२ ॥

तावद्दायदपुत्रगुप्तादाभ्यस्य मार्गपः ।
शृङ्गारसीदं तं भेदमनयद्द्रविणार्पणैः ॥ ५५३ ॥

नीत्या मार्गपतेः पुत्रं संधिगुः स पलद्वये ।
न्यपारयद्रणक्षोभं यावद्राजपुरीपतिः ॥ ५५४ ॥

तावन्मार्गेशपुत्रं तं दोषमन्यैर्विनिश्चितम् ।
नामन्यत स यत्नेन स्वाराज्ञा मन्त्रिणोऽभयन् ॥ ५५५ ॥

यावत्प्रजासु सनृपासु विधिर्विरुद्धो
   दायादुदुःस्थितिरुपायशतैर्न याति ।
देहे दुराधिनिहते भिषजां प्रयुक्त्या
   योगाः कथ प्रविगलन्ति कृताधिकाराः ॥ ५५६ ॥

स्थानान्तरस्थैराक्षिप्ते भिन्ने राजपुरीपतौ ।
अकस्मादुदभूत्क्षोभः सर्वसैन्यभयावहः ॥ ५५७ ॥

[illegible] नगरीं पशुः ।
[illegible] ॥ ५५८ ॥
केचित्[illegible]निधी ।
[illegible] ॥ ५५९ ॥
एवं [illegible] ।
वपी [illegible] ॥ ५६० ॥
अथ मार्गपतिः श्रुत्वा तद्वृत्तान्तमनुद्रुतः ।
[illegible] स प्रापत्कूरपुरान्तरम् ॥ ५६१ ॥
तत्र कूरगुणाच्छ्रुत्वा [illegible]मुपस्थम् ।
[illegible] त्रैगुण्यमादधे ॥ ५६२ ॥
निवृत्य स ततो दासः प्रातः सुस्यपुरान्तरम् ।
बबन्ध नीरजो स्थाने युक्तया यत्साधु तद्यथा ॥ ५६३ ॥
स हि तद्दिवसे प्राप्स्यन्पुष्पस्थीनगरं विटैः ।
किं नु तत्काङ्क्षितं क्रूरं न सिद्धं पौरपुण्यतः ॥ ५६४ ॥
सोपेक्ष्य मार्गपं तत्र ढौकितं श्रमराज्यतः ।
पदार्थराशौ दस्याग्नि तद्रूपा भस्मसाद्व्यधात् ॥ ५६५ ॥
अन्यायतः प्रतिदिनं समुपार्ज्य वित्तं
यद्दानभोगरहितं निहितं गुहान्तः ।
तत्संप्रयाति कृपणेषु कृतानुतापं
भूपालसादनलसादरिदस्युसाद्य ॥ ५६६ ॥
ततस्तत्सहितः प्राप्तो नगरं स जहाङ्गिरः ।
जयेन तावन्मात्रेण नगरे स व्यजृम्भत ॥ ५६७ ॥
सैदाभिष्काशिवान्देशात्स्यपुत्रवधकानपि ।
लेखैरानाययामास सोपयोग्यतया स तान् ॥ ५६८ ॥

तदन्तरे जम्भयाटे घसन्यानी बलोर्जितः ।
मृगानिव हरिस्तत्र विदधे दुर्दशान्खशान् ॥ ५६९ ॥
सप्तविंशतिसंख्यान्स काश्मीरविषयान्यथा ।
तावतीः सिन्धुपीस्तत्र व्यधाद्दुःस्थः पराक्रमैः ॥ ५७० ॥
सार्धं मल्हानहंसैस्तत्कटकः सुभटोत्कटः ।
मद्रमण्डलमुल्लुण्ट्य तुरुष्कांश्चकितान्व्यधात् ॥ ५७१ ॥
स मद्रमण्डलं जित्वा कृत्वा राजपुरीपतेः ।
जिष्णुर्धैभ्रे पुनः प्राप सद्युतो नायकालयम् ॥ ५७२ ॥
गृहं देवतपस्मार्तं स्नानं तं मानयन्गुणैः ।
मसूदनायकोमुष्मिन्नाभयद्भक्तिखण्डितः ॥ ५७३ ॥
सागरस्त्यजति चेच्चिरां स्थितिं
पश्चिमोदयमुपैति चेद्रविः ।
क्षत्रियः शरणमागतेऽर्थिनि
प्रायशश्चलति न स्वधर्मतः ॥ ५७४ ॥
स सैन्यसंग्रहं कृत्वा छपिल्लुकटकान्वितः ।
तदयौ ग्यानो गिरिशृङ्गे वैरिभङ्गविधित्सया ॥ ५७५ ॥
रोगैरिव भटैर्ध्वस्तसमस्तगृहयन्तुभिः ।
वास्तव्यानां स्थितिर्दुःस्था गेहे देहे यथाभवत् ॥ ५७६ ॥
अत्रान्तरे बन्धनान्तर्गतं पृष्ठपाटितम् ।
भीतो व्यापादयामास ऑयर्षः नगरेऽध्यपः ॥ ५७७ ॥
तद्दुःस्था राजलोकश्च सर्वं यय विरागभाक् ।
आश्वासपातकरणं दुर्दिनमुपरोभयत् ॥ ५७८ ॥
ज्येष्ठे मासि धुलानिशो मार्गेशः कर्णनिष्ठितः ।
अतिष्ठन्स नृपो भट्टशिलापृष्ठेतिनिष्ठुरः ॥ ५७९ ॥

द्रङ्गमार्गनिरोधेन सर्वोप्युभयचेतनः ।
जनो बलद्वयं गन्तुं निराशः समपद्यत ॥ ५८० ॥
विशां निर्लवणं भोज्यमभवत्तमत्र मण्डले ।
मार्गोदाम्यग्रजनं नाम श्रुतं हास्यावहं न कैः ॥ ५८१ ॥
सार्धे पले सैन्धवस्य मयोभूनगरान्तरे ।
दीनारपञ्चविंशत्या दुरापं नागरैरपि ॥ ५८२ ॥
प्राप्तदितमवर्षेपि कश्मीरागमनोत्सुकम् ।
श्रानं श्रुत्वा मार्गपतिर्नीतिकौटिल्यमादधे ॥ ५८३ ॥
दौहित्रं हाजिखानस्य खानमिस्कन्दराभिधम् ।
कम्पनाधिपतिं कृत्वा स्वामार्धं स व्यसर्जयत् ॥ ५८४ ॥
मसूदनायकीयं च राष्ट्रं दत्त्वा स्वगुप्तये ।
यः [illegible] चापि [illegible] प्रत्यमुच्यत ॥ ५८५ ॥
सार्धं देशाद्गुणेनाथ [illegible] तनुतां गते ।
स्वसैन्यसहितः श्रानो राजपुर्याः समाययौ ॥ ५८६ ॥
मार्गं श्रानं समाकर्ण्य स [illegible] ।
मार्गे शूरपुरे [illegible] मार्गेशः सनृपो ययौ ॥ ५८७ ॥
मर्वेशागतः श्रानस्य सूर्पणगव्यभितः ।
[illegible] देशीभूपकर्मानिनः ॥ ५८८ ॥
[illegible] पुष्पवन्नम[illegible] ।
[illegible] श्रानः [illegible] ॥ ५८९ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ५९० ॥
[illegible] ।
शाहः [illegible] ॥ ५९१ ॥

अथ मार्गपतेः स्वर्णमयींमङ्गलमालिकाम् ।
सचामरां डामरेशो जयश्रियमिवामदत् ॥ ६०४ ॥
उपेक्षितं तं तत्रस्थैर्निजैराश्वस्तमानसम् ।
ररक्ष केवलं प्रीतो आत्यश्वः समराच्चलन् ॥ ६०५ ॥
विहितारिप्रसराः सचिवाः सममेकपार्श्वगताः ।
यत्र सुराद्मप्रचिता मज्जति नौकेव राजश्रीः ॥ ६०६ ॥
वैदेशिकभटैर्द्रोहे विहिते समरागमे ।
तावत्ते फत्यवाडाद्या निन्युः खानं यथागतम् ॥ ६०७ ॥
खानो राजभटैर्बद्धो रणे मिथ्येति वार्तया ।
स सैफडामरो युद्धात्त्यस्तधैर्यो न्यवर्तत ॥ ६०८ ॥
तत्तद्वराश्वसामग्रीं गृह्णञ्शूरपुराध्वना ।
समरोड्डामरः सैफडामरः खानमासदत् ॥ ६०९ ॥
इत्थं तृतीयधारं स प्रविष्टो मण्डलान्तरात् ।
वधं कृत्वा विनिर्गत्य खानः पर्णोत्समागतः ॥ ६१० ॥
अधर्मबहलः कालः सर्वे द्रोहपरायणाः ।
राजा शिशुतरश्चायं स्वतन्त्रं मन्त्रिमण्डलम् ॥ ६११ ॥
अविधेया निजाश्चामी खानपक्षप्रतीक्षिणः ।
पौरा निरनुरागाश्च निष्कोशं नृपमन्दिरम् ॥ ६१२ ॥
सत्ता नाम न वृद्धस्य सर्वसामर्थ्यवर्जिता ।
इति संचिन्तयन्दाखाघातजातव्यथाकुलः ।
मासौ द्वौ गमयामास मार्गेशोऽपि स्ववेश्मनि ॥ ६१३ ॥
दृष्ट्वा महार्घमणिमौक्तिकविद्रुमाद्या-
 न्रत्नाकरं श्रयतु कोऽपि सुलाभलोभात् ।
यस्मान्महाभयकरान्मकरांस्तदीया-
 न्वीर्येण वारयितुमुज्झितभीः समर्थः ॥ ६१४ ॥

अत्रान्तरे पुनः स्वानध्यटिकास्मारपर्यन्तात् ।
इतो यातैर्भटैः सार्धं लब्धत्राणः समापर्या ॥ ६१५ ॥
तस्मिन्नप्यन्तरे ग्रामे शुद्दितैरपि पर्वतः ।
तद्दहःपतितं दध्रे सुपारं सुमिताम्बरम् ॥ ६१६ ॥
ग्रामान्प्रज्वलितान्दृष्ट्वा सद्यार्तांश्चाकुलस्ततः ।
मार्गेशो पाङ्गिलं त्यक्त्वा त्वरितो योद्धुमभ्यगात् ॥ ६१७ ॥
तावग्निमतपर्यायारौ मधुरूपान्तराद्गतः ।
प्राप दामोदरोड्डारभूमिं डामरसंयुतः ॥ ६१८ ॥
स नृपो मार्गपः पश्चात्तत्रागुरियोर्जितः ।
सैन्यं न्यवेदयत्तत्र यातदैवतवर्तिनिर्धा ॥ ६१९ ॥
सम्भूदो जातयुद्धेद्धो निशान्ते सैपडामरः ।
यमभङ्ग मार्गपालीयं दामोदर इवोत्थितः ॥ ६२० ॥
चित्रं दैदरदाढस्य यत्र सिद्धं त्रिधागमैः ।
अहो हीनबलस्यापि सिद्धमस्य विधेर्वशात् ॥ ६२१ ॥
किमन्यदल्पसैन्योऽपि स्वानः पदमीरपुङ्गवान् ।
हतविद्रुतविध्वस्तनृपान्स्वद इव व्यधात् ॥ ६२२ ॥
प्राप्यावसरोऽनियमादाहूय मार्गपः सैपडामरान् ।
अभ्ययाँ वीक्ष्य लाटस्यं प्रवेदं नगरान्तरम् ॥ ६२३ ॥
छिन्नेषु सेतुबन्धेषु भावसंदर्भपक्षता ।
पारापारगताः पौरा द्विराज्यायुक्तां स्पृहः ॥ ६२४ ॥
वैरोऽप्रतिदासाया मात्रा मदयराजनः ।
नुपपारे परित्यज्य स्वामपारे समाश्रयत् ॥ ६२५ ॥
यवभेदजर्जरं ज्ञात्वा सैन्यं द्विधा विशीर्णवत् ।
पैद्यावकल्पभयेन विचार्यमदायुगः ॥ ६२६ ॥

एकदा सर्वसैन्येदं कृत्वा मीयामहम्मदः ।
नसराजानकयुतो द्रोहं स्वामिनि तद्व्यधात् ॥ ६२७ ॥
यथा चित्तं तथा कायो यस्य स्यात्साहसक्षमः ।
तस्यात्मनिरपेक्षस्य कर्तव्यं किं न सिध्यति ॥ ६२८ ॥
भोगिनेयं नृपपदेप्युपेक्ष्य स्वार्थलुब्धधीः ।
द्रोग्धाभूद्यस्स तेनाभूत्सर्वनाशस्य कारणम् ॥ ६२९ ॥
नष्टसैन्यः सदैन्योथ मार्गेशः शरणं भयात् ।
ज्यह्लालठक्कुरं प्रायात्पूर्वाश्रमस्थितं हितम् ॥ ६३० ॥
यथैव स विरुद्धानामकरोच्छसनादिकम् ।
तादृशीं स दशां प्रापद्धिक्चला राजसंपदः ॥ ६३१ ॥
सप्तग्रहानुगुणधारितसप्तवार-
वर्णांशुकोपचितवेशविशेषभूषः ।
यह्लामभूप इव योभवदष्टभोगः
प्राप्तो दशामितरवत्स धिगस्तु लक्ष्मीम् ॥ ६३२ ॥
क नृपः क मदीयं तत्सर्वस्वं क परिच्छदः ।
नास्मरत्तद्दिने किंचित्प्राप्तो मुनिगुहान्तरम् ॥ ६३३ ॥
राजदारापहारोत्थपापभारादिवार्दितः ।
तद्भ्राता नाशकद्गन्तुं नावं स्त्रीसहितोविशत् ॥ ६३४ ॥
अन्ये सैन्याः सदैन्या गिरिविलविगलद्वासरा धूसराभाः
स्तंतिष्ठद्दिष्टरिष्टेद्गतघनविलसद्वृष्टिनिर्नष्टचित्ताः ।
क्लिष्टैर्दुष्टैर्गरिष्ठैः परिहृतवसनाः पृष्ठलग्नैर्निकृष्टाः
कारागारान्तराले पशव इव बलात्ते निरुद्धा विरुद्धाः॥६३५॥
गर्जन्तो मुमुषुः परे जनपदान्दुष्टाः खशा दस्यव-
स्तन्नीत्या परिहृत्य सर्वमचलव्रभ्रा नरा वा स्त्रियः ।

[illegible]
[illegible] ॥ १३६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १३७ ॥
[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ १३८ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १३९ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४० ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४१ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४२ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४३ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४४ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४५ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४६ ॥

काश्मीरिका यथा लुण्टिं बहिर्यात्रागता व्यधुः ।
तथा वैदेशिकाश्चकुः काले किं किं न दृश्यते ॥ ६४७ ॥

प्रतिपदभ्रमणैः सपरिश्रमा
मधुकरी तनुते मधुगोकुलम् ।
निहितधूमतया विनिवार्य तां
तमुपलभ्य परः सुखमश्नुते ॥ ६४८ ॥

कष्टैः षण्मासपर्यन्तं महद्भिःसंचितं गृहे ।
अयत्नमपरैर्भुक्तं सर्वं तत्पानसंश्रितैः ॥ ६४९ ॥

रक्ताक्तवृणपूगान्तः क्षिप्तं कैरपि यद्धनम् ।
न नीतमशुचिस्थानसूतिकास्तरणभ्रमात् ॥ ६५० ॥

ससुन्ननिम्नकुम्भाम्भःपक्षिपुष्करिणीकृतैः ।
रक्षितं कैरपि द्रव्य नीतं ताडितदर्शनात् ॥ ६५१ ॥

सत्यं ब्रवीमि धनिकाः शृणुतास्मदुक्तं
यत्संचितं वसु गृहे परवञ्चनाद्यैः ।
तद्भोगदानसफलं कुरुताविलम्बं
नो चेद्वृथा स्मरत राज्यविपर्ययेस्मिन् ॥ ६५२ ॥

भग्नभाण्डकरण्डालीः प्रसार्य परितो गृहे ।
मुषिताः स्म इति व्याजात्खशाः कैरपि वञ्चिताः ॥ ६५३ ॥

जलान्तरशवागाराञ्शून्यानापूर्य वस्तुभिः ।
ररक्षुर्नागराः केपि शून्यीकृतगृहा धनम् ॥ ६५४ ॥

तैर्निवर्तितगर्तान्तःक्षिप्तैः पौरधनैर्घनैः ।
तस्मिन्काले प्रतिपदं सत्यार्थाभूद्वसुंधरा ॥ ६५५ ॥

मार्गरोधायतैः सर्वैः क्षेपणीयाश्मवर्षिभिः ।
राजानवाटकीयैस्तैस्तत्काले साहसं कृतम् ॥ ६५६ ॥

कर्मस्थाननिधानसर्पसदृशप्रोन्सारणाडिण्डिमो
छिद्रप्राप्तजनसैन्यकाम्बुजघटाद्वैयन्तकालोदयः ।
भूपद्माम्बुगोलकस्थसरघासंघातधूमोद्गमः
सोभूद्राज्यविपर्ययो नयसमोद्यानद्रुमालीमघुः ॥ ६५७ ॥
किं स्वाचारविपर्ययात्किमु धनस्यान्यायतोपार्जना-
त्किं वा द्रोहितया सतां किमथ वा सद्वर्णसांकर्यतः ।
निःसामर्थ्यतया यथा शिशुविभोर्द्वैधेन वा मन्त्रिणां
राज्ये सुसरलभूपतेरिव बभूवायं प्रजोपद्रवः ॥ ६५८ ॥
येनादौ सैदवैरे रणरसिकतया मोचिता बन्धनस्थाः
सिद्धादेशाधिकारो व्यधित जितरिपुः स्फूर्जितं च प्रयातः ।
प्राज्यं राज्यं व्यधायः फतिहनरपतेर्नाशयित्वारिचक्रं
जीयाच्चूडामरेन्द्रो वरसचिवपतिः सैफमल्लेक एकः ॥ ६५९॥

इति श्रीजैनराजतरङ्गिण्यां पण्डितश्रीवरविरचितायां
फतिहशाहराज्यप्राप्तिर्नाम चतुर्थस्तरङ्गः
समाप्तेयं श्रीवरराजतरङ्गिणी ॥

अथ

प्राज्यभट्टकृता

चतुर्थी राजतरङ्गिणी ।

नमश्चराचराकारधारिणे चन्द्रमौलये ।
शिवाय स्वच्छस्वच्छन्दपरमात्मस्वरूपिणे ॥ १ ॥

विलोक्य मिथः शिवयोः स्वरूपं
सर्पाधिराजो मिलितोऽतिभक्त्या ।
गौर्या भुजावर्तनकङ्कणेन
यत्रायताङ्गो गिरिजाशिवार्धः ॥ २ ॥

विरतं मोहान्धतमो यदनुग्रहरोचिषा शुकस्यापि ।
वन्दे तं गुरुतरणिं सुदर्शनाश्रयहृत्सरोजदीप्तिकरम् ॥ ३ ॥

धन्यं तर्कवितर्ककौशलमतेर्यावत्प्रमाणान्वितं
यत्कान्त्या नृपवीथिवस्तुरचना देदीप्यते सर्वतः ।
श्लोकैः सत्पदशोभनैरविरलानुप्रासयुक्तैः शुभै-
र्नानार्थानुगतैर्मितैः सुकविना लालित्यभावान्वितैः ॥ ४ ॥

श्रीकल्हणद्विजश्लोकश्रीमद्राजतरङ्गिणीम् ।
आलोक्योपमिताश्यां स्वं वपुः कर्तुमखण्डितम् ॥ ५ ॥

श्रीजोनराजविबुधश्रीवराभ्यां मनोरमम् ।
कृतं द्वापष्ठिवर्षान्तं ग्रन्थं राजावलिद्वयम् ॥ ६ ॥
गङ्गाभगवतीतीर्थस्नाने धन्यः सुभूषितः ।
कविः श्रीप्राज्यभट्टाख्यः समग्रगुणभूषितः ॥ ७ ॥
राजावलिपताकां स्वां राज्ये फतिहभूपतेः ।
एकोननवतिं यावद्वर्षाश्चक्रे ततः परम् ॥ ८ ॥
अथ देशादिदोषेण दुष्टलुब्धकर्मातितः ।
नाग्रहीद्राजवृत्तान्तदीपालं मानसे कविः ॥ ९ ॥
तदाप्रभृति तद्वृत्तवर्णनं क्रियते मया ।
बुधचाश्रयात्मजेनात्र शुकाख्येनात्मचापलात् ॥ १० ॥
पूर्वेषां राजसंमान्यं निशम्य पृथुसंपदाम् ।
तद्भारशान्तये वाहं न कुर्वे कवितावाञ्छया ॥ ११ ॥
क्व पूर्वकविवक्तृत्वं क्वेदं मन्दधियो मम ।
वर्णमात्रेण रीत्यंशः स्वर्णखण्डायते कथम् ॥ १२ ॥
राजोदन्तमरं सन्तः श्रुत्वा योजनपूर्वकम् ।
अनुगृह्णन्तु मद्वाक्यसुधावृष्टिनिपर्हणे. ॥ १३ ॥
कश्मीरेषु महाराजजैनशाहकुलाङ्कुर ।
फताहशाहभूपालः प्रशासप्रभवन्महीम् ॥ १४ ॥
तस्मिञ्शासति तच्छोर्णी प्रजाः सर्वसुखावहाः ।
आसन्स्वधर्मनिरता दयादाक्षिण्यभूषिताः ॥ १५ ॥
श्रीघृतमद्यव्यसनेष्वसक्तः सचिवाग्रणीः ।
मुसराजानकश्चन्द्रान्वयोभूत्तस्य भूपतेः ॥ १६ ॥
आसु पंपलपर्तोर्जिनश्रियामन्ययायप्रभयोस्य मन्त्रिपद ।
धार्मिकोप्यपतिर्विग्रहीमकः सन्मतिः शुभमतिः पर्णमयद्॥१७॥

विभेद्य होसराजानं प्रतीहारादिचक्रिणः ।
अवधूय स्वजनकं यौनसंबन्धयन्त्रितम् ॥ ३० ॥
श्रीजैनोल्लावदीनस्य पुण्यराशिरिवोच्छ्रितः ।
मज्जितः श्रीचितस्तान्तश्चिरकालमभूत्तु यः ॥ ३१ ॥
राजानमूसचन्द्रेण प्लावितो निर्मलैर्धनैः ।
श्रीजैनकदलः सेतुः पारावारप्रतारणे ॥ ३२ ॥
मलाख्यमठमल्लेकपुरान्तरसमाश्रयैः ।
प्लोषितो वेश्मभिः साकं रात्रौ वैरिजिगीषया ॥ ३३ ॥
दग्धारण्यनिभे जाते नगरे कदले तथा ।
नावशिष्टं विटैर्लुण्ट्या स्नानवासो जनस्य च ॥ ३४ ॥
स संवृत्तः क्षीणकलो मूसचन्द्रस्तदूष्मणा ।
स्वसैन्यसंग्रहं कृत्वा निविष्टो जालद्रागडे ॥ ३५ ॥
शतैकीयोवसत्कोपि ब्राह्मणो ब्रह्मवर्चसा ।
युक्तो येनाभवत्तस्य राजानस्यारिनिग्रहः ॥ ३६ ॥
प्रतापाग्नेर्नरेशस्य पुरस्य दहनार्चिषः ।
राजानमूसचन्द्रेण स्ववपुः श्रीफलायितम् ॥ ३७ ॥
राज्ञा दत्ते पहिर्गन्तुं धर्मद्वारे द्विजैः पथि ।
विप्रशापाप्ययमानुर्मूसचन्द्रमथागिलत् ॥ ३८ ॥
मल्लेकालादयः पुत्रा विद्रुताः समराद्भयात् ।
विधाय मूसचन्द्रस्याग्न्यक्रियां नृपशासनात् ॥ ३९ ॥
मार्गेशिग्राहिमो मन्त्री स्यात्परान्समतोषयत् ।
सिद्धादेर्दी महातन्त्रं ज्येष्ठपुत्राय मार्गपः ।
मल्लेकपेज्जायादान्मल्लेकाच्छ्राल्काय च ॥ ४० ॥
दाक्षाधिकारं दरयाय विभज्यान्यप्रमेयकान् ।
मल्लेकसुदरादिभ्यः स्वारमैश्यं ददौ महान् ॥ ४१ ॥

तद्वधाद्राजधान्यन्तर्हाहाकारो महानभूत् ।
उदभूत्पौरलोकास्तु नृपतेश्चायशस्तदा ॥ ५४ ॥
डामरो होसमल्लेकः सुय्यभोगान्तरादथ ।
श्रुत्वा ज्ञातिवधं धैर्यान्न चचाल महाभटः ॥ ५५ ॥
प्रयुध्य वैरिभिः सोथ डामरस्तत्र संगरे ।
वीरः स्वःसुन्दरीयोगं समरे डामरोगमत् ॥ ५६ ॥
शाहाबदीनकुलजः खान इब्राहिमस्ततः ॥
जहाङ्गीरप्रतीहारज्ञातीयः कुशलो महान् ॥ ५७ ॥
विभागीकृत्य राष्ट्राणि यथार्हं पञ्चषैर्दिनैः ।
प्रददौ होसराजानमुख्यानां नृपतेः पुरः ॥ ५८ ॥
आशङ्क्य नृपतेः पार्श्वस्थं तमुत्सवमल्लिकम् ।
अकरोद्बन्धने नीत्वा दुर्गमे तु खशालये ॥ ५९ ॥
विभयं मासमात्रं ते गन्धर्वनगरोपमम् ।
विधाय द्वेषाद्ध्वेशभीत्या चेलुरिवाधमाः ॥ ६० ॥
वृत्तान्तमुत्समल्लेकदुग्धभ्राता विधुत्य तत् ।
राघुप्रदेयको गत्वा खशालयमवेष्टयत् ॥ ६१ ॥
खशैर्गह्नामठोपान्ताद्भीतैरुत्सवमल्लिके ।
विमुक्ते क्षुदभूत्कोपि हर्षोन्योन्याश्रयात्तयोः ॥ ६२ ॥
अथाध्यश्रयतां तौ द्वौ नृपकल्पतरुं दृढम् ।
विपत्तीव्रातपक्लिष्टौ मार्गेशागमनोत्सुकौ ॥ ६३ ॥
एकोननवतौ शुक्लाषाढादाश्वयुजावधि ।
यथादिवृत्तं राजानडामराणामभूदिदम् ॥ ६४ ॥
शरत्काले बहिस्नीतां मार्गेशः पुनराययौ ।
विभागीकृत्य कश्मीरान्सर्वेषां दत्तवानसौ ॥ ६५ ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ ७८ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ७९ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ८० ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ८१ ॥
मन्त्रिप्रष्ठार्पितेनैव [illegible] ।
[illegible] राज्यलक्ष्मीर्दिदृक्षुता ।
श्रुत्वा [illegible] नृपसुतं मदोत्कटं ॥ ८२ ॥
पश्चात्कृतमबन्धुं मां दृष्ट्वा किं न करोत्ययम् ।
कदाचिद्धृदयं चिन्तामणिः [illegible] न ॥ ८३ ॥
राजप्रतापदग्धा हि नोत्पद्यन्ते [illegible] ।
उत्तिष्ठ राजन्युध्यस्व दैवाधीना विभूतयः ॥ ८४ ॥
श्रुत्वेति मन्त्रिणो वाक्यं योद्धुं नृपसुतो ययौ ।
अध्वंसो भयतुङ्गं तत्पथा याते ससैनिके ॥ ८५ ॥
सबल उत्पलमल्लेकः कोशानोत्सो न्यविक्षत ।
मध्ये भूत्वा गिरिं तत्र स्थितान्सैन्यद्वयाद्भटाः ॥ ८६ ॥
प्रत्यान्योन्यं शरासार पारावारादथाक्षिपन् ।
प्रयुध्य वैरिभिस्तत्र मार्गेशात्मजशिर्यकः ॥ ८७ ॥
स्वप्राणैः पद्मनागस्य प्रादाद्बलिं महत्तरम् ।
हते तस्मिन्रणे तत्र शिर्यमार्गपतावतः ॥ ८८ ॥
बन्धुत्वादुत्पलमल्लेको जेता शिथिलतां ययौ ।
शैथिल्यमस्य दृष्ट्वा ते वीरा मार्गेशसैनिकाः ॥ ८९ ॥

नवमासाष्टवाहानि राज्यं कृत्वा महम्मदे ।
बहिर्याते कृतोत्साहः शाहः फतिह आययौ ॥ १०१ ॥
प्रतीहारजहाङ्गीरस्यादान्मन्त्रिपदं नृपः ।
सिद्धादेशं च राजानगृङ्गारस्य महत्पदम् ॥ १०२ ॥
स्वयंभूहुतभुग्दीप्तमहसः शौर्यशालिनः ।
काचचक्रस्य शस्त्राधिकारं राजा स्वयं ददौ ॥ १०३ ॥
नूनं नाकेशचक्रेशावतारः काचमल्लिकः ।
आजीवममयचस्य राजश्रीललितं वपुः ॥ १०४ ॥
श्रीमद्धोसनचक्रस्य क्रमराज्याजिजन्मनः ।
प्रोद्भूतः काञ्चनो वीरो रामो दशरथादिव ॥ १०५ ॥
प्रजापुण्योदयाद्राज्ञो धार्मिका धीरजायत ।
अथवाल्पकालोस्य राज्यस्याशायि भूभुजा ॥ १०६ ॥
तथा हि प्रेष्यवद्रुद्रव्यापाराधिपतां नृपः ।
अकरोत्ताम्रपट्टान्तर्गणनाक्षेपवारणम् ॥ १०७ ॥
मृतहिन्दुकजन्तूनामस्थीन्यादाय भूमिपः ।
गङ्गां यातुं समादिक्षन्म्लेच्छोपद्रवशान्तये ॥ १०८ ॥
क्षिप्त्वास्थीन्यत्र स्वर्णदां प्रत्यायाता जनाः पथि ।
अकस्माज्जातवृष्ट्या तेपुलर्स्थया विपेदिरे ॥ १०९ ॥
चिरेण गङ्गया भुक्तान्यस्थीनीति क्षुधार्तया ।
मन्येऽस्थिग्रामलोकोपि निर्गीर्णो हानया ध्रुवम् ॥ ११० ॥
आयुःशेषं समाश्रित्य पादत्राणसमाश्रयाः ।
मृता गृहेषु ये ग्रामाः केचिन्नियतियोगतः ॥ १११ ॥
यस्मिन्नेकनयस्याब्दे दारकालेप मार्गपः ।
मद्भद्रशाहिसहितो पाङ्गिशाप्तुनरायर्यो ॥ ११२ ॥

त्रस्ता दुर्वार्त्तयाप्यासन्पूर्ववैरा महीभुजः ।
समस्ता मन्त्रिणः शाहमल्लदागमनेप्सवः ॥ १२५ ॥
काचचक्रेशराजानशृङ्गारौ स्वबलैर्वृतौ ॥
गतौ प्रतीक्षितुं सूरपुरं नवनृपस्य तौ ॥ १२६ ॥
विधुरे हि विधौ भृत्य आलीमारोस्य भूपतेः ।
श्रीमत्फतहशाहस्य शत्रुपक्षमथाश्रयत् ॥ १२७ ॥
वैदेशिको निःशरणः शाहिमल्लाय इत्यमी ।
पुत्रवद्वर्द्धितो राज्ञा ग्रामहेमाद्यनुग्रहैः ॥ १२८ ॥
प्रतीहारजहाङ्गीरमन्त्रिणैकेन सेवितः ।
श्रीमान्फतहशाहः स पुरात्योद्धुं विनिर्ययौ ॥ १२९ ॥
सोपानके फतिहशाहबले निविष्टे
गूढस्वर्णैः प्रतिभटैर्विदितारिसृष्टाः ।
पश्चादिमध्यमथ सूरपुरात्युयुत्सु-
कामाः प्रवीरदायनान्यभिजग्मुरत्र ॥ १३० ॥
फतहशाहो धीरवर्यैस्तद्युद्धमभ्यादथापतत् ।
मन्त्रिभिः प्राक्तनस्नेहात्स्वभुज्यादपि संश्रित ॥ १३१ ॥
एवं राज्ञा वर्षैकं भुक्त्वा भूमिं स भूमिप ।
वर्षे द्वानव[illegible] राज्यादपगमत् ॥ १३२ ॥

ग्रस्ता दुर्वार्त्तयाप्यासन्पूर्ववैरा महीभुजः।
समस्ता मन्त्रिणः शाहमल्लदागमनेप्सवः ॥ १२५ ॥
काचचक्रेशराजानशृङ्गारौ स्वबलैर्वृतौ ॥
गतौ प्रतीक्षितुं शूरपुरं नवनृपस्य तौ ॥ १२६ ॥
विधुरे हि विधौ भृत्य आलीमारोस्य भूपतेः।
श्रीमत्फताहशाहस्य शत्रुपक्षमथाश्रयत् ॥ १२७ ॥
वैदेशिको निःशरणः शाहिमल्लीय इत्यसौ।
पुत्रवर्द्धितो राज्ञा ग्रामहेमाद्यनुग्रहैः ॥ १२८ ॥
प्रतीहारजहाङ्गीरमन्त्रिणैकेन संश्रितः।
श्रीमान्फताहशाहः स पुराद्योद्धुं विनिर्ययौ ॥ १२९ ॥
श्रोपाणर्क फतिहशाहबले निविष्टे
गूढेक्षणैः प्रतिभटैर्विदितारिवृत्ताः।
पत्यारिमध्यमथ शूरपुराद्युयुत्सु-
कामाः प्रवीरशयनान्यधिजग्मुरत्र ॥ १३० ॥
फताहशाहो वीक्ष्यैतद्युद्धमध्यादथापतत्।
मन्त्रिभिः प्राक्तनस्नेहात्प्रभुत्वादपि रक्षितः ॥ १३१ ॥
एवं समासं वर्षैकं भुक्त्वा भूमिं स भूमिपः।
वर्षे द्वानवते मास इषे राज्यादथापतत् ॥ १३२ ॥
ततः फतिहशाहः स निरस्तो बाह्यमण्डलम्।
मन्त्रिभिश्चटिकासारोगरिमुल्लङ्घ्य लोहरम् ॥ १३३ ॥
श्रीमान्महामदोत्साहः शाहो महम्मदः पुनः।
समं गजपतेः सैन्यैः कश्मीरानविशज्जयी ॥ १३४ ॥
गजेशदत्तमत्तेभा व्यधुः सेनाजनस्य ते।
जङ्गमाद्रिभ्रमं मार्गे काळोधाराधिरोहणे ॥ १३५ ॥

गाढतालस्मगमगुणः कामयमतोऽपि दैत्यैः ।
देशाद्दक्षकरोऽभाति राशेमार्गमगाश्रितः ॥ १४८ ॥
सर्वितः काश्चनमकः प्रतीतः काश्चनभिदम् ।
अङ्कुल्या सह भेताय छिन्नया तत्र संयुगे ॥ १४९ ॥
सोऽपि नृपतिर्ग्रामगतार्थे राजमण्डलम् ।
सर्वगुण्यागमीकालीलिरागी राजमण्डले ॥ १५० ॥
सर्वेण माहिमदेवकलङ्कमहादयाश्रिताः ।
यथैतामज्जिता कागणारविता मतीजगः ॥ १५१ ॥
अङ्गुलीमूलनिर्दिष्टा स्थापिते भूतलो ततः ।
धनुर्वरनियते तु आयणे कायपकपः ॥ १५२ ॥
महिरुजाह्निर्योग्या मालामिथ्याहिमे प्रयाग् ।
सिद्धादेशाधिकारस्य सुज्ञते धीमतां परम् ॥ १५३ ॥
क्रियालताया मूलानि पूर्वं शिर्यद्विजन्मना ।
रोपितानि च कालेन सिकान्यमृतवारिणा ॥ १५४ ॥
श्रीमन्निर्मलकण्ठेन वैकुण्ठनय भास्वता ।
कलौ गृहीतदेहेन कर्दमेषु द्विजातिना ॥ १५५ ॥
श्रीमन्निर्मलकण्ठेन द्विजेन्द्रेण हिमागमे ।
मसूराजानकालोयम्लेच्छोपद्रवजो महान् ॥ १५६ ॥
संमन्त्र्य कण्ठभट्टाद्यैर्दुष्कलङ्को निवारितः ।
प्रलोभ्य काचचक्रेशं स्वप्राणेन धनेन च ॥ १५७ ॥
तत्कार्यग्रस्तचक्रेशानुमतो म्लेच्छचोदितः ।
खुद्धामीराह्वदो भट्टान्निर्मलाद्यानघातयत् ॥ १५८ ॥
ब्राह्मं तेजः क्व ते विप्राः क्वाचारोद्यतने युगे ।
इत्येव खिन्नो विप्रस्तांस्तन्मुखानवधीद्द्विजान् ॥ १५९ ॥

तस्मिन्काले बहिश्चक्रवर्ती गजपतिर्दिवम् ।
इस्कन्दराख्योऽप्यगमत्सुरराजदिदृक्षया ॥ १७१ ॥
अभावादथ भूपस्य राजपक्ष्यं विशङ्क्य तम् ।
मल्लेकजङ्गिरमीरखुल्लाहादमुखान्भुवम् ॥ १७२ ॥
इमाहीं खानम्टङ्कारभट्टादींश्चक्रनायकः ।
वैशाखेऽब्दे षण्णवती नगरस्थानरोधयत् ॥ १७३ ॥
सिद्धादेशातिपदवीं तदीयां चक्रपो ददौ ।
दैवज्ञस्य राजानह्योसनस्य महात्मनः ॥ १७४ ॥
तद्गौरवं त्रिभिर्मासैरसहिष्णुः स चक्रिराट् ।
ह्योसराजानकं कारां क्षिप्त्वासीदकुतोभयः ॥ १७५ ॥
मल्लेकचक्रसेरङ्गताजमीरादियान्वयान् ।
तोषयित्वा राष्ट्रधीशैः पूर्णकामांस्तदाकरोत् ॥ १७६ ॥
ज्येष्ठेय सप्तनवते इम्राहाध्यपतेः सुताः ।
मल्लिकाब्दालकाचास्ते संधाय देशवासिभिः ॥ १७७ ॥
फतिहशाहजं मानमादायैस्कन्दराभिधम् ।
ससैन्यमाययुर्योद्धास्त्यपदौश्वर्यकाङ्क्षिणः ॥ १७८ ॥
धृतत्रयेनाश्वकाराचक्रोनिवर्ती ययौ ।
यदस्तु शैलपुरीश्वरं इमाभूपुत्रोऽप्यपाग्मति ॥ १७९ ॥
दृष्ट्वा चक्रवर्ते भूरि जग्मुर्म्लापरभीतिकाः ।
माश्राममकोटं गत्वा ते दुर्गमं प्राणरक्षया ॥ १८० ॥
अगात्कुमद्ये चक्रेशसैन्यमाप्यपरोऽग्रति ।
कोटभूम्यन्तरे भूरि स्वसैन्यं स न्यवीविशत् ॥ १८१ ॥
चमूद्वयाजिनिर्गत्य उपार्ंरेत्याभिरन् ।
यांचा दिवं च भूमिं च गर्जन्तः समराङ्गणे ॥ १८२ ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २०० ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २०१ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २०२ ॥
यथागत गतेष्वपु [illegible] नृपान्वितः ।
विजयी नगरं प्राप [illegible] ॥ २०३ ॥
धीरं धीरं गुणज्ञं तं महायौवपुरःसरम् ।
[illegible] चक्रेऽभून्नृपोत्तिमः ॥ २०४ ॥
समस्तं ग्रामराष्ट्रादि पुत्रसम्पन्नि धन्विने ।
ददौ [illegible] भ्रातृपुत्राय स प्रभुः ॥ २०५ ॥
पर्यैरानयते राजपुत्रमासम्पुरस्यपाः ।
द्दर्याचलातमादाय चट्टिकाद्वारपर्यंताम् ॥ २०६ ॥

श्रीमता ताजचक्रेण स्मरेणेव रतिर्यथा ।
उद्वाहिता मार्गपतेरब्दालस्यात्मजा तदा ॥ २१९ ॥
ततः फाल्गुनचक्रेण राष्ट्रदीपैः क्रमागतैः ।
महद्भिर्दानमानैश्च मार्गेशानां कृतार्हणा ॥ २२० ॥
अन्यद्दे पथिते ग्रीष्मे मार्गेशैः सह चक्रिणाम् ।
बन्धुना गिरिचक्रेण दैवाद्दूरीकृतस्तु सः ॥ २२१ ॥
काम्बोजयवनेशेन याबुलेन विपादितः ।
तदैव हस्तिनापुर्यामिब्राहीमो नृपेश्वरः ॥ २२२ ॥
तद्राज्यरक्षोद्यस्ता न प्राकारान्त कुत्रचित् ।
आशा गजपतेर्वीरस्नानामनुयायिनाम् ॥ २२३ ॥
मार्गेशादीपथ्रंशकन्नेहपूर्णो विकारितः ।
कर्णजपाम्बुपूर्णस्य [illegible] ॥ २२४ ॥
तद्रोधानल[illegible] कृता ।
[illegible] दीप्यता ॥ २२५ ॥
तृतीयदर्प्यरात्रे तु [illegible] प्रति ।
[illegible] ॥ २२६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २२७ ॥
[illegible] ।
न [illegible] ॥ २२८ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २२९ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २३० ॥

तं विना यूथनिर्दैन्यांस्तान् रू राग्राजसेवकान् ।
पित्रोः शापो नु फलितो धनलुब्धस्य तस्य वा ॥ २४२ ॥
ज्ञात्वा कृत्याश्रमासीनानश्वेशांश्चक्रिणस्ततः ।
गत्वा वराहमूलान्ताच्छ्रीनगर्यां न्यवीविशत् ॥ २४३ ॥
पारावारात्समागत्य तत्रान्योन्यबलक्षयम् ।
व्यधाज्जनक्षयं घोरं जयाजयपरीक्षया ॥ २४४ ॥
गिरीनुल्लङ्घ्य यातोऽथ चक्रिभ्रातृसुतो निशि ।
मल्लेकदौलतो मार्गेशान्देशान्व्यधारयत् ॥ २४५ ॥
असमर्थोऽध्वना यातुं मीयामीरोऽध्वगाग्रणीः ।
मार्गे पञ्चत्वमायातश्चलिताः केऽपि सायुधाः ॥ २४६ ॥
अथाध्वपेषु नष्टेषु यातेष्वेवं बहिर्भयात् ।
स महम्मदशाहोऽगान्नगरं चक्रिभिर्वृतः ॥ २४७ ॥
धत्ते मुदं जडमतिः शमितारिवह्नि-
स्तावद्ध्युदेति निलयाद्विषमोऽग्निरस्य ।
मह्मूदशाहिनृपतिः स्वसुतादवाप-
त्साम्राज्यनाशमहहो घटना विधातुः ॥ २४८ ॥
तथा हि भूभुजानेन गजाधीशनिवेशने ।
पुत्र इब्राहिमाखालो नीविं दत्तोऽभवत्पुरा ॥ २४९ ॥
तुरुष्काहवघातेन विधूता शतधा चमूः ।
याता तज्जीवरत्नौघयुता नौरिव सागरे ॥ २५० ॥
तदाहववधान्मुक्तो भाविराज्योदयात्ततः
खानः स प्राप कश्मीरान्पितृस्नेहविवर्धितः ॥ २५१ ॥
प्रादुर्बभूव राजानं प्रति राज्यजिहीर्षया ।
अस्मिन्नवसरे चक्रपतेर्दुष्टविषूचिका ॥ २५२ ॥

भास्करेष्विन्द्रचापप्रभेवासंपूर्णं धीवरं मार्गणम् ।
त्वरं गुरुचक्रराजोऽभूद्रिक्रमणानलकम्परः ॥ २५४ ॥
गुरुचक्रभूपेन ततो बाणा मन्त्रिणरे च नम् ।
[illegible] धीराणां सेनाकमि प्रतिपादिता ॥ २५५ ॥
[illegible] प्रभुणो वाणां नो देवो पञ्चमहारणे ।
सैनाश्वं [illegible] ॥ २५६ ॥
[illegible] मार्गणाः ।
[illegible] महारणाः ॥ २५७ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २५८ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २५९ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २६० ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २६१ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २६२ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २६३ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २६४ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २६५ ॥

स्वसैन्यं निहतं दृष्ट्वा चक्रेशोऽल्पबलान्वितः ।
खशालयं ययौ भीत्या शोकेन च समाकुलः ॥ २८७ ॥
अथ मार्गेश्वरा जित्वा मल्लेकाद्दालकादयः ।
विविशुर्नगरं लोकानाश्वासंतो भयाकुलान् ॥ २८८ ॥
गत्वा नृपाङ्गणे सर्वे छत्रचामरशोभितम् ।
प्रददू राज्यतिलकमघ्वेशा राजसूनवे ॥ २८९ ॥
अथ नाजुकशाहेन पित्र्ये सिंहासने स्थिते ।
प्रहर्षाकुलिता उच्चावचाः सर्वेभवंस्तदा ॥ २९० ॥
गत्वा ज्यमालमरुगां सनृपास्तेथ मन्त्रिणः ।
मल्लेकाद्दालकस्यांशो आलिमीरस्य चापरः ॥ २९१ ॥
मार्गेशलुहरस्यांशो रिगचक्रस्य चापरः ।
विभक्तेथे चतुर्भागैस्तैश्चतुर्भिरिहल्पभूः ॥ २९२ ॥
खशालयस्थं चक्रेशं विसृष्टस्तैर्महात्मभिः ।
लेखहारस्तमाह स्म मार्गेशमुखवाचिकम् ॥ २९३ ॥
भोभोश्चक्रपते स्वामिभक्तिज्योत्स्ना भवादृशैः ।
दुर्मन्त्रिभिरमात्यानां विमला मलिनीकृता ॥ २९४ ॥
यस्य बालस्य साम्राज्ये राज्यकार्येषु मन्त्रिणः ।
यद्राज्ञलय पवासन्स रुद्धो भवता कथम् ॥ २९५ ॥
स्वैरावरणं मूढः कुण्डेन विदधाति कः ।
इत्थं दूतमुखाच्छ्रुत्वा मुमोच नृपतिं त्वसौ ॥ २९६ ॥
ततो महादशाहः स गत्वा लुहरमासदत् ।
मयत्नैरीशाचद्रङ्गाशुल्काद्यमपि चाग्रहीत् ॥ २९७ ॥
इत्युक्तो मन्त्रयित्वाथ मार्गेशैर्मुगलांस्ततः ।
डिल्ली नामास नृपः संमान्यैतान्स्वकं पदम् ॥ २९८ ॥

उल्लङ्घ्य लोहरं प्रापुस्तुरुष्काः स्वनिवेशनम् ।
मम्मूदशाहं संलेभे आलिमीरश्चिरं प्रभुम् ॥ २९९ ॥
हेमन्तमतिवाह्यात्र वसन्तमिव तं नृपम् ।
काश्मीरोपवने मीरो मार्गेशानुमतोऽनयत् ॥ ३०० ॥
राज्यं कृत्वाथ वर्षैकं दशाम्यां नाजिको नृपः ।
ज्येष्ठशुक्ले नृपात्प्राप यौवराज्यं मदम्मदात् ॥ ३०१ ॥
षष्ठेऽब्दे महम्मदः शाहोऽभिषिक्तः सचिवैः शुचौ ।
राज्ये सहालयान्मुक्तो भूयो जात इवादृतः ॥ ३०२ ॥
द्वियं मिरजायाखुरः स प्रयातः स्वपुत्रयोः ।
दत्त्वा स्वविभवं कामराणहोमाययोस्तदा ॥ ३०३ ॥
सप्तमेऽब्देऽथ पैः सार्द्धं शुद्धेष्वेवं कावचप्रपः ।
नौर्यारग्रामादगमत्ससैन्योऽथ दिगन्तरम् ॥ ३०४ ॥
याति चक्रपतौ वीरे ततः पश्चिमदिग्वधूः ।
रतिहेतुरिवा केतुं मूर्ध्नि नित्यमधारयत ॥ ३०५ ॥
तद्वर्षे कार्तिके शुक्ले मन्द्रमाख्यश्च भूपतिः ।
मिरजाकामराणस्य काश्मीराजेनुमाययौ ॥ ३०६ ॥
शिगालभिगमम्मूदखानादिमुगलैः सह ।
कुर्वन्दश दिशः पूर्णा गजेन्द्रैः प्रबलैर्बलैः ॥ ३०७ ॥
श्रुत्वा मल्लदशाहायाथभेदी सोमप्रमानयत् ॥
साहायकार्थमभ्येती राष्ट्रभोरकृतार्हणम् ॥ ३०८ ॥
तद्धैरभ्यपाराणां म्लेच्छा नगरमाविशन् ।
काश्मीरिकाश्च दुर्गेषु स्वबलानि न्यवीविशुः ॥ ३०९ ॥
प्रयातपौरजने याते गिरिगह्वरवर्त्मसु ।
धीरेषु सैन्यबाहुल्यात्प्रनष्टेषु च तत्र तु ॥ ३१० ॥

ब्रह्मं पुण्यदं दृष्ट्वा गुणाकरे न्यधारयन् ।
पूर्वाणि राजभार्या च कुन्दलीलस्य सुन्दकाः ॥ ३११ ॥
कुर्वन्तो किलीला पीयतामुदयेद्यात्तथैच्छया ।
कोऽच्छया प्राणपर्यन्तं निपीय यथा भाद्रपुः ॥ ३१२ ॥
मातोषु नगरेन्द्र मुक्तैर्निष्पैर्निः ।
स्वस्थाभिया सोदानां सुमुद्रमधकार्तिभिः ॥ ३१३ ॥
तम. भाद्रानिर्जितीरिमोनिराजिनिता ते ।
ग्रन्दोत्सृजिनमातीम गोपापानिनिता दृतः ॥ ३१४ ॥

॥ इति मुक्ताफलद्वयः ॥

मुक्तानं सादृश्यादीता: तद्गुहेषु किलि वस्तुः ।
मार्गितात्प्रद्युम्नः नामजन्मी वचिनोति ॥ ३१५ ॥
सर्पदय शुभ्रौ मृतपुत्रपौत्रगामी पुत्रः ।
वाम्ये प्रतिजन्ये [illegible] ॥ ३१६ ॥
मार्गैभावस्य शर्दि नायकानिगामभूषणः ।
[illegible] ॥ ३१७ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ३१८ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ३१९ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ३२० ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ३२१ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ३२२ ॥

नीचावचगृहैर्लक्षसंख्यैर्दग्धैः पुरोवरा ।
जाता श्मशानभूवत्सा दग्धकाष्ठभयङ्करा ॥ ३२३ ॥
राजधानीद्वयं तादृग्लभ्यते कुत्र भूमिपैः ।
सुधादार्विष्टकाचित्रे कोटिसंख्या व्ययीकृताः ॥ ३२४ ॥
श्रीजैननगरे दिड्डामठे चाग्नि विना कृतम् ।
राजधानीद्वयं भूभृत्सुकृतमिव तत्स्थितम् ॥ ३२५ ॥
वेतालसाधनायुक्ता इवासन्मुगला भुवम् ।
लब्धं यत्सप्तनिहितं गुप्तं पौरधनं तु यैः ॥ ३२६ ॥
जलावरणयुक्तासु भूपभूमिषु शिश्रियुः ।
काश्मीरिकाश्चमूनाथा आश्रयान्म्लेच्छशङ्कया ॥ ३२७ ॥
चिरोड्डारं च हाजीकृकोट्टं चक्रधरं तथा ।
श्रुत्वाभ्ययाद्दशमासत्रयं म्लेच्छैः प्रयुध्य ते ॥ ३२८ ॥
दैत्यरूपेण खुःशेन स्थितांश्चक्रधरान्तिके ।
काश्मीरिकान्प्रति कृतं युद्धं निष्फलमप्यगात् ॥ ३२९ ॥
"कश्यमप्यभययुद्धं कृतं काश्मीरिकान्प्रति ।"
खिलीकृतास्तुरुष्कैरता भुवो मडवराज्यगाः ।
कृत्वा फलसमृद्धिं तां कृत्वा प्राम्यजनान्क्षुधा ॥ ३३० ॥
ये याता नौषु तीर्थ्यांसन्नुपाश्रमाद्रिभूमिषु ।
सबालवृद्धाः सुखिनः स्वायुःशेषेण रक्षिताः ॥ ३३१ ॥
जुलुचोपप्लवे पूर्वं तथा कज्जलसंगरे ।
क्षोभोभूत्सादृशो देशे दुष्कृत्यात्पापिनां विशाम् ॥ ३३२ ॥
चक्राधावादेरस्य भूपेन्द्रयुक्ता
श्रीमाद्देर्षीर्वनिधौ संनिवेशम् ।
चक्रुस्तीर्त्वा लेदरीयामपारं
कष्टेना या मार्गेषा आद्याय ॥ ३३३ ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ ५३५ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ५३६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ५३७ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ५३८ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ५४० ॥
[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ ५४१
अथापरौ [illegible] ।
[illegible] भूपौ [illegible] ॥ ५४२ ॥
[illegible] ।
तुरङ्गमखुरोद्भूतधूलीच्छन्नमहीधरः ॥ ५४३ ॥
स समाश्रित्य भूपालो देवो राजश्रियान्वितम् ।
पदातिमार्गलोकानां समवाय समादरात् ॥ ५४४ ॥
राजयोरभिधे देवो मिलिते राजकद्वये ।
भीतिर्बभूव लोकानां [illegible] ॥ ५४५ ॥
रणे विलोक्य सर्वासां पत्तीनां गतिचातुरीम् ।
बभूव वायुवत्कम्पो भीतिचञ्चलमानसः ॥ ५४६ ॥

करयहदुरो दृष्ट्वाथ काश्मीरजारयर्पणम् ।
स क्रुद्धः करयहदुरः पतितोर्व्यविलोकनात् ॥ ५४७ ॥
अन्धकार इव प्रातः साक्षाद्रणदर्शनात् ।
नास्मिन्पलायिते देशाग्निर्ययौ सकलो जनः ॥ ५४८ ॥
सर्वे विनिर्गते गेहात्कुटुम्बमिव तत्क्षणम् ।
तदास्य चक्षुधे तेजः करैर्जज्वाल मेदिनी ।
विससार प्रतापश्च ग्रीष्मकाले रवेरिव ॥ ५४९ ॥
अत्रान्तरे महारोषजर्जरीकृतमानसाः ।
हवीचक्रादयो लोकाश्चस्कन्दुर्नगरान्तरम् ॥ ५५० ॥
सदाशिवपुरे दुर्गं कृत्वा तिष्ठत्सु वैरिषु ।
दिद्दामठान्तिके तस्थौ भूपो युद्धचिकीर्षया ॥ ५५१ ॥
युद्धेऽस्मिन्हाटके स्वामिसदाशिवपुरस्थयोः ।
वितस्ता सेनयोर्मध्ये पारयन्त्यपि सा बभौ ॥ ५५२ ॥
नदीमुल्लङ्घ्य भूपालो युद्धं कृत्वा महत्तरम् ।
सितानदीप्रपादेषु हवीचक्रममारयत् ॥ ५५३ ॥
गते बहुविधे काले नोस्सीवक्रप्रचोदितः ।
आययौ मुगलस्वामी श्रीकश्मीरजिगीषया ॥ ५५४ ॥
शाह अब्दुलमालीति नाम यस्याभवद्भुवि ।
स काश्मीरान्तरं प्राप बहुलोकसमन्वितः ॥ ५५५ ॥
तत्सदागमनं श्रुत्वा सैन्येन महता वृतः ।
आससाद स भूपालः परिहासपुरान्तिकम् ॥ ५५६ ॥
कृते बहुविधे युद्धे सकलैः सैनिकैः मृते ।
शाह अब्दुलमाली स पलाय्य निजपत्मेना ॥ ५५७ ॥
बभूवुः समरे तत्र यवना विगतासवः ।
यमस्तुष्टोऽपि स्त्रीयस्याजेनाधिगतास्रवः ॥ ५५८ ॥

अकस्माद्भूतले तत्र जज्वाल नरकाग्निना ।
धूमेनोत्पतता कुर्वन्विस्मितां जनसंततिम् ॥ ५७१ ॥
निःश्वास इव कालेन पीड्यमानस्य भूभृतः ।
उत्तस्थौ सर्वतो धूमः सर्वलोकविलोकितः ॥ ५७२ ॥
रात्रौ तद्भूतलं गत्वा पीड्यमानस्य भूभृतः ।
शुश्राव सकलो लोको यमकिङ्करताडनम् ॥ ५७३ ॥
तेनोप्तं यादृशं बीजं तादृशं लभ्यते फलम् ।
इत्थं परस्परं लोको वदति स्म सविस्मयः ॥ ५७४ ॥
वर्षद्वयान्तरे कृत्वा राज्यं पापमलीमसम् ।
कुष्ठरोगविशीर्णाङ्गो गाजिशाहिर्ममार सः ॥ ५७५ ॥
हा कथं तेन भूपेन कृत्वा पापमहर्निशम् ।
अल्पकालप्रसक्तेन मारिता बहुवत्सराः ॥ ५७६ ॥
स्वर्याते नृपतौ भ्राता राज्यं होसेनखानकः ।
जग्राहास्तं गते चन्द्रे पूर्वाद्रिमिव भास्करः ॥ ५७७ ॥
राज्यमाश्रित्य भूपालो दुर्विचारदवानलात् ।
प्रजा निर्वापयामास ग्रीष्मर्ताविव तोयदः ॥ ५७८ ॥
सदा प्रत्यर्थिदानेन लक्ष्मीस्तेन वशीकृता ।
तदा प्रत्यर्थिदानेन कीर्तिर्दूरतरं गता ॥ ५७९ ॥
चित्रीडं स्वद कान्ताभिर्भूपः पीतनवासवः ।
सुखं तत्सदृशं स्वर्गे स चकार न वासवः ॥ ५८० ॥
तद्गृहे गुणवत्येव लक्ष्मीरासीदनन्यगा ।
तां विलोक्य तथाभूतां कीर्तिर्भीत्येव साचलत् ॥ ५८१ ॥
तदीयपदमाश्रित्य प्राप्तसर्वमनोरथः ।
बाधको नाभयार्तानां दानेन दयया च यः ॥ ५८२ ॥

फतिखानाधिपे राज्ये शुशुभुः सकलाः प्रजाः ।
उदयाद्रिं गते सूर्ये प्रातः कमलिनीगणा ॥ ६०२ ॥
कश्मीरदेशमालोक्य सम्यग्भूपालपालितम् ।
निनिन्द सुखितो लोकः स्वर्गं दैत्येन्द्रनाशितम् ॥ ६०३ ॥
विचारे शिथिले तेन दुर्जना विलयं ययुः ।
उलूका इव पूर्वाद्रिं प्रयाते दिननेश्वरे ॥ ६०४ ॥
तस्मिन्नवसरे चौरा गुप्ता आसन्भयाकुलाः ।
मध्याह्नकाले संप्राप्ते विलमग्ना इवाल्पगाः ॥ ६०५ ॥
प्रत्यर्थिभ्यो ददौ दानं महासमितिसंयुतः ।
चकार सफलाभित्यं मार्गणाश्रितांस्तदा ॥ ६०६ ॥
यत्सर्वेषां दयांचक्रे भीतानां धरणीपतिः ।
अतः संह्लादयांचक्रे प्रजाः संजातकौतुकाः ॥ ६०७ ॥
अकस्मादरुणीभूतं बभूवाथ दिशां मुखम् ।
भाविदुर्भिक्षसंहाररौद्रकालानलोपमम् ॥ ६०८ ॥
उत्पातलक्षणोपेता चकम्पे च वसुन्धरा ।
दुर्भिक्षभारोद्वहनादसमर्थेव सामवत् ॥ ६०९ ॥
मार्गेमार्गे तदा तस्थुरुच्छूनाः शवपङ्क्तयः ।
दुर्भिक्षकालमासाद्य यमस्य पटहा इव ॥ ६१० ॥
सुवर्णरजतादीनां नाभूत्तत्र प्रयोजनम् ।
किण्वमात्रं सुदुष्प्रापं चिन्तारत्नमिवाभवत् ॥ ६११ ॥
काचिच्च खिन्ना भर्त्तारं गृहिणी स्नेहवर्जिता ।
जघास भोजनं गूढं पुत्रे दूरे निवारिते ॥ ६१२ ॥
बुभुक्षासहिते पुत्रे कन्ययापि कृतार्थना ।
चकार भोजनं नारी प्राणांस्त्यजति भर्त्तरि ॥ ६१३ ॥

एकदा वटुभिर्लोकैः राजद्वारि मृते गजे ।
अर्द्धपूर्वेविकया लोभान्मांसं नीतं पृथक्पृथक् ॥ ६१४ ॥
एकदा कन्दुकारेण हत्वा नापितबालकम् ।
पक्त्वा मस्यप्रसङ्गेन विक्रीतं मानुषामिषम् ॥ ६१५ ॥
विहाय स्वगृहं लोकाः पुत्रदारसमन्वितम् ।
देशान्तरं तदा जग्मुः प्राणत्राणसमुत्सुकाः ॥ ६१६ ॥
तस्मिन्नवसरे वायुर्बभूवोत्पाटितद्रुमः ।
कल्पान्तकालसंहारभीतलोकविचारितः ॥ ६१७ ॥
वायुनोत्थापिते धूलिराशौ चलितभास्करे ।
मध्याह्नसमयः साक्षादर्धरात्र इवाभवत् ॥ ६१८ ॥
वायौ चलति चाकस्मात्सदावायवनोत्थितः ।
अग्निर्जज्वाल संमूर्च्छन्निव मित्रदिदृक्षया ॥ ६१९ ॥
वितस्तातीरमुल्लङ्घ्य समुद्रामठसंयुतम् ।
ददाह नगरं सर्वं वायुवेगानुगोनलः ॥ ६२० ॥
ज्वलन्ती नगरी रेजे वितस्ताजलबिम्बिता ।
जलान्तर्देहरूपेव दाहनिर्वाणहेतवे ॥ ६२१ ॥
धूमेनोत्पातिता व्योम्नि तारका विदिता अपि ।
अनेकाङ्गाररूपेण बभूवुर्द्विगुणा इव ॥ ६२२ ॥
धूमेन पिहितास्तारास्तत्र व्योमनि ता बभुः ।
ज्वलन्तं वह्निमालोक्य भयेनेव पलायिताः ॥ ६२३ ॥
भवपर्वार्जिताम्भोगान्भुक्त्वा स भर्त्सापतिः ।
दुर्भिक्षपीडाधिक्षिप्तिं कर्तुमिव ययौ दिवम् ॥ ६२४ ॥
तस्मिन्प्रयाते त्रिदिवं नरेन्द्रे राज्यं गृहीते च तदीयपुत्रे ।
भट्टारकत्वमपि चकार कोपं वित्तस्य यत्स्य महीभृतापि ॥ ६२५ ॥

यद्यपि म्रियते भ्राता भ्राता गृह्णाति तत्पदम् ।
इत्थं कुलक्रमोऽस्मासु कथं राज्यं स इच्छति ॥ १२६ ॥
इत्युक्त्वा महिते दूते तेनाम्गालाभिधेन तम् ।
युद्धं युयुत्सुशाहस्य सिकन्दरसुरेश्वरात् ॥ १२७ ॥
भ्रातृत्याजनको युद्धं कृत्वा हतारिसैनिकम् ।
कुतूहलेनैव दिवं ययौ भ्रातुर्दिदृक्षया ॥ १२८ ॥
युसुफभूपती राज्ये गृहीते प्रददौ धनम् ।
[illegible]मारयन्निव ॥ १२९ ॥
अथ [illegible] ।
तस्य [illegible] गुर्वी [illegible] ॥ १३० ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १३१ ॥
[illegible] ।
[illegible] इव ॥ १३२ ॥
[illegible] ।
[illegible] इव ॥ १३३ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १३४ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १३५ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १३६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १३७ ॥

[illegible]सारस्वात[illegible] ।
[illegible]निर्बाधेन [illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
उपास्य [illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥

यद्यपि म्रियते भ्राता भ्राता गृह्णाति तत्पदम् ।
इत्थं कुलक्रमोऽस्माकं कथं राज्यं स इच्छति ॥ ६२६ ॥
इत्युक्त्वा प्रहिते दूते तेनाभ्रालाभिधेन तत् ।
गुप्तं गुग्गूरशाहस्य सिकन्दरपुरेऽभजत् ॥ ६२७ ॥
अभ्रालखानको गुप्तं कृत्वा हत्वारिभिर्निजम् ।
कुत्लकेनेव दिवं ययौ शाहदिदृक्षया ॥ ६२८ ॥
गुग्गूरभूपती राज्ये गृहीते प्रददौ धनम् ।
प्राज्यमाक्षणं [illegible] ॥ ६२९ ॥
अथ स [illegible] ।
तस्य भूमारम्भानंगात् [illegible] ॥ ६३० ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ६३१ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ६३२ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ६३३ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ६३४ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ६३५ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ६३६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ६३७ ॥

कुमारस्यानलोत्कस्य दानैश्चिरमसाधयत् ।
[illegible] ॥ १३८ ॥
[illegible] मातरस्य पुरं कृत्वा स भूपतिः ।
[illegible] ॥ १३९ ॥
कुमारस्थानं निर्जित्य [illegible] ।
[illegible] ॥ १४० ॥
[illegible] शर्मणः ।
[illegible] ॥ १४१ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४२ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४३ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४४ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४५ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४७ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४८ ॥

घेदाभिर्णीतभेदानसुरवरकराक्रान्तदेशान्सुरेशा-
न्गन्धर्वान्मन्ददर्पान्प्रतिदिवसभयव्याकुलाँल्लोकपालान् ।
येधोगोविन्दशर्मास्तदभिमुखकृतप्राञ्जलींश्चापि मत्वा
सूर्यं प्रत्यक्षदेवं प्रणमति मतिमाञ्शाहिजल्लालदीनः ॥६९०

अकबरनृपतेर्यदेति सैन्यं
कथमिव शक्यमनेन मल्लेन ।
प्रसरति जलधेर्यदा तरङ्गो
भवति हि नृपनिवारणं निरर्थम् ॥ ६९१ ॥

प्रत्यक्षदेवमादित्यमुलूको यदि निन्दति ।
का हानिस्तस्य देवस्य जगतामुपकारिणः ॥ ६९२ ॥

इति निश्चित्य भूपालो जल्लालदीनभूपतेः ।
चरणं शरणीकर्तुं भगवद्दासमाश्रयत् ॥ ६९३ ॥

पञ्चवर्षाश्रितान्भोगान्भुक्त्वा यूसुफभूपतिः
जल्लालदीनभूपालसेवनार्थमथागमत् ॥ ६९४ ॥

गते तस्मिन्महीपाले भगवद्दाससैनिकम् ।
याकूबो नाम तत्पुत्रः प्राज्यं राज्यमथाग्रहीत् ॥ ६९५ ॥

संग्रामे पितृसर्वस्वमर्जितं कोशसंचितम् ।
दत्त्वा याकूबभूपालः सर्वाँल्लोकानरञ्जयत् ॥ ६९६ ॥

घलिते भगवद्दासे यूसुफनृपसंयुते ।
बभौ याकूबभूपालो मेघमुक्तः इवांशुमान् ॥ ६९७ ॥

म्लेच्छशास्त्रविनिर्दिष्टमास्ते समयतुष्टयम् ।
अन्योन्यमत्सरेण बभूव कलहागमः ॥ ६९८ ॥

शीतपङ्कादयस्तस्य नृपस्य धृतमत्सराः ।
शहाविरपुरं दुर्गं बभूवुर्द्विषतां यथा ॥ ६९९ ॥

चतुर्थी राजतरङ्गिणी ।

अथ याकृयभूपस्य दिद्दामठसमीपतः ।
बभूव तुमुलं युद्धं दीदाचचेन तेन सन् ॥ ७०० ॥
भर्तेमादिरमंडपजालकादिपुरस्कृतः ।
युयोध दीदाचक्रोऽसौ याकृयप्रभुणा सह ॥ ७०१ ॥
दीदाचक्रस्ततो गत्वा मंडपजालकोद्गतः ।
जगाद जलमध्यस्थं प्राप्तं पुत्र्यपुराभिधम् ॥ ७०२ ॥
उद्यन्यथा दिनकरः किरणोत्करेण
ध्वान्तप्रकारनिकरं हरति क्षणेन ।
वैरं तथैव समरादृकरोत्करेण
याकृय एव हृतवानकरोद्दर्पेण ॥ ७०३ ॥
भर्तेमादिरमणास्तस्मै युद्धं कृत्वापलायत ।
नगराद्दीदाचक्रं तं च ददर्श महीपतिः ॥ ७०४ ॥
विजयं विदितं तेन याकृयेन महत्तरं ।
मध्यदेशमहीपालात्स विस्मयमजायत ॥ ७०५ ॥
मध्यदेशमहीपालजलान्दीनभूपतेः ।
कश्मीरविजयोत्कण्ठा भूपः शरणमागमत् ॥ ७०६ ॥
[illegible] यत्र दिव्यं विजित ।
[illegible] भूपालः कश्मीरागमनं तथा ॥ ७०७ ॥
[illegible] सदा देवताप्रतिमां [illegible] स ।
[illegible] महीपालः कश्मीरविजयोत्सुकः ॥ ७०८ ॥
[illegible] भूपेन्द्र [illegible] ।
[illegible] ॥ ७०९ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ७१० ॥

तत्र रेजुः पताकाभिः पट्टमण्डपपङ्क्तयः ।
कश्मीरपर्वतालोकसमुत्क्षिप्तभुजा इव ॥ ७११ ॥
उदयौ स रजोराशिस्तया सेनाप्रचारतः ।
येन नभसि सूर्यस्य राहुभीतिर्यथाभवत् ॥ ७१२ ॥
मार्गस्थानां हि धूलीनां यथा संख्या न विद्यते ।
तथा संख्या न सेनायाः पदातिगजसादिनाम् ॥ ७१३ ॥
दिनैः कतिपयैः सेना दूराध्वमलिनीकृता ।
चन्द्रभागां नदीं प्राप चकोरीन्दुकलामिव ॥ ७१४ ॥
वस्त्राण्यनेनिजुस्तत्र पपुस्तोयं च निर्मलम् ।
तडागदूषिता लोकाः सुखं चक्रुर्यथेप्सितम् ॥ ७१५ ॥
स्नानप्रस्तचलद्वाजिभीतिचञ्चलमानवे ।
चन्द्रभागातटे दूरादुपहासः कृतोभवत् ॥ ७१६ ॥
स्नानमुक्ताद्गजाद्यश्चाप्यग्रे दत्तकरेणुकात् ।
अन्यदन्तिकृतत्रासाज्जनो भीत्याकुलोभवत् ॥ ७१७ ॥
चन्द्रभागां समुल्लङ्घ्य दिनैः स्वल्पतरैरपि ।
पर्वतस्यान्तिकं प्राप सेना काश्मीरदेशगा ॥ ७१८ ॥
पर्वतेषु पदातीनामारोहणावरोहणैः ।
जानुगुल्फकटादीनामवसादो महानभूत् ॥ ७१९ ॥
क्वचित्तोये धारा क्वचिदपि जलं दुर्गमतटं
क्वचित्पङ्कग्लानिः क्वचिदपि शिलाताडनभयम् ।
क्वचिच्छीतं तिग्मं क्वचिदपि महोष्णानुपतनं
नगस्थाने पन्था भवति यममार्गोदर इव ॥ ७२० ॥
गुरुर्दिकोमलीभूतं मार्गेषु पर्वतभूमिषु ।
स्वस्थानाद्दूरमपूर्वैस्तरन्त्यवाजिनः ॥ ७२१ ॥

मध्यदेशीयलोकानां पश्यतां पर्वतस्थितिम् ।
पृच्छतां नाम घृक्षाणां चमत्कारो महानभूत् ॥ ७२२ ॥
तास्ताः सङ्कटभूमयः सुगमतां नीताः शिलापट्टकै-
स्ते ते कुञ्जगकुञ्जराः किल भटैर्भीतिं तदा प्रापिताः ।
लोपः कुञ्जमतिप्रकारमकरोत्सानु सतोयोद्गमं
सेना पर्वतमस्तके समभवत्कल्पान्तकालोपमा ॥ ७२३ ॥
चक्रवर्तिप्रभावेन तत्सेनादर्शनेन च ।
पर्वतीयजना आसन्भयाशङ्कितमानसाः ॥ ७२४ ॥
छागानुपायनीकृत्य मातुलुङ्गफलानि च ।
पर्वतीयजनास्तत्र काशीमण्डलमाययुः ॥ ७२५ ॥
यद्वद्व्योमचरोऽपि मांसशकलैः संबध्यते ऐनको
यद्वत्तोयतलस्थितोऽपि बडिशैर्मत्स्योऽपि बाबध्यते ।
यद्वच्छष्पसमर्पणेन धृतिभिर्दूरान्मृगो गृह्यते
तद्वत्तेन वशीकृता जनपदाः काशीमनाशा धनैः ॥ ७२६ ॥
दैरच्यकनामाभूत्काश्मीरो वैरतत्परः ।
मार्गसंदर्शनार्थं तत्कानकाशिमर्शनिके ॥ ७२७ ॥
अत्रान्तरे स काश्मीरमार्गरक्षणतत्परः ।
चन्द्रामनायकोऽप्यासीत्पादूषकपथविद्वरः ॥ ७२८ ॥
चन्द्रामनायको लोकं स्थापयित्वा बहिः स्वयम् ।
जगाम केवलतया कानकाशिमर्शनिकम् ॥ ७२९ ॥
तस्य बालिमणमोऽपि सर्वकार्यविचक्षणः ।
चकार बहुसंमानं सर्वशिभक्ष्यैः ॥ ७३० ॥
कश्मीरेष्वपि पादूषकपथस्य समर्पणम् ।
[illegible] विरचितैः ॥ ७३१ ॥

काशिमखानमायान्तं देशान्तरव्यवस्थितम् ।
मध्ये होसनखानस्य राज्यं श्रुत्वा चुकोप सः ॥ ७३२ ॥
अथ याकूबभूपालः प्रस्थानं कृतवान्क्षणात् ।
होसनखानं निर्भर्त्स्य पश्चानिलगिरिं प्रति ॥ ७३३ ॥
याकूबप्रहितं सैन्यं प्रभुसेवापराङ्मुखम् ।
सार्धं होसनखानेन संधिं चक्रे यदृच्छया ॥ ७३४ ॥
श्रुत्वा याकूबभूपालो मिलितं निजसैनिकम् ।
निन्दां चपलचित्तानां सेवकानां चकार सः ॥ ७३५ ॥
हरन्ति संपत्तौ वित्तं विपत्तौ विद्रवन्ति च ।
सेवकाः सन्ति दुर्मोहास्तत्समा न तु तस्कराः ॥ ७३६ ॥
दौराचक्राभिधं बन्धान्मीरमहादर्सयुतम् ।
मोचयित्वा स याकूबः काष्ठवाटान्तरं ययौ ॥ ७३७ ॥
याकूबभूपमधिगम्य निरन्तरीयं
तं सेवका न विदधुर्बहुमानमेषाम् ।
चिन्तामणिं त्रुटितदन्ततयाभिघातैः
मेलन्ति वानरगणा गुलिकाक्रमेण ॥ ७३८ ॥
याकूबे चलिते सैन्यं विससार पृथक्पृथक् ।
हारसूत्रे स्वयं छिन्ने मौक्तिकं विद्रुतं यथा ॥ ७३९ ॥
काष्ठवाटान्तरे कैश्चित्कैश्चिन्नगरवासिनः ।
भागन्तैर्विविधैर्दस्युः कैश्चिद्गुणवरान्तरे ॥ ७४० ॥
हो मलमानादाहन्द राज्यं पर्वतमन्तके ।
म॰ दौराचक्रेन काशिमानिधनात्मना ॥ ७४१ ॥
सुदृढ मानमरवान्तं निराश्च कृतनिश्चयः ।
मवदागा तपकोशौ दर्शनं जगृहुर्मम् ॥ ७४२ ॥

[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] । [illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] । [illegible]
[illegible]
[illegible] । [illegible]
[illegible] ।
इति [illegible] । [illegible]
[illegible] ।
[illegible] । [illegible]
[illegible] ।
[illegible] । [illegible]
[illegible] ।
[illegible] । [illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] । [illegible] ।
[illegible]
[illegible]

कुङ्कुमपुष्पमालाभिर्भूषिताशेषमस्तकः ।
मुगलो मद्यपानेषु निजं वीर्यं व्यकत्थत ॥ ७५४ ॥
कासिमखाननेतारं दृष्ट्वा हैदरचक्रकम् ।
अथ काश्मीरलोकोपि तत्सेवनमदिध्रियत् ॥ ७५५ ॥
अनेकलोकसंयुक्तं दृष्ट्वा हैदरचक्रकम् ।
भीत्या कासिमखानोपि कारागृहे न्यवेशयत् ॥ ७५६ ॥
अथ कासिमखानेन रुद्धे हैदरचक्रके ।
काश्मीरलोकाः सर्वे ते दूरं जग्मुर्यनान्तरम् ॥ ७५७ ॥
एकत्र मिलिताः सर्वे ते निन्दां चक्रुरात्मनः ।
परस्परं च संमन्त्र्य मतिं युद्धाय चक्रिरे ॥ ७५८ ॥
योषित्पत्या विहीनेव चन्द्रहीनेव शर्वरी ।
लोकपूर्णा तथा सेना राजहीना न शोभते ॥ ७५९ ॥
इति निश्चित्य सर्वे ते लोका यवनभर्त्सिताः ।
क्षणादानाययामासुर्याकूबं कृतनिश्चयाः ॥ ७६० ॥
याकूबमागतं श्रुत्वा साक्षात्कासिमखानकः ।
सुमारखाननामानं प्राहिणोत्तज्जिगीषया ॥ ७६१ ॥
सुमारखानमायान्तं श्रुत्वा याकूबभूपतिः ।
बभूव युद्धसन्नाहः सम्यग्युद्धचिकीर्षया ॥ ७६२ ॥
कोऽयं सुमारखानाख्यो युष्मगर्वापकर्षकः ।
एतेन सह योद्धव्यमित्यूचुस्तस्य मन्त्रिणः ॥ ७६३ ॥
त्यक्त्वा सुमारखानं तं विजयेश्वरसंस्थितम् ।
मरुस्थानमन्यमार्गेण चचार नगरं प्रति ॥ ७६४ ॥
तस्मिन्नवसरे सूर्यः साक्षाद्धैदरपर्यामयः ।
मार्गिणन्मामसंहारपूर्णवेशाह्समापयौ ॥ ७६५ ॥

शनैः शनैर्दिने याते कंपलल्यभिमुख सा ।
तत्संगमार्थिनी संध्या ययौ स्थिरतया क्षणान्तरम् ॥ ७१६ ॥
याकूबमायान्तमवेक्ष्य चन्द्रो हस्तस्थगङ्गद्वयदुर्निरीक्षयम् ।
राजेति नामद्वयमाकलय्य भीत्येव यातोऽस्तनगप्रदेशान् ॥ ७१७ ॥
अत्रान्तरे स याकूबो दुराध्यासिधर्मसैनिकः ।
सदाशिवपुरस्थाने चस्कन्द नगरं क्षणात् ॥ ७१८ ॥
छत्रपति राति कान्ते चुम्बनालिङ्गनानि
क्षितिपति च निशि याणाभिर्दयं कामदेवे ।
सुरतनिरतनारीसंगमे संनिरुद्धे
समरभुवि नराणां सिंहनादो बभूव ॥ ७१९ ॥
मार्गे गृहान्तरे चापि दृष्ट्या यवनसैनिकम् ।
ईर्ष्येव महता युक्तो राजद्वारं ददाह सः ॥ ७२० ॥
अलिः सूर्योदयार्थीव रात्रिपद्मस्य गुह्यान्तरे ।
कामिमग्नागतोद्यानसौहृदो निजगृहान्तरे ॥ ७२१ ॥
पतितद्यानकामाभूच्छ्रुत्वा धूर्तसैनिकः ।
सस्यद्वन्द्वनुराजः शिवन्दरपुरेऽभवत् ॥ ७२२ ॥
जज्वाल नगरं सर्वं यवनमानवावनम् ।
अपि ज्वालामयत्वेन काश्मीरैर्युयुधे रणे ॥ ७२३ ॥
ततः कामिमग्नानेन दृष्ट्वा काश्मीरसैनिकम् ।
कारापूरविधौ योगादन्यो शिरस्छदनः ॥ ७२४ ॥
ह्रीडं कृत्वा ततो शिवे काश्मीरकदलान्तरम् ।
प्रभाते स च याकूबो सर्वसुतान्वयेन ॥ ७२५ ॥
रात्रौ दुर्भेद्यकालादमयारं रात्रि स्पर्द कुर्वि
तत्तारसमसूरमयदर्शनदयनारदमर्देन ।

प्रातश्चण्डकरे प्रभौ कमलकोशोत्पाटनं तन्वति
प्रालेयश्रमवारिणाकुलतरं सोगोपयत्तं क्षणात् ॥ ७७६ ॥
जाते प्रभातसमये शशिनि प्रयाते
चास्तं क्षणाद्दिनकरेण तमो निरस्तम् ।
याकूबभूपतिरतीव बभूव भीतः
सोभूच्च मुद्गलजनः सकलः समेतः ॥ ७७७ ॥
प्रातश्चलति याकूबे यवना नगरान्तरम् ।
मुमुषू रात्रियुद्धेन रोषसंततमानसाः ॥ ७७८ ॥
याकूबं चलितं ज्ञात्वा दृष्ट्वा भग्नं स्वसैनिकम् ।
स्वयं कासिमखानोपि निर्जगाम जयोत्सुकः ॥ ७७९ ॥
येन येन स याकूबो मार्गेण चलितोभवत् ।
तेन तेन हि कासिमखानको निर्ययौ स्वयम् ॥ ७८० ॥
तस्य कासिमखानस्य बहुलोकसमावृतः ।
अलंमाशिरखानाख्यो बभूव चरणानतः ॥ ७८१ ॥
अलंमाशिरखानस्य तैलग्रामनिवासिनः ।
मित्रेण शंशाचकेन युद्धमासीत्परस्परम् ॥ ७८२ ॥
फतेहखाननामाभून्मुद्गलो बहुसैनिकः ।
नगरान्तररक्षार्थं सिकन्दरपुरस्थितः ॥ ७८३ ॥
युद्धं याकूबभूपालखानकासिमयोरभूत् ।
काश्मीररक्षितपाषाणशरतोमरदारुणम् ॥ ७८४ ॥
अथ काश्मीरलोकानां विरोध उदभूत्पुनः ।
राजाहमेव राजाहमिति कोलाहलान्वितः ॥ ७८५ ॥
विरोधमुत्थितं ज्ञात्वा सहायभ्रातृचोदितः ।
ययौ याकूबभूपालः काष्ठवाटान्तरं पुनः ॥ ७८६ ॥

ततो यूसुफखानेन मीरमहम्मदकेन च ।
संधिः कासिमखानस्य विहितो शरणार्थिना ॥ ७८७ ॥
तेन कासिमखानेन अल्लादीनभूभृतः ।
यूसुफखानमुख्याः प्रहिताश्चरणान्तिकम् ॥ ७८८ ॥
जयल्लालदीनभूपेन समस्ताश्चरणानताः ।
संमानिताः सदा वित्तैः खानयूसुफकादयः ॥ ७८९ ॥
कश्मीरेषु महाशीतव्यथितानेकमानवः ।
आययावथ हेमन्तो द्वितीय इव मुद्गलः ॥ ७९० ॥
ततो यवनगेहेषु पपात हिमसंततिः ।
विजये विहिते सद्यः पुष्पवृष्टिरिवाभ्यपात् ॥ ७९१ ॥
याकूबभूपस्य कृतश्रमस्य
रणाय कुर्वाण इवोपकारम् ।
पुष्पोत्करैः संस्तृतसर्वमार्गो
वसन्तकालः प्रकटीबभूव ॥ ७९२ ॥
अथ याकूबभूपालः काष्ठवाटप्रदेशतः ।
आययौ मुद्गलाञ्जेतुं बहुलोकसमावृतः ॥ ७९३ ॥
तस्य कासिमखानोऽपि वार्तां श्रुत्वा जिगीषया ।
निर्ययावथ हस्त्यश्वव्याकुलीकृतभूभृतः ॥ ७९४ ॥
तयोर्याकूबभूपालखानकासिमयोरभूत् ।
क्षेत्रदेशे महायुद्धं शरपाषाणदुर्दिनम् ॥ ७९५ ॥
अथ याकूबभूपालः प्रस्थानं नगरं प्रति ।
चकारालक्षितो भूत्वा मुद्गलैरनुयायिभिः ॥ ७९६
धान्यराशिसमीपस्थं नगमाश्रित्य दुर्गमम् ।
याकूबभूपः सहसा ययौ सह मुद्गलैः ॥ ७९७ ॥

निर्मलासिततनुत्राणविम्बितार्कमरीचिभिः ।
प्रकाशमन्धकारेपि बभूव वनगह्वरम् ॥ ७९८ ॥
अनेकविगलल्लोकशोणितासवपूरिताः ।
बभुस्तत्र शिरस्त्राणा यमस्य चषका इव ॥ ७९९ ॥
अनेकक्षिप्तपाषाणचूर्णीकृतमहीरुहाः ।
पर्वतस्यापि काश्मीरा उन्नतत्वं न सेहिरे ॥ ८०० ॥
मृतशोणितसंलिप्तनिर्झराम्बुच्छलेन किम् ।
अभवद्यमराजस्य क्रीडतः कुङ्कुमद्रवः ॥ ८०१ ॥
इत्थं याकूबभूपालखानकासिमयोरभूत् ।
युद्धं तन्मासमात्रेण न जयो न पराजयः ॥ ८०२ ॥
अदूलखाननामापि खानकासिमचोदितः ।
जगाम सबलो योद्धुं काश्मीरान्पर्वतस्थितान् ॥ ८०३ ॥
युद्धे संनिहिते तेषां मेघैराच्छादितो गिरिः ।
म्लेच्छानामिव कुर्वद्भिः कालरात्रिसमानताम् ॥ ८०४ ॥
ररास ध्वनिते मेघे विद्युन्मालातिचञ्चला ।
जिह्वेव यमराजस्य स्याद्दुचर्वणताडिता ॥ ८०५ ॥
धारासारजले मेघे चलिते निजसैनिके ।
अदूलखाननामायं स्वर्गमार्गमथारुहत् ॥ ८०६ ॥
श्रीरङ्गो नाम राजाभूज्जलालदीनसेवकः ।
सोपि तत्समरं प्राप्य स्वर्गमार्गमशिश्रियत् ॥ ८०७ ॥
सदाशिवपुरे दुर्गे कृत्वा तिष्ठति भुङ्गजे ।
ज्येष्ठरुद्रसमीपस्थः काश्मीरैराश्रितो गिरिः ॥ ८०८ ॥
तत्र संनिहिते युद्धे निर्ययुः शोणितापगाः ।
बभूव संगमो यासां सह नद्या वितस्तया ॥ ८०९ ॥

योधक्षितस्थामानच्छन्नस्कन्धा महाद्रुमाः ।
तद्दृष्ट्वा तुमुलं युद्धमासन्रोमाञ्चिता इव ॥ ८२६ ॥
युद्धं बहुविधं कृत्वा युद्धे युद्धलवैर्निजम् ।
स्वबलं भग्नमालोक्य चाकुणोऽभूद्भयाकुलः ॥ ८२७ ॥
मयोऽथ चन्द्रमा मध्ये प्रहतो यवनराहुणा ।
चैत्यतोऽहं यथा दातॄन् म्लेच्छराज्ञामसागरे ॥ ८२८ ॥
इत्युक्तया स च चाकुणः चैत्यतोऽप्यचलत्ततः ।
काष्ठवाटान्तरं प्राप लज्जमानो दिने दिने ॥ ८२९ ॥
जल्लालदीननिरोधार्थे गते सूरसुरत्राणके ।
भ्राताभून्मिर्जाधवाकः काश्मीरेष्वधिकारवान् ॥ ८३० ॥
चिच्चरे विहिते तेन निर्वंशी वत्सरे ऽतः ।
चकोर इव शीतांशुरुचं प्रति गच्छति ॥ ८३१ ॥
दुर्धर्मसेवका हिंसां पणिजां निजधर्मणि ।
कण्ठे निबद्ध्य तन्मौर्वं नगरं प्रत्यपत्नायत् ॥ ८३२ ॥
यः कश्चित्पुरुषो मौदाम्भार्पितदिस्तं करिष्यति ।
एतादृशं महत्कष्टमवाप्स्यति न संशयः ॥ ८३३ ॥
एकदा यवनः कश्चिद्भवनाधिपमाहृतम् ।
कश्चिज्जघान काश्मीरं पुरुषं मद्यविह्वलः ॥ ८३४ ॥
निहतं पुरुषं सम्यग्गत्वाथोप जनान्तरे ।
न मया निहतः कश्चिदित्यूचे स पुनः पुनः ॥ ८३५ ॥
चिरमात्मसुतदुःखेन तत्रस्थं निर्भयक्रियः ।
उवाच हेतुना येन काश्मीरो निहतस्त्वया ॥ ८३६ ॥
उवाच यवनस्तं च नैव कश्चिन्मया हतः ।
यदर्थं निहतस्तस्य बान्धवः पृच्छ निर्दिश ॥ ८३७ ॥

शंशचक्रादयो लोका मिर्जायूसुययार्तया ।
चेलुरुड्डयनग्रस्ताः श्येनस्येव कपोतकाः ॥ ८१४ ॥
यूसुफखान आयाते भयात्कासीमखानकः ।
निर्ययावुदिते सूर्ये चक्राह्वो विरहादिव ॥ ८१५ ॥
मिर्जायूसुफखानस्य काश्मीरजनसंयुतः ।
महादर्मीरनामाभूत्सदासेवनतत्परः ॥ ८१६ ॥
मिर्जायूसुफखानेन जल्लालदीनभूपतेः ।
काश्मीरा बहवो लोकाः प्रहिताश्चरणान्तिकम् ॥ ८१७ ॥
अथ याकूबभूपाल आययौ काष्ठवाटतः ।
तथैव मुद्गलाञ्जेतुं पतङ्गोऽग्निं यथा मदात् ॥ ८१८ ॥
मिर्जायूसुफखानेन महादाभिधसंयुतः ।
हाजीमीरकनामापि प्रहितस्तज्जिगीषया ॥ ८१९ ॥
तस्याचलेभवत्सेना मुगलानां च भूतले ।
ते उभे तुलया धृत्वा विधिर्बलमिवैक्षत ॥ ८२० ॥
यवनैर्नम्रुते भूमौ काश्मीरैश्च नगोपरि ।
अन्योन्यमंनिकर्षं तु गन्तुं शक्ता न तेभवन् ॥ ८२१ ॥
सिंहनादोभवन्मध्ये सेनयोरुभयोस्तयोः ।
लोकजिघत्सया शब्दो यमदंष्ट्रोद्भवो यथा ॥ ८२२ ॥
ततोभूत्तुमुलं युद्धं देवदानवभीषणम् ।
महायोधगुणग्रामनिकषोपलसंनिभम् ॥ ८२३ ॥
काश्मीरक्षिप्तपाषाणकम्पितानन्तपल्लवाः ।
आगन्युर्द्रुमा दृष्ट्वा भयाद्धूतकरा इव ॥ ८२४ ॥
महायोधकृतानन्तसिंहनादापदेशतः ।
क्रन्दन्निवाभवत्तत्र पर्वतोपि भयाकुलः ॥ ८२५ ॥

योधक्षिप्तशरव्रातच्छन्नस्कन्धा महाद्रुमाः।
तद्दृष्ट्वा तुमुलं युद्धमासन्रोमाञ्चिता इव॥ ८२६॥
युद्धं बहुविधं कृत्वा त्रुटं मुद्गलसैनिकम्।
स्वबलं भग्नमालोक्य याकूबोभूद्भयाकुलः॥ ८२७॥
मयोधचन्द्रमा मन्ये ग्रस्तो यवनराहुणा।
केवलोहं कथं शक्तो म्लेच्छसङ्ग्रामसागरे॥ ८२८॥
इत्युक्त्वा स च याकूबः केवलोप्यचलत्ततः।
काष्ठवाटान्तरं प्राप लज्जमानो दिने दिने॥ ८२९॥
अल्लालर्दानमेवार्थं गते यूसुफखानके।
भ्राताभून्मिर्जयस्ताकः कश्मीरेष्वधिकारवान्॥ ८३०॥
विचारे विहिते तेन निर्वचो सकलो जनः।
चकोर इव शीतांशावुदयं प्रति गच्छति॥ ८३१॥
कुर्वन्तमेकदा हिंसां यवनं निजवेश्मनि।
कण्ठे निबद्ध्य तन्मांसं नगरं प्रत्यपलायत्॥ ८३२॥
यः कश्चित्पुरुषो मोहात्प्राणिहिंसां करिष्यति।
एतादृशं महत्कष्टमवाप्स्यति न संशयः॥ ८३३॥
एकदा यवनः कश्चिदपराधविनाकृतम्।
कञ्चिज्जघान काश्मीरं पुरुषं मदविह्वलः॥ ८३४॥
निहतं पुरुषं सम्यगन्तर्धाय जलान्तरे।
न मया निहतः कश्चिदित्यूचे स मृषा वचः॥ ८३५॥
विश्वासलब्धकुटुम्बेन तरसा मिर्जयस्तकः।
उवाच हेतुना केन काश्मीरो निहतस्त्वया॥ ८३६॥
उवाच यवनस्तं च नैव कश्चिन्मया हतः।
यथार्थं निहतस्तस्य कबन्धः कुत्र तिष्ठति॥ ८३७॥

इत्थं कृतप्रतिज्ञेस्मिन्यवने मिर्जैयद्धकः ।
लोकानाज्ञापयामास सरस्यन्तर्विलोक्यताम् ॥ ८३८ ॥
सरस्यालोडिते सम्यक्बन्धे निर्गतेपि च ।
यवनस्यापराधोभूत्पुरुषं निघ्नतस्तदा ॥ ८३९ ॥
अपराधिनमालोक्य यवनं मिर्जैयद्धकः ।
शास्त्रोक्तेन विधानेन दण्डं तस्य समादिशत् ॥ ८४० ॥
ततो जल्लालदीनेन पृष्टो यूसुफखानकः ।
उवाचानन्तकाश्मीरगुणानानतमस्तकः ॥ ८४१ ॥
कश्मीरदेशो विहितो विधात्रा
स्वर्गस्य निर्माण इव द्वितीयः ।
शेषः समर्थो रसनासहस्र-
द्वयेन वक्तुं न गुणांस्तदीयान् ॥ ८४२ ॥
द्राक्षाफलानि क्षणमात्रनश्यन्माधुर्यपूर्णानि विहाय यस्मिन् ।
शृङ्गारिलोका अमृतं स्रवन्ति पिबन्ति कान्ताधरपल्लवानि॥८४३
यत्राङ्गनानां सततं मुखानि विलासलोलाक्षिपरम्पराणि ।
चकासति क्षिप्रचलद्विरेफमालाश्रितानीव सरोरुहाणि ॥८४४
हाहा तुषारं व्यथयत्यजस्रमिति च्छलाद्धस्तयुगं विधूय ।
यस्मिन्नमीर्ष्ये पतिलोकमध्ये नारी विलासं प्रकटीकरोति॥८४५
अन्येपि मन्त्रिणस्तस्य जगदुर्जगतीश्वरम् ।
चक्रवर्तिन्नसंख्याता गुणाः कश्मीरसंभवाः ॥ ८४६ ॥
यस्मिन्भगवती संध्या संध्यानां त्रितये सदा ।
ददाति दर्शनं ग्रीष्मे सलिलागमनिर्गमैः ॥ ८४७ ॥
यत्रामरेश्वरः साक्षाद्धिममूर्तिधरो विभुः ।
वर्धते शुक्लपक्षेसौ कृष्णपक्षे च हीयते ॥ ८४८ ॥

भगवाणरवयमग्निः स यत्र आज्वल्यते सदा ।
लेम्पनं विद्यते यस्य नाहारो यस्य दृश्यते ॥ ८४९ ॥
अथ जल्लालदीनोसौ श्रुत्वा कश्मीरजान्गुणान् ।
निर्ययौ दर्शनार्थाय लाहोरनगरान्तरात् ॥ ८५० ॥
जल्लालदीनभूपालः कश्मीरनगरान्तरम् ।
आषाढशुक्लपञ्चम्यामागमत् ससैनिकः ॥ ८५१ ॥
आषाढशुक्लनागपञ्चम्यामादीयांश्च पत्तनान् ।
पुपोष स्वर्णदानेन भूपो ब्राह्मणबालकान् ॥ ८५२ ॥
ततो मार्तण्डमाश्रित्य गोप्रदानानि भूपतिः ।
शुक्लासुवर्णयुक्तानि ब्राह्मणेभ्यः समार्पयत् ॥ ८५३ ॥
द्राक्षादिफलास्फोटसम्पत्तालीयनान्वितम् ।
कश्मीरदेशमालोक्य तुतोष धरणीपतिः ॥ ८५४ ॥
वितस्तातीरमाश्रित्य पश्यतो नगरस्थितिम् ।
जल्लालदीनभूपस्य बभूवातीव कौतुकम् ॥ ८५५ ॥
ज्येष्ठरुद्रसमीपस्थं नानापुष्पोपशोभितम् ।
सरः संपश्यतस्तस्य चमत्कारो महानभूत् ॥ ८५६ ॥
जल्लालदीनपादद्वयविश्रीकृतमस्तकः ।
चरणं शरणीकर्तुं याकूबोपि समाययौ ॥ ८५७ ॥
शरणार्थिनमायातं याकूबं चरणानतम् ।
मानसिंहमहीपालसंपर्कं कृतवान्नृपः ॥ ८५८ ॥
देशान्तरं समासाद्य चक्रवर्तिसमर्पितम् ।
सुखं चचार याकूबो मानसिंहपदानतः ॥ ८५९ ॥
जल्लालदीनभूपालो दृष्ट्वा कश्मीरमण्डलम् ।
देशं यूसुफखानाय दत्त्वा देशान्तरं ययौ ॥ ८६० ॥

मिर्जायूसुफखानोसौ नृपसेवाविचक्षणः ।
देशं ररक्ष निःशेषमादेशेन विशेषतः ॥ ८६१ ॥
श्रीमज्जल्लालदीनेन मिर्जायूसुफरोषतः ।
विहितः काजिआलाख्यः कश्मीरेष्वधिकारवान् ॥ ८६२ ॥
वार्षिके ढौकिते तेन मिर्जायूसुफसेवकाः ।
अधिकारविहीनास्ते गृहे प्राघुर्णिका इव ।
न दत्तं तेन कस्मैचिन्न भुक्तं स्वयमेव वा ॥ ८६३ ॥
किंतु राशीकृतं धान्यं हृत्वा स्वर्णमिवाखुना ।
लोका यूसुफखानस्य काजिआलेन मर्सिताः ॥ ८६४ ॥
बभूवुः क्षुधयाक्रान्ता निदाघेनेव चातकाः ।
धान्यं राशीकृतं दृष्ट्वा काजिआलेन वर्धितम् ॥ ८६५ ॥
आययावथ काश्मीरलोकस्तद्धरणेच्छया ।
दुष्टेन काजिआलेन द्रविणेन व्ययीकृते ॥ ८६६ ॥
अथ मुद्गललोकस्य विरोधोभूत्परस्परम् ।
भ्राता यूसुफखानस्य मिर्जायाद्गारकोकरोत् ॥ ८६७ ॥
संधिं कश्मीरलोकेन काजिआलजिघांसया ।
विधाय विविधं युद्धं काजिआलोचलत्तदा ॥ ८६८ ॥
पर्वतारोहणादश्वे मृते स्वर्गं च सोगमत् ।
हुसैनबेगनामाभूज्जल्लालदीनसेवकः ।
विधाय समरं सम्यग्जीवन्प्रत्याययौ च सः ॥ ८६९ ॥
चित्तं विधाय कुटिलं यदनेन वित्त
संरक्षितं नु रिपुभिः खलु भक्षितं तत् ।
हा संहृतं कथमिति प्रकटप्रहास-
मस्तोकशोकरहितं वदति स्म लोकः ॥ ८७० ॥

येन यत्संचितं वित्तं पञ्चपिरया कृषीवलान् ।
तत्सर्वं निजलोकेभ्यो मिर्जायाद्गारको ददौ ॥ ८७१ ॥
अल्लालदीनभूपालपादसेवापराङ्मुखः ।
जग्राह मिर्जायाद्गारो राज्यं कश्मीरमण्डले ॥ ८७२ ॥
तद्दृष्ट्वा भाविसङ्ग्राममीतिचञ्चलमानसाः ।
ततः समस्तकाश्मीरा हाहेति जगदुर्जनाः ॥ ८७३ ॥
इत्थं निशम्य चरितं यवनस्य तस्य
अल्लालदीननृपतिः सहसा जगाम ।
रोषेण रुद्धकटकं कटकं विसार्य
चूर्णीचकार च स पर्वतदुर्गमार्गम् ॥ ८७४ ॥
ततो अल्लालदीनेन बहुलोकसमन्वितः ।
श्रीमच्छेखफरीदाख्यः प्रहितस्तज्जिगीषया ॥ ८७५ ॥
स रुरोह ततो हस्तिगंजपर्वतमस्तकम् ।
उदयाद्रिमिव प्राप्तः साक्षाद्भास्करसारथिः ॥ ८७६ ॥
तस्मिन्नवसरे मिर्जायाद्गारो निजसेवकैः ।
प्राप्य शूरपुरग्रामं निहतो द्रोहकर्मणा ॥ ८७७ ॥
हतं तं पतितं दृष्ट्वा जम्बूकध्वासिताभिषम् ।
स्वामिद्रोहीति पूत्कृत्य सहसा जगदुर्जनाः ॥ ८७८ ॥
आयात एव भगवानिह चक्रवर्ती
पूजाप्यनेकविधिना च मया विधेया ।
इत्याकलय्य स उपायनभक्तियुक्ति
याद्गारको रचितवान्धिकजीवितेन ॥ ८७९ ॥
मिर्जायाद्गारके तस्मिन्निहते निजसेवकैः ।
ततः शेखफरीदाख्यः स प्राप नगरान्तरम् ॥ ८८० ॥